

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ГАЛАЙКО АНДРІЙ МИРОНОВИЧ

УДК 336.1.011(477):[338.012:316.43]

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

072 – Фінанси, банківська справа та страхування

07 – Управління та адміністрування

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ А. М. Галайко

Науковий керівник: Ванькович Данило Володимирович,
доктор економічних наук, професор

Львів – 2021

АНОТАЦІЯ

Галайко А. М. Фінансова політика розвитку агропромислового комплексу України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021.

У дисертації розроблено підходи й обґрунтовано напрями формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України і шляхи підвищення її ефективності. Це дало можливість запропонувати низку теоретичних, методологічних, організаційно-методичних положень та науково-практичних висновків, що спрямовані на реалізацію мети дисертаційної роботи. На основі узагальнення тлумачень поняття “фінансова політика”, фінансову політику розвитку агропромислового комплексу визначено як діяльність, що здійснюється урядом України в сільському, водному господарстві та мисливстві, галузях, які виробляють засоби виробництва та обслуговують агропромисловий сектор економіки, галузях зі збереження, перероблення та реалізації сільськогосподарської продукції і передбачає заходи розподільчого та перерозподільного характеру з метою забезпечення сталого розвитку агропромислового виробництва. Це унеможливорює фінансові процеси, що стримують економічний розвиток і проявляються в надлишковому податковому навантаженні та неефективному використанні фінансових ресурсів на визначені заходи.

У дисертації уточнено тлумачення понять: “агропромисловий комплекс” як сукупність галузей економіки, які об’єднані в економічну підсистему, котра забезпечує матеріально-технічне забезпечення і обслуговування виробництва сільськогосподарської продукції, безпосередній її виробничий процес, а також її переробку та рух до кінцевого споживача; “розвиток агропромислового комплексу” як сукупність якісних змін, які формують його новий стан, який сприяє економічному зростанню, що проявляється в підвищенні виробництва

агропромислової продукції, сплаті податкових платежів до Державного бюджету України та внесків до інших централізованих фондів грошових ресурсів держави; “державна підтримка агропромислового сектору економіки” як сукупність прямих і непрямих державних заходів щодо матеріального і фінансового забезпечення діяльності агропромислових суб’єктів господарювання з метою підтримання сталого розвитку їхнього виробництва; “бюджетне фінансування агропромислової сфери економіки” як сукупність бюджетних програм щодо фінансового забезпечення її господарських структур з метою компенсації частини їхніх витрат на випуск продукції та підтримки їхньої фінансової стійкості; “податкове регулювання розвитку агропромислових галузей економіки” як сукупність державних заходів щодо коригування системи оподаткування з метою забезпечення сталого розвитку агропромислових підприємств. Це дало змогу узагальнити державні заходи в цій сфері господарювання, які реалізуються через основний механізм здійснення фінансової політики в ній.

Висвітлено механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу шляхом обґрунтування структурно-функціональної його моделі, яка має такі особливості: ієрархічність взаємозв’язку важелів та інструментів фінансового механізму, що дає змогу державі проводити фінансове регулювання розвитку агропромислового сектору економіки за допомогою механізму фінансової трансмісії та координувати вплив через бюджетний і податковий її канали та досягати поставлених цілей аграрної політики. Це дало можливість відобразити особливості здійснення фінансової політики розвитку агропромислової сфери господарювання.

Запропоновано сучасну методику прогнозування фінансових показників діяльності агропромислового комплексу. Вона передбачає такі етапи: 1) розрахунок середньої величини показника; 2) визначення середнього зростання індикатора; 3) обчислення коефіцієнту прогнозу; 4) виявлення прогнозного значення показника; 5) встановлення різниці між прогнозним і фактичним індикатором (відхилення) за попередні періоди діяльності; 6) порівняння фактичних і прогнозних фінансових показників функціонування агропромислового

сектору економіки; 7) формування висновку про точність методики прогнозування. За допомогою цього методичного підходу держава має можливість більш точно прогнозувати фінансові показники діяльності агропромислових підприємств, перед тим як визначати вплив факторів на їхню діяльність.

Розкрито методологію визначення впливу бюджетної і податкової підтримки агропромислового комплексу та капітальних інвестицій на такі фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання: обсяг виробництва та продажу продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, податок на додану вартість і податок на прибуток. За допомогою цього прогнозу держава має змогу знати як змінювати фінансову і податкову підтримку, капітальні інвестиції для того, щоб досягнути бажаних показників агропромислового виробництва і доходів державного бюджету. Розраховано фактичні державні видатки на фінансування і податкове регулювання діяльності агропромислових підприємств та зміну податкових платежів унаслідок впливу додаткових інвестиційних ресурсів на функціонування агропромислової сфери економіки. Обчислення проведено за допомогою кореляційно-регресійного аналізу і надбудови "Solver" MS Excel.

З'ясовано, що додаткові доходи держава отримуватиме, якщо бюджетне фінансування агропромислового сектору економіки матиме обсяг не вище 25 % величини капітальних інвестицій. Це будуть доходи від зростання податкових платежів (податку на додану вартість і податку на прибуток) унаслідок зростання масштабів агропромислової діяльності в результаті використання додаткових інвестицій, які компенсують видатки на збільшення державної фінансової підтримки і частково прокривають видатки на загальне бюджетне фінансування агропромислових галузей економіки. Для повного відшкодування видатків на бюджетну підтримку агропромислових суб'єктів господарювання необхідно досягнути такого стану, щоб обсяг капітальних інвестицій був у 4 рази більший за величину фінансової підтримки. В інших випадках держава нестиме видатки на фінансування агропромислових компаній.

Визначено, що додаткові доходи державний бюджет отримуватиме, якщо обсяг фінансових ресурсів, який не сплачується до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння податку на додану вартість, буде обсягом не вище 28,57 % величини капітальних інвестицій. Такі доходи формуватимуться від зростання податку на додану вартість і податку на прибуток внаслідок збільшення масштабів діяльності в агропромисловому комплексі в результаті використання додаткових обсягів інвестиційних ресурсів, які будуть покривати державні видатки на розширення податкового стимулювання розвитку агропромислового виробництва та частково компенсують видатки держави на загальну податкову підтримку цієї сфери економіки. Для повного відшкодування видатків на податкове стимулювання розвитку агропромислових підприємств, необхідно досягнути такого стану, щоб обсяг капітальних інвестицій був у 3,5 раза більший за обсяг податкової підтримки агропромислового сектору економіки. В інших випадках держава буде нести видатки на непряме регулювання розвитку агропромислового сектору економіки.

Обґрунтовано пріоритетні напрями державної підтримки виробництва основних видів продукції сільського господарства за регіонами в Україні. Бюджетне фінансування збиткових виробництв має здійснюватися шляхом закупівлі Аграрним фондом у підприємств продукції, яка не псується швидко з подальшим її продажем за більшою ціною. Для підтримки сільськогосподарських фірм, що виробляють продукцію, яка швидко псується держава має створювати компанії, які здійснюватимуть промислове виробництво харчових продуктів з такої сільгосппродукції з наступною їх реалізацією на ринку.

Аргументовано використовувати пільгову ставку податку на додану вартість у розмірі 15 % у тому випадку, коли компанія в цій сфері господарювання залучить капітальні інвестиції обсягом на менше 5 млн грн в іншій агропромисловій фірмі. Втрати коштів від застосування пільгової ставки податку на додану вартість держава зможе покрити й одержати доходи за рахунок збільшення сплати податків (податок на додану вартість і податок на прибуток) до державного бюджету

внаслідок збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції в результаті використання додаткових інвестицій.

Концептуалізовано напрями вдосконалення управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств з урахуванням їхніх фінансово-господарських результатів діяльності. Рациональне управління грошовими коштами має включати такі заходи: фінансування більшого обсягу виробництва продукції в тому випадку, коли державне сільськогосподарське підприємство отримало чистий прибуток; спрямування фінансових ресурсів на такий обсяг випуску, який був у минулому періоді діяльності тоді, коли суб'єкт підприємництва досягнув точки беззбитковості і його продукція швидко не псується; здійснення фінансування такого обсягу виробництва продукції, яка була реалізована на ринку в тій ситуації, коли державне сільгосппідприємство опинилося в точці беззбитковості і його продукція швидко псується; спрямовувати такий обсяг фінансів на випуск продукції, яка була продана на ринку тоді, коли державна сільськогосподарська фірма опинилася нижче від точки беззбитковості.

Розроблено варіанти стратегії фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України, які полягають у збільшенні державної підтримки його суб'єктів господарювання за умови збільшення ними витрат на виробництво продукції в межах наявних їхніх основних засобів (варіант 1), а також зростання обсягів таких заходів за умови залучення одержувачами фінансування певного обсягу капітальних інвестицій, що зумовить підвищення витрат на випуск продукції (варіант 2). За першим варіантом стратегії значно підвищується обсяг виробництва і продажу продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток (фінансові показники діяльності агропромислового сектору економіки). При цьому підвищення сплати податку на додану вартість і податку на прибуток відбувається несуттєво. Така стратегія є ефективною лише з погляду нарощування обсягів роботи агропромислового сектору економіки, внаслідок якої держава буде нести видатки на бюджетну (податкову) підтримку цієї сфери економіки. Другий варіант стратегії фінансової політики розвитку агропромислового виробництва дає можливість значного приросту сплати податку на додану вартість і податку на

прибуток, що зумовлено суттєвим ростом фінансових показників діяльності агропромислових фірм у результаті використання додаткового обсягу капітальних інвестицій. Якщо держава буде використовувати другий варіант стратегії, то вона зможе розширити агропромислову діяльність і отримати додаткові доходи або покрити видатки на зроблені заходи.

Отримані наукові результати, рекомендації і пропозиції стосовно підвищення ефективності державної фінансової політики розвитку агропромислового комплексу сприятимуть збільшенням масштабів виробництва в цій сфері економіки та доходів державного бюджету.

Ключові слова: фінансова політика, фінансові ресурси, сільське господарство, капітальні інвестиції, підприємство, бюджетне фінансування, податкова підтримка, агропромисловий комплекс.

ANNOTATION

Halaiko A. M. Financial policy of the development of agro-industrial complex of Ukraine. – Qualifying research with manuscript copyright.

The dissertation for the Doctor of Philosophy Degree in Specialty 072 – Finance, banking and insurance. – Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2021.

In dissertation, it is elaborated approaches and it is justified the directions of forming and realization of financial policy of development of agro-industrial complex of Ukraine and the ways of increase it efficiency. This has given possibility to offer the number of theoretical, methodological, organizationally methodical provisions and scientific and practical conclusions that direct of the realization of the aim of thesis. On the basis on the generalization of the interpretations of the concept of “financial policy”, financial policy of development agro-industrial complex it is defined as activity that accomplishes by Government of Ukraine in agriculture, water management and hunting, industries which produce of the means of producing and serve agro-industrial sector of economy, industries with preservation, remake and realization agricultural products and foresees measures distribution and redistribution of character with purpose providing permanent development agro-industrial producing. It does make impossible financial processes that restrain economic development and manifest in redundant tax load and in inefficient of the using of financial resources on determined measures.

In dissertation, it is made more accurate interpretation of concepts “agro-industrial complex” as the aggregate of the industries of economy which is combined in economic subsystem which provides material and technical providing and service of the producing of agricultural products, immediate its manufacturing process and also it processing and movement to final consumer; “development of agro-industrial complex” as the aggregate of qualitative changes that form its new status, which contributes economic growth that manifests in increasing producing agro-industrial products, payment of tax payments to State Budget of Ukraine and of contributions to other centralized funds of monetary resources of state; “state support of agro-industrial sector of economy” as aggregate of direct and indirect state measures in relation to material and financial providing of the

activity of agro-industrial economic entities with purpose maintenance permanent development of their producing; “budget financing of agro-industrial complex” as aggregate of budget programs in relation to financial providing its economic structures with purpose of the compensation of part their expenses on producing products and support their financial firmness; “tax regulation of the development of agro-industrial industries of economy” as aggregate of state measures in relation to adjustment of the system of taxation with purpose of the providing of permanent development of agro-industrial enterprises. It is given possibility of generalize of state measures in this sphere of menage, which realize through basic mechanism of implementation of financial policy in it.

It is highlighted of mechanism of formation and realization financial policy of development agro-industrial complex by means of justification structural and functional its model which has such features: hierarchy of the intercommunication of levers and tools of financial mechanism that it gives opportunity to state conduct financial regulation of the development of agro-industrial sector of economy by means of mechanism financial transmission and coordinate of influence through budgetary and tax its channels and achieve of the goals of agrarian policy. It is given possibility of display of the features of implementation financial policy of the development of agro-industrial sphere of menage.

It is proposed modern method of forecasting financial indicators of the activity of agro-industrial complex. It involves following such stages: 1) the determination of average value of indicator; 2) the calculation of the average of the increasing of indicator; 3) the calculation of forecast coefficient; 4) the detection of forecast value of indicator; 5) the installation of difference between forecast and actual indicator (deviation) per previous periods of activity; 6) comparison actual and forecast financial indicators of the functioning of agro-industrial sector of economy; 7) the forming of conclusion about the accuracy of the method of forecasting. By means of this methodological approach, state has opportunity more accurately forecast financial indicators of the activity of agro-industrial enterprises before whereby as determine influence of factors on their activity.

It is disclosed methodology of the determination of the influence of budgetary and tax support of agro-industrial complex and capital investment on such financial indicators of activity its economic entities: the amount of producing and sale products, financial results before taxation, net profit, value added tax and income tax. Per the help of this forecast state has opportunity know as change financial and tax support, capital investment for that so as to achieve desirable indicators of agro-industrial producing and the revenues of state budget. It is calculated actual state expenses on financing and tax regulation of activity of agro-industrial enterprises and change tax payments because of the influence of additional investment resources on functioning of agro-industrial sphere of economy. Calculations it is conducted by means of correlation-regression analysis and add-on "Solver" MS Excel.

It is found out that additional revenues state will be getting if budget financing of agro-industrial sector of economy will be having amount no more 25 % of the size of capital investment. It will be revenues from growth tax payments (value added tax and income tax) as result of growth of the scales of agro-industrial activity in the result of using additional investment, which would pay off expenses on increasing state financial support and it would pay off partly expenses on general budget financing of agro-industrial industries of economy. For full reimbursement expenses on budgetary support of agro-industrial economic entities it is should achieve that status so as to amount of capital investment was in 4 time greater per the size of financial support. In other cases, state will be bearing expenses on financing of agro-industrial companies.

It is determined that additional revenues state budget will be getting if amount of financial resources, which do not pay to State Budget of Ukraine as a result of the application of the mechanism of collection value added tax will be with amount no more 28,57 % of the size of capital investment. Such revenues will be forming from growth value added tax and income tax to state budget as a result of the magnification of scales of activity in agro-industrial complex in result using additional of the amounts of investment resources, which will be discharging state expenses on expansion tax stimulation of agro-industrial producing and it will be compensate partly the expenses of state on general tax support this sphere of economy. For full reimburse expenses on tax

stimulation of agro-industrial enterprises it is should achieve that status so as to amount capital investment in 3,5 time was greater per amount of tax support of agro-industrial sector of economy. In other cases, state will be bearing expenses on indirect of the regulation of the development of agro-industrial sector of economy.

It is reasoned priority directions of state support of producing main kinds the products of agriculture by regions in Ukraine. Budget financing of unprofitable manufacture should conduct oneself by means of purchase by Agrarian fund in enterprises products, which not spoil quickly with next it sale per greater price. For support agricultural firms that produce products, which quickly spoil oneself, state should create companies, which will be implementing industrial producing of foodstuffs from such agricultural products with next their realization of market.

It is argued of use favorable rate of value added tax in the size of 15 % in that case when company in this sphere of menage will attract capital investment with amount no less UAN 5 million from other agro-industrial firm. The losses of means from application favorable rate value added tax state can pay off and it will get revenues at the expense increasing the payment of taxes (value added tax and income tax) to state budget because of increasing the amount of the producing and of the realization of products in the result of using additional investment.

It is conceptualized the directions of the perfection of management with financial resources of state agricultural enterprises with taking into account theirs financial and economic results of activity. Rational management of cash funds should include such measures: the financing of more amount of the producing of products in that case when state agricultural enterprise received net profit; the directing of financial resources on such amount of output, which was in past period of activity then when entrepreneurship entity has reached break-even and its products does not deteriorate quickly; implementation of financing such volume of the producing of products which was realized on market in such situation when state agricultural enterprise it turned out in break-even point and its products deteriorate quickly; to direct such amount of finances on output, which was sold on market then when state agricultural firm it turned out lower from break-even point.

It is elaborated the variants of the strategy of financial policy of development agro-industrial complex, which consist in magnification state support its economic entities per condition of increase by them charges on producing products in limits present their fixed assets (variant 1), and also the growth of amount such measures per condition of attraction by recipients of financing of certain amount of capital investment that will predetermine of increase charges on the output of products (variant 2). Per the first of the variant of strategy significantly raises amount of producing and selling of products, financial results before taxation, net profit (financial indicators of the activity of agro-industrial sector of economy). Herewith increasing the payment of value added tax and income tax occurs insignificant. Such strategy is effective only with point of view the growing of the amount of the work of agro-industrial sector of economics as result of which state will be bearing expenses on budgetary (tax) support this sphere of economy. Second variant of the strategy of financial policy of development of agro-industrial producing gives possibility considerable increment the payment of value added tax and income tax that it is due to with the essential of the growth of financial indicators of the activity agro-industrial firms in the result using of additional amount of capital investment. If state will be using second variant of strategy, it will be able expand of agro-industrial activity and get additional revenues or cover expenses on made measures.

Obtained scientific results, recommendations and proposals concerning increasing efficiency of state financial policy of development of agro-industrial complex will promote to increase of the scales of producing it this sphere of economics and of the revenues of state budget.

Keyword: financial policy, financial resources, agriculture, capital investment, enterprise, budget financing, tax support, agro-industrial complex.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Галайко А. М. Аналіз впливу податку на додану вартість на фінансові показники діяльності агропромислового комплексу в Україні. *European Journal of Economics and Management*. 2021. Vol. 7. Issue 1. P. 148–155. – 0,69 д. а.
2. Галайко А. М. Бюджетно-податкова підтримка розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції // *Формування ринкової економіки в Україні*. 2019. Вип. 41. С. 97–103. – 0,64 д. а.
3. Галайко А. М. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами як передумова ефективної діяльності державних сільськогосподарських підприємств // *Соціальна економіка*. 2019. Вип. 57. С. 25–31. – 0,81 д. а.
4. Галайко А. М. Державна підтримка страхування продукції сільськогосподарських підприємств // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 18, Ч. 1. С. 85–88. – 0,59 д. а.
5. Галайко А. М., Ванькович Д. В. Державна фінансова підтримка підприємств як інструмент активізації розвитку аграрного сектору економіки // *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 1 (12). С. 284–288. – 0,57 д. а. (особистий внесок здобувача 0,39 д. а., де досліджено особливості державної підтримки сільського господарства та вдосконалено надання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва).
6. Галайко А. М. Державна фінансова підтримка фермерських господарств // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 20, Ч. 1. С. 100–103. – 0,58 д. а.
7. Галайко А. М. Державна фінансова політика підтримки розвитку галузі тваринництва // *Науковий вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Економіка»*. 2018. Т. 23. Вип. 3(68). С. 145–149. – 0,62 д. а.

8. Галайко А. М. Оцінка впливу бюджетної підтримки агропромислового комплексу на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання // Економіка та держава. 2019. № 9. С. 115–122. – 0,97 д. а.

9. Галайко А. М. Оцінка ефективності державної фінансової підтримки розвитку агропромислового комплексу // Агросвіт. 2019. № 3. С. 79–88. – 1,01 д. а.

10. Галайко А. М. Оцінка ефективності податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу // Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 12. С. 74–80. – 0,78 д. а.

11. Галайко А. М., Ванькович Д. В. Податкове стимулювання розвитку підприємств аграрного сектору економіки України // Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2017. Випуск 54. С. 152–157. – 0,49 д. а. (особистий внесок здобувача 0,3 д. а., де досліджено спрощену систему оподаткування сільськогосподарських підприємств та розроблено рекомендації щодо запровадження вдосконаленого спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість сільськогосподарських виробників).

12. Галайко А. М. Проблеми і перспективи функціонування ринку сільськогосподарських земель в Україні // Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2020. Вип. 56. С. 198–206. – 0,71 д. а.

13. Галайко А. М. Управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств // Економічний вісник Національного гірничого університету. 2018. № 4 (64). С. 121–130. – 1,07 д. а.

14. Галайко А. М. Фінансова підтримка розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ». 2018. № 5. С. 28–31. – 0,49 д. а.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

15. Галайко А. М. Актуальні проблеми управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств // Сучасні міжнародні економічні відносини: становлення та особливості розвитку. Всеук. наук.-практ. конф., м. Одеса, 17 серпня 2019 р. Одеса, 2019. С. 40–43. – 0,23 д. а.

16. Галайко А. М. Бюджетна дотація як елемент державної підтримки підприємств аграрного сектору економіки України // Фінансова система та економічна безпека: сучасний стан, ефективність, перспективи. Міжн. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів та молодих учених, м. Київ, 24 березня 2018 р. Київ, 2018. С. 71–75. – 0,22 д. а.

17. Галайко А. М. Бюджетна підтримка розвитку виноградарства, садівництва та хмелярства // Сучасна наука: проблеми та перспективи. V Міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 29–30 жовтня 2019 р. Київ, 2019. Ч. 1. С. 16–18. – 0,23 д. а.

18. Галайко А. М. Державна фінансова політика в агропромисловому комплексі // Перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях. Наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 27–28 вересня 2019 р. Херсон, 2019. С. 68–70. – 0,14 д. а.

19. Галайко А. М. Державна фінансова політика розвитку рибного господарства // Фінансовий бізнес в Україні та світі: стан, проблеми і перспективи розвитку. I Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 26 жовтня 2018 р. Львів, 2018. С. 243–247. – 0,28 д. а.

20. Галайко А. М. Державне регулювання цін окремих видів сільськогосподарської продукції // Стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу сучасних підприємств. Міжн. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 23 серпня 2018 р. Дніпро, 2018. С. 92–95. – 0,25 д. а.

21. Галайко А. М. Державне фінансове стимулювання розвитку галузі рослинництва // Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика. V Ювілейна міжн. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 5–7 жовтня 2018 р. Хмельницький, 2018. С. 95–97. – 0,18 д. а.

22. Галайко А. М. Державні аграрні інтервенції на організованому аграрному ринку // Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність. Всеук. наук.-практ. конф., м. Київ, 18 серпня 2018 р. Київ, 2018. С. 107–111. – 0,24 д. а.

23. Галайко А. М. Державні виставкові заходи в агропромисловому комплексі // Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів. Міжн. наук.-практ. конф. присвячена 20-річчю з дня заснування кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ, м. Харків, 5 листопада 2019 р. Харків, 2019. Ч. 2. С. 151–53. – 0,14 д. а.

24. Галайко А. М. Державні заставні закупівлі зерна // Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України. Міжн. наук.-практ. конф., м. Ірпінь, 20–22 березня 2019 р. Ірпінь, 2019. С. 206–207. – 0,11 д. а.

25. Галайко А. М. Державні форвардні закупівлі зерна // Фінансова інфраструктура у забезпеченні сталого розвитку. Міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 березня 2019 р. Київ, 2019. С. 73–74. – 0,14 д. а.

26. Галайко А. М. Кредитування підприємств агропромислового комплексу України // Управління інноваційними процесами в економічній системі України. III-та Міжн. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених, м. Львів, 22–23 грудня 2017 р. Львів, 2017. С. 9–10. – 0,26 д. а.

27. Галайко А. М. Лізингова субсидія для підприємств аграрного сектору економіки України // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України. XXV-та Міжн. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих учених, м. Львів, 18–19 травня 2018 р. Львів, 2018. С. 23–24. – 0,25 д. а.

28. Галайко А. М. Митна політика розвитку сільського господарства в Україні // Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку. V Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., м. Острогож, 11–12 жовтня 2018 р. Острогож, 2018. С. 45–48. – 0,21 д. а.

29. Галайко А. М. Напрями вдосконалення бюджетної підтримки розвитку агропромислового комплексу // Перспективи розвитку нової економічної системи на державному та регіональному рівнях. Міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 5 жовтня 2019 р. Київ, 2019. С. 102–105. – 0,24 д. а.

30. Галайко А. М. Напрями вдосконалення податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу // Проблеми становлення інформаційної

економіки в Україні. IV Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 17–18 жовтня 2019 р. Львів, 2019. С. 25–27. – 0,18 д. а.

31. Галайко А. М. Напрями державної фінансової підтримки агропромислового комплексу // Економіка, облік, фінанси та право в умовах глобалізації: тенденції та перспективи. Міжн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12 вересня 2019 р. Полтава, 2019. Ч. 1. С. 27–29. – 0,19 д. а.

32. Галайко А. М. Напрями покриття видатків держави на податкову підтримку агропромислового комплексу // Світовий розвиток науки та техніки. XXXVIII Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., м. Вінниця, 23 грудня 2019 р. Вінниця, 2019. Ч. 1. С. 40–43. – 0,2 д. а.

33. Галайко А. М. Напрями покриття видатків на державну фінансову підтримку агропромислового комплексу // Економічний розвиток: теорія, методологія, управління. VI Міжн. наук.-практ. конф., м. Прага, 27–29 листопада 2019 р. Прага, 2019. С. 235–238. – 0,19 д. а.

34. Галайко А. М. Основні проблеми податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу // Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції. Всеук. наук.-практ. конф., м. Київ, 10–11 жовтня 2019 р. Київ, 2019. С. 308–310. – 0,21 д. а.

35. Галайко А. М. Оцінка впливу валових капітальних інвестицій в агропромислового комплексу на обсяг виробництва його суб'єктів підприємництва // Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки. III Міжн. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 19 жовтня 2019 р. Запоріжжя, 2019. С. 9–11. – 0,12 д. а.

36. Галайко А. М. Оцінка впливу податкової підтримки агропромислового комплексу на обсяг виробництва його суб'єктів господарювання // Актуальні питання розвитку науки та освіти. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 19–20 жовтня 2019 р. Львів, 2019. Ч. 1. С. 15–17. – 0,23 д. а.

37. Галайко А. М. Оцінка впливу податкової підтримки розвитку агропромислового комплексу на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання // Вдосконалення економіки та фінансової системи країни:

сучасний стан та перспективи. Міжн. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 23 листопада 2019 р. Запоріжжя, 2019. С. 88–90. – 0,16 д. а.

38. Галайко А. М. Оцінка ефективності використання валових капітальних інвестицій в агропромисловому комплексі // Напрями розвитку ринкової економіки: нові реалії та можливості в умовах інтеграційних процесів. Міжн. наук.-практ. конф., м. Ужгород, 30 листопада 2019 р. Ужгород, 2019. Ч. 2. С. 78–81. – 0,16 д. а.

39. Галайко А. М. Перспективи отримання державою додаткових доходів в агропромисловому комплексі // Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика. III Міжн. літ. наук. симп., м. Одеса, 24–25 липня 2020 р. Одеса, 2020. С. 54–58. – 0,27 д. а.

40. Галайко А. М. Сучасні проблеми державної фінансової підтримки агропромислового комплексу // Проблеми формування та реалізації конкурентної політики. VI Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 19–20 вересня 2019 р. Львів, 2019. С. 24–26. – 0,2 д. а.

41. Галайко А. М. Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки і обладнання вітчизняного виробництва // Підвищення рівня використання економічного потенціалу у напрямку розвитку регіональної економіки. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 24 березня 2018 р. Львів, 2018. С. 99–103. – 0,24 д. а.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації:

42. Галайко А. М. Фінансова політика України. *Science of Europe*. 2020. Vol. 3. No 48. С. 31–47. – 1,41 д. а.

43. Vankovych D. V., Halaiko A. M. Estimation of efficiency of management of financial resources of agricultural enterprises in Ukraine. *Black Sea Scientific Journal of Academic Research*. 2019. Vol. 44. Issue 01. P. 41 – 49. – 0,86 д. а. (особистий внесок здобувача 0,5 д. а., де проведено оцінку ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств, які виробляють основні види продукції рослинництва і тваринництва та надано рекомендації щодо пріоритетних напрямів державної підтримки її виробництва).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	21
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	33
1.1. Агропромисловий комплекс як об'єкт фінансової політики	33
1.2. Механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислових галузей економіки України	45
1.3. Інструменти фінансового забезпечення розвитку агропромислового сектору економіки	63
Висновки до розділу 1	85
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ.....	88
2.1. Методика оцінювання результативності бюджетно-податкового регулювання діяльності агропромислового сектору економіки.....	88
2.2. Оцінка ефективності державного регулювання розвитку агропромислового комплексу.....	102
2.3. Діагностика результативності управління грошовими потоками сільськогосподарських підприємств	128
Висновки до розділу 2	142
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ.....	145
3.1. Шляхи підвищення ефективності механізму фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки	145
3.2. Поліпшення управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств в сучасних економічних умовах	160

3.3. Стратегія фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України	173
Висновки до розділу 3	190
ВИСНОВКИ.....	193
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	199
ДОДАТКИ.....	236

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Важливою передумовою розвитку агропромислового комплексу України є проведення ефективної фінансової політики в даній сфері економіки, реалізація якої сьогодні наштовхується на низку проблем, які пов'язані із недостатністю фінансових ресурсів на державні заходи в агропромисловому секторі економіки, що призводить до нестабільності їх здійснення. Це ускладнює діяльність агропромислових підприємницьких структур, що негативно впливає на їхні кінцеві результати господарювання та на податкові платежі до Державного бюджету України. Цим актуалізується потреба в розробленні нових варіантів стратегії фінансової політики розвитку агропромислових галузей економіки, які б зумовили зростання обсягів випуску їхньої продукції та доходів державного бюджету.

Реалізація завдань щодо забезпечення стійкого розвитку агропромислового виробництва має потребу в запровадженні вдосконалених інструментів фінансової політики розвитку цього сектору економіки, котрі б забезпечили достатній обсяг та раціональне використання бюджетних коштів на визначені державні заходи, а також їхню систематичність проведення шляхом врахування фінансово-господарських результатів діяльності суб'єктів господарювання, трансформації вільних грошових коштів компаній в інвестиції та їх результативне освоєння, здійснення державних закупівель сільськогосподарської продукції, оцінювання впливу факторів на фінансові показники функціонування агропромислових фірм. Це актуалізує необхідність поглиблення наявних теоретико-методологічних і науково-практичних засад щодо формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислової сфери економіки України.

Значний внесок у розвиток фінансової політики зробили такі відомі зарубіжні вчені, як А. Вагнер, М. Вебер, Ф. Еджуорт, Дж. М. Кейнс, А. Маршал, Дж. Мілль, А. Пігу, А. Сміт, Г. фон Шмоллер. У свою чергу питанням фінансової політики розвитку агропромислового комплексу займалися багато сучасних зарубіжних авторів, серед яких можна виділити: Л. Гантер (L. Gunter), Д. Голлін (D. Gollin), О.

Кая (O. Kaya), I. Кая (I. Kaya), P. Ленсінк (R. Lensink), O. Морріссі (O. Morrissey), П. Мослі (P. Mosley), С. Паренте (S. Parente), P. Роджерсон (R. Rogerson), Д. Сквайрс (J. Squires), Д. Хадсон (D. Hudson). Суттєвий науковий внесок щодо дослідження фінансової політики розвитку агропромислового комплексу здійснили вітчизняні вчені: I. Абрамова, Д. Ванькович, O. Віленчук, П. Вітковський, O. Гривківська, Н. Давиденко, Н. Демчишак, Д. Дема, I. Дем'янюк, Л. Дорохова, Я. Дропа, I. Думанська, O. Зварич, А. Зеленський, М. Крупка, Н. Куровська, O. Лимар, Є. Майовець, Л. Недільська, O. Непочатенко, В. Онегіна, Ю. Пасічник, Б. Погріщук, O. Пристемський, В. Синчак, O. Стойко, Л. Сус, Ю. Сус, Н. Танклевська, Н. Трусова, С. Урба, Н. Фещенко, I. Шевчук та багато інших.

Сучасні економічні умови та проблемні аспекти реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України зумовлюють необхідність удосконалення її теоретико-методологічних засад в частині поглиблення тлумачення, класифікації її інструментів, синтезу її теоретичних концепцій з сьогоднішніми тенденціями розвитку економіки; розроблення нових методичних підходів щодо аналізу впливу бюджетно-податкового регулювання на ефективність функціонування агропромислового сектору економіки; визначення пріоритетів державної фінансової підтримки виробництва сільськогосподарської продукції; прогнозування тенденцій розвитку агропромислових галузей економіки; формування концептуальних основ покращення управління фінансовими ресурсами державних підприємств в сільському господарстві; розроблення нової стратегії фінансової політики розвитку агропромислової сфери економіки. Цим обумовлюється важливість і актуальність дисертаційної роботи, її мета і завдання, структура та логіка викладу матеріалу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка “Фінансова політика модернізації економіки України” (номер державної реєстрації 0120U101808), в межах якої автором розкрито теоретико-методологічні і науково-практичні засади реалізації фінансової політики розвитку

агропромислового комплексу України та обґрунтовано підходи до підвищення ефективності формування її стратегії.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методологічних засад фінансової політики розвитку агропромислового комплексу та розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності її формування та реалізації в сучасних економічних умовах.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення наступних завдань:

- розкрити сутність фінансової політики розвитку агропромислового комплексу;
- розширити економічну термінологію в частині уточнення сутності понять агропромисловий комплекс, розвиток агропромислового комплексу, державна підтримка агропромислового сектору економіки, бюджетне фінансування агропромислової сфери економіки, податкове регулювання розвитку агропромислових галузей економіки;
- обґрунтувати структурно-функціональну модель механізму бюджетного фінансування та податкового регулювання розвитку агропромислових суб'єктів господарювання;
- запропонувати методіку оцінювання ефективності фінансової політики розвитку агропромислових підприємств;
- проаналізувати вплив складових державної підтримки агропромислової сфери економіки на фінансові показники діяльності її господарських структур;
- визначити пріоритети державного фінансування агропромислового комплексу;
- представити шляхи вдосконалення механізму фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки;
- концептуалізувати напрями підвищення результативності управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств;

– розробити стратегію фінансової політики розвитку агропромислових галузей економіки в умовах децентралізації управління.

Об’єктом дослідження є процеси формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та науково-практичні засади формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України.

Методи дослідження: Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України. Зокрема, було використано методи абстрагування (в процесі виділення найбільш істотних рис реалізації фінансової політики за класичною економічною теорією, концепцією фіскальної економіки, некласичною кембриджською школою та кейнсіанською школою); аналізу і синтезу (для дослідження сутності фінансової політики розвитку агропромислового комплексу, а також для аналізу державної підтримки підприємств в цій сфері економіки і фінансових показників їхньої діяльності); системного підходу (з метою розроблення пропозицій щодо удосконалення фінансової політики розвитку агропромислового виробництва); прогнозування (під час розрахунку прогнозних значень фінансових показників функціонування агропромислових підприємницьких структур); кореляційно-регресійного аналізу (при визначенні впливу державної підтримки агропромислового комплексу і капітальних інвестицій на фінансові показники діяльності його суб’єктів господарювання); індукція (в процесі встановлення рекомендованих обсягів бюджетного фінансування агропромислового виробництва, його податкової підтримки та капітальних інвестиційних ресурсів); методи групування та систематизації (для впорядкування інструментів фінансового забезпечення розвитку агропромислового сектору економіки); графічні і табличні методи (для наочного відображення фінансової політики розвитку агропромислової сфери економіки України).

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти; дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України; інформація монографічних і періодичних видань; матеріали всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій; власні аналітичні розрахунки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні науково-методологічних та науково-прикладних засад фінансової політики розвитку агропромислового комплексу шляхом розроблення стратегії її формування та реалізації. До найбільш важливих наукових результатів дисертації, які становлять наукову новизну, належать:

удосконалено:

– теоретико-концептуальний підхід до розкриття сутності фінансової політики розвитку агропромислового комплексу як діяльності, що здійснюється урядом України в сільському, водному господарстві та мисливстві, галузях, які виробляють засоби виробництва та обслуговують агропромисловий сектор економіки, галузях зі збереження, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції і передбачає заходи розподільчого та перерозподільного характеру з метою забезпечення сталого розвитку агропромислового виробництва. Це дає змогу виявляти та запобігати фінансовим процесам, які стримують економічний розвиток цієї сфери економіки, які проявляються в надлишковому податковому навантаженні і неефективному використанні фінансових ресурсів (пп. 1.2, с. 38–43);

– економічну термінологію в частині уточнення сутності низки понять, а саме: “агропромисловий комплекс” як сукупність галузей економіки, які об’єднані в економічну підсистему, котра забезпечує матеріально-технічне забезпечення і обслуговування виробництва сільськогосподарської продукції, безпосередній її виробничий процес, а також її переробку та рух до кінцевого споживача (на відмінну від інших, дане тлумачення характеризує агропромисловий комплекс як сектор економіки із внутрішніми його галузями, що забезпечують повний цикл випуску сільгосппродукції); “розвиток агропромислового комплексу” як

сукупність якісних змін, які формують його новий стан, який сприяє економічному зростанню, що проявляється в підвищенні виробництва агропромислової продукції, сплаті податкових платежів до Державного бюджету України та внесків до інших централізованих фондів грошових ресурсів держави (на відмінну від існуючих, дане поняття описує конкретні зміни в цьому секторі економіки, що зумовлені його розвитком); “державна підтримка агропромислового сектору економіки” як сукупність прямих і непрямих державних заходів щодо матеріального і фінансового забезпечення діяльності агропромислових суб’єктів господарювання з метою підтримання сталого розвитку їхнього виробництва (на відмінну від інших, це тлумачення характеризує взаємопов’язані мету, процесуальні особливості та види державних заходів); “бюджетне фінансування агропромислової сфери економіки” як сукупність бюджетних програм щодо фінансового забезпечення її господарських структур з метою компенсації частини їхніх витрат на випуск продукції та підтримки їхньої фінансової стійкості (на відмінну від існуючих, дане визначення описує мету та процес фінансового забезпечення цієї сфери економіки); “податкове регулювання розвитку агропромислових галузей економіки” як сукупність державних заходів щодо коригування системи оподаткування з метою забезпечення сталого розвитку агропромислових підприємств (на відмінну від існуючих, акцентує увагу на зміні умов справляння податків з метою створення незмінного розвитку компаній в агропромисловому секторі економіки) (пп. 1.1, с. 33–37; пп. 1.2, с. 50; 52);

– методика діагностування впливу інструментів державного фінансування та податкового регулювання розвитку агропромислової сфери економіки на результативність її функціонування з використанням інструментарію економіко-математичного моделювання. Завдяки проведеним розрахункам виявлено нові закономірності впливу бюджетно-податкової політики на динаміку розвитку агропромислового комплексу в Україні, а саме: 1) фінансова підтримка суб’єктів господарської діяльності в агропромисловому секторі економіки не впливає на їхні фінансові показники функціонування і тому вона є неефективною; 2) обсяг коштів, який не сплачується агропромисловими підприємствами внаслідок застосування

механізму справляння податку на додану вартість до Державного бюджету України значно впливає на такі фінансові показники їхньої діяльності як величина виробництва і реалізації продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток та невеликою мірою здійснює вплив на сплату до бюджету податку на додану вартість і податку на прибуток, що пов'язано з тим, що частина агропромислових виробників користується спрощеною системою оподаткування, при котрій податок на прибуток не справляється до державного бюджету, а інша частина суб'єктів господарювання використовувала спеціальний режим оподаткування податком на додану вартість до 2017 року, при котрому цей податковий платіж також не сплачувався до бюджету (пп. 2.2, с. 103–117; 120–122);

– методологічні аспекти управління фінансовими ресурсами розвитку агропромислового сектору економіки, які враховують аналіз динаміки рентабельності сільськогосподарської продукції в процесі встановлення пріоритетів її державних закупівель. Це дало можливість удосконалити підходи до формування критеріїв вибору пріоритетних напрямів бюджетного фінансування розвитку сільгоспвиробництва в сучасних умовах господарювання (пп. 2.3, с. 133–138);

отримали подальший розвиток:

– теоретичні основи прийняття управлінських рішень щодо розвитку агропромислового комплексу в частині наукового обґрунтування структурно-функціональної моделі механізму реалізації фінансової політики його розвитку, в основу якої покладено наступні особливості: фінансове регулювання розглядається з погляду функції управління; вплив держави через інструменти фінансового регулювання на розвиток агропромислової сфери економіки відбувається за допомогою механізму фінансової трансмісії; важливість контролю результативності фінансового регулювання, що дає змогу координувати вплив через бюджетний й податковий канали фінансової трансмісії (на основі попереднього моніторингу ефективності регулювання) та досягти поставлених цілей (очікуваних результатів) політики держави в сфері агропромислового виробництва. Це дало можливість обґрунтувати пріоритети фінансового

регулювання діяльності підприємств агропромислового комплексу в Україні (пп. 1.2, с. 47–48; 50–54; пп. 1.3, с. 67; 72; 75; 78; 83; 84);

– інструментарій оцінки результативності фінансової політики розвитку агропромислової сфери економіки шляхом верифікації прогнозів низки показників функціонування її суб'єктів господарювання. Це дало змогу оцінити цільову ефективність аграрної політики в Україні та виявити недоліки управління бюджетними ресурсами розвитку агропромислового сектору економіки (пп. 2.1, с. 89–99; 118);

– науково-методичний підхід до вдосконалення механізму реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу, особливістю якого є застосування логіки фінансової трансмісії, оцінки взаємозв'язку інструментів бюджетно-податкової та інвестиційної політики та їхнього впливу на цільові макроекономічні показники. Це дало змогу виявити його недоліки (недостатність фінансових ресурсів на державні заходи, неефективне їхнє використання) та запропонувати шляхи підвищення ефективності фінансової політики розвитку цієї сфери економіки (пп. 3.1, с. 146; 151–155);

– концепція формування та використання фінансових ресурсів розвитку агропромислового сектору економіки, яка включає врахування фінансово-господарських результатів діяльності підприємницьких структур в процесі управління їхніми грошовими коштами, а також проведення розрахунків прогнозного покриття збитків від залишків нереалізованої продукції і обсягу її виробництва і продажу, чистого прибутку та сплати до бюджету податку на прибуток і податку на додану вартість, на основі яких приймається рішення про стратегію розвитку суб'єктів господарювання, що сприяє підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами агропромислової сфери економіки шляхом врахування визначених тенденцій її економічного розвитку (пп. 3.2, с. 166–171);

– концептуально-практичні підходи до розроблення варіантів стратегії формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України, перша з яких полягає у збільшенні бюджетного фінансування

або податкової підтримки цієї сфери економіки за умови підвищення витрат на випуск продукції компаніями в межах наявних їхніх основних засобів (стратегія ефективна лише з точки зору зростання масштабів діяльності агропромислових фірм, тому що за таким підходом суттєво збільшуються фінансові показники їхнього функціонування, крім податку на додану вартість і податку на прибуток), а друга – у збільшенні бюджетного фінансування або податкової підтримки агропромислового комплексу за умови залучення його суб'єктами господарювання певного обсягу капітальних інвестицій, що у свою чергу зумовить підвищення витрат на виробництво продукції (стратегія буде ефективною як з точки зору розширення обсягів агропромислової діяльності так і з погляду нарощення сплати податку на додану вартість і податку на прибуток до бюджету). Це дає можливість досягати визначених показників розвитку агропромислового комплексу шляхом забезпечення ефективної його діяльності (пп. 3.3, с. 173–189).

Практичне значення отриманих результатів полягає в сформульованих та обґрунтованих у роботі рекомендаціях і висновках, що мають практичне спрямування і можуть бути використані для підвищення ефективності формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України. Ключові положення і пропозиції дисертаційної роботи мають практичну значущість, пройшли апробацію та використовуються в практичній діяльності.

Пропозиції щодо управління фінансовими ресурсами з врахуванням фінансово-господарських результатів діяльності, розроблені автором, використовуються в поточній діяльності Львівської філії Національної акціонерної компанії «Укראгролізинг» (довідка № 1/1-3 від 13.01.2020 р.).

Рекомендації стосовно використання системи розрахунків за кореляційно-регресійним аналізом в процесі прогнозування впливу державної фінансової і податкової підтримки та капітальних інвестицій в агропромисловому комплексі на такі фінансові показники діяльності, як: обсяг виробництва продукції, розмір проданої продукції з податком на додану вартість, обсяг реалізованої продукції без податку на додану вартість, фінансові результати до оподаткування, податок на прибуток, податок на додану вартість з подальшим аналізом ефективності

фінансування агропромислового комплексу як з точки зору збільшення масштабів його діяльності так і з точки зору раціональності використання бюджетних коштів використовуються в роботі Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 265-1-52 від 17.06.2020).

Науково-методичні положення дисертації використано в навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін: “Фінанси”, “Бюджетна система”, “Податкова політика”, “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання” та “Бюджетний менеджмент” (довідка № 3594-Н від 02.10.2019).

Особистий внесок здобувача. Всі наукові положення, результати, практичні рекомендації і висновки, викладені в дисертації отримані автором особисто. З наукових праць, що опубліковані в співавторстві, у дисертації використано тільки ідеї і результати, котрі становлять особистий внесок здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювались і отримали позитивну оцінку на щорічних звітних науково-практичних конференціях викладачів і аспірантів економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка; наукових семінарах кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту; міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: III-тій Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих учених “Управління інноваційними процесами в економічній системі України” (м. Львів, 22-23 грудня 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції для студентів, аспірантів та молодих учених “Фінансова система та економічна безпека: сучасний стан, ефективність, перспективи” (м. Київ, 24 березня 2018 р.); XXV-тій Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих учених “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (м. Львів, 18-19 травня 2018 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції “Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність” (м. Київ, 18 серпня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції “Стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу сучасних підприємств” (м. Дніпро,

23 серпня 2018 р.); V Ювілейній міжнародній науково-практичній конференції “Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика” (м. Мукачеве, 5-7 жовтня 2018 р.); V Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції “Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку” (м. Острого, 11–12 жовтня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції “Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України” (м. Ірпінь, 20-22 березня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції “Фінансова інфраструктура у забезпеченні сталого розвитку” (м. Київ, 19 березня 2019 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції “Сучасні міжнародні економічні відносини: становлення та особливості розвитку” (м. Одеса, 17 серпня 2019 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми формування та реалізації конкурентної політики» (м. Львів, 19-20 вересня 2019 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції» (м. Київ, 10 – 11 жовтня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку науки та освіти» (м. Львів, 19-20 жовтня 2019 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки» (м. Запоріжжя, 19 жовтня 2019 р.); Науково-практичній конференції «Перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Запоріжжя, 27-28 вересня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, облік, фінанси та право в умовах глобалізації: тенденції та перспективи» (м. Полтава, 12 вересня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку нової економічної системи на державному та регіональному рівнях» (м. Київ, 5 жовтня 2019 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна наука: проблеми і перспективи» (м. Київ, 29-30 жовтня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: сучасний стан та перспективи»: (м. Запоріжжя, 23 листопада 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Напрями розвитку ринкової економіки: нові

реалії та можливості в умовах інтеграційних процесів»: (м. Ужгород, 30 листопада 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 20-річчю з дня заснування кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ «Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів» (м. Харків, 5 листопада 2019 р.); XXXVIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Світовий розвиток науки та техніки» (м. Вінниця, 23 грудня 2019 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Економічний розвиток: теорія, методологія, управління» (м. Прага, 27-29 листопада 2019 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми становлення інформаційної економіки в Україні» (м. Львів, 17-18 жовтня 2019 р.); III Міжнародному літньому науковому симпозіумі «Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика» (м. Одеса, 24 – 25 липня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Підвищення рівня використання економічного потенціалу у напрямку розвитку регіональної економіки» (м. Львів, 24 березня 2018 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансовий бізнес в Україні та світі: стан, проблеми і перспективи розвитку» (м. Львів, 26 жовтня 2018 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковані у 43 наукових працях загальним обсягом 17,76 д. а. (особисто автору належить 17,03 д.а.): зокрема, 16 статей у наукових періодичних виданнях (у тому числі 13 – у наукових фахових виданнях України), з них 8 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз та 3 – у закордонних виданнях, з яких 2 додатково відображають результати дисертаційної роботи; 27 праць апробаційного характеру – у збірниках матеріалів доповідей на конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації викладено на 297 сторінках (в тому числі основний текст – на 178 сторінках). Робота містить 28 рисунків та 28 таблиць, список використаних джерел налічує 273 позиції і наведений на 37 сторінках; 16 додатків подано на 62 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

1.1. Агропромисловий комплекс як об'єкт фінансової політики

Стійкий розвиток агропромислового комплексу неможливий без ефективної фінансової політики держави в цій сфері економіки, яка проявляється у формах, методах та інструментах формування та використання фінансових ресурсів на визначені державні заходи, які стимулюють зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, фінансових результатів до оподаткування та чистого прибутку суб'єктів господарювання, сплати ними до державного бюджету податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток. Так відбувається кругообіг фінансів між державою та агропромисловими підприємницькими структурами, який зумовлює економічний розвиток цього сектору економіки та забезпечення фінансової безпеки країни.

Важливо сформулювати поняття “розвиток агропромислового комплексу”, яке дасть змогу визначити тлумачення “фінансова політика розвитку агропромислового комплексу” та розробити концептуальні засади її формування та реалізації в сучасних економічних умовах. Розвиток агропромислового комплексу – це сукупність якісних змін, які формують його новий стан, який сприяє економічному зростанню, що проявляється в підвищенні виробництва агропромислової продукції, сплати податкових платежів до Державного бюджету України та внесків до інших централізованих фондів грошових ресурсів держави. Джерелом цих змін можуть бути суб'єкти господарювання цій сфері економіки, тому що вони здійснюють виробництво продукції, її реалізацію та отримують чистий прибуток від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, котрий вони можуть вкладати в розширене відтворення. Також джерелом цих змін може бути держава, котра має можливість створювати сприятливі умови розвитку цього сектору економіки шляхом перерозподілу йому більшого обсягу фінансових

ресурсів, які стимулюватимуть збільшення обсягу випуску і продажу продукції та фінансових результатів діяльності агропромислових підприємницьких структур, що пов'язано з їх важливістю, тому що вони забезпечують продовольчу безпеку в країні.

Необхідно визначити сутність поняття агропромисловий комплекс для об'єктивного висвітлення формування та реалізації фінансової політики його розвитку. У табл. 1.1 представлено варіанти тлумачення цього поняття.

Таблиця 1.1

Варіанти визначення поняття агропромисловий комплекс

Автори	Розглядають агропромисловий комплекс
Я. А. Жаліло, О. В. Собкевич, В. М. Русан	як важливий сектор національної економіки, котрий об'єднує різні види економічної діяльності в процесі виробництва сільгосппродукції, продуктів харчування, а також доставці їх до кінцевого споживача
Н. О. Лисенко, Н. В. Білошкурська	як стратегічно важливу галузь народного господарства України, що поєднує увесь випуск сільгосппродукції (аграрні суб'єкти господарювання), її переробку (переробні компанії в агропромисловому комплексі) і агропромисловий сервіс
В. В. Небелас	сукупність виробничо-взаємопов'язаних структур з вирощування, зберігання, заготівлі, транспортування, переробки та продажу сільгосппродукції, а також обслуговуючих і допоміжних фірм та організацій
О. П. Атамас	як міжгалузеву територіально-виробничу одиницю, від рівня та збалансованості розвитку складових сфер котрої залежить забезпеченість потреб населення у продовольчій продукції, а також його добробут
І. Ю. Сиваченко, Д. З. Коров'яковський	як систему виробничо-економічних відносин сільського господарства з галузями промисловості та іншими сферами народного господарства, котрі його обслуговують, досягаючи рівня агропромислової інтеграції
С. В. Коляденко	як сукупність галузей та видів діяльності народного господарства, котрі на основі планомірного розподілу праці забезпечують випуск продуктів харчування та інших споживчих товарів аграрного походження, а також засобів виробництва та послуг для сільського виробництва і переробних галузей промисловості
М. Й. Хорунжий	як інтегровану органічну систему, частина всього народного господарства, котра базується на взаємодії відтворювального процесу в тих сферах і галузях, що мають пряме відношення до задоволення потреб суспільства у продовольчих та непродовольчих товарах, одержаних із сільгоспсировини

продовження таблиці 1.1

Г. П. Журавлева, В. В. Громыко, М. І. Забелина	як функціональну багатогалузеву підсистему, яка відображає взаємодію сільського господарства та пов'язаних з ним галузей економіки із виробництва сільгосптехніки, сільгосппродукції, її переробки та продажу
--	---

Джерело: побудовано автором на основі даних [70]

На нашу думку, найбільш вдале тлумачення поняття “агропромисловий комплекс” є як сукупність галузей економіки, які об'єднані в економічну підсистему, котра забезпечує матеріально-технічне забезпечення і обслуговування виробництва сільськогосподарської продукції, безпосередній її виробничий процес, а також її переробку та рух до кінцевого споживача. На відмінну від інших, дане визначення характеризує цю сферу господарювання як сукупність галузей економіки, що об'єднані в економічну підсистему та акцентує увагу на її ринковий характер, а також на особливостях забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки та доставки покупцям.

Актуальне значення має визначення тотожності понять агропромислове виробництво, агропромислові галузі економіки, агропромислові підприємства, агропромисловий сектор економіки, агропромислова сфера економіки поняттю агропромисловий комплекс з точки зору господарської системи. Це дасть можливість проводити широкий аналіз формування та реалізації фінансової політики розвитку даної сфери діяльності з метою розроблення напрямів підвищення ефективності її проведення.

Агропромислове виробництво можна сформулювати як випуск сільськогосподарської продукції, її промислова переробка і виготовлення з неї продовольчих і непродовольчих товарів. При цьому це виробництво вважається збірним поняттям, тому що може бути представлено як відокремлене сільгоспвиробництво і як окреме промислово-переробне виробництво, котре проводиться юридично-незалежними підприємницькими структурами, як інтегроване виробництво котре здійснюється агропромисловими формуваннями (суб'єктами господарської діяльності) в котрому переробне та аграрне виробництво поєднані у єдиному технологічному ланцюгу [148]. Агропромислове

виробництво об'єднує процес випуску сільгосппродукції її промисловою переробку та доставку її до кінцевого споживача. Агропромисловий комплекс складається з підприємницьких структур, які здійснюють агропромислове виробництво. Тому, на нашу думку, агропромислове виробництво є тотожне поняттю агропромисловий комплекс.

Агропромислова галузь включає тваринну і рослинну продукцію, корми та насіння, захист рослин, добрива і сільськогосподарську техніку [2]. Галузь економіки є сукупністю організацій та підприємницьких структур, які характеризуються спільними ознаками в процесі виробничо-господарської діяльності [60]. Агропромисловий комплекс є ширшим поняттям, тому що містить сукупність галузей, які забезпечують процес сільськогосподарського виробництва, переробку сільгосппродукції та її постачання кінцевим споживачам. Відповідно до цього, поняття агропромислової галузі економіки є тотожне поняттю агропромисловий комплекс.

Агропромислові підприємства – це юридичні особи, в яких поєднується виробництво сільськогосподарської продукції з промисловою її переробкою, доробкою і зберіганням. Такі суб'єкти господарювання поєднують аграрні та промислові виробництва, які функціонують тільки в формі внутрішньогосподарських підрозділів, які не мають юридичної самостійності. В агропромислових підприємницьких структурах наявний один орган управління з організації результативної діяльності таких підрозділів, спільний для усіх видів роботи баланс, єдиний план соціально-економічного розвитку, а також розрахунковий рахунок в банківській установі. Матеріальне стимулювання працівників переробних та сільськогосподарських виробництв перебуває в залежності від досягнутого рівня ефективності функціонування агропромислового виробництва в цілому [61]. Згідно з цим, поняття агропромислові підприємства є тотожне поняттю агропромисловий комплекс, тому що він складається з агропромислових галузей, в яких функціонують агропромислові компанії.

Сектор економіки це – сукупність кількох елементів національної економіки, яким притаманні деякі спільні галузеві, технологічні, організаційно-правові та інші

характеристики. Це дає змогу виокремити елементи економічної системи та частини народного господарства [207]. Агропромисловий сектор економіки є частиною економічної системи, що об'єднує галузі економіки, які здійснюють випуск сільськогосподарської продукції, її промислову переробку та доставку кінцевому споживачу. Йому притаманні спільні технологічні характеристики, котрі проявляються у забезпеченні випуску продукції, її переробленню та постачання покупцям, а спільні галузеві риси полягають у тому, що сільське господарство забезпечує виробництво продукції, машинобудування – процес сільгоспвиробництва, харчова промисловість – переробку сільськогосподарської продукції. Виходячи з цього, поняття агропромисловий сектор економіки є ідентичним поняттю агропромисловий комплекс.

Сфера економіки є частиною економічної системи, яка включає одну або декілька галузей економіки, які виробляють один вид продукції чи кілька її видів з спільними технологічними характеристиками її випуску. Агропромислова сфера економіки є частиною галузей господарства держави, які забезпечують виробничий процес сільськогосподарської продукції, матеріально-технічне забезпечення та обслуговування її виробництва. Тому, на нашу думку, поняття агропромислова сфера економіки є тотожним поняттю агропромисловий комплекс.

За своєю структурою та складом агропромисловий сектор економіки відрізняється від інших міжгалузевих комплексів та визначає соціально-економічний розвиток держави, рівень життя людей, продовольчу безпеку і забезпечення галузей промисловості сільськогосподарською сировиною. Для цієї сфери економіки основним засобом виробництва являється земля, на котрій вирощується сільгосппродукція і сировина для невиробничого та виробничого призначення. Головними завданнями, що стоять перед агропромисловими галузями економіки є підвищення величини виробництва сільгосппродукції, забезпечення держави продуктами харчування та сільгоспсировиною, об'єднання можливостей усіх галузей комплексу для отримання значних економічних показників та вихід на світовий ринок [217].

На рис. 1.1 представлено функціонально-галузеву структуру агропромислового комплексу (далі – АПК).

Рис. 1.1. Функціонально-галузеву структуру АПК

Джерело: побудовано автором на основі даних [217]

Фінансова політика розвитку агропромислового сектору економіки є цілеспрямованою діяльністю держави в даній сфері господарювання щодо формування, розподілу та використання грошових коштів для досягнення поставленої мети, якою є створення раціональної системи управління фінансами, що спрямована на забезпечення виконання тактичних і стратегічних завдань діяльності. Дана політика забезпечує побудову науково-обґрунтованих концепцій розвитку фінансів у вище наведеній сфері діяльності, визначення головних напрямів використання коштів на поточний період та на перспективу, забезпечення практичних дій, що направлені на досягнення поставленої цілі. Вона є складовою частиною економічної політики, у котрій визначаються головні напрямки економічного розвитку, включаючи АПК, а саме: загальний обсяг бюджетних коштів на даний сектор економіки, джерела утворення фінансових ресурсів та

напрями їх використання; формування дієвої системи управління фінансами, відпрацювання досконалого механізму регулювання і стимулювання економічних процесів в агропромисловій сфері господарювання за допомогою фінансових інструментів. Значення фінансової політики для розвитку агропромислових галузей економіки проявляється в тому, що її правильний підбір стимулює збільшення обсягів виробництва, зумовлює раціональне розміщення продуктивних сил в цій сфері підприємництва; сприяє підвищенню зацікавленості регіонів в розвитку; зміцнює економічні зав'язки між суб'єктами господарювання; збільшує культурний та матеріальний рівень населення [235].

Для вірного вибору фінансової політики розвитку АПК необхідно проаналізувати економічні теорії, на основі яких вона базуватиметься. Це дасть можливість розробити стратегію її формування та реалізації в сучасних умовах економічного розвитку на основі особливостей функціонування фінансового механізму.

А. Сміт був жорстким противником централізації влади, котра існувала в аграрній економіці і вважав, що державний сектор повинен бути мінімальним. Складовою частиною класичної політекономії є фінансові концепції. Д. Рікардо і А. Сміт розвинули фінансові положення попередніх вчених та заклали основи теорії державних фінансів, розкрили причини взаємозв'язку їхнього розвитку із економічною системою. Фінансові концепції цієї економічної теорії були тією домінантою, на основі яких вирішувалися головні проблеми первісного нагромадження капіталу та конкурентної ринкової економіки. На базі класичної фінансової концепції формувалися головні принципи фінансової політики цього історичного періоду. Класична економічна теорія зумовила переворот в головних концепціях економічної думки та обґрунтувала базові постулати, що потрібні для розвитку ринкової економіки. Основною сферою багатства народу було проголошено виробництво, а не обмін за меркантилістами. Виходячи з цього, предметом дослідження класичної економічної теорії є сфера випуску продукції та внутрішні соціально-економічні відносини. На думку Д. Рікардо, продуктом землі є все те, що виходить з її поверхні шляхом поєднання праці, капіталу та машин. Це

розділено між трьома класами суспільства: власниками землі, капіталу чи грошей, що необхідні для її оброблення та робітниками, за допомогою яких відбувається її оброблення. Встановити закони, що керують таким розподілом, – основне завдання класичної економічної теорії. На думку А. Сміта, ця теорія необхідна державі, тому що виконує два завдання. Це забезпечення народу багатого доходу (засоби для існування), а державі – доходом, який достатній для задоволення суспільних потреб, які повинні бути мінімальними, тому що їх фінансування відбувається через податкові платежі, що має негативний вплив на розвиток випуску продукції [223, с. 112 – 114].

Погляди А Сміта пізніше поділяв науковець Дж. Мілль, згідно котрого кожна людина має віддати країні частину свого доходу в обмін на одержані суспільні блага, чим встановив чітку залежність між податковими надходженнями і державними видатками. Науковці М. Вебер, А. Вагнер, Г. фон Шмоллер сповідували ідеї економічного розвитку країни, котрий перебуває в прямій залежності від державних витрат. Зокрема А. Вагнер являється основоположником концепції фіскальної економіки, яка стверджує, що економічні функції держави та її втручання в економіку визначаються місцем та часом і котра передбачає економічну діяльність, що повинна проводити держава для одержання і використання ресурсів чи фондів, які потрібні для надання суспільних послуг. Вчені А. Маршалл, Ф. Еджуорт, А. Пігу, які є представниками неокласичної кембриджської школи відстоювали погляди лібералізації економіки. Система ринкових відносин, на їхню думку, являлася найефективнішою формою господарювання, яка забезпечувала сприятливі умови для розвитку економічної діяльності і її здатність до саморегулювання та обмеження державного втручання є ключовими положеннями неокласичної концепції розвитку економіки. Погляди Дж. М. Кейнса передбачають активну дію уряду, що направлена на розширення сукупного попиту у період кризових спадів і його обмеження на стадії економічного піднесення. Основними інструментами такого регулювання було визначено бюджетну політику – податки і державні видатки, бюджетний дефіцит, а також інструменти грошово-кредитної політики [16, с. 40 – 46].

Вважаємо, що побудова ефективної фінансової політики розвитку АПК України має враховувати всі позитивні сторони класичної економічної теорії, концепції фіскальної економіки, неокласичної кембриджської школи та кейнсіанської школи, а також особливості функціонування агропромислових суб'єктів господарювання в сучасних економічних умовах. Такий підхід буде поєднувати саморегулювання економіки, її державне регулювання, а також отримання державою ресурсів для надання суспільних послуг. Це забезпечуватиме гнучкість економічної системи у вирішенні комплексних завдань щодо забезпечення сталого розвитку агропромислового сектору економіки.

Для визначення суті фінансової політики розвитку АПК потрібно спершу розглянути зміст самої фінансової політики. Це обумовлено тим, що фінансова політика розвитку агропромислової сфери економіки є складовою частиною загальнодержавної фінансової політики і тому її формулювання впливатиме із визначення фінансової політики держави загалом.

Фінансова політика є комплексом заходів котрі проводяться державою в межах її функцій і повноважень у фінансовій діяльності підприємств та фінансових інституцій, держави та громадян з метою вирішення певних завдань і досягнення визначених цілей [218]. Вона реалізується в економічній системі, яка на думку науковця Д. В. Ваньковича є такою, що має структуру, економічні інтереси і «диригента» чи політичний інститут. Як «чорний ящик», вона містить «входи» і «виходи»: перші виступають у вигляді «вимог», «потреб» і «підтримки», другі у формі «рішень» і «дій» [10, с. 135 – 136]. Л. А. Гордієнко зосереджує свою увагу на особливому значенні зовнішнього середовища, що значно впливає на економічну, соціальну та військову системи та залежно від впливу конкретних факторів створюються власні напрями розвитку, котрі відображаються в усіх елементах державної політики [62, с. 10]. Науковець Т. Д. Сіташ розглядає фінансову політику у вигляді сукупності заходів, котрі здійснює держава через фінансову систему. Таким чином, під фінансовою політикою автор розуміє діяльність держави із використання відносин фінансового характеру для досягнення поставлених нею цілей [233, с. 11].

І. П. Сидор характеризує фінансову політику як сукупність дій і заходів перерозподільного і розподільчого характеру, що реалізуються через фінансову систему стосовно організації та використання фінансових відносин згідно із засадами соціально-економічного розвитку суспільства з метою зростання валового внутрішнього продукту держави і збільшення добробуту її громадян [208, с. 46]. Це визначення фінансової політики характеризується сферою реалізації (фінансова система), метою (збільшення валового внутрішнього продукту і зростання благополуччя громадян), процесуальними особливостями (організація і використання фінансових відносин).

В. В. Малишко і А. О. Пучко визначають фінансову політику як сукупність цілеспрямованих заходів держави щодо формування та раціонального використання коштів, що містять у собі ресурси окремих її регіонів, секторів економіки, суб'єктів підприємництва і домогосподарств для утворення незмінного соціально-економічного розвитку на базі застосування монетарних та фінансових важелів і створення відповідного інституційного середовища, що сприяють реалізації цієї політики [117, с. 42]. Це визначення містить такі компоненти: процесуальні особливості (формування та раціональне використання грошей, монетарних і фінансових важелів, утворення інституційного середовища) та мету реалізації (забезпечення умов для постійного соціально-економічного розвитку).

А. В. Зеленський фінансову політику розглядає як частину соціально-економічної політики держави щодо забезпечення збалансованого зростання обсягу фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи держави [89, с. 23]. Дане визначення має ієрархічні особливості та складається із двох компонентів, які включають: сфера реалізації (частина соціально-економічної політики) та мету (забезпечення умов для збалансованого збільшення грошових ресурсів).

Автор Л. В. Малічевська наводить фінансову політику у вигляді цілісної системи економічних та соціальних елементів, якісна робота та взаємодія яких провокує розвиток суспільних та економічних відносин, покращення загального благополуччя шляхом зваженого перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу держави [118, с. 167]. Визначення фінансової політики

цього автора характеризується системністю (система економічних та соціальних елементів), метою (покращення загального благополуччя) та процесуальними особливостями (зважений перерозподіл ВВП та національного доходу).

Незважаючи на суттєві наукові досягнення в побудові поняття фінансова політика, існує потреба сформулювати таке її визначення, яке узагальнювало б значення фінансових заходів держави в агропромисловому секторі економіки. На нашу думку, найбільш вдалим визначенням поняття фінансової політики є її тлумачення як сукупності державних фінансових заходів в економіці з метою створення сприятливих умов для її розвитку шляхом формування та реалізації її стратегії, яка б забезпечила зростання виробництва продукції та доходів держави [26, с. 69 – 70]. Враховуючи це, фінансову політику розвитку АПК сформульовано як діяльність, що здійснюється урядом України в сільському, водному господарстві та мисливстві, галузях, які виробляють засоби виробництва та обслуговують агропромисловий сектор економіки, галузях зі збереження, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції і передбачає заходи розподільчого та перерозподільного характеру з метою забезпечення сталого розвитку агропромислового виробництва. Ці визначення найповніше характеризують поняття фінансової політики і визначають основні стратегічні завдання, які вона має виконувати. Суб'єктом фінансової політики розвитку АПК України є держава, а об'єктом – сукупність фінансових відносин між державою та агропромисловими діловими одиницями. За допомогою цього існує можливість виявляти і запобігати фінансові процеси, які гальмують розвиток економіки, зокрема неефективне використання фінансових ресурсів на визначені державні заходи та надлишкове податкове навантаження.

Методи здійснення фінансової політики залежать від рівня розвитку економіки, національних традицій та інших факторів. В 1990 році в Україні було розроблено і прийнято Концепцію переходу до ринкової економіки, в якій представлено напрями фінансової стратегії уряду на перспективу, що пов'язано з потребою переходу до ринкової економіки. В даному документі було визначено головні завдання: здійснення приватизації та роздержавлення підприємств,

проведення земельної реформи, демонополізація економіки, свобода підприємницької діяльності, реформування банківської та фінансово-бюджетної систем, нормалізація грошового обігу, створення ринкової інфраструктури (в. т. ч. фінансового), державне регулювання економіки ринковими методами, забезпечення соціального захисту населення, вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності, захист та оздоровлення екологічного середовища [234].

Створення ринку земель сільськогосподарського призначення є одним із завдань фінансової політики розвитку АПК України. Ринок землі виступає сукупністю суспільних відносин щодо набуття та відчуження земельних ділянок. Фактично за тривалий період незалежності України здійснюється земельна реформа, котра за часом є рекордною. В Україні діє мораторій (тимчасова заборона) на купівлю-продаж сільськогосподарських земель до першого липня 2021 року. З цього випливає те, що власники не мають змоги вільно розпоряджатися своєю землею, а єдиним способом передачі землі іншим особам є укладення контракту про оренду [203]. Згідно з даним мораторієм забороняється:

- 1) купівля-продаж чи інший спосіб відчуження земельних ділянок, котрі є у власності юридичних осіб та громадян для товарного виробництва в сільському господарстві, земельних ділянок, котрі виділені на місцевості власникам земельних часток, крім передання їх в спадщину, обміну земельної ділянки на іншу з однаковою нормативною грошовою оцінкою або різниця між нормативними грошовими оцінками, які становлять не вище 10 % та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб, окрім зміни цільового використання (призначення) земельних ділянок з метою передання їх інвесторам – учасникам угод про розподіл продукції для здійснення діяльності за такими договорами;
- 2) купівля-продаж сільськогосподарських земельних ділянок комунальної і державної власності, що перейшли до комунальної власності або передані до такої форми землеволодіння [90].

Формування ринку земель сільськогосподарського призначення зумовить зміну економічних відносин, що вплине на усі галузі агропромислового сектору економіки. Воно буде проявлятися в більш різкішому

зростанні або спаданні виробництва продукції, її реалізації, фінансових результатів діяльності підприємницьких структур та податкових платежів до Державного бюджету України, зокрема ПДВ і податку на прибуток.

Ефективна фінансова політика розвитку агропромислової сфери економіки формується з врахуванням впливу багатьох факторів на діяльність суб'єктів господарювання і її результативність реалізації буде більшою у разі взяття до уваги значнішої кількості чинників, що впливають на роботу агропромислових галузей економіки. Важливо розкрити механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку АПК, що дасть можливість відобразити особливості її здійснення в цій сфері господарювання і запропонувати напрями підвищення її ефективності шляхом покращення важелів та інструментів її проведення.

1.2. Механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислових галузей економіки України

Практична реалізація фінансової політики відбувається шляхом перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами національної економіки, яка передбачає сукупність дій, які формують процедуру, за допомогою котрої досягаються цілі фінансової політики держави щодо забезпечення розвитку певного економічного суб'єкта як в окремому секторі так і економіці загалом. Сукупність процедур складають механізм формування та реалізації фінансової політики, за допомогою котрого відбувається досягнення її цілей стосовно розвитку економіки та окремих її галузей, а також її сфер, котрі об'єднані в господарські комплекси. Якщо розглядати фінансову політику розвитку сільського господарства то процедурою в ній можна вважати процес надання бюджетної підтримки підприємствам у сільському господарстві. Механізм фінансової політики розвитку сільськогосподарського виробництва складає сукупність важелів та інструментів державного фінансування сільгоспідприємств. Бюджетне фінансування являється одним із головних інструментів фінансової політики розвитку агропромислових підприємницьких структур, тому що вони

функціонують у важливій сфері економіки, яка забезпечує населення продуктами харчування та продовольчу безпеку держави. За допомогою процедур реалізуються тактичні цілі фінансової політики, які спрямовані для досягнення стратегічних цілей шляхом функціонування фінансового механізму. Відповідно до цього, здійснення фінансової політики відбувається через реалізацію фінансової тактики та фінансової стратегії.

Фінансовий механізм є сукупністю способів організації фінансових відносин, котрі використовуються суспільством з метою створення сприятливих умов для економічного зростання. Структура та склад фінансового механізму залежить від розвитку економіки, відносин власності, національними та історичними рисами окремої держави. Функціонування фінансового механізму відбувається на основі організаційно-правових положень та фінансової інформації, що забезпечують використання фінансів з метою досягнення визначених завдань та цілей. Фінансовий механізм у вузькому розумінні є сукупністю конкретних фінансових методів і важелів впливу на формування та використання грошових коштів з ціллю забезпечення діяльності та розвитку населення, підприємницьких і державних структур [237]. В. М. Опарін розглядає фінансовий механізм ширше і зазначає, що він є сукупністю фінансових методів, форм, важелів та інструментів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства [238].

Перш ніж детально розглянути механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки України, необхідно висвітлити складові фінансової політики загалом, які відобразатимуть зв'язки між її елементами, котрі торкатимуться АПК. За сферою застосування дана політика охоплює фінансову політику розвитку господарського комплексу, сфери послуг, будівництва, галузей промисловості, включаючи агропромисловий сектор економіки. За напрямом діяльності держави фінансова політика включає бюджетну, податкову, боргову, амортизаційну, грошово-кредитну, митну, інвестиційну політику.

В основу структурно-функціональної моделі механізму фінансової політики розвитку АПК покладено такі особливості: 1) фінансове регулювання

розглядається з погляду функції управління; 2) вплив держави через інструменти фінансового регулювання відбувається через механізм фінансової трансмісії; 3) важливість контролю результативності фінансового регулювання. На рис. 1.2 наведено механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки України.

Рис. 1.2. Механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку АПК України

Джерело: побудовано автором на основі даних [58, с. 34]

Механізм формування та реалізації загальнодержавної фінансової політики тісно взаємопов'язаний з таким механізмом фінансової політики розвитку АПК та інших галузей економіки. У свою чергу фінансова політика розвитку агропромислового сектору економіки є одним із важелів фінансової політики України (рис. 1.3).

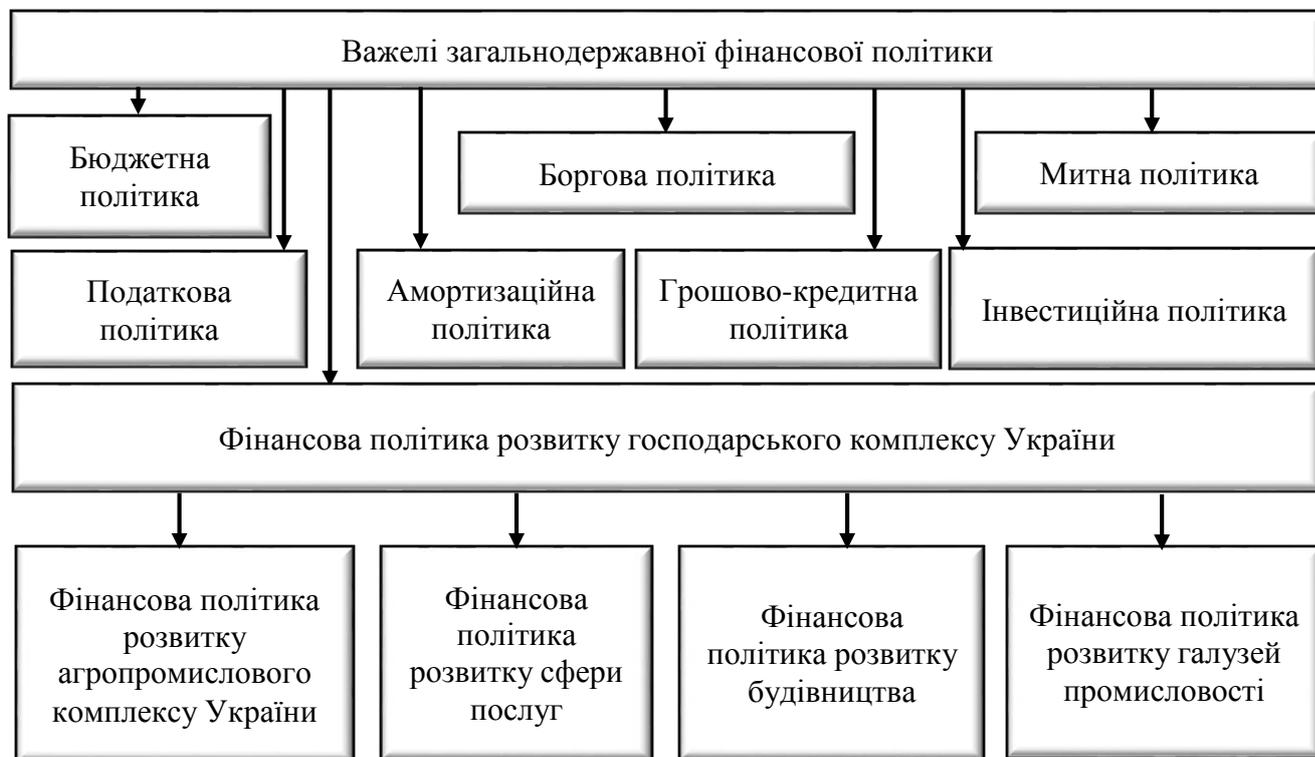

Рис. 1.3. Важелі загальнодержавної фінансової політики

Джерело: побудовано автором на основі даних [58, с. 34]

Вітчизняний вчений А. І. Крисоватий визначає податкову політику як діяльність країни, котра виражена у комплексі заходів, що проводяться уповноваженими на те органами державної влади та державного управління в області функціонування податків і зборів як фіскальних інструментів та регулятивних важелів [106, с. 17]. Податкова політика реалізується через податкову систему. Економічна інтеграція України до Європейського Союзу засвідчує, що податки в сучасних умовах відіграють ключову роль, котра дає можливість виокремити інтеграційну функцію податкової системи [143, с. 103]. Науковці І. Р. Михасюк, М. І. Крупка, А. Мельник, З. Залога серед економічних методів регулювання економіки виділяють податкову політику, норми і нормативи,

регулювання цін, валютне регулювання, а також регулювання кооперацій [127]. На нашу думку, податкова політика – це сукупність державних заходів щодо організації справляння податкових платежів і податків до Державного бюджету України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування та внесків до Пенсійного фонду України з врахуванням особливостей фінансової політики.

Науковець І. А. Валуйський вважає, що бюджетна політика є складовим елементом фінансової політики та являє собою діяльність державних органів і місцевого самоврядування із формування та / або регулювання бюджетних відносин з ціллю забезпечення умов сталого розвитку економіки держави та незмінного задоволення соціальних потреб населення. Вона є одним із найбільш важливих складових фінансової політики країни і визначає довготермінові економічні тенденції, результативність фінансового механізму. Реалізація бюджетної політики забезпечує основні суспільні потреби. Збільшення соціального напруження, що відбувається переважно у кризові періоди, може бути вирішено здебільшого завдяки бюджетного фінансування соціальних витрат. Інші бюджетні інструменти справляють значний вплив на інституційний базис суспільства, співвідношення елементів економіки [9, с. 1 – 6].

Бюджетна і податкова політика реалізується через механізм, котрий передбачає пряме регулювання формування грошових коштів країни за допомогою бюджетного механізму і опосередкованого впливу на обсяг дохідної бази державного бюджету – податковий механізм [142, с. 676]. В рамках бюджетної політики держава проводить фінансову підтримку виробництва в АПК і може створювати підприємства державної форми власності в тих галузях агропромислового сектору економіки де використання приватного капіталу є не доцільним.

Група вітчизняних українських науковців до фінансової політики в АПК відносять формування фінансових ресурсів аграрних компаній, кредитне забезпечення сільгосппідприємств, страхування в системі реалізації фінансової політики в аграрному секторі, державну підтримку даної сфери економіки,

трансформацію податкової політики в реформованому агропромисловому секторі економіки України [232, с. 3]. С. І. Урба зосереджує свою увагу на державній аграрній політиці в забезпеченні економічної безпеки держави. Даний науковець визначає цю політику як систему механізмів державного регулювання, котра включає цілі, завдання, принципи, що спрямовані на формування умов функціонування аграрної сфери у системі економічної безпеки країни. Дана політика є інструментом забезпечення структурно-функціональних складових економічної безпеки держави, зокрема продовольчої, макроекономічної, виробничої та зовнішньоекономічної [230, с. 126].

Фінансова політика розвитку АПК містить такі важелі: бюджетна політика, податкова політика, інвестиційна політика, митна політика. В межах податкової політики держава проводить митну політику розвитку галузі тваринництва і здійснює підтримку четвертої категорії сільгоспвиробників шляхом функціонування спрощеної системи оподаткування. Бюджетна політика в АПК проявляється в тому, що держава проводить фінансову підтримку цієї сфери господарювання, а також може створювати державні фірми для проведення фундаментальних наукових досліджень або для виконання інших завдань з метою забезпечення розвитку даної сфери діяльності. На нашу думку, державна підтримка агропромислового сектору економіки є сукупністю прямих і непрямих державних заходів щодо матеріального і фінансового забезпечення діяльності агропромислових суб'єктів господарювання з метою підтримання сталого розвитку їхнього виробництва, а податкове регулювання розвитку агропромислових галузей економіки є сукупністю державних заходів щодо коригування системи оподаткування з метою забезпечення сталого розвитку агропромислових підприємств.

Інструменти фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки охоплюють спрощену систему оподаткування четвертої категорії сільськогосподарських виробників; підтримку галузі тваринництва в межах митної політики; фінансування фундаментальних наукових досліджень та заходів для виконання інших завдань з метою розвитку АПК; особливості податкової політики,

які можуть застосовуватись до підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислової сфери економіки; державну фінансову підтримку підприємницьких структур в АПК, яка містить інструменти фінансового забезпечення розвитку цих суб'єктів господарювання (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Інструменти фінансової політики розвитку АПК

Джерело: побудовано автором на основі даних [58, с. 34]

Бюджетна підтримка АПК охоплює інструменти фінансового забезпечення розвитку цієї сфери економіки, яка є частиною фінансової політики розвитку АПК, що припадає на сільське господарство; рослинництво; тваринництво; рибне господарство; страхування продукції сільгоспідприємств; фермерські

господарства; сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи; оптові ринки сільськогосподарської продукції; сільськогосподарську дорадчу діяльність; виноградарство, садівництво та хмелярство; маркетингові послуги і просування продукції на ринок (створення та підтримка розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції, державної системи моніторингу аграрного ринку, біржової торгівлі товарними деривативами та продукцією заготівельно-збутових, постачальницьких та інших обслуговуючих суб'єктів господарювання і організацій в сфері АПК, організація виставкових заходів та виставок). Це є особливі заходи в цьому секторі економіки, тому що вона забезпечує продовольчу безпеку і населення продуктами харчування. Вони потребують значних коштів для їх реалізації з метою досягнення відповідних результатів. На нашу думку, бюджетне фінансування агропромислової сфери економіки – це сукупність бюджетних програм щодо фінансового забезпечення її господарських структур з метою компенсації частини їхніх витрат на випуск продукції та підтримки їхньої фінансової стійкості. Зараз до таких програм відносяться: державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції; відшкодування втрат від пошкодження посівів сільськогосподарських культур внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; державна підтримка сільгоспвиробників, які використовують меліоративні землі; державна підтримка виробників органічної сільськогосподарської продукції; державна підтримка виробників картоплі; державна підтримка сільгоспвиробників шляхом виділення бюджетних субсидій з розрахунку на одиницю оброблених угідь (гречка).

Виходячи з аналізу законодавчих актів України, класифіковано інструменти фінансової політики розвитку АПК України (рис. 1.5). За характером дії: прямі та опосередковані. До прямих відносяться: пільгове кредитування; компенсація лізингових платежів; державні форвардні закупівлі зерна; державні заставні закупівлі зерна; підтримка галузі тваринництва, галузі рослинництва, рибного господарства, сільськогосподарської дорадчої діяльності, оптових ринків сільськогосподарської продукції, фермерських господарств, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, виноградарства, садівництва

і хмелярства; маркетингових послуг і просування продукції на ринок (створення та підтримка розвитку державної системи моніторингу аграрного ринку, біржової торгівлі товарними деривативами та продукцією, заготівельно-збутових, постачальницьких та інших обслуговуючих суб'єктів господарювання і організацій в сфері агропромислового сектору економіки, організація виставкових заходів та виставок); часткова компенсація сільськогосподарської техніки і обладнання вітчизняного виробництва.

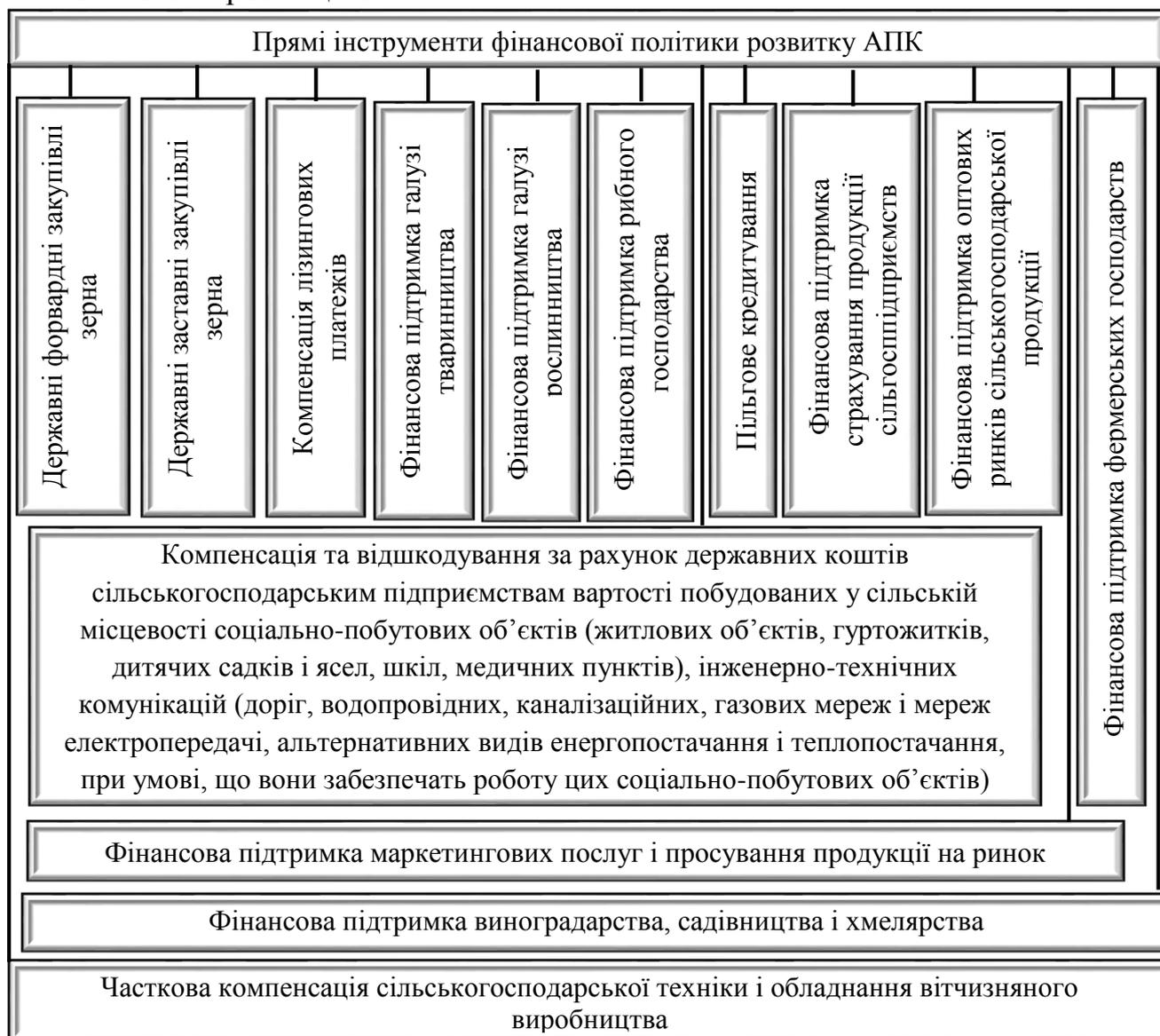

Рис. 1.5. Прямі інструменти фінансової політики розвитку АПК

Джерело: побудовано автором на основі даних [додаток А]

До прямих інструментів фінансової політики розвитку агропромислового виробництва також відноситься бюджетне фінансування капітальних, поточних

вкладень (дотації, субсидії); фінансове забезпечення програм з позабюджетних фондів; компенсаційні платежі (частина страхових внесків із агрострахування, відшкодування збитків від стихійних лих; фінансова підтримка у формі субсидування частини плати (відсотків) за їх користування; компенсація частини лізингових платежів за куплену техніку та/або обладнання за умовами фінансового лізингу [112, с. 150]. На наш погляд, класифікація прямих важелів фінансової політики розвитку АПК дасть можливість відобразити особливості бюджетного фінансування даної сфери економіки, на основі котрих буде отримано змогу запропонувати більш досконалу їх конфігурацію, яка забезпечить значний розвиток суб'єктів господарювання в агропромислових галузях економіки.

На рис. 1.6 наведено особливості податкової політики розвитку підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислового сектору економіки України, які є непрямими інструментами фінансової політики розвитку АПК.

Рис. 1.6. Особливості податкової політики розвитку суб'єктів господарювання вітчизняного машинобудування для агропромислового сектору економіки України

Джерело: складено автором на основі даних [199]

Опосередковані інструменти фінансової політики розвитку агропромислового виробництва також включають підтримку заходів, що пов'язані із забезпеченням безпеки і контролю якості продуктів харчування; спрощену систему оподаткування сільгосппідприємств; митне стимулювання розвитку сільгоспвиробників; особливості податкової політики, котрі можуть застосовуватися до підприємств вітчизняного машинобудування для аграрного сектору економіки України; обіг закладних; сек'юритизацію; іпотечне кредитування; кредитну кооперацію; проектне фінансування, фінансово-кредитне забезпечення середніх і дрібних сільгосппідприємств з використанням аграрних розписок [112, с. 150].

Спрощена система оподаткування полягає в заміні сплати податків та зборів, що встановлені пунктом 297.1 статті 297 Податкового кодексу України на сплату єдиного податку [151]. Вона є особливим механізмом справляння зборів та податків і має свої ключові риси як і системі оподаткування загалом, проте із зниженим обсягом елементів. Податкова система країни є глобальною стосовно спрощеної системи справляння податкових платежів, яка створена із сукупності компонентів, а не із спеціального механізму справляння податків. Згідно із теорією систем повинен спрацьовувати аксіоматичний принцип, що існування податкової системи є не тому, що в ній функціонує спрощена система справляння податків і зборів, а тому, що спрощена система оподаткування існує через те, що функціонує податкова система країни [211, с. 107].

Крім єдиного податку, суб'єкти спрощеної системи оподаткування сплачують ПДВ, військовий збір та єдиний соціальний внесок. На нашу думку, це є правильний підхід до застосування цього виду спеціального режиму справляння податкових платежів, тому що економічна система є складною і, відповідно, відбувається формування відповідної системи справляння податків з суб'єктів господарської діяльності в ній. Використання пільгових підходів до оподаткування підприємницьких структур як і загалом в економіці так і в окремих її секторах, включаючи агропромисловий сектор економіки, може мати лише частковий характер.

На рис. 1.7 наведено податки, які сплачують і не сплачують до бюджету господарських структур в сільському господарстві, що є платниками єдиного податку.

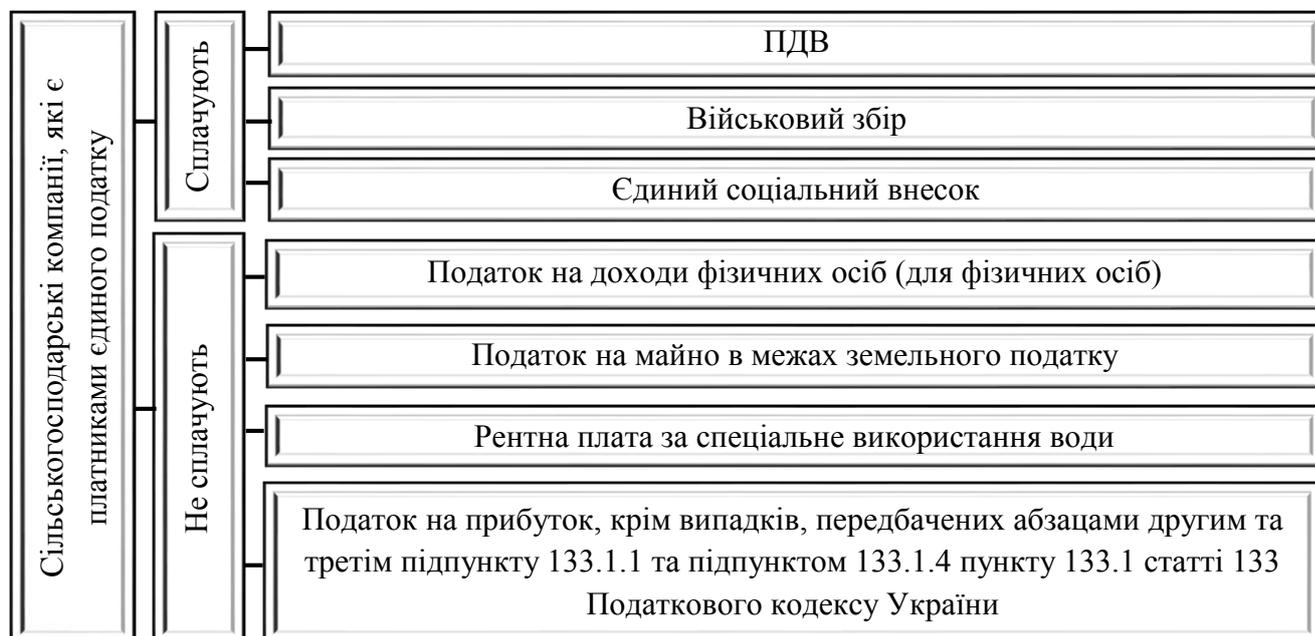

Рис. 1.7. Податкові платежі, які сплачують і не сплачують до бюджету сільгосп підприємства, що є платниками єдиного податку

Джерело: складено автором на основі даних [151; 242, с. 876]

В 2015 році скасовано фіксований сільськогосподарський податок і створено 4-ту групу платників єдиного податку, в яку входять виробники сільгосп продукції [145, с. 43]. З першого січня 2017 року скасовано застосування спеціального режиму оподаткування ПДВ сільгоспвиробників. У зв'язку із цим було передбачено перевід суб'єктів спеціального режиму на загальну систему справляння податкових платежів і закриття рахунків у системі електронного адміністрування ПДВ, що додатково були відкриті агрофірмами. Додаткові електронні рахунки були закриті після здійснення розрахунків із бюджетом за деклараціями з ПДВ за наслідками останнього звітного періоду 2016 року, а саме: для сільгосп підприємств, що використовували місячний податковий період, – починаючи із 31-го січня 2017 року; для компаній в сільському господарстві, які використовували квартальний податковий період, – починаючи із 20-го лютого 2017 року. Починаючи із вище зазначених дат, всі розрахунки із бюджетом за

наслідками поданої податкової звітності аграрними суб'єктами підприємництва відбуваються з використанням основного електронного рахунка у системі електронного адміністрування ПДВ. Крім цього, встановлено обмеження терміну реєстрації податкових накладних, які складені виробниками в аграрному секторі економіки за операціями із поставки сільгосппродукції у межах спеціального режиму [155, с. 117]. Такі заходи ведуть до уніфікації пільгових режимів оподаткування, а також до поступового переведення агропромислових суб'єктів господарської діяльності із спрощеної системи справляння податкових платежів на загальну [145, с.43].

Податкова підтримка розвитку аграрних суб'єктів господарювання має здійснюватися шляхом застосування нульової ставки оподаткування ПДВ при умові того, що 20 % від ціни продажу аграрної продукції буде спрямовуватися в наступне виробництво. Така ставка справляння ПДВ має охоплювати підприємства, котрі мають частку сільгоспвиробництва у минулому звітному періоді не менше 75 %. Оподаткування ПДВ за такою ставкою не має поширюватися на товаровиробники, котрі мають більше 50 % доходу від продажу декоративних рослин, хутра, хутряних виробів, диких тварин та диких птахів. Також за нульовою ставкою податком на додану вартість не мають оподатковуватися компанії в сільському господарстві, котрі виробляють підакцизну продукцію, окрім товаровиробників виноградних матеріалів. Пільгове справляння ПДВ повинно застосовуватися ще до товаровиробників хутрової сировини; зрізаних квітів, котрі вирощуються на угіддях, які належать сільгосппідприємству на правах власності або надання йому в користування [54, с. 155]. Опосередковане державне стимулювання розвитку АПК в частині застосування ставки ПДВ за нульовою ставкою до агрофірм за умови спрямування ними 20 % ціни у наступне виробництво створить передумови для збільшення випуску продукції в АПК та компенсацію частини видатків бюджетних коштів, які були спрямовані на такі заходи.

Механізм реалізації фінансової політики розвитку АПК за допомогою непрямих інструментів використовується в митній сфері, який полягає в

застосуванні пільгових ставок мита. Від оподаткування митом звільняються машини сільськогосподарського призначення, що працюють на біопаливі та класифікуються за кодами Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, котрі визначені статтею 7 Закону України «Про альтернативні види палива» в тому випадку, коли такі види продукції не виготовляються в Україні [126].

Справляння ввізного мита за нульовою ставкою відбувається з частини транспортних засобів для сільського господарства, а саме: трактори для сільськогосподарських робіт нові; трактори для лісового господарства, колісні, нові. Пільгове оподаткування припадає на ці транспортні засоби, які мають таку потужність: понад 25 кВт, але не більше як 37 кВт нові; більш як 75 кВт але не більш як 130 кВт нові. Справляння митра поширюється на преси, дробарки та інші аналогічні машини для виготовлення вина, сидру, фруктових соків або аналогічних напоїв; обладнання кліткове або підлогове для вирощування і утримування птиці; устаткування для випуску хлібобулочних виробів; для виробництва макаронів, спагеті або подібних виробів; для виготовлення цукру; для пивоварного виробництва; для переробки м'яса або птиці; для перероблення фруктів, овочів або горіхів; для переробки чаю або кави; для виробництва або приготування напоїв [193].

Важливе значення має виділення конкретної сільгосптехніки та обладнання, котрі мають пільги в справлянні мита. За нульовою ставкою ввізним митом обкладаються машини або механізми для збирання чи обмолоту сільгоспкультур, до яких входять преси для сіна чи соломи; сінокосарки і газонокосарки; машини для сортування, чищення чи вибраковування яєць, плодів чи іншої сільгосппродукції. Від сплати ввізного мита звільняються доїльні установки, апарати та обладнання для обробки і переробки молока; машини і механізми для приготування кормів тваринам; устаткування для птахівництва, включаючи інкубатори і брудери; лісгосподарське обладнання. Дане мито не справляється також із машин для очищення сортування чи калібрування насіння, зерна або сухих бобових культур; оснащення для борошномельної галузі чи інше устаткування для

оброблення сухих або бобових культур, за винятком машин, які застосовуються у сільськогосподарських фермах [193].

Справляння мита із сільськогосподарської техніки за пільговою ставкою зумовлює зниження її вартості, що також зменшує термії її окупності. Це створює передумови для підвищення сільгоспвиробництва і більш швидкого покриття вартості сільгосптехніки за рахунок чистого прибутку чи за допомогою інших джерел, якими можуть бути залучені чи позичені фінансові ресурси. Внаслідок розширення масштабів діяльності суб'єктів господарювання в агропромисловому секторі економіки підвищується сплата податків до Державного бюджету України, зокрема ПДВ і податку на прибуток, за допомогою котрих держава зможе компенсувати частину втрат бюджетних коштів внаслідок застосування пільгових ставок мита. Для цього необхідно проводити розрахунки втрат і находжень бюджетних ресурсів внаслідок застосування вище наведеного підходу до стимулювання розвитку агропромислових суб'єктів господарської діяльності з попереднім аналізом динаміки їхніх фінансових показників господарювання.

На рис. 1.8 наведено непрямі інструменти фінансової політики розвитку АПК та її об'єкти.

Рис. 1.8. Опосередковані інструменти фінансової політики розвитку АПК та її об'єкти

Джерело: складено автором на основі даних [126; 151; 162; 177; 193]

Тарифне регулювання імпорту сільгосппродукції охоплює встановлення повних ставок ввізного мита та сезонних мит. Повні ставки ввізного мита на товари 1 та 2 групи (окрім підакцизних) Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності встановлюються у подвійному обсязі до величини пільгових ставок імпортного мита. Повні ставки ввізного мита на товари від 3 до 24 груп вище наведеної класифікації товарів, а також на підакцизні товари встановлюються на рівні пільгових ставок. Сезонні імпортні мита запроваджуються кожного року у подвійній величині до пільгових ставок імпортного мита на сільгосппродукцію. Ці мита є винятком з преференційних або пільгових режимів, у тому числі з договорів про вільну торгівлю, митні союзи, виробничу кооперацію та інших подібних міжнародних договорів. Сезонні мита встановлюються на строк, котрий не може бути меншим за 60 та більшим за 120 послідовних календарних днів [162].

У рамках підтримки вітчизняних товаровиробників продукції тваринництва уряд кожного року встановлює кількісні обмеження (квоти) на імпорт продукції, котра підпадає під визначення 1 і 2 груп Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності. Ця продукція оподатковується ввізним митом за пільговою ставкою, котра перевищує або дорівнює 30 %. Величина квоти стосовно окремого виду (типу, сорту) продукції компаній, коті працюють в галузі тваринництва не може перевищувати 10 % від обсягу випуску аналогічної продукції в Україні, котрий передує поточному. Конкретна величина квоти в межах зазначених 10 % розраховується урядом відповідно до величини вітчизняного виготовлення окремого виду продукції галузі тваринництва та обсягів її споживання (із урахуванням імпортованої продукції) в році, котрий передує поточному. Кількісні обмеження на ввезення результатів виробництва є інструментом нетарифного регулювання імпорту сільськогосподарської продукції [162].

На нашу думку, держава повинна змінювати обсяги нетарифного регулювання імпорту сільгосппродукції в залежності від розвитку агропромислових суб'єктів господарської діяльності. Якщо вітчизняні

підприємницькі структури збільшуватимуть свою діяльність, яка проявлятиметься в тому, що суттєво зростатимуть їхні фінансові показники діяльності (обсяг виробництва і реалізації продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, сплата до Державного бюджету України ПДВ і податку на прибуток), то величина нетарифного регулювання повинна зменшитися в обсягах, на які зросли масштаби роботи вітчизняних підприємств. У такий спосіб забезпечуватиметься підтримка конкурентоспроможності агропромислових компаній та значні податкові надходження до державного бюджету у вигляді ПДВ і податку на прибуток внаслідок обігу вітчизняної та імпортової сільськогосподарської продукції. Також необхідно враховувати курс гривні стосовно іноземних валют. На сьогоднішній час, українські фірми в АПК мають досить сприятливі умови експорту продукції з точки зору вартості гривні до долара США чи до євро, якщо не брати до уваги обмеження щодо експорту продукції в межах нетарифного регулювання імпорту продукції іноземними державами.

Непрямим інструментом фінансової політики розвитку агропромислового виробництва являється ще фінансово-кредитне забезпечення середніх і дрібних сільгоспідприємств з використанням аграрних розписок. Система фінансування під заставу майбутнього врожаю має можливість стати дієвим засобом залучення кредитних ресурсів середніми та дрібними комерційними організаціями [1, с. 253].

У табл. 1.2 наведено нормативно-правові акти, які регулюють податкову підтримку підприємств в АПК в Україні.

Таблиця 1.2

Законодавство, що регулює опосередковані важелі фінансової політики розвитку агропромислових компаній

Нормативно-правове забезпечення	Інструменти податкового стимулювання
Митний кодекс України, Закон України «Про єдиний митний тариф»	Нульова ставка ввізного мита для окремої техніки та обладнання для сільгоспвиробництва
Закон України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції»	Встановлення кількісних обмежень (квот) на ввезення продукції, котра підпадає під визначення 1 і 2 груп Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності
Податковий кодекс України	Спрощена система оподаткування

продовження таблиці 1.2

Закон України «Про державну підтримку сільського господарства»	Підтримка заходів, що пов'язані із забезпеченням контролю якості і безпеки продуктів харчування
--	---

Джерело: складено автором на основі даних [126; 151; 162; 177; 193]

Одні непрямі важелі даної політики відносяться до фіскальних, а інші – до фондowych. До фіскальних належать: елементи податків, спеціальні режими оподаткування, податковий інвестиційний кредит, трансферти; методи амортизації; пільгове кредитування; митне регулювання імпорту та експорту; застосування подвійності валютного курсу; підтримка ринкових цін (фінансові і товарні інтервенції, форвардні контракти), фінансові резерви спеціальних фондів; бюджетні позики. До фондowych інструментів входить обіг аграрних розписок, закладних, сек'юритизація, іпотечне кредитування, кредитна кооперація, проектне фінансування [112, с. 150].

За сферою реалізації інструменти фінансової політики розвитку АПК поділяються ті, що використовуються в межах організованого аграрного ринку і такі, що застосовуються поза межами такого ринку. За галуззю отримання: підтримка галузі рослинництва і підтримка галузі тваринництва та рибного господарства. За суб'єктом одержання: фінансування оптових ринків сільськогосподарської продукції, фермерських господарств, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. За предметом діяльності: підтримка сільськогосподарської дорадчої діяльності; виноградарства, садівництва і хмелярства; маркетингових послуг і просування продукції на ринок; часткова компенсація сільгосптехніки і обладнання вітчизняного виробництва; заходів, що пов'язані із забезпеченням безпеки і контролю якості продуктів харчування.

До інструментів фінансової політики розвитку АПК входять інструменти фінансового забезпечення розвитку цієї сфери економіки, які передбачають пряме державне фінансування частини витрат підприємств на здійснені заходи щодо виробництва та страхування агропромислової продукції. Такі дії держави направлені на підтримання сталого розвитку цього сектору економіки з метою забезпечення населення продуктами харчування та продовольчої безпеки.

1.3. Інструменти фінансового забезпечення розвитку агропромислового сектору економіки

Бюджетне фінансування розвитку АПК має важливе значення, тому що від нього залежить ефективна діяльність його суб'єктів господарювання як основних елементів ринкової економіки, для котрих характерні невеликі обсяги власних грошових ресурсів через особливості виробничого процесу та негативний вплив природних чинників. Для забезпечення їхнього сталого розвитку, необхідні додаткові фінанси, котрі можуть надходити у вигляді державного фінансування. Результативне функціонування агропромислових підприємств забезпечить продовольчу безпеку і збільшення економіки АПК в цілому.

Державна фінансова підтримка розвитку агропромислового сектору економіки реалізується через інструменти, які забезпечують фінансування з державного бюджету діяльності галузей сільського господарства. Вони складають основний механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України, яка є частиною аграрної політики.

Мета аграрної політики України полягає в гарантуванні продовольчої безпеки, утвердження пріоритетного розвитку агрофірм, формуванні сучасного підприємництва в цій сфері, виході на світовий агропромисловий ринок. Жоден із таких напрямків неможливо реалізувати без бюджетної підтримки функціонування АПК. На сьогоднішньому етапі економічного розвитку АПК є одним із головних галузей економіки України. Стабільний розвиток фірм даної сфери господарювання забезпечує продовольчу безпеку держави та формує передумови для перетворення аграрного сектору у конкурентоспроможну та високоефективну галузь на зовнішньому та внутрішньому ринках [103, с. 802 – 803]. На нашу думку, аграрна політика – це сукупність державних заходів, які спрямовані на забезпечення розвитку сільського господарства шляхом зміни його структури з використанням фінансово-адміністративних інструментів державного управління.

Фінансова підтримка виробництва в АПК є механізмом реалізації державної політики в цій сфері економіки шляхом формування сприятливих економічних,

організаційно-правових та інших умов розвитку агросектору, забезпеченого фінансовими і матеріальними ресурсами. Реалізація фінансової підтримки відбувається у непрямій та прямій формах. Надання бюджетних асигнувань або бюджетних позик є прямою формою, а непрямю – зменшення податків [103, с. 802]. Такі заходи є складовою частиною фінансової політики розвитку цього сектору економіки України.

Інструменти фінансового забезпечення розвитку АПК охоплюють державні форвардні і заставні закупівлі зерна; компенсацію лізингових платежів; фінансову підтримку галузі тваринництва; бюджетну дотацію; фінансова підтримку галузі рослинництва; фінансову підтримку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; бюджетне фінансування рибного господарства; бюджетну підтримку страхування продукції сільгосп підприємств; бюджетне фінансування фермерських господарств; пільгове кредитування; державне фінансове забезпечення суб'єктів господарювання, котрі займаються хмелярством, садівництвом та виноградарством; бюджетне фінансування сільськогосподарської дорадчої діяльності; фінансову підтримку оптових ринків сільськогосподарської продукції; фінансування підприємств, що займаються машинобудуванням для АПК; часткову компенсацію сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва.

Державні форвардні закупівлі зерна на організованому аграрному ринку проводяться кожного року та охоплюють значну кількість агрофірм. Поширеність форвардних договорів робить цей контракт особливо цікавим із позиції його протекційного значення [67, с. 47 – 48]. В процесі форвардних закупівель зерна здійснюється придбання зерна майбутнього врожаю у сільськогосподарських підприємств на умовах авансового платежу в обсязі 50 % вартості зерна, котра визначена на основі мінімальної інтервенційної ціни на момент укладення форвардної біржової угоди. Остаточний розрахунок за угодою проводиться за середньозваженими цінами рівноваги, котрі склалися протягом останніх 3-ох торгових сесій на Аграрній біржі та сертифікованих нею товарних біржах на дату поставки з вирахуванням середньозваженого відсотка за наданими строком до 12-

ти календарних місяців банківськими кредитами, визначеного на основі інформації, яка надана Національним банком України [178].

Форвардні закупівлі зерна державою є ефективним інструментом забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва, тому що сільгоспвиробники цієї продукції мають можливість її реалізувати за умовами авансового платежу та повернути частину фінансових ресурсів, що були вкладені на вирощування зерна і спрямувати їх в наступний випуск продукції. Частину видатків, що були понесені на цей вид підтримки сільського господарства держава має можливість повернути шляхом підвищення сплати до бюджету податкових платежів у вигляді ПДВ і податку на прибуток та від реалізації придбаної продукції.

Уряд здійснює заставні закупівлі зерна з ціллю стимулювання розвитку сільгоспідприємств. Заставною купівлею є зарахування до державного інтервенційного фонду об'єкта державного цінового регулювання – предмета застави, коли бюджетна позика або плата за її користування не були погашені у строк, який передбачений договором [177]. У процесі державних заставних купівель зерна Аграрний фонд надає бюджетну позичку виробникам зерна на період із 1-го липня поточного бюджетного періоду до 1-го квітня наступного бюджетного року, які перебувають під державним ціновим регулюванням, але не більше 80 % обсягу мінімальної інтервенційної ціни [179].

Заставні закупівлі зерна є державним кредитуванням виробників цієї продукції, яка являється заставою в процесі одержання бюджетної позички сільськогосподарськими підприємствами. На нашу думку, плату за користування бюджетною позичкою, яка зараз становить 50 % від середньозваженого відсотка за позиками банківських установ, котрі надані строком до 20-ти календарних місяців і повністю забезпечених заставою, який фактично склався станом на 1-ше травня поточного бюджетного року, необхідно змінювати з залежності від обсягів її залучення суб'єктами господарської діяльності. Якщо кількість підприємств, що залучатимуть бюджетну позичку у такий спосіб стрімко зменшуватиметься, то необхідно буде знизити плату за її користування, що стимулюватиме їх використовувати її в подальшому. У випадку зростання обсягів залучень, плату за

користування бюджетною позикою слід підвищувати до значення, яке в законодавстві визначене як оптимальне. Зменшення чисельності підприємницьких структур, що залучатимуть такий вид кредитних ресурсів свідчатиме про прогрішення умов їхньої діяльності і тому застосування даного підходу дасть можливість забезпечити сталий розвиток сільськогосподарського виробництва.

Держава спрямовує свої кошти для підтримки розвитку тваринництва і переробки сільгосппродукції. Головним розпорядником бюджетних ресурсів та відповідальним виконавцем бюджетної програми є Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [186]. Підтримка підприємницьких структур, які випускають продукцію тваринництва відбувається шляхом зниження вартості засобів ідентифікації і реєстрації сільськогосподарських тварин. Держава компенсує вартість збудованих в сільській місцевості соціально-побутових будівель, інженерно-технічних комунікацій. Побудовані об'єкти, на які надано державне відшкодування не можуть бути продані і повинні використовуватися за цільовим призначенням. Державна підтримка передбачається в частині надання послуг із маркетингу і просування товарів на ринок (формування та підтримка оптових ринків сільськогосподарської продукції, державного моніторингу аграрного ринку, біржової торгівлі товарними деривативами та товарами, постачальницьких, збутових, заготівельних суб'єктів господарської діяльності і організацій в сфері аграрного сектору економіки, організація виставок та виставкових заходів). Бюджетне фінансування також надається на підтримку заходів, які пов'язані з контролем якості і безпеки продуктів харчування [177].

Бюджетна підтримка галузі тваринництва має складну структуру, що пов'язано із її важливістю в сільськогосподарському виробництві. Від ефективності його діяльності залежить розвиток інших галузей економіки, які входять до АПК, оскільки воно тісно інтегроване в агропромисловий випуск продукції.

На рис. 1.9 представлено інструменти фінансового забезпечення розвитку галузі тваринництва.

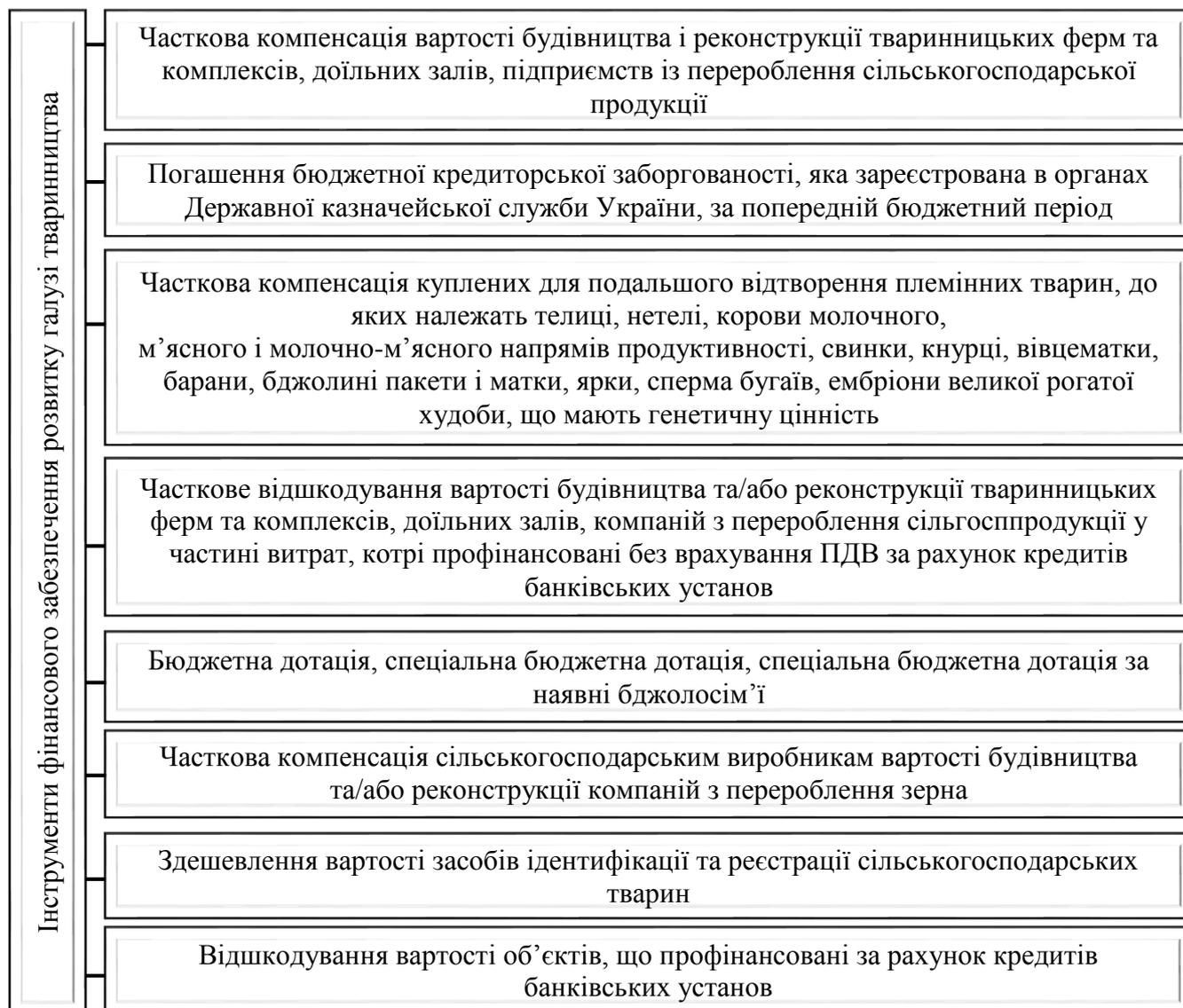

Рис. 1.9. Інструменти фінансового забезпечення розвитку галузі тваринництва

Джерело: побудовано автором на основі даних [177; 186; додаток Б]

Компенсація лізингових платежів надається державою аграрним суб'єктам підприємництва за устаткування і техніку, яка куплена на умовах фінансового лізингу в обсязі 40 % вартості предмета лізингу, до якого входить вітчизняне устаткування і техніка для АПК або техніка і обладнання для АПК іноземного виготовлення у випадку, коли такі аналоги не виробляються в Україні. Під відшкодування лізингових платежів попадає також комісійна винагорода лізингодавцю в обсязі 1,5 облікової ставки Національного банку України, яка діє

на дату нарахування процентів за використання предмету лізингу, проте не вище обсягів, що передбачені угодами фінансового лізингу [177].

Відшкодування лізингових платежів є ефективним інструментом фінансового забезпечення розвитку сільгоспвиробництва, тому що господарюючі суб'єкти не несуть витрати на придбання устаткування і техніки, а 40 % вартості предмета лізингу держава їм відшкодовує. Відповідно до цього, в них залишається значний обсяг фінансових ресурсів, котрі вони можуть потратити на придбання сировини і матеріалів для випуску продукції. Також такі підприємства мають значно більші можливості для розширеного відтворення, оскільки вони мають змогу отримати значніші прибутки і їх вкладати в наступне виробництво, що зумовлено швидким покриттям вартості використання техніки та обладнання.

Часткова компенсація вартості тваринницьких об'єктів надається підприємствам на безповоротних засадах в обсязі до 30 % вартості (без врахування ПДВ), в тому числі вартості обладнання, збудованих та / або реконструйованих і прийнятих у експлуатацію в грудні минулого року та в січні – жовтні поточного року завершених будівництвом об'єктів (черг та / або пускових комплексів) для утримання великої рогатої худоби, свиней, птиці (зокрема індиків і водоплавної птиці), доїльних залів, суб'єктів господарювання з перероблення сільгосппродукції (молока, м'яса) та / або побічних продуктів тваринного походження що належать до II та III категорій [186]. На нашу думку, такий обсяг цього державного відшкодування є оптимальним, тому що їхня вартість є значною і здійснювати компенсацію в більших обсягах буде недоцільним з точки зору раціонального використання бюджетних коштів. Компенсація нижче 30 % вартості тваринницьких об'єктів буде неефективною з погляду забезпечення розвитку цієї сфери сільського господарства.

Держава виділяє бюджетну дотацію агрофірмам із метою уникнення їхньої збитковості і створення платоспроможного попиту покупців відповідної продукції. Аграрний фонд надає бюджетну дотацію, спеціальну бюджетну дотацію, бюджетну дотацію для розвитку сільгоспвиробників і стимулювання виготовлення сільгосппродукції. Надання спеціальної бюджетної дотації відбувається тільки по

тваринах, котрі пройшли ідентифікацію і реєстрацію, при умові повного введення системи наступного контролю за цільовим використанням бюджетних ресурсів [177]. Дотація за бджолосім'ї надається на безповоротних засадах фізичним особам і господарюючим суб'єктам, котрі являються власниками бджолосімей, за наявності у поточному році від 10 до 300 бджолосімей в обсязі 200 грн. за бджолосім'ю. У випадку наявності більше ніж 300 бджолосімей максимальний обсяг дотації становить 60000 грн одному одержувачу [186]. Сільгоспприємства, які постачають сільгосптовари, що виготовлені на орендованих чи власних основних засобах, причому частка сільгосппродукції є не менше 75 % вартості, усіх товарів, що поставлені впродовж попередніх дванадцяти послідовних звітних податкових періодів сукупно, можуть отримати бюджетну дотацію для розвитку сільгоспвиробників і стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції після їх внесення контрольним органом до Реєстру отримувачів бюджетної дотації. За бюджетною програмою центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, на основі відомостей Реєстру отримувачів бюджетної дотації та даних Державної фіскальної служби України, органи, що виконують казначейське обслуговування бюджетних коштів, у автоматичному режимі розподіляють таку дотацію між отримувачами. З 1-го січня 2018 року бюджетна дотація розподіляється в таких обсягах, що не перевищує 150 млн грн на одного сільгоспвиробника на рік [177].

Бюджетна дотація створює передумови для зростання виробництва продукції тваринництва та зниження збитковості суб'єктів господарювання в цій галузі сільськогосподарства. Це пов'язано з тим, що підприємницькі структури отримують додаткові фінансові ресурси від держави для здійснення своєї діяльності. На нашу думку, уряд має визначати вплив такого виду фінансування на обсяг виробництва і реалізації продукції сільськогосподарських компаній і на їхні фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток та на сплату до бюджету ПДВ і податку на прибуток. У такий спосіб визначатиметься ефективність надання бюджетної дотації як з точки зору зміни масштабів діяльності фірм в тваринництві

так і з погляду зміни сплати до державного бюджету ПДВ і податку на прибуток.

Щомісячний обсяг бюджетної дотації сільгосп підприємствам, що виробляють продукцію птахівництва не може бути більшою за 50 % асигнувань на бюджетну дотацію в поточному місяці. Відшкодування такої дотації відбувається кожного місяця з врахуванням вартості проданої продукції пропорційно частці сплаченої суми ПДВ за визначеними видами діяльності в загальній величині сплати ПДВ за умови відсутності податкового боргу із ПДВ на наступний день після граничного терміну сплати відповідного податку за звітний період, за котрий надається бюджетна дотація. Коли сільськогосподарський виробник після одержання бюджетної дотації подав уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань із ПДВ в зв'язку із виправленням виявлених помилок, яке призвело до зниження суми податкових зобов'язань за звітний період, пропорційно котрим надана бюджетна дотація за відповідний звітний період, на обсяг надміру сплаченої такої дотації знижується бюджетна дотація для такого товарного виробника в наступних звітних періодах (додаток В).

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику на конкурсній основі спрямовує бюджетні кошти на підтримку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів для купівлі сільгосптехніки, обладнання і устаткування вітчизняного виробництва. Фінансова допомога надається такому кооперативу у обсязі 90 % вартості техніки без врахування сум ПДВ при умові попередньої сплати кооперативом постачальнику техніки 10 % вартості та укладення із управлінням відповідної угоди. Коли сільськогосподарський обслуговуючий кооператив надає в користування третім особам чи відчужує куплену техніку до завершення п'ятирічного терміну її експлуатації (у тому числі в зв'язку із ліквідацією), обсяг спрямованих на його фінансову підтримку бюджетних ресурсів підлягає поверненню до державного бюджету [160].

У разі, коли сільгоспвиробники об'єднуються у виробничі кооперативи, вони мають можливість використовувати спільні можливості для випуску продукції, що призводить до зменшення її собівартості [128, с. 106]. Тому, на нашу думку, для

підвищення виробництва в сільському господарстві державі потрібно здійснювати фінансову підтримку сільськогосподарських виробничих кооперативів. Для багатьох агропромислових підприємств актуальною проблемою являється продаж продукції. При суттєвих обсягах залишків нереалізованої продукції збільшуються збитки та зростає ймовірність банкрутства. Участь в сільськогосподарських виробничих кооперативів частково вирішує дану проблему, тому що вони мають змогу зменшувати ціни на величину зниження собівартості товару. При скороченні цін на продукцію підвищується обсяг її продажу. У свою чергу, зменшення цін провокує зниження сплати до бюджету непрямих податків, проте такі втрати частково відшкодуються за рахунок зростання масштабів діяльності в сільському господарстві. Відповідно до цього, державна фінансова підтримка сільськогосподарських виробничих кооперативів буде більш ефективною, ніж фінансова підтримка самих сільгосп підприємств.

Сам механізм бюджетного фінансування сільськогосподарських виробничих кооперативів повинен полягати в наступному. Держава компенсує їм 30 % вартості обладнання та техніки без врахування ПДВ при умові попередньої оплати цим суб'єктам господарювання постачальникам техніки 70 % її вартості і укладенням із державою відповідної угоди. Коли такий кооператив відчужує чи надає в користування третім особам техніку до завершення п'ятирічного терміну її експлуатації, в тому числі в зв'язку із ліквідацією даного суб'єкта підприємницької діяльності, сума державних коштів, що була направлена на підтримку повертається до Державного бюджету України. Бюджетне фінансування не надаватиметься сільськогосподарським виробничим кооперативам, в яких існуватиме заборгованість із виплати заробітної плати перед місцевими бюджетами і державним бюджетом, Пенсійним фондом України та фондами загальнообов'язкового державного страхування, а також тим, в яких було виявлено нецільове використання бюджетних коштів. Сільськогосподарські виробничі кооперативи, котрі стали банкрутами, стосовно яких порушено справу про банкрутство і які є на етапі ліквідації також не матимуть можливості отримати від держави часткову компенсацію вартості обладнання та техніки [41, с. 28].

На рис. 1.10 висвітлено інструменти фінансового забезпечення розвитку селекції в рибному господарстві.

Рис. 1.10. Інструменти фінансового забезпечення розвитку селекції в рибному господарстві

Джерело: побудовано автором на основі даних [187]

Фінансова політика розвитку рибного господарства охоплює формування цінового і кредитного механізму з врахуванням його специфіки як галузі із сповільненим оборотом капіталу та низькою нормою прибутку. Дана політика

також сприяє будівництву та модернізації суден флоту рибної промисловості, господарюючих суб'єктів рибного господарства шляхом включення державних планів замовлення будівництва суден для флоту рибної промисловості та рибних заводів з вирощування цінних видів риби із ціллю зариблення рибогосподарських водних об'єктів загальнодержавного значення. Для розвитку цієї галузі сільського господарства держава проводить пріоритетне надання у оренду водних об'єктів з низькою рибопродуктивністю фірмам, котрі займаються вирощуванням водних біоресурсів [196]. Одержувачами бюджетних коштів не можуть бути суб'єкти племінної справи, які збанкрутували, стосовно котрих ведеться справа про банкрутство і які перебувають на стадії ліквідації або мають прострочену протягом більш як 6 місяців перед державним і місцевими бюджетами заборгованість та Пенсійним фондом України. Державні фінансові ресурси також використовуються для здійснення заходів із селекційно-племінного рибництва. План таких заходів, в якому фіксуються дані про види, вартість та величину робіт із розвитку селекційно-племінного рибництва, якісні і кількісні показники, сподівані обсяги та результати реалізації (купівлі) племінних генетичних ресурсів суб'єктами племінної справи затверджується Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України із погодженням з Міністерством фінансів України в межах бюджетних коштів [187].

Рибне господарство характеризується значною собівартістю виробленої продукції і невеликою її рентабельністю реалізації і тому використання приватного капіталу для підприємницької діяльності не є таким привабливим як в інших галузях сільського господарства. Виходячи з цього, підтримка підприємств, котрі займаються розведенням риби має бути одним із пріоритетів фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки.

Державна підтримка галузі рослинництва здійснюється за двома напрямками, котрими є часткове відшкодування селекції та часткова компенсація електроенергії, яка використана для поливу на зрошуваних землях. Фінансова підтримка селекції рослинництва спрямовується на покриття частини витрат, котрі пов'язані з придбанням насіння та садивного матеріалу і здійснення робіт у первинному насінництві. Часткове відшкодування вартості електроенергії, яка

використовується для поливу сільгоспкультур на зрошуваних землях сільськогосподарських підприємницьких структур усіх форм власності та господарювання, включаючи приватні фермерські господарства і агрофірми, котрі вирощують сільгосппродукцію на зрошуваних землях із застосування поливу надається пропорційно обсягу витрат на визначену мету в обсязі не більш як 50 % [158; 159].

Діяльність підприємств в галузі рослинництва є більш ризиковою, ніж в галузі тваринництва, що пов'язано з негативним впливом природних факторів. Відповідно до цього, держава повинна більше зосереджувати увагу на страхуванні продукції сільськогосподарських підприємств в галузі рослинництва шляхом перерозподілу більше бюджетних коштів на цей вид підтримки на випадок більшої потреби в ній, що пов'язано з не дуже сприятливими умовами діяльності страхових компаній на цьому сегменті ринку страхування.

Уряд також надає фінансову підтримку новоствореним фермерським господарствам із такими особливостями: в період їх формування (перші 3 роки після їх створення, а в трудонедостатніх населених пунктах – 5 років); із відокремленими фермерськими садибами; що здійснюють господарську діяльність і розміщені в гірських населених пунктах, на поліських територіях; іншим фермерським господарствам за рахунок державного та місцевих бюджетів. Спрямування коштів Державного бюджету України здійснюється на меліорацію земель, в тому числі їх зрошення і осушення, а також на консервацію і рекультивацію малопродуктивних сільгоспугідь; на купівлю сільгосптехніки. З місцевих бюджетів фермерські господарства можуть одержувати допомогу для будівництва об'єктів виробничого та невиробничого призначення, житла, здійснення заходів стосовно землеустрою. Кабінет Міністрів України кожного року в проекті Державного бюджету України та органи місцевого самоврядування і виконавчої влади передбачає фінансові ресурси на підтримку фермерських господарств [200].

На рис. 1.11 представлено інструменти фінансового забезпечення розвитку фермерських господарств.

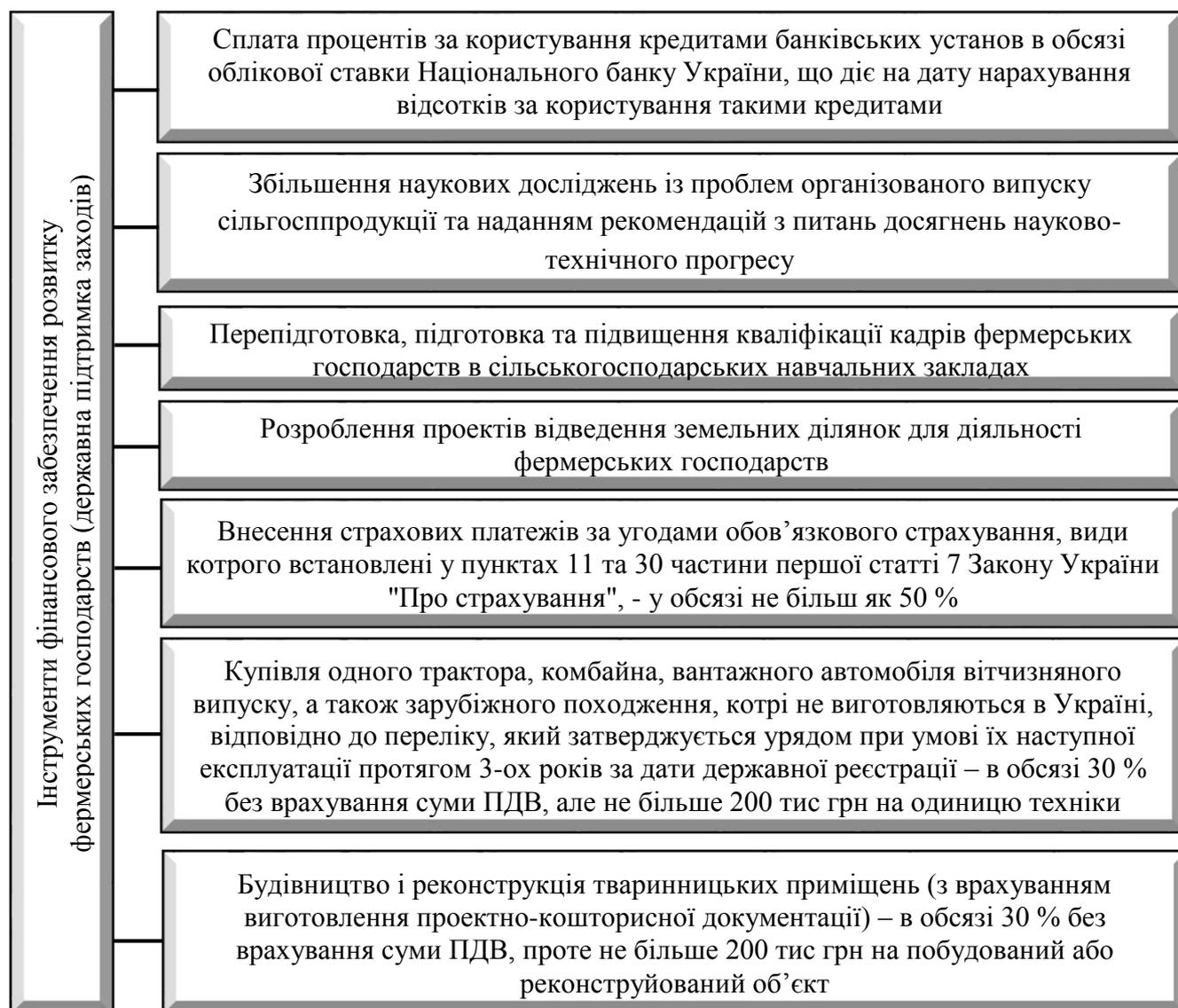

Рис. 1.11. Інструменти фінансового забезпечення розвитку фермерських господарств

Джерело: побудовано автором на основі даних [184]

Перехід України до ринкової економіки зумовив зміну державної стратегії розвитку сільського господарства, котра має постійно поліпшуватися для забезпечення сталої діяльності його суб'єктів підприємництва. Фермерські господарства являються слабкою складовою цієї галузі економіки, що зумовлює необхідність державі приділяти їм особливу увагу. Вразливість цих господарських структур полягає не лише в можливому негативному впливі природних факторів на випуск продукції, подовженому циклі виробничого процесу, недовготривалості зберігання частини продукції, але й в менших фінансових можливостях, ніж у

великих сільгосппідприємствах. Виважене бюджетне фінансування фермерських господарств зрівняє їхні можливості в розвитку з іншими суб'єктами господарювання.

Держава здійснює підтримку страхування сільськогосподарської продукції шляхом надання із державного бюджету сільгоспвиробникам фінансових ресурсів у вигляді субсидій на компенсацію частити страхових платежів (страхових премій), фактично сплачених за угодами страхування сільгосппродукції. Перелік сільськогосподарських страхових ризиків і об'єктів страхування, частина страхових платежів, що субсидується із державного бюджету, визначається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику [195]. Така державна підтримка надається сільгоспвиробникам у формі компенсації, проте не більш як 50 % вартості страхового платежу. Кошти державного бюджету спрямовуються на захист майнових інтересів сільгоспвиробників від ризику загибелі сільгоспкультур шляхом часткової компенсації страхових платежів і забезпечення стабільності виробництва у сільському господарстві [192].

Бюджетна підтримка страхування продукції сільськогосподарських підприємств є частиною основного механізму реалізації фінансової політики розвитку АПК. Такий вид державного фінансування агропромислового сектору економіки є важливим, тому що сприяє здійсненню одного із найбільш ризикових видів страхування. Компенсація частини страхових платежів державою зумовлює зміцнення фінансового стану страхувальників та створення сприятливих умов діяльності для страховиків.

Державне регулювання цін у країнах з ринковою економікою є спробою держави через законодавчі, бюджетно-фінансові та адміністративні заходи впливати на ціну із метою сприяння стабільного розвитку економічної системи в цілому. В залежності від певної господарської кон'юнктури регулювання цін має антиінфляційний і антикризовий характер [209, с. 275]. В процесі даного регулювання застосовують максимальні та мінімальні інтервенційні ціни. Обчислення мінімальної інтервенційної ціни об'єктів державного цінового

регулювання здійснюється із врахуванням середньогалузевих нормативних витрат з його виготовлення, мінімального рівня рентабельності державного цінового регулювання не менше 10 %, впливу кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринку. Максимальна інтервенційна ціна об'єктів державного цінового регулювання обчислюється із врахуванням індексу споживчих цін, індексу цін виробників за певний проміжок регулювання цін з боку держави, впливу кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринку [180]. В Україні формується система моніторингу цін на основні види металопродукції і енергоносіїв, які використовуються фірмами вітчизняного машинобудування для АПК на виробництво техніки та обладнання для цієї сфери економіки [199].

Регулювання цін державою супроводжується встановленням параметрів формування ціни з метою недопущення їх неконтрольованого зростання внаслідок спекуляції на визначену продукцію. Такий вид державного впливу на економіку може застосовуватися як на організованому аграрному ринку так і на основні види продовольчих товарів і має важливе значення, тому що забезпечує нормальні ринкові відносини.

Державні фінансові ресурси спрямовуються на бюджетну підтримку розвитку галузей хмелярства, садівництва і виноградарства з ціллю стимулювання зростання площ насаджень, обсягів виробництва плодово-ягідної продукції, хмелю і винограду, нарощування потужностей з їх перероблення і зберігання. Основним розпорядником державних коштів і відповідальним виконавцем бюджетної програми є Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Розпорядниками фінансових ресурсів держбюджету нижчого рівня є структурні підрозділи обласних державних адміністрацій, котрі забезпечують виконання функцій із питань агропромислового розвитку. Державні фінансові ресурси надаються підприємству з врахуванням пов'язаних з ним осіб наведеному у підпункті 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, в обсязі не вище 10000 мінімальних заробітних плат, яка встановлена на перше січня відповідного року. На рис. 1.12 наведено інструменти фінансового забезпечення розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства.

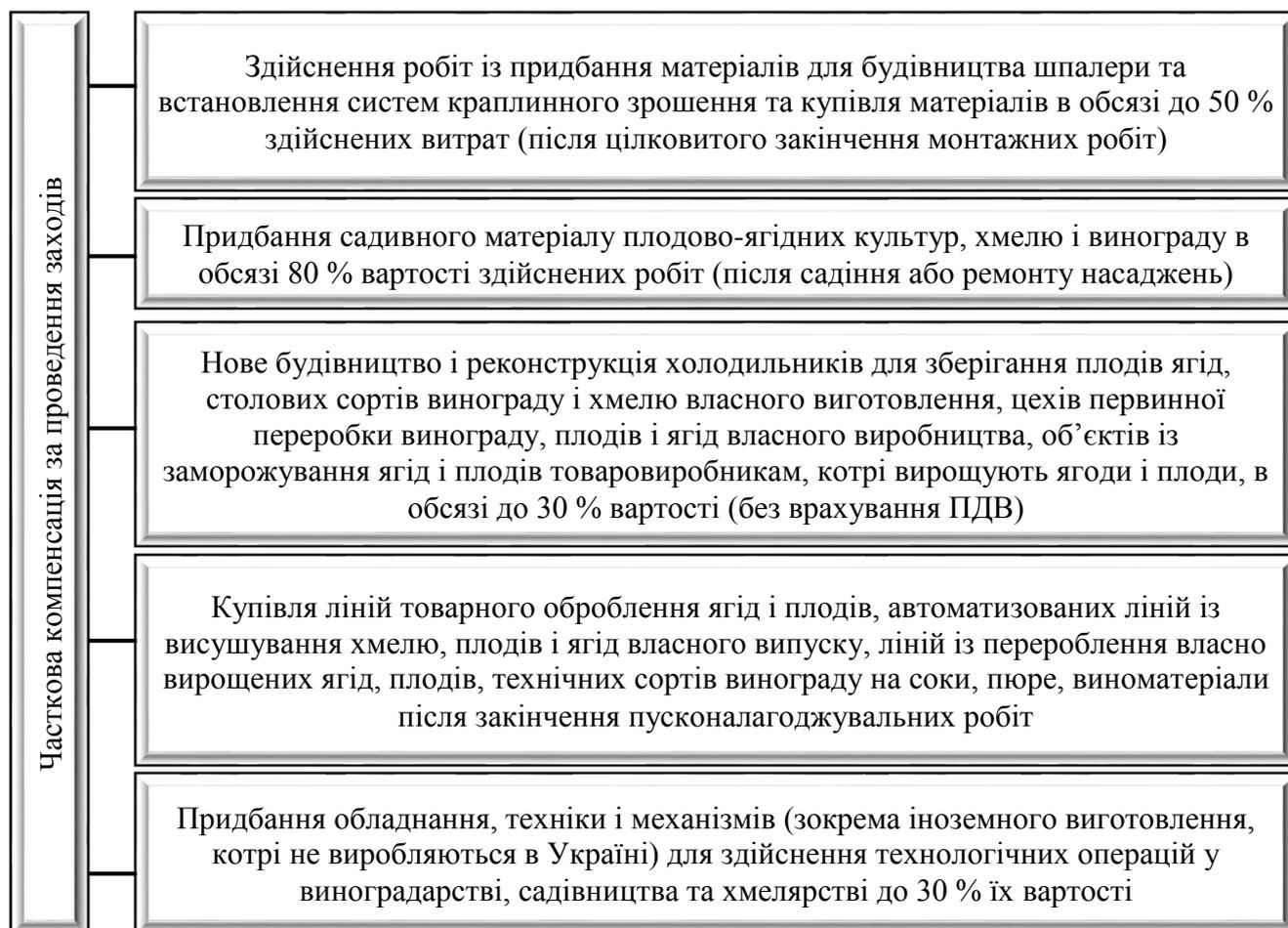

Рис. 1.12. Інструменти фінансового забезпечення розвитку виноградарства, садівництва та хмелярства

Джерело: побудовано автором на основі даних [188]

Державна підтримка суб'єктів господарювання, які займаються садівництвом, виноградарством і хмелярством є важливою, тому що вона забезпечує сталий їхній розвиток. Згідно з цим, держава повинна визначати ефективність цього виду бюджетного фінансування компаній шляхом оцінки динаміки фінансових показників їхньої діяльності та обсягів бюджетного фінансування.

Бюджетне відшкодування надається позичальникам за нараховані та сплачені в поточному році проценти за користування кредитами в обсязі півтори облікової ставки Національного банку України, котра діє на дату нарахування відсотків, проте не вище обсягів, що передбачені кредитними угодами знижених на п'ять процентних пунктів. Позичальники і пов'язані із ними особи отримують

компенсацію впродовж бюджетного року за короткотерміновими, середньостроковими і довготерміновими кредитами, яка не може перевищувати для них, які: ведуть справу в галузі тваринництва, – 15 млн грн; котрі займаються іншими видами діяльності в сільському господарстві (окрім тваринництва) і перероблення сільгосппродукції, – 5 млн грн [189].

Бюджетне відшкодування частини плати суб'єктів господарювання за користування кредитами банківських установ зумовлює ефективне кредитування сільськогосподарських суб'єктів підприємництва, що позитивно впливає на їхні кінцеві фінансові результати діяльності. Рентабельна робота сільгоспвиробників лежить в основі зростання економіки АПК в цілому. Сьогодні існує потреба в збільшенні державної підтримки банківського кредитування агропромислових фірм за умови залучення компаніями додаткового обсягу кредитів, що обумовлюється недостатньою величиною їхніх власних фінансових ресурсів для діяльності, які б забезпечили сталий розвиток АПК. Додаткові кредитні кошти з державною підтримкою сплати за їх користування будуть рушієм розвитку агропромислового бізнесу в Україні.

У Державному бюджеті України на відповідний рік окремим рядком зазначаються грошові ресурси для фінансування дорадчої цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності, забезпечення соціально орієнтованих дорадчих послуг. В державних цільових програмах, що спрямовані на розвиток сільської місцевості і сільського господарства передбачається фінансування дорадчої діяльності в обсязі не менше 5 % грошових ресурсів, що передбачені для цих програм [197]. Державні кошти направляються на оплату дорадчих послуг, котрі мають найбільшу ефективність, – ведення навчальних семінарів, демонстраційний показ методів і форм роботи підприємств, які здійснюють діяльність в сільській місцевості, індивідуальних дорадчих послуг, випуску та розповсюдження друкованої продукції – брошур, буклетів, інформаційних листів. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику є головним розпорядником бюджетних коштів, який за погодженням із Міністерством фінансів України проводить розподіл державних

фінансів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику Автономної Республіки Крим, головними управліннями агропромислового розвитку обласних та управлінням промисловості, розвитку інфраструктури і АПК Севастопольської міської державних адміністрацій з врахуванням кількості осіб, котрі постійно проживали в сільській місцевості станом на перше січня відповідного року [182].

Державна підтримка сільськогосподарської дорадчої діяльності має важливе значення, тому що вона забезпечує відшкодування частини витрат суб'єктів господарювання на отримання інформації щодо здійснення ефективного підприємництва в сільському господарстві. Це сприяє сталому розвитку сільгоспідприємств, котрі є основними складовими економіки.

Для оптових ринків сільськогосподарської продукції можуть передбачатися пільги чи спеціальний режим оподаткування. Органи місцевого самоврядування в рамках їхніх повноважень мають можливість надавати таким суб'єктам господарювання преференції зі сплати місцевих податків і зборів [194]. Фінансова підтримка надається для виплати відшкодування в обсязі до 50 % величини видатків на придбання обладнання і устаткування, в тому числі іноземного виробництва, для комплектування і облаштування оптових ринків сільськогосподарської продукції та видатків на оплату будівельно-монтажних або інших робіт, послуг і товарів, що пов'язані з будівництвом цих ділових одиниць [185]. Фінансова політика розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції має значний обсяг інструментів. До них належать не лише бюджетне фінансування але й безпосередня участь держави в сприянні функціонуванні цих господарюючих суб'єктів.

Робота оптових ринків сільськогосподарської продукції є важливою для забезпечення розвитку сільгоспвиробників, тому що вони сприяють прискореній руку сільгосппродукції від виробника до споживача, разом з тим сприяючи отримання прибутку господарськими структурами в сільському господарстві. Краще продаючи результати виробництва, компанії більш швидко покривають витрати, одержують прибуток та більше грошових коштів вкладають в наступний

випуск продукції. У такий спосіб забезпечується сталий розвиток сільськогосподарського виробництва. Не менш важливе значення має державне фінансування оптових ринків сільськогосподарської продукції, за допомогою якого вони мають змогу краще організовувати свою роботу і сільгоспвиробники отримують кращі умови продажу продукції, відшкодування витрат та одержання прибутку. В процесі державної підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції відбувається більш швидкий розвиток сільгоспвиробництва, ніж при функціонуванні оптових ринків сільськогосподарської продукції без бюджетного фінансування.

Держава здійснює фінансову підтримку підприємств, які займаються машинобудуванням для АПК. Обсяги фінансових ресурсів для даного виду бюджетного фінансування становлять до 1 % загальних видатків державного бюджету та спрямовуються на фінансове забезпечення таких заходів із підтримки розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового сектору економіки: створення і підготовка серійного виготовлення нового обладнання та техніки для АПК відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів України програм з випуску технологічних комплексів, обладнання і машин для АПК; переоснащення фірм вітчизняного машинобудування для АПК і впровадження новітніх технологій проектування і виробництва обладнання та техніки; створення і розвиток ринку техніки та обладнання для АПК і вдосконалення його інфраструктури; часткова компенсація (до 70 %) облікової ставки Національного банку України за кредитами банківських установ, які надаються компаніям вітчизняного машинобудування для АПК на виробництво обладнання та техніки для АПК, та державна фінансова підтримка банків, які виконують довготермінове кредитування цих фірм; часткова компенсація (до 40 %) державною вартості обладнання та техніки для АПК, яка поставляється сільськогосподарським виробникам та фірмам харчової і переробної промисловості; закупівля вітчизняного обладнання і техніки для АПК із наступним продажем її сільгосппідприємствам та компаніям харчової і переробної промисловості на умовах фінансового лізингу. Державна підтримка розвитку вітчизняного

машинобудування також реалізується в частині надання дозволу суб'єктам господарювання в цій сфері діяльності на списання та продаж застарілих і надлишкових засобів виробництва з використанням особливих умов оподаткування і спрямування грошових коштів, що одержані від їх продажу на оновлення основних засобів цих фірм; першочергового передання з державної власності в комунальну житлового фонду та інших об'єктів соціальної інфраструктури, які належать господарюючим суб'єктам вітчизняного машинобудування для АПК; фінансової підтримки розвитку і функціонування ринку техніки та обладнання для агропромислового сектору економіки, фінансового оздоровлення, інвестиційної привабливості і технічного переоснащення фірм вітчизняного машинобудування для АПК, стимулювання раціонального використання сировини в процесі виготовлення матеріальних ресурсів і енергоносіїв, вдосконалення системи управління компаніями вітчизняного машинобудування для АПК [199].

На нашу думку, держава повинна використовувати фінансові ресурси, які спрямовуються на підтримку підприємств, що займаються машинобудуванням для АПК з метою зниження її собівартості, що зумовить зменшення її вартості в процесі її продажу покупцям. У такий спосіб скоротиться термін окупності техніки та обладнання для сільгоспвиробництва і підвищиться прибутковість сільгосппідприємств, яку вони зможуть вкласти в наступний випуск продукції. Так буде забезпечуватися підвищення виробництва в сільському господарстві.

Часткове відшкодування вартості сільгосптехніки і устаткування надається агрофірмам на безповоротних засадах за куплену техніку і обладнання, вартість котрих зазначено в актах приймання-передачі та інших документах, котрі підтверджують оплату через уповноважену банківську установу в обсязі 25 % вартості (без врахування ПДВ) – за куплене обладнання і техніку. Частковому відшкодуванню підлягає обладнання і техніка, які на момент проведення в уповноваженій банківській установі оплати на їх купівлю, були включені до списку, розміщеного на офіційному сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Вартість обладнання і техніки,

куплених з 1 грудня поточного року підлягає частковому відшкодуванню в рамках бюджетних призначень, котрі передбачені в державному бюджеті на наступний рік на відповідні цілі. Часткова компенсація не надається підприємствам в сільському господарстві щодо котрих ведеться справа про банкрутство та / або котрих визнано банкрутами та / або котрі перебувають на етапі ліквідації, а також тим, які мають на перше число місяця у котрому буде прийматися рішення стосовно виплат, прострочену більш як пів року заборгованість із платежів, контроль за справляння котрих покладено на органи Державної фіскальної служби України [190].

Д. Голлін, С. Паренте, Р. Роджерсон зазначали, що продуктивність сільського господарства є критично важливим фактором для економічного розвитку. Р. Ленсінк, О. Морріссі, Д. Хадсон, П. Мослі наголошують на стабільності сільськогосподарської допомоги, оскільки вона забезпечує його продуктивність. О. Кая, І. Кая, Л. Гантер, Д. Хадсон окреслювали економічний ефект від підтримки сільського господарства. Джеймс Сквайрс вважає, що підтримка аграрного сектору економіки позитивно впливає на його продуктивність. Стабільність підтримки сільськогосподарського виробництва допомагає стабілізувати мінливість продуктивності суб'єктів господарювання в цій галузі економіки. Завдяки такому стабілізуючому впливу даної підтримки зростає продуктивність сільгоспвиробництва [267, с. 3 – 30].

Вважаємо, що держава повинна проводити бюджетну підтримку суб'єктів господарювання харчової промисловості при умові залучення ними в їхню діяльність додаткові капітальні інвестиції. Видатки на таку підтримку частково відшкодуються внаслідок зростання сплати податкових платежів, зокрема, ПДВ і податку на прибуток до бюджету внаслідок збільшення обсягів роботи сільгоспідприємств та суб'єктів господарювання в харчовій промисловості в результаті розширення обсягів діяльності цих сфер економіки, тому що продукція сільського господарства є сировиною для харчової промисловості. Виходячи з умов бюджетного фінансування, держава матиме змогу частково покрити видатки на дану підтримку чи одержати доходи, що буде залежати від співвідношення фінансової підтримки цієї галузі промисловості і капітальних інвестицій.

Україна має сприятливі умови для розвитку агропромислових підприємств і тому розвивати дану сферу економіки є важливою справою. Головними способами реалізації фінансової політики є: 1) активна участь держави в регулюванні економічного розвитку, що полягає в значному державному втручанні в економічні процеси; 2) мінімальна роль уряду в забезпеченні зростання економіки, яка переважно обмежується справлянням податків і податкових платежів з діяльності суб'єктів національної економіки. У роботі буде застосовуватися перший підхід до вивчення формування та реалізації фінансової політики в процесі її дослідження у видозміненій формі, яка полягає у трансформації вільних грошових коштів суб'єктів економічних відносин в інвестиції на добровільних засадах, а також використанні коштів Державного бюджету України на різні форми підтримки АПК, що пов'язано із специфікою та важливістю цієї сфери економіки України в забезпеченні продовольчої безпеки та формуванні ВВП держави.

Сьогодні актуальним питанням постає визначення ефективності бюджетної і податкової підтримки розвитку АПК з метою встановлення раціональності використання державних фінансових ресурсів шляхом розрахунку впливу цих видів допомоги з боку держави на динаміку таких фінансових показників діяльності агропромислових компаній як обсяг виробництва продукції, величина проданої продукції з ПДВ і без ПДВ, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, податок на прибуток, ПДВ.

Обчислення впливу державної фінансової підтримки за допомогою кореляційно-регресійного аналізу і надбудови “Solver” MS Excel на вище наведені фінансові показники діяльності має суттєве значення, тому що це дасть змогу встановити зміну таких індикаторів і фактичні державні видатки на бюджетне фінансування та податкове регулювання діяльності агропромислового сектору економіки. Також важливо розраховувати вплив капітальних інвестицій на функціонування фірм в АПК, яке допоможе визначити доходи держави від інвестиційної діяльності, а також встановити пропорцію між бюджетною підтримкою і капітальними інвестиціями, що забезпечить покриття видатків на такі заходи і доходи державного бюджету. Цей підхід до фінансової політики розвитку

АПК зумовить раціональне використання бюджетних коштів і вирішення проблеми їхньої недостатності.

Не менш важливе значення має обґрунтування пріоритетів державної підтримки сільського господарства для забезпечення виробництва сільгосппродукції, яке скорочується чи ризикує знизитися. Це вирішить проблему не лише забезпечення сільгоспвиробництва на оптимальному рівні, але й податкові надходження, зокрема, ПДВ і податку на прибуток до бюджету, які компенсують частину видатків держави на таку підтримку. Збільшення сплати до Державного бюджету України вище наведених податків буде зумовлене тим, що зростуть обсяги сільськогосподарської діяльності в результаті усунення проблеми продажу продукції з великою собівартістю. Залишки нереалізованої продукції є основним фактором, який зупиняє розвиток будь-якого економічного суб'єкта, що в свою чергу негативно впливає на економіку загалом і тому її вирішення на державному рівні є важливою і актуальною справою.

Висновки до розділу 1

У розділі 1 розглянуто теоретико-методологічні засади дослідження фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України, зокрема, досліджено її особливості та механізм формування та реалізації.

1. Уточнено сутність поняття “агропромисловий комплекс” як сукупність галузей економіки, які об'єднані в економічну підсистему, котра забезпечує матеріально-технічне забезпечення і обслуговування виробництва сільськогосподарської продукції, безпосередній її виробничий процес, а також її переробку та рух до кінцевого споживача та “розвиток агропромислового комплексу” як сукупність якісних змін, які формують його новий стан, який сприяє економічному зростанню, що проявляється в підвищенні виробництва агропромислової продукції, сплаті податкових платежів до Державного бюджету України та внесків до інших централізованих фондів грошових ресурсів держави, що дало змогу закласти основи дослідження цієї сфери економіки України.

2. На основі узагальнення понять “фінансова політика”, та “агропромисловий комплекс” запропоновано авторське тлумачення “фінансова політика розвитку агропромислового комплексу” як діяльності, що здійснюється урядом України в сільському, водному господарстві та мисливстві, галузях, які виробляють засоби виробництва та обслуговують агропромисловий сектор економіки, галузях зі збереження, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції і передбачає заходи розподільчого та перерозподільного характеру з метою забезпечення сталого розвитку агропромислового виробництва. Це дає змогу забезпечити економічний розвиток цієї сфери економіки шляхом виявлення та запобігання фінансових процесів, які проявляються в надлишковому податковому навантаженні та неефективному використанні фінансових ресурсів.

3. Сформульовано визначення таких понять, як: “державна підтримка агропромислового сектору економіки” як сукупність прямих і непрямих державних заходів щодо матеріального і фінансового забезпечення діяльності агропромислових суб’єктів господарювання з метою підтримання сталого розвитку їхнього виробництва; “бюджетне фінансування агропромислової сфери економіки” як сукупність бюджетних програм щодо фінансового забезпечення його господарських структур з метою компенсації частини їхніх витрат на випуск продукції та підтримки їхньої фінансової стійкості; “податкове регулювання розвитку агропромислових галузей економіки” як сукупність державних заходів щодо коригування системи оподаткування з метою забезпечення сталого розвитку агропромислових підприємств. Це дало змогу охарактеризувати основний механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового виробництва в Україні.

4. В процесі наукового дослідження класифіковано інструменти фінансового забезпечення розвитку АПК за такими ознаками: за характером дії, за сферою реалізації, за галуззю отримання, за суб’єктом одержання, за предметом діяльності. Це дало можливість висвітлити інструментарій реалізації фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки в частині бюджетного

фінансування та податкового регулювання діяльності його суб'єктів господарювання.

5. Обґрунтовано структурно-функціональну модель механізму формування та реалізації фінансової політики розвитку АПК, яка характеризується наступними особливостями: фінансове регулювання розглядається з погляду функції управління, вплив держави через інструменти якого відбувається за допомогою механізму фінансової трансмісії, а також важливість контролю його ефективності, що дало можливість визначити його пріоритети в роботі агропромислових галузей економіки.

6. Встановлено, що фінансова підтримка сільськогосподарських виробничих кооперативів є більш ефективною, ніж державне фінансування самих сільгоспприємств. Це пов'язано з тим, що такі суб'єкти господарювання можуть зменшити собівартість продукції шляхом спільного її виробництва. Тому в них є можливість знизити ціну для вирішення проблеми її продажу. Підвищення бюджетної підтримки таких кооперативів і зростання реалізації їхньої продукції зумовить суттєве збільшення діяльності сільського господарства.

Основні положення розділу викладено у працях: 26; 41; 54; 58.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

2.1. Методика оцінювання результативності бюджетно-податкового регулювання діяльності агропромислового сектору економіки

Визначення впливу державної підтримки АПК на ефективність його функціонування має актуальне значення, тому що за допомогою цього буде встановлено доцільність цих дій як з точки зору зміни масштабів агропромислової діяльності так і з погляду надходження додаткових доходів до Державного бюджету України. Аналіз результативності використання капітальних інвестицій разом із бюджетно-податковим регулюванням АПК дасть змогу розробити нові підходи до формування та реалізації фінансової політики розвитку даної сфери економіки на основі аналізу факторів, що впливають на роботу агропромислових господарських структур.

Перед тим як проводити фінансову політику розвитку АПК уряд повинен спершу здійснювати прогнозування показників його діяльності (обсяг виробництва і продажу продукції, витрати на виробництво продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, податок на прибуток, ПДВ), що дасть можливість отримати майбутній стан розвитку агропромислової сфери економіки, на основі чого існуватиме можливість більш раціонального здійснення фінансової політики її розвитку шляхом застосування її основного механізму. Якщо за цим прогнозом обсяги фінансових показників будуть на певному рівні, то держава зможе потратити менше бюджетних коштів для досягнення бажаного їхнього рівня, ніж в тому випадку, коли вона не мала інформації про їхні прогнозні значення.

Важливе значення має розроблення нових підходів до визначення прогнозних значень фінансових показників функціонування агропромислової сфери економіки, що дадуть можливість враховувати майбутні тенденції розвитку АПК в процесі формування та реалізації фінансової політики розвитку його суб'єктів господарювання (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Методика прогнозування фінансових показників роботи агропромислового сектору економіки

Джерело: складено автором

За вище представленою методикою показники на етапі 1 і 2 визначаються за допомогою середньої арифметичної простої. Коефіцієнт прогнозу розраховується шляхом ділення середнього зростання аналізованого показника на його середнє значення і додаванням одиниці. Надалі прогнозний показник обчислюється добутком коефіцієнту прогнозу на значення фінансового показника за останній рік. З метою встановлення точності прогнозування на п'ятому етапі відбувається розрахунок прогнозних значень аналізованого індикатора за попередні періоди і порівняння їх з фактичними. На останній стадії формується висновок про точність прогнозування. Це пов'язано з тим, що динаміка аналізованого фінансового індикатора може бути дуже нерівномірною і методика не матиме можливості точно його спрогнозувати через випадковий вплив багатьох факторів.

Сьогодні існують різні методичні підходи до прогнозування фінансових показників, які мають різну точність щодо продукування прогнозних значень. Тому необхідно встановити більш точні алгоритми і використовувати їхні результати. Процедура встановлення методики, яка точніше прогнозує фінансові показники діяльності АПК має наступні етапи:

1) виокремлення періодів функціонування агропромислового сектору економіки, в яких функція FORECAST MS Excel (чи інша функція) більш точно здійснювала прогноз фінансових індикаторів роботи АПК, ніж новий методичний підхід;

2) знаходження різниці між відхиленнями прогнозних значень фінансових показників діяльності агропромислових суб'єктів господарювання від їхніх фактичних значень за новою методикою та відхиленнями прогнозних значень фінансових показників роботи цієї сфери економіки від їхніх дійсних значень за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) в періодах функціонування АПК де за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) відхилення прогнозних значень фінансових показників діяльності фірм в АПК від їхніх фактичних значень були меншими за відхилення фінансових індикаторів роботи агропромислових підприємств від їхніх дійсних значень за новим методичним підходом;

3) визначення середньої різниці між відхиленнями прогнозних значень фінансових показників діяльності підприємницьких структур в АПК від їхніх фактичних значень за новою методикою та відхиленнями прогнозних значень фінансових показників роботи цієї сфери економіки від їхніх дійсних значень за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) за періодами роботи АПК де за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) відхилення прогнозних значень фінансових показників діяльності фірм в АПК від їхніх фактичних значень були меншими за відхилення фінансових індикаторів роботи агропромислових підприємств від їхніх дійсних значень за новим методичним підходом;

4) вибір періодів функціонування АПК, в котрих нова методика більш точно прогнозувала фінансові показники діяльності його господарських суб'єктів, ніж функція FORECAST MS Excel (чи інша функція);

5) обчислення різниці між відхиленнями прогнозних значень фінансових показників діяльності агропромислових компаній від їхніх фактичних значень за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) та відхиленнями

прогнозних значень фінансових показників роботи цієї сфери економіки від їхніх дійсних значень за новою методикою в періодах функціонування АПК де за новим методичним підходом відхилення прогнозних значень фінансових показників діяльності фірм в АПК від їхніх фактичних значень були меншими за відхилення фінансових індикаторів роботи агропромислових підприємств від їхніх дійсних значень за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією);

б) встановлення середньої різниці між відхиленнями прогнозних значень фінансових показників діяльності агропромислових компаній від їхніх фактичних значень за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) та відхиленнями прогнозних значень фінансових показників роботи цієї сфери господарювання від їхніх дійсних значень за новою методикою за періодами роботи АПК де за новим методичним підходом відхилення прогнозних значень фінансових показників діяльності фірм в АПК від їхніх фактичних значень були меншими за відхилення фінансових індикаторів роботи агропромислових підприємств від їхніх дійсних значень за функцією FORECAST MS Excel (або за іншою функцією);

7) формування висновку про більш точне прогнозування однієї з вибраних методик шляхом розрахунку різниці між середньою різницею між відхиленнями прогнозних значень фінансових показників діяльності підприємницьких структур в АПК від їхніх фактичних значень за новою методикою та відхиленнями прогнозних значень фінансових показників роботи цієї сфери економіки від їхніх дійсних значень за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) за періодами роботи АПК де за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) відхилення прогнозних значень фінансових показників діяльності фірм в АПК від їхніх фактичних значень були меншими за відхилення фінансових індикаторів роботи агропромислових підприємств від їхніх дійсних значень за новим методичним підходом та середньою різницею між відхиленнями прогнозних значень фінансових показників діяльності агропромислових компаній від їхніх фактичних значень за функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією) та відхиленнями прогнозних значень фінансових

показників роботи цієї сфери економіки від їхніх дійсних значень за новою методикою за періодами роботи АПК де за новим методичним підходом відхилення прогнозних значень фінансових показників діяльності фірм в АПК від їхніх фактичних значень були меншими за відхилення фінансових індикаторів роботи агропромислових підприємств від їхніх дійсних значень функцією FORECAST MS Excel (чи за іншою функцією).

Динаміка фінансових показників діяльності підприємств в АПК частково залежить від інфляційних процесів. Тому потрібно скоригувати такі дані на індекс інфляції із наростаючим підсумком. Структура надходжень ПДВ до державного бюджету, ефективна ставка оподаткування ПДВ, індекс інфляції, а також розрахунок індексу інфляції із наростаючим підсумком представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Індекс інфляції, частка надходжень ПДВ з агропромислової продукції в економіці України, ефективна ставка оподаткування ПДВ

Роки	Індекс інфляції	Індекс інфляції з наростаючим підсумком	Частка надходжень ПДВ з агропромислової продукції в економіці України (%)	Ефективна ставка оподаткування ПДВ в АПК (%)
2005	1,103	1,103	1,21	-
2006	1,116	1,231	1,31	-
2007	1,166	1,435	1,27	-
2008	1,223	1,755	1,23	-
2009	1,123	1,971	1,11	-
2010	1,091	2,150	1,11	-
2011	1,046	2,250	0,75	-
2012	0,998	2,246	1,02	-
2013	1,005	2,256	-	0,5
2014	1,249	2,818	-	0,4
2015	1,433	4,038	-	0,5
2016	1,124	4,539	-	2,8
2017	1,137	5,161	-	-
2018	1,098	5,667	-	-
2019	1,041	5,899	-	-

Джерело: складено автором на основі даних [11, с. 85; 88, с. 101; 95; власні розрахунки]

Коли фінансові показники діяльності компаній в АПК поділити на індекс інфляції із наростаючим підсумком, то вийдуть їхні скориговані значення, котрі

використовуватимуться для здійснення кореляційно-регресійного аналізу. Для розрахунку впливу державної фінансової підтримки цієї сфери економіки на сплату ПДВ до державного бюджету потрібно обчислити величину ПДВ в АПК. Ефективна ставка оподаткування ПДВ визначається відношенням ПДВ до валової доданої вартості. Тому для розрахунку ПДВ в АПК ефективну ставку оподаткування ПДВ помножимо на валову додану вартість за термін із 2013 року по 2016 рік. Розрахунок даного податкового платежу із 2006 року по 2012 рік здійснюватиметься на основі даних про питому вагу поступлень ПДВ із продукції сільського, лісового та рибного господарств в економіці України. ПДВ за 2019 рік є прогнозне. У табл. 2.2 наведено обсяги ПДВ та валової доданої вартості і їхні відкориговані значення на індекс інфляції із наростаючим підсумком.

Таблиця 2.2

Валова додана вартість та ПДВ

Роки	ПДВ в економіці України (млн грн)	Валова додана вартість в АПК (млн грн)	ПДВ в АПК (млн грн)	Скореговані фінансові показники на індекс інфляції з наростаючим підсумком		
				ПДВ в економіці (млн грн)	Валова додана вартість в АПК (млн грн)	ПДВ в АПК (млн грн)
2005	47110	40542	570	42710,8	36756,1	516,8
2006	65438	41006	857,2	53158,4	33311,1	696,3
2007	78252	47417	993,8	54531,0	33043,2	692,5
2008	126491	65148	1555,8	72074,6	37121,4	886,5
2009	119134	65758	1322,4	60443,4	33362,8	670,9
2010	126988	82948	1409,6	59036,7	38562,5	655,3
2011	172873	109961	1296,5	76832,4	48871,6	576,2
2012	184786	113245	1884,8	82310,0	50443,2	839,6
2013	181717	132354	661,8	80548,3	58667,6	293,4
2014	189241	161145	644,6	67154,4	57184,2	228,7
2015	246858	239806	1199,0	61133,7	59387,3	296,9
2016	329911	279701	7831,6	72683,6	61621,7	1725,4
2017	434041	305200	17900,0	84100,2	59135,8	3468,3
2018	506168	207576,7	17000	89318,5	36629,0	2999,8
2019	378690	211435,6	22100	64191,9	35840,5	3746,2

Джерело: складено автором на основі даних [77, с. 26; 80; 140; 215, с. 205; 216; 220, с. 30; власні розрахунки]

Державна фінансова підтримка АПК охоплює державні видатки на Міністерство аграрної політики та продовольства України з 2005 року до 2018 року.

В процесі аналізу впливу бюджетного фінансування агропромислових компаній на їхні фінансові показники діяльності братиметься до уваги фінансування апарату управління цього міністерства, тому що без нього держава не зможе проводити фінансове забезпечення роботи АПК. У 2019 році даним показником являється бюджетна підтримка АПК, що є частиною державного фінансування діяльності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

У табл. 2.3 наведено фінансові показники діяльності агропромислових суб'єктів господарювання. Обсяг проданої продукції з ПДВ включає даний податковий платіж, який сплачений до Державного бюджету України. При цьому до уваги не береться бюджетне відшкодування ПДВ в даному розрахунку.

Таблиця 2.3

Фінансові показники роботи сільського, лісового та рибного господарств

Роки	Чистий прибуток (млн грн)	Витрати на виробництво продукції (млн грн)	Обсяг реалізованої продукції без ПДВ (млн грн)	Величина проданої продукції з ПДВ (млн грн)	Обсяг виробленої продукції (млн грн)	Державна фінансова підтримка АПК (млн грн)	Фінансові результати до оподаткування (млн грн)
2005	3500,7	26203,2	39387,9	39957,9	95520	5175,1	3702,4
2006	2478,2	32054,2	37287,4	38144,6	99154	7332	2731,8
2007	6916,5	41169	50812,4	51806,2	114031	8235,1	7624,2
2008	5789,2	79385,2	69634,5	71190,3	157208	12161,7	6041,8
2009	7584,8	92944,3	78295,8	79618,2	159187	6365,2	7647,4
2010	17170,5	106532,9	99891,4	101301,0	189373	5754,5	17391,1
2011	25341,3	140638,5	126961,2	128257,7	253485	8011,8	25582,5
2012	26787,2	172387	162611,1	164495,9	261707	8005,5	26992,7
2013	14984,5	187634	161130,3	161792,1	306998	8721,2	15147,3
2014	21481,3	240726,5	213929,8	214574,4	381227	5501,3	21677,4
2015	102849,1	348159,3	362310	363509,0	558788	2123,7	103137,6
2016	90613,2	366297,7	403645,8	411477,4	655569	2188,8	91109,5
2017	68858,5	388918,7	454380,1	472280,1	727352	9442,3	69344,1
2018	71002,6	481539,7	525096,9	542096,9	871971	12075	71478,5
2019	93255,4	508633,7	572748,3	594848,3	636661,3	11867,5	94041,4

Джерело: складено автором на основі даних [8, 12; 14; 72, с. 125 – 141; 73, с. 92 – 309; 74, с. 32 – 96; 75, с. 145; 76, с. 123 – 159; 77, с. 22 – 144; 163 – 172; 176; 204; 225, с. 24; 226, с. 75; 236; 239; 240; власні розрахунки]

У табл. 2.4 наведено відкориговані фінансові показники роботи агропромислових фірм на індекс інфляції із наростаючим підсумком.

Таблиця 2.4

Скореговані фінансові показники діяльності АПК на індекс інфляції з наростаючим підсумком

Роки	Чистий прибуток (млн грн)	Витрати на виробництво продукції (млн грн)	Обсяг реалізованої продукції без ПДВ (млн грн)	Величина проданої продукції з ПДВ (млн грн)	Обсяг виробленої продукції (млн грн)	Державна фінансова підтримка АПК (млн грн)	Фінансові результати до оподаткування (млн грн)
2005	3173,8	23756,3	35709,8	36226,6	86600,2	4691,8	3356,7
2006	2013,2	26039,2	30290,3	30986,7	80547,5	5956,1	2219,2
2007	4819,9	28689,2	35409,3	36101,9	79464,1	5738,7	5313,0
2008	3298,7	45233,7	39677,8	40564,3	89577,2	6929,7	3442,6
2009	3848,2	47155,9	39723,9	40394,8	80764,6	3229,4	3880,0
2010	7982,6	49527,2	46439,5	47094,8	88039,5	2675,3	8085,1
2011	11262,8	62506,0	56427,2	57003,4	112660,0	3560,8	11370,0
2012	11931,9	76787,1	72432,6	73272,1	116573,3	3565,9	12023,5
2013	6642,1	83171,1	71423,0	71716,4	136080,7	3865,8	6714,2
2014	7622,9	85424,6	75915,5	76144,2	135282,8	1952,2	7692,5
2015	25570,3	86220,7	89725,1	90022,0	138382,4	525,9	25541,8
2016	19963,3	80700,1	88928,4	90653,8	144430,3	482,2	20072,6
2017	13342,1	75357,2	88041,1	91509,4	140932,4	1829,5	13436,2
2018	12529,1	84972,6	92658,7	95658,5	153868,2	2130,8	12613,1
2019	15807,7	86218,6	97086,7	100832,9	107920,6	2011,7	15941,0

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Функція FORECAST здійснює найбільш точний прогноз фінансових показників в MS Excel з поміж інших функцій прогнозування в даному програмному комплексі. Тому її буде використано для прогнозу фінансових показників діяльності АПК. Результати прогнозування функції FORECAST MS Excel будуть порівняні з результатами прогнозу за новою методикою і більш кращі з них будуть враховані в аналізі прогнозних тенденцій розвитку агропромислового сектору економіки. За функцією FORECAST MS Excel і за новою методикою буде спрогнозовано обсяг виробництва продукції, величина її продажу з ПДВ і без ПДВ, витрати на виробництво продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, податок на прибуток, ПДВ.

Наступним чином проведемо перевірку методики на точність прогнозування. Для цього буде здійснено розрахунок прогнозних значень фінансових індикаторів за попередні періоди діяльності і їх порівняння з фактичними. Якщо відхилення прогнозного значення від фактичного зменшуватиметься то це свідчатиме про збільшення точності прогнозування за таким підходом. Прогноз буде починатися з 2009 року і закінчуватиметься 2019 роком. У табл. 2.5 наведено відхилення прогнозних значень фінансових показників діяльності АПК від їх фактичних значень, що визначені за новою методикою та за функцією FORECAST MS Excel. В даній таблиці в обсязі проданої продукції з ПДВ не буде братися до уваги бюджетне відшкодування ПДВ.

Таблиця 2.5

Результати розрахунків (у відсотках до дійсного значення)

Роки		Фінансові показники діяльності АПК	Обсяг виробництва	Витрати на виробництво продукції	Величина реалізації продукції з ПДВ	Обсяг продажу продукції без ПДВ	Фінансові результати до оподаткування	Чистий прибуток	ПДВ	Податок на прибуток
2009	нова методика		12,2	18,1	4,5	3,6	-10,6	-13,2	55,5	330,2
	функція FORECAST		6,5	1,2	0,3	-0,5	13,9	7,1	45,2	841,7
2010	нова методика		-9,9	11,5	-11,8	-12,1	-50,3	-49,4	8,1	-74,6
	функція FORECAST		-6,2	9,0	-10,3	-10,9	-46,5	-47,1	28,5	-0,3
2011	нова методика		-21,6	-9,6	-12,7	-13,0	-13,5	-12,9	18,3	-12,3
	функція FORECAST		-23,7	-7,8	-17,1	-17,6	-37,9	-37,9	33,2	-38,4
2012	нова методика		1,4	-5,6	-15,7	-15,5	18,0	18,9	-30,4	9
	функція FORECAST		-12,7	-13,6	-24,5	-24,6	-14,4	-14,2	-18,8	-41,9
2013	нова методика		-10,3	7,9	14,1	13,4	114,8	116,8	205,3	17,1
	функція FORECAST		-17,3	-6,1	-5,4	-6,1	84,4	85,8	160,1	-44,0
2014	нова методика		7,0	12,1	2,9	2,9	-6,9	-6,7	22,7	-5,3
	функція FORECAST		-5,7	2,7	-2,1	-2,5	46,0	47,0	149,3	-63,0
2015	нова методика		3,0	11,9	-8,1	-7,9	-67,6	-67,7	-27,0	-10,8
	функція FORECAST		-1,1	9,6	-10,6	-10,8	-57,7	-57,6	40,8	-76,7
2016	нова методика		0,6	18,8	9,1	11,0	61,9	63,1	-83,4	-39,8
	функція FORECAST		-0,3	22,7	-1,5	0,1	-15,5	-15,1	-80,3	-88,8
2017	нова методика		7,5	16,7	7,6	9,6	74,2	75,0	-42,1	10,7
	функція FORECAST		7,0	32,9	4,4	7,7	44,9	45,8	-78,0	-75,7
2018	нова методика		-5,0	-5,5	2,2	1,3	15,1	15,2	41,0	6,2
	функція FORECAST		0,4	16,5	4,7	6,4	52,3	53,1	-46,4	-68,2
2019	нова методика		49,1	6,1	7,1	2,2	-15,1	-14,8	-5,2	-40,6
	функція FORECAST		48,9	16,8	3,7	5,6	17,4	18,2	-43,7	-79,4

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

У табл. 2.5 від'ємне значення означає те, що на такий обсяг прогнозний показник є меншим за його фактичне значення і навпаки у випадку додатної величини. За вище наведеною методикою можна точно прогнозувати обсяг виробництва та реалізації продукції з ПДВ і без ПДВ, витрати на виробництво продукції і податок на прибуток. Прогнозування фінансових результатів до оподаткування, чистого прибутку і ПДВ буде не точним через дуже нерівномірну їхню динаміку. Точність передбачення фінансових показників діяльності агропромислового сектору економіки за таким підходом збільшуватиметься з врахуванням кожного наступного періоду його функціонування.

Нова методика спрогнозувала обсяг виробництва продукції на 4,53 % точніше, ніж функція FORECAST MS Excel, а величина її реалізації з ПДВ – на 0,35 %, а без ПДВ – на 1,04 %. Водночас новий методичний підхід також більш точно здійснював прогнозування фінансових результатів до оподаткування на 0,69 %, чистого прибутку – на 8,08 %, витрат на виробництво продукції фірм в агропромисловій сфері економіки – на 6,445 %, податку на прибуток – на 19,28 %, ПДВ – на 18,95 % (додаток Д).

Різниця між точністю прогнозування за новим методичним підходом та за функцією FORECAST MS Excel деяких фінансових показників є невеликою. Дане відхилення може накопичуватися в значні обсяги в тому випадку, коли прогноз фінансових показників відбуватиметься у великих масштабах і вони формуватимуть загальний фінансовий індикатор. Згідно з цим, на практиці держава повинна використати нову методику для прогнозування таких показників діяльності агропромислового сектору економіки: обсяг виробництва продукції, величина її реалізації з ПДВ і без ПДВ, витрати на виробництво продукції агропромислових суб'єктів господарської діяльності, їхні фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, сплачені ними до Державного бюджету України податкові платежі у вигляді податку на прибуток та ПДВ. У табл. 2.6 наведено результати прогнозування фінансових показників діяльності агропромислових суб'єктів господарської діяльності з врахуванням індексу інфляції з наростаючим підсумком.

Таблиця 2.6

Результати прогнозування фінансових показників діяльності АПК

Результати прогнозування Фінансові показники роботи АПК	Середнє значення (млн грн)	Середнє зростання (млн грн)	Коефіцієнт прогнозу	Прогнозне значення за новою методикою (млн грн)	Різниця між прогнозним значенням і значенням за 2019 рік (млн грн)
Обсяг виробництва продукції	112741,6	1522,9	1,014	109378,4	1457,8
Витрати на випуск продукції	62684	4461,6	1,071	92345,5	6126,9
Обсяг реалізації продукції з ПДВ	65212,1	4614,7	1,071	107968,4	7135,4
Обсяг реалізації продукції без ПДВ	63992,6	4384,1	1,069	103738,0	6651,3
Фінансові результати до оподаткування	10113,4	898,9	1,089	17357,8	1416,83
Чистий прибуток	9980,6	902,4	1,09	17237,1	1429,3
ПДВ	1219,5	230,7	1,189	4454,8	708,6
Податок на прибуток	132,9	-3,5	0,973	129,7	-3,6

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Важливо розрахувати динаміку фінансових показників діяльності агропромислових суб'єктів господарювання з врахування їхніх прогнозних значень, яка покаже особливості їхнього функціонування, на основі чого можна буде розробити підходи до формування та реалізації фінансової політики їхнього розвитку. У табл. 2.7 наведено зміну фінансових показників роботи підприємницьких структур в АПК.

Таблиця 2.7

Динаміка фінансових показників діяльності АПК

Роки	Обсяг виробництва продукції	Витрати на випуск продукції	Величина реалізації продукції з ПДВ	Обсяг продажу продукції без ПДВ	Фінансові результати до оподаткування	Чистий прибуток	ПДВ	Податок на прибуток
2006	спад	ріст	спад	спад	спад	спад	ріст	ріст
2007	спад	ріст	ріст	ріст	ріст	ріст	спад	ріст

продовження таблиці 2.7

2008	ріст	ріст	ріст	ріст	спад	спад	ріст	спад
2009	спад	ріст	спад	ріст	ріст	ріст	спад	спад
2010	ріст	ріст	ріст	ріст	ріст	ріст	спад	ріст
2011	ріст							
2012	ріст	спад						
2013	ріст	ріст	спад	спад	спад	спад	спад	спад
2014	спад	ріст	ріст	ріст	ріст	ріст	спад	спад
2015	ріст							
2016	ріст	спад	ріст	спад	спад	спад	ріст	ріст
2017	спад	спад	ріст	спад	спад	спад	ріст	спад
2018	ріст	ріст	ріст	ріст	спад	спад	спад	спад
2019	спад	ріст						
2020	ріст	спад						

Джерело: складено автором на основі додатку Е

На основі аналізу динаміки та прогнозування фінансових показників діяльності агропромислових підприємницьких структур встановлено, що відбуватиметься прогнозне зростання обсягу виробництва продукції, величини її продажу з ПДВ і без ПДВ, фінансових результатів до оподаткування, чистого прибутку та ПДВ та прогнозне зменшення податку на прибуток. З цього виходить те, що держава може очікувати підвищення масштабів діяльності АПК та незначних податкових платежів до Державного бюджету України в цій сфері економіки. Фінансові показники діяльності фірм в АПК мають значну зростаючу тенденцію за винятком податку на прибуток. Для того, щоб дізнатися як держава зможе впливати на цю тенденцію необхідно провести економіко-математичне моделювання.

Сьогодні є різні підходи для встановлення ефективності державної фінансової підтримки АПК. Авторка низки наукових праць А. С. Шолойко наводить кілька методів оцінювання дієвості таких заходів. Серед них є методологічний підхід до визначення ефективності бюджетного фінансування, котрий полягає в знаходженні зв'язку між обсягами допомоги та підвищенням дохідності випуску продукції в АПК. В основному, результативність бюджетного фінансування за науковцем А. С. Шолойком визначається за допомогою регресійних моделей, котрі дають можливість розрахувати вплив державної

підтримки на результати виробництва у взаємозв'язку з головними ресурсними чинниками. Також з використанням відповідних моделей можна обчислити вплив фінансового забезпечення з боку держави на сукупну продуктивність факторів виробничого процесу, котра визначає відношення між агрегованим використанням ресурсів та загальним випуском продукції. Для конкурентоспроможності є важливо наскільки ефективно здійснюється перетворення на продукти усіх ресурсів із врахуванням бюджетної підтримки, а не кожний ресурс окремо [245, с. 122 – 123]. У випадку з конкретною державою під впливом зовнішніх і внутрішніх процесів утворюються фактори впливу та реалізується процес суспільного виробництва, в результаті якого визначається відповідний економічний клімат [256, с. 189 – 190].

Регресійна модель як метод оцінки ефективності державної фінансової підтримки агропромислового сектору економіки дає можливість проаналізувати вплив таких заходів з боку держави на поведінку фінансових показників діяльності суб'єктів господарської діяльності в цій сфері економіки. За допомогою таких заходів виникає можливість прогнозувати поведінку результатів роботи агропромислових підприємницьких структур в залежності від застосування того чи іншого інструменту фінансової політики їхнього розвитку, що є дуже важливо з як з точки зору досягнення бажаного рівня економічного розвитку в АПК так і з погляду раціонального використання коштів Державного бюджету України.

Зміст наступного методологічного підходу також за науковцем А. С. Шолойком полягає у використанні програмно-цільового методу фінансового забезпечення з боку держави. У загальному вимірі результативність державної підтримки за бюджетними програмами можна здійснювати через приріст дохідності та прибутковості. Тоді ефективність кожної такої програми має базуватися на визначенні рівня досягнення планових результативних показників, котрі зафіксовані у паспорті бюджетної програми, що містить показники затрат, які визначають структуру та обсяги ресурсів, котрі забезпечують виконання бюджетної програми та характеризують склад її витрат; показники продукту, які використовуються для проведення оцінки досягнення поставлених цілей;

показники якості, які визначаються як відношення виготовлених товарів до їх вартості у грошовому або в людському вимірі [245, с. 123].

Т. М. Мельник та О. С. Головачова представляють сукупну підтримку сільського господарства (СПСГ) для оцінювання ефективності бюджетного фінансування агросектору. Цей показник розраховується за наступною формулою:

$$СПСГ = ППВ + \sum_{i=1}^n C + \sum_{i=1}^n T + ЗЗП, \quad (2.1)$$

де СПСГ – агрегована підтримка сільського господарства, ППВ – показник допомоги товаровиробникам, C , T – державні субсидії та податки сільгосп підприємствам, ЗЗП – загальна підтримка послуг у сільському господарстві [123, с. 172].

В. І. Криленко виділяє два головні підходи до оцінювання результативності державного фінансового забезпечення сільського господарства, якими являються кількісна оцінка рівня бюджетної підтримки (ефективність у сенсі результативності і продуктивності), а також оцінювання ефективності державного регулювання в плані її дієвості. Для кількісної оцінки ступеня втручання держави в аграрну галузь пропонується ряд показників. Загальні принципи таких дій є подібними. За допомогою еквіваленту субсидування товаровиробників визначають обсяг трансфертів, котрі направляються сільгосп підприємствам від споживачів їхньої продукції і платників податків в результаті реалізації заходів в рамках аграрної політики. Цей показник виражається у відсотках і дорівнює частці сумарної величини цих трансфертів у валовому доході сільгоспвиробників. Агрегований обсяг підтримки є лише модифікованим еквівалентом субсидування господарських структур, котрий визнаний основним у розрахунках Світової організації торгівлі [105].

Методи, котрі висвітлені у працях науковців В. І. Криленко, Т. М. Мельник і О. С. Головачова не підходять для оцінювання ефективності державної підтримки агропромислових фірм, тому що вони сконцентровані тільки на сільському господарстві, а АПК охоплює не тільки цю сферу економіки, а й лісове господарство, борошномельну та харчову промисловість, галузі легкої

промисловості, котрі здійснюють первинну переробку сільськогосподарської сировини. Оцінка результативності бюджетного фінансування за програмно-цільовим методом також не підходить, тому що вона передбачає оцінювання ефекту кожної окремої бюджетної програми. У даній роботі в основному проводитиметься аналіз дієвості фінансової допомоги компаніям в АПК в цілому.

Для аналізу ефективності бюджетно-податкового регулювання діяльності компаній в АПК і капітальних інвестицій використовуватиметься регресійна модель та методологічний підхід, котрий базується на визначенні зв'язку між обсягами бюджетно-податкової підтримки та / або капітальними інвестиціями і збільшенням дохідності виробництва, які висвітлені у роботі А. С. Шолойко. За таким підходом буде здійснена порівняльна характеристика обсягів використання коштів Державного бюджету України на підтримку компаній в АПК та фінансових результатів їхньої діяльності. Регресійна модель може застосовуватися як для оцінювання ефективності фінансового забезпечення сільського господарства з боку держави, так і для аналізу результативності бюджетно-податкової підтримки АПК та капітальних інвестицій в цілому. Даний підхід дасть можливість розрахувати вплив державної підтримки агропромислових підприємницьких структур і капітальних інвестицій на фінансові показники їхньої діяльності.

2.2. Оцінка ефективності державного регулювання розвитку агропромислового комплексу

Державне регулювання діяльності агропромислових підприємницьких структур охоплює сукупність інструментів фінансового забезпечення та податкового стимулювання їхнього розвитку. Згідно з цим, важливо визначити вплив бюджетної і податкової підтримки агропромислових галузей економіки на фінансові показники діяльності їхніх суб'єктів господарювання, що дасть можливість проводити адекватну фінансову політику в цій сфері економіки у майбутньому. В даній роботі буде створено систему розрахунків, котрі описуватимуть зміну фінансових показників роботи агропромислових

господарських організацій, а також зміну сплати до Державного бюджету України ПДВ і податку на прибуток внаслідок зміни фінансової підтримки АПК, капітальних інвестицій та обсягу коштів, які не сплачуються до державного бюджету внаслідок застосування механізму справляння ПДВ.

Вплив бюджетного фінансування агропромислового сектору економіки, капітальних інвестицій і величини фінансових ресурсів, які не сплачуються до Державного бюджету України в результаті використання механізму справляння ПДВ в цій сфері економіки на фінансові показники діяльності суб'єктів господарювання (обсяг випуску продукції, величина її реалізації з ПДВ і без ПДВ, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, податок на прибуток, ПДВ) аналізуватиметься з врахуванням особливостей функціонування економіки АПК. На діяльність підприємницьких структур в цьому секторі господарювання впливають зовнішні фактори (державна фінансова підтримка і податкове регулювання АПК) і внутрішні чинники (величина випуску продукції, обсяг її продажу з ПДВ і без ПДВ, а також витрати на її виробництво). За допомогою кореляційно-регресійного аналізу визначатиметься вплив цих факторів на фінансові показники діяльності агропромислових компаній. Спершу розрахуємо вплив фінансування з боку держави на обсяг виробництва. В табл. 2.8 наведено результати двох-факторного кореляційно-регресійного аналізу впливу бюджетної підтримки фірм в АПК, і обсягу проданої продукції на обсяг її виробництва.

Таблиця 2.8

Результати двох-факторного кореляційно-регресійного аналізу впливу бюджетного фінансування, обсягу реалізованої продукції без ПДВ на величину випуску продукції в АПК

Множинний R	0,865
R – квадрат	0,749
Нормований R – квадрат	0,703
Стандартна помилка	14723,1
Спостереження	14,0

Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	2	7118364186,3	3559182093,2	16,4	0,0005	
Залишок	11	2384471546,4	216770140,6			
Всього	13	9502835732,7				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	55187,8	27934,286	1,976	0,074	-6295,1	116670,8
Змінна X ₁	0,978	0,289	3,387	0,006	0,343	1,614
Змінна X ₂	-0,265	3,430	-0,077	0,940	-7,814	7,284

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

У вище представлений моделі x_1 – величина реалізованої агропромислової продукції без ПДВ (грн), x_2 – бюджетне фінансування АПК (грн).

Адекватність моделі буде встановлено за F-критерієм Фішера. Для цього будуть визначені ступені вільності: $df_1 = 2$, $df_2 = 11$. Критичне значення F-критерію Фішера перебуває в обсязі 3,98, а розрахункове становить 16,4, котре перевищує критичне. Тому модель є адекватною реальній дійсності.

Наступним чином необхідно перевірити статистичну значущість коефіцієнтів регресії за t-критерієм Стюдента, критичне значення якого становить 2,201, а емпіричне значення для бюджетної підтримки АПК перебуває в обсязі – 0,077, яке є менше за критичне. Тому бюджетна підтримка агропромислових суб'єктів господарювання не має впливу на їхній обсяг виробництва, що пов'язано із незначними її обсягами, які спрямовуються на різні напрями розвитку агропромислового сектору економіки. Тому такий вид державної підтримки не є ефективним як з точки зору підвищення масштабів діяльності цієї сфери господарювання так і з погляду збільшення податкових платежів до Державного бюджету України у вигляді ПДВ і податку на прибуток.

У табл. 2.9 представлено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу обсягу виготовлення продукції в агропромислових галузях економіки на масштаб її продажу з ПДВ в АПК.

Таблиця 2.9

Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу величини виробництва продукції на обсяг її реалізації з ПДВ

Множинний R	0,875					
R – квадрат	0,766					
Нормований R – квадрат	0,748					
Стандартна помилка	12613,9					
Спостереження	15					
Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	1	6786513790	6786513790	42,7	0,00002	
Залишок	13	2068429158	159109935,2			
Всього	14	8854942948				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	-26592,2	14429,2	-1,843	0,088	-57764,7	4580,3
Змінна X ₁	0,814	0,125	6,531	0,00002	0,545	1,084

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Адекватність моделі буде встановлено за F-критерієм Фішера. Для цього будуть розраховані ступені вільності: $df_1 = 1$, $df_2 = 13$. Критичне значення F-критерію Фішера дорівнює 4,67, а розрахункове перебуває в обсязі 42,7, котре перевищує критичне. Тому дана модель є адекватною реальній дійсності.

Парна лінійна кореляційно-регресійна модель, що описує залежність величини проданої продукції з ПДВ від обсягу її випуску має наступний вигляд:

$$y = 0,814x_1 - 26592,2, \quad (2.2)$$

де, y – обсяг проданої продукції з ПДВ (грн), x_1 – факторна ознака величина виробництва (грн).

Аналіз показав, що зростання обсягу випуску на 1 грн зумовлює збільшення величини реалізованої продукції з ПДВ на 0,814 грн.

У табл. 2.10 наведено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу обсягу виробництва агропромислової продукції на величину її продажу без ПДВ.

Таблиця 2.10

Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу величини випуску продукції в АПК на обсяг її реалізації без ПДВ

Множинний R	0,884					
R – квадрат	0,782					
Нормований R – квадрат	0,765					
Стандартна помилка	11842,3					
Спостереження	15					
Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	1	6523015165	6523015165	46,5	0,00001	
Залишок	13	1823124348	140240334,5			
Всього	14	8346139514				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t- статистика</i>	<i>P- значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	-26011,9	13546,6	-1,920	0,077	-55277,5	3253,8
Змінна X ₁	0,798	0,117	6,820	0,00001	0,545	1,051

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Адекватність моделі буде встановлено за F-критерієм Фішера. Для цього будуть визначені ступені вільності: $df_1 = 1$, $df_2 = 13$. Критичне значення F-критерію Фішера дорівнює 4,67, а розрахункове становить 46,5, котре перевищує критичне. Тому модель є адекватною реальній дійсності.

Парна лінійна кореляційно-регресійна модель, котра описує залежність обсягу проданої продукції без ПДВ від величини її виробництва має наступний вигляд:

$$y = 0,798x_1 - 26011,9, \quad (2.3)$$

де, y – обсяг реалізованої продукції без ПДВ (грн), x_1 – величина випуску продукції (грн).

Таким чином, проведений аналіз показав, що збільшення величини виробництва на 1 грн зумовить зростання масштабів проданої продукції без ПДВ на 0,798 грн.

У табл. 2.11 наведено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу обсягу проданої продукції без ПДВ та витрат на виробництво агропромислової продукції на фінансові результати до оподаткування підприємств в АПК.

Таблиця 2.11

Результати двох-факторного кореляційно-регресійного аналізу впливу витрат на виробництво продукції і величини її реалізації без ПДВ на фінансові результати до оподаткування суб'єктів господарювання в АПК

Множинний R	0,832					
R – квадрат	0,693					
Нормований R – квадрат	0,641					
Стандартна помилка	4016,6					
Спостереження	15					
Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	2	435998222,8	217999111,4	13,5	0,001	
Залишок	12	193599035,3	16133252,94			
Всього	14	629597258,1				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	-3925,7	3045,7	-1,289	0,222	-10561,8	2710,3
Змінна X ₁	0,321	0,129	2,491	0,028	0,040	0,602
Змінна X ₂	-0,104	0,132	-0,785	0,448	-0,391	0,184

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Адекватність моделі буде встановлено за F-критерієм Фішера. Для цього визначимо ступені вільності: $df_1 = 2$, $df_2 = 12$. Критичне значення F-критерію Фішера дорівнює 3,89, а розрахункове дорівнює 13,5, котре перевищує критичне. Тому модель є адекватною реальній дійсності.

Двох-факторна лінійна кореляційно-регресійна модель, котра описує залежність фінансових результатів до оподаткування фірм в АПК від обсягу проданої продукції без ПДВ та витрат на випуск продукції має наступний вигляд:

$$y = 0,321x_1 - 0,104x_2 - 3925,7, \quad (2.4)$$

де, y – фінансові результати до оподаткування агропромислових компаній (грн), x_1 – величина реалізованої продукції без ПДВ (грн), x_2 – витрати на виробництво продукції в АПК (грн).

Проведений аналіз показав, що збільшення обсягу проданої агропромислової продукції без ПДВ на 1 грн підвищує фінансові результати до оподаткування фірм в АПК на 0,321 грн.

В табл. 2.12 представлено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу величини проданої продукції без ПДВ та витрат на виробництво продукції на чистий прибуток агропромислових підприємств.

Таблиця 2.12

Результати двох-факторного кореляційно-регресійного аналізу впливу витрат на виробництво продукції і обсягу реалізованої продукції без ПДВ на чистий прибуток суб'єктів господарювання в АПК

Множинний R	0,834					
R – квадрат	0,696					
Нормований R – квадрат	0,645					
Стандартна помилка	4015,7					
Спостереження	15					
Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	2	442668367,4	221334183,7	13,7	0,001	
Залишок	12	193514926,7	16126243,9			
Всього	14	636183294,2				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	-4217,2	3045,1	-1,385	0,191	-10851,8	2417,5
Змінна X_1	0,317	0,129	2,462	0,030	0,037	0,598
Змінна X_2	-0,097	0,132	-0,737	0,475	-0,385	0,190

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Адекватність моделі буде встановлено за F-критерієм Фішера. Для цього визначимо ступені вільності: $df_1 = 2$, $df_2 = 12$. Критичне значення F-критерію Фішера дорівнює 3,89, а розрахункове становить 13,7, котре перевищує критичне. Тому модель є адекватною реальній дійсності.

Двох-факторна лінійна кореляційно-регресійна модель, що описує залежність чистого прибутку агропромислових фірм від обсягу їхньої проданої продукції без ПДВ та витрат на її виробництво має наступний вигляд:

$$y = 0,317x_1 - 0,097x_2 - 4217,2, \quad (2.5)$$

де, y – чистий прибуток компаній в АПК (грн), x_1 – обсяг проданої продукції без ПДВ (грн), x_2 – ознака витрати на випуск агропромислової продукції (грн).

Проведений аналіз показав, що збільшення величини проданої продукції без ПДВ на 1 грн підвищує чистий прибуток підприємств в АПК на 0,317 грн.

Вплив бюджетного фінансування агропромислового сектору економіки може бути ефективним за умови того, що його суб'єкти господарювання збільшуватимуть свої витрати з метою розширення виробництва продукції в межах наявних основних засобів. Для визначення результативності такого підходу необхідно встановити вплив таких витрат на фінансові показники діяльності агропромислових підприємницьких структур. У табл. 2.13 представлено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу витрат на виробництво продукції фірм в АПК на їхній обсяг виробництва продукції.

Таблиця 2.13

Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу витрат на випуск агропромислової продукції на обсяг її виробництва

Множинний R	0,879					
R – квадрат	0,773					
Нормований R – квадрат	0,755					
Стандартна помилка	13372,9					
Спостереження	15					
Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	1	7910164257,0	7910164257	44,232	0,00002	
Залишок	13	2324856680,1	178835129,2			
Всього	14	10235020937,1				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>

продовження таблиці 2.13

Y-перетин	50146,8	10025,2	5,002	0,00024	28488,8	71804,9
Змінна X_1	0,997	0,150	6,651	0,00002	0,673	1,321

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Парна кореляційно-регресійна модель, що описує залежність обсягу виробництва продукції в АПК від витрат на її випуск має наступний вигляд:

$$y = 0,997x_1 + 50146,8, \quad (2.6)$$

де, y – величина виробництва агропромислової продукції (грн), x_1 – витрати на випуск продукції в АПК (грн).

Проведений аналіз показав, що збільшення витрат на виробництво продукції в агропромисловому секторі економіки на 1 грн зумовлює підвищення її випуску на 0,997 грн.

У табл. 2.14 наведено розрахунки впливу витрат на випуск продукції компаній в АПК на їхні фінансові показники діяльності за допомогою надбудови “Solver” MS Excel. У цій таблиці розміщено три колонки. У першому стовпці перебуватиме факторна ознака, котра впливає на ознаку в другому та на ознаку в третьому. У свою чергу, ознака в другому стовпці впливає на ознаку в третій колонці. В обсязі реалізованої продукції з ПДВ не враховано бюджетне відшкодування ПДВ.

Таблиця 2.14

Результати розрахунків впливу витрат на виробництво продукції в АПК на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання

Факторна ознака	Одночасно факторна і результативна ознака	Результуюча ознака
1	2	3
	Збільшення обсягу виробництва продукції на: 1) 0,997 грн; 2) 24,438 грн.	Підвищення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) $(0,997 \text{ грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 0,812 \text{ грн}$; 2) $(24,438 \text{ грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 19,893 \text{ грн}$. Нарощення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) $(0,997 \text{ грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 0,796 \text{ грн}$; 2) $(24,438 \text{ грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 19,502 \text{ грн}$.

продовження таблиці 2.14

1) Зростання витрат на виробництво продукції в АПК на 1 грн. 2) Збільшення витрат на випуск продукції в АПК на 24,512 грн.	Підвищення обсягу проданої продукції без ПДВ: 1) 0,796 грн; 2) 19,502 грн.	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) $(0,796 \text{ грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 0,255 \text{ грн}$; 2) $(19,502 \text{ грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 6,26 \text{ грн}$. Нарощення чистого прибутку на: 1) $(0,796 \text{ грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 0,252 \text{ грн}$; 2) $(19,502 \text{ грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 6,182 \text{ грн}$.
	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) 0,255 грн; 2) 6,260 грн і зростання чистого прибутку на: 1) 0,252 грн; 2) 6,182 грн.	Збільшення сплати до державного бюджету податку на прибуток на: 1) 0,255 грн – 0,252 грн = 0,003 грн; 2) 6,26 грн – 6,182 грн = 0,078 грн
	Підвищення обсягу реалізованої продукції з ПДВ фірмами в АПК на: 1) 0,812 грн; 2) 19,893 грн та зростання обсягу продажу без ПДВ на: 1) 0,796 грн; 2) 19,502 грн.	Нарощення сплати до державного бюджету ПДВ на: 1) $0,812 \text{ грн} - 0,796 \text{ грн} = 0,016 \text{ грн}$; 2) $19,893 \text{ грн} - 19,502 \text{ грн} = 0,391 \text{ грн}$.

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Зростання витрат на виробництво продукції зумовлює значне збільшення таких фінансових показників діяльності АПК як обсяг випуску та реалізації продукції, фінансові результати до оподаткування та чистий прибуток його суб'єктів господарювання. Підвищення сплати до Державного бюджету України ПДВ і податку на прибуток відбувається в невеликому обсязі, яке пов'язано з тим, що частина агропромислових виробників користується спрощеною системою оподаткування, при якій податок на прибуток не сплачується до бюджету, а інша частина підприємств користувалася спеціальним режимом оподаткування ПДВ до 2017 року, при котрому цей податок також не справлявся до державного бюджету.

Прогнозне зростання витрат на виробництво продукції відбувається більшою мірою, ніж прогнозне збільшення чистого прибутку, яке свідчить про те, що частина агропромислових господарських структур отримує збиток від своєї діяльності. Для того, щоб до Державного бюджету України значною мірою находили податкові платежі (ПДВ і податок на прибуток) держава повинна проводити бюджетне фінансування АПК за умови залучення його суб'єктами господарювання певного обсягу капітальних інвестиційних ресурсів та збільшення

ними витрат на випуск продукції в АПК. Для цього буде розраховано вплив таких інвестицій на роботу компаній в агропромисловому секторі економіки.

На рис. 2.2 наведено вплив витрат на виробництво продукції агропромислових суб'єктів господарювання на їхні фінансові показники діяльності.

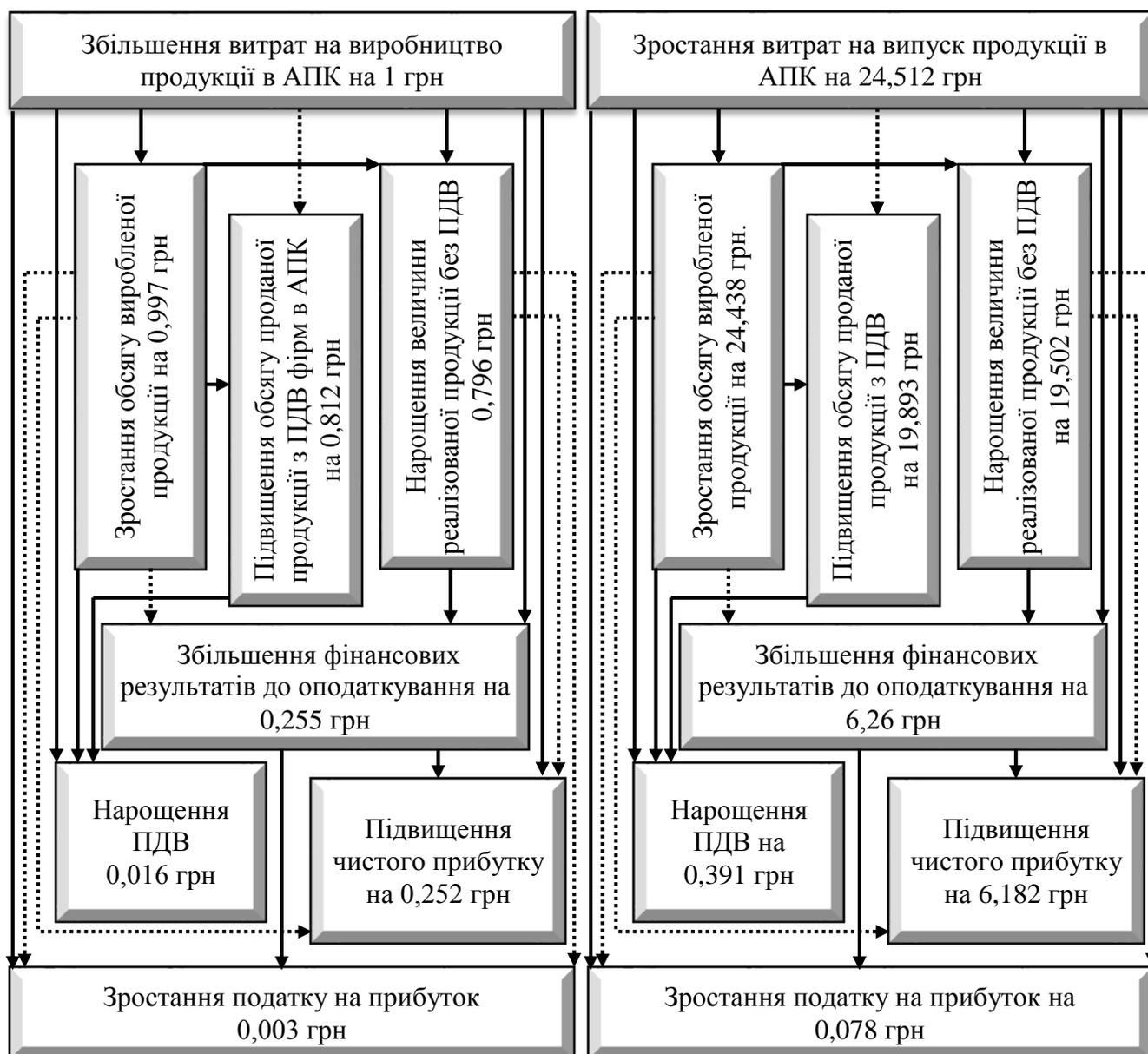

Рис. 2.2. Вплив витрат на виробництво продукції в АПК на фінансові показники функціонування підприємств цієї сфери економіки

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

У табл. 2.15 наведено обсяг виробництва в АПК, податок на прибуток та обсяг капітальних інвестицій.

Таблиця 2.15

Фінансові показники функціонування АПК

Роки	Капітальні інвестиції (млн грн)	Обсяг коштів, який не сплачується до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ (млн грн)	Податок на прибуток (млн грн)	Скореговані фінансові показники на індекс інфляції з наростаючим підсумком		
				Капітальні інвестиції (млн грн)	Обсяг коштів, який не сплачується до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ (млн грн)	Податок на прибуток (млн грн)
2005	6406,9	7307,6	201,7	5808,6	6625,2	182,9
2006	7148,8	6600,3	253,6	5807,3	5361,7	206,0
2007	10212,1	9168,7	707,7	7116,4	6389,3	493,2
2008	15734,9	12371,1	252,6	8965,8	7049,1	143,9
2009	10186,5	14336,8	62,6	5168,2	7273,9	31,8
2010	11352	18568,7	220,6	5277,5	8632,6	102,6
2011	16892,2	24095,7	241,2	7507,6	10709,2	107,2
2012	19205,8	30637,4	205,5	8554,9	13647,0	91,5
2013	18919,1	31564,3	162,8	8386,1	13991,3	72,2
2014	18582,4	42141,4	196,1	6594,2	14954,4	69,6
2015	29798,5	71263,0	288,5	7379,5	17648,1	71,4
2016	50319,6	72897,6	496,3	11086,1	16060,3	109,3
2017	64084,1	72976,0	485,6	12417,0	14139,9	94,1
2018	66576,3	88019,4	475,9	11748,1	15531,9	84,0
2019	59129,5	92449,7	786	10023,1	15671,2	133,2

Джерело: складено автором на основі даних [45, с. 116 – 118; 73, с. 100; 75, с. 106; 76, с. 137; 77, с. 24; 97; власні розрахунки]

Капітальними інвестиціями являються витрати на капітальне будівництво, придбання (виробництво власними силами) основних фондів, виготовлення чи купівля інших необоротних матеріальних активів, покупка чи створення нематеріальних активів та розведення основного стада, котре проводиться в даному періоді з метою отримати економічні вигоди в подальшій діяльності [135]. Важливо визначити вплив таких інвестиційних ресурсів на фінансові показники діяльності фірм в АПК з ціллю дослідження ефективності здійснення державної або приватної інвестиційної діяльності в цій сфері економіки. Це дасть змогу обчислити зміну масштабів роботи підприємств в агропромисловому секторі економіки і справляння ПДВ і податку на прибуток до бюджету, коли держава чи приватні

інвестори інвестуватимуть свої фінансові ресурси в агропромислове виробництво. Для розрахунку впливу капітальних інвестицій на обсяг випуску продукції буде створена парна лінійна кореляційно-регресійна модель. В табл. 2.16 наведено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу капітальних інвестицій на обсяг випуску продукції агропромислових суб'єктів господарської діяльності.

Таблиця 2.16

Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу капітальних інвестицій на обсяг виробництва агропромислової продукції

Множинний R	0,703					
R – квадрат	0,494					
Нормований R – квадрат	0,455					
Стандартна помилка	19959,5					
Спостереження	15					
Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	1	5056084032	5056084032	12,7	0,003	
Залишок	13	5178936905	398379761,9			
Всього	14	10235020937				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	46819,7	19208,5	2,437	0,030	5322,3	88317,1
Змінна X ₁	8,116	2,278	3,563	0,003	3,194	13,037

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Адекватність моделі буде встановлено за F-критерієм Фішера. Для цього розрахуємо ступені вільності: $df_1 = 1$, $df_2 = 13$. Критичне значення F-критерію Фішера дорівнює 4,67, а розрахункове становить 12,7, котре перевищує критичне. Тому модель є адекватною реальній дійсності.

Прана лінійна кореляційно-регресійна модель, яка описує залежність обсягу виробництва від капітальних інвестицій в АПК має наступний вигляд:

$$y = 8,116x_1 + 46819,7, \quad (2.7)$$

де, y – обсяг агропромислового виробництва (грн), x_1 – капітальні інвестиції (грн).

Проведений аналіз показав, що збільшення капітального інвестування на 1 грн зумовить зростання величини випуску продукції на 8,116 грн [46, с. 11].

Коли держава або приватні інвестори вкладатимуть капітальні інвестиції в АПК, то державний бюджет одержить не лише доходи у вигляді процентів за користування капіталом (у випадку державного інвестування), але й надходження у формі податку на прибуток та ПДВ, що зумовлено збільшенням масштабів діяльності в АПК внаслідок використання додаткових інвестиційних ресурсів. Тобто Державний бюджет України зможе одержати дохід у обсязі 15,5 % від обсягу інвестування (ПДВ: 12,9 %; податок на прибуток: 2,6 %), а також відсотки за користування капіталом (в разі інвестування з боку держави) [49, с. 79 – 80].

Використання державних грошових коштів в якості капітальних інвестицій в АПК є набагато ефективніше, оскільки держава не буде нести видатки на фінансування суб'єктів господарювання як це є в процесі непрямой і прямої підтримки, але і має змогу одержувати доходи за користування капіталом агропромисловими підприємствами і додаткові податкові надходження внаслідок збільшення масштабів діяльності АПК від використання додаткової величини інвестиційних ресурсів.

У табл. 2.17 представлено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу капітальних інвестицій на витрати на виробництво агропромислової продукції.

Таблиця 2.17

Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу капітальних інвестицій на витрати на випуск продукції в АПК

Множинний R	0,602				
R – квадрат	0,362				
Нормований R – квадрат	0,313				
Стандартна помилка	19758,5				
Спостереження	15				
Дисперсійний аналіз					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>
Регресія	1	2882883764	2882883764	7,384	0,018
Залишок	13	5075172647	390397895,9		

продовження таблиці 2.17

Всього	14	7958056411				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	13006,1	19015,1	0,684	0,506	-28073,4	54085,7
Змінна X ₁	6,128	2,255	2,717	0,018	1,256	11,000

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Адекватність моделі буде встановлено за F-критерієм Фішера. Для цього розрахуємо ступені вільності: $df_1 = 1$, $df_2 = 13$. Критичне значення F-критерію Фішера дорівнює 4,67, а розрахункове становить 7,384, котре перевищує критичне. Тому модель є адекватною реальній дійсності.

Прана лінійна кореляційно-регресійна модель, яка описує залежність витрат на виробництво продукції від капітальних інвестицій в АПК має наступний вигляд:

$$y = 6,128x_1 + 13006,1, \quad (2.8)$$

де, y – витрати на випуск агропромислової продукції (грн), x_1 – капітальні інвестиції в АПК (грн).

Проведений аналіз показав, що зростання капітальних інвестицій в агропромисловому секторі економіки на 1 грн зумовить підвищення витрат на виробництво продукції господарськими структурами в АПК на 6,128 грн.

Використання додаткових інвестиційних ресурсів зумовлюватиме збільшення величини основних засобів суб'єктів господарювання, що в свою чергу підвищуватиме їхні витрати на виробництво продукції. В АПК України ці витрати зростуть на 6,128 грн внаслідок збільшення капітальних інвестицій на 1 грн. Відповідно до цього, якщо такі інвестиційні ресурси збільшаться на 4 грн, то витрати на випуск продукції зростуть на 24,512 грн (6,128 грн * 4 грн).

Державне фінансування агропромислових фірм за умови залучення ними у свою діяльність капітальних інвестицій в обсязі 400 % від обсягу прямої підтримки та нарощення витрат на випуск продукції, які будуть в 6,128 рази більші за величину інвестиційних ресурсів зумовить те, що держава зможе повернути видатки на бюджету підтримку і отримати доходи в обсязі 0,092 грн ((0,391 грн +

0,078 грн + 0,519 грн + 0,104 грн) – 1 грн) на 1 грн бюджетного фінансування агропромислового сектору економіки.

На рис. 2.3 наведено вплив капітальних інвестицій на фінансові показники діяльності підприємницьких структур в АПК [43, с. 237 – 238].

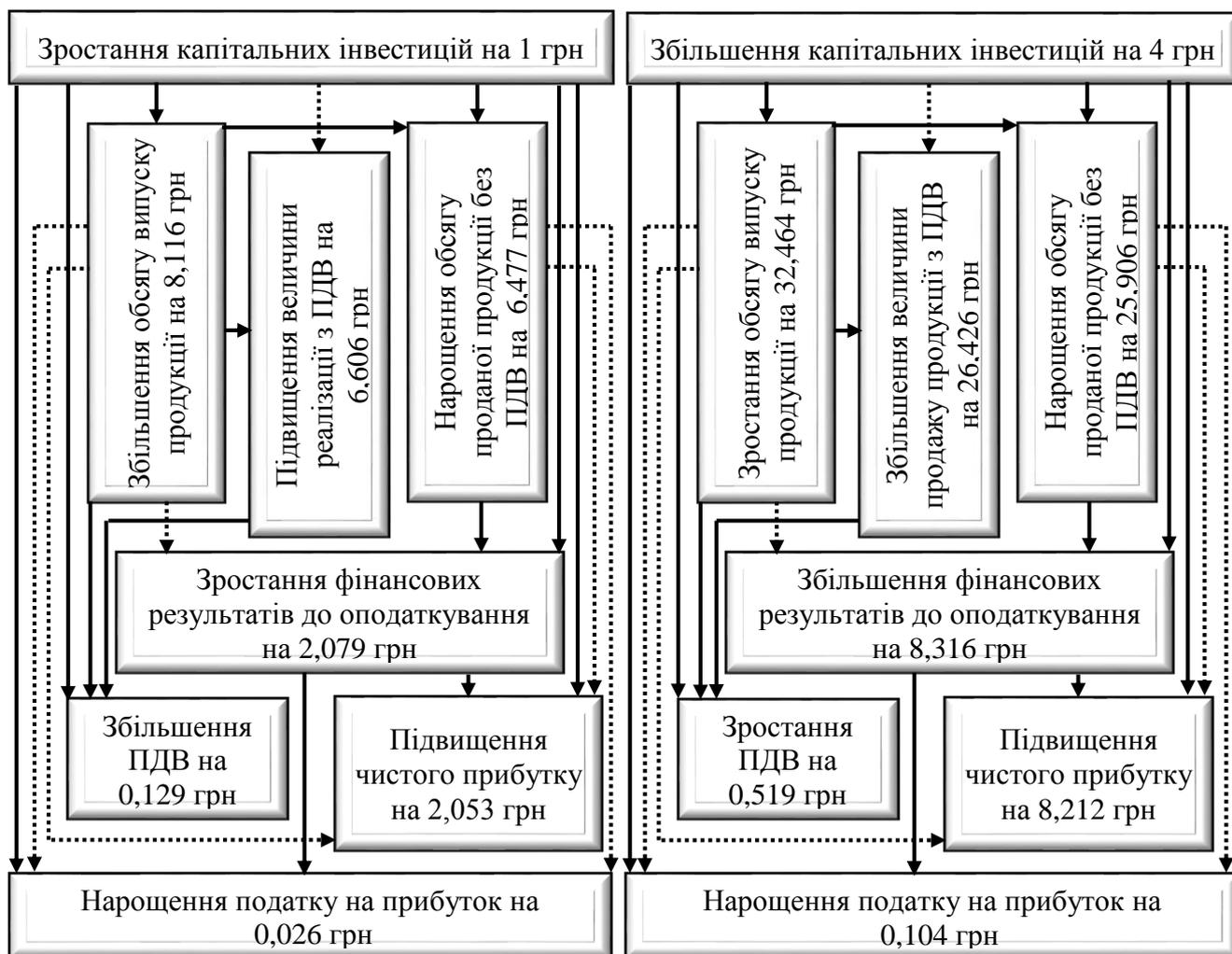

Рис. 2.3. Вплив капітальних інвестицій на фінансові показники діяльності агропромислових компаній

Джерело: складено автором на основі даних [додаток Ж]

Далі необхідно проаналізувати ефективність діяльності суб'єктів господарювання в агропромисловому секторі економіки з точки зору досягнення їхньої основної мети – отримання прибутку. Витрати на виробництво продукції разом з капітальними інвестиціями цих підприємницьких структур на 14,118 грн (24,512 грн + 4 грн – 6,182 грн – 8,212 грн) більше зростуть, ніж чистий прибуток внаслідок збільшення обсягу виробництва в АПК на 56,902 грн (24,438 грн + 32,464

грн), що свідчить про те, що частина господарських структур в процесі своєї діяльності отримує збиток. Якщо б державна підтримка впливала на роботу агропромислового сектору економіки, то вона б компенсувала частину збитків його суб'єктів підприємництва.

Державний бюджет отримуватиме доходи в АПК якщо бюджетне фінансування цього сектору економіки перебуватиме в обсязі не вище 25 % величини капітальних інвестицій в даній сфері господарювання. Тобто величина таких інвестиційних ресурсів повинна бути у чотири рази більша за обсяг допомоги з боку держави. В інших випадках Державний бюджет України нестиме видатки на фінансову підтримку розвитку підприємницьких структур в цій сфері економіки.

Існує обернений зв'язок між величиною інтервенційного фонду на товари, що підпадають під державне цінове регулювання та їхніми мінімальними та максимальними закупівельними цінами. При збільшенні інтервенційного фонду, держава зможе скорочувати ціни на продукцію такої категорії і навпаки. Тому даний підхід є ефективним інструментом регулювання цін державою на визначені види сільськогосподарських товарів [30, с. 110].

Проблеми бюджетно-податкової підтримки розвитку АПК можна звести до двох груп. До першої групи відносяться проблеми, які пов'язані з недостатністю коштів Державного бюджету України, а до другої – труднощі бюджетного фінансування агропромислового виробництва, що виникли внаслідок недосконалої процедури його надання (додатки К, Л). Систематизація проблем фінансового забезпечення з боку держави агропромислових суб'єктів господарювання дала можливість сформулювати їх цілісну картину, що в свою чергу дасть змогу розробити систему взаємопов'язаних рекомендацій щодо їхнього вирішення з метою прийняття раціональних управлінських рішень в процесі формування та реалізації фінансової політики розвитку АПК.

Розрахунок впливу капітальних інвестицій і бюджетної підтримки агропромислового сектору господарювання на фінансові показники діяльності його компаній має важливе значення, тому що держава матиме можливість знати як проводити стимулювання розвитку даної сфери економіки для того, щоб

досягнути бажаних економічних показників шляхом створення відповідних програм. Важливе значення має розрахунок впливу обсягу коштів, які не сплачуються до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ на обсяг виробництва і реалізації продукції, фінансові результати до оподаткування та чистий прибуток фірм в АПК, податок на прибуток і ПДВ в цій сфері діяльності, що дасть можливість визначити зміну цих фінансових показників внаслідок використання непрямой допомоги компаніям в АПК.

Державна підтримка агропромислових суб'єктів господарювання передбачає не лише бюджетне фінансування, а й цінове регулювання, кредитну підтримку, податкове стимулювання та інші заходи непрямого впливу, які значно впливають на продуктивну роботу галузі [124]. Пряма допомога з боку держави здійснюється через надання бюджетних позик та бюджетних асигнувань. Податкові пільги являються непрямим видом фінансування діяльності агропромислових підприємств [244, с. 12].

Податки на продукти є податковими платежами, котрі справляються пропорційно вартості або кількості товарів, що виготовлені, продані або імпортовані виробничою одиницею-резидентом. До них входить ПДВ, акцизний податок, експортні та імпорتنі мита, єдиний податок, плата за транзит нафти, газу і аміаку трубопровідним транспортом через територію України [125]. Між обсягом проданої продукції та податками на продукти існує прямий та обернений зв'язки. Величина сплати таких податкових платежів до бюджету змінюватиметься у зв'язку із зміною їхніх ставок. В такому випадку існуватиме обернений зв'язок між результатами виробництва та податками на продукти. Сплата цих податків може зростати у зв'язку із збільшенням обсягу реалізованої продукції, що свідчить про прямий зв'язок [50, с. 84 – 85].

Оцінювання результативності опосередкованої підтримки розвитку агропромислового виробництва проводитиметься шляхом визначення впливу обсягу коштів, які не сплачуються до бюджету внаслідок застосування механізму справляння ПДВ на такі фінансові показники діяльності господарських суб'єктів в сільському, лісовому і рибному господарстві: обсяг виробництва продукції, обсяг її

продажу з ПДВ і без ПДВ, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, величина сплати до бюджету ПДВ і податку на прибуток. На основі даних розрахунків буде визначено обсяг фінансових ресурсів, які держава зможе повернути через сплату ПДВ та податку на прибуток і фактичні видатки на податкове стимулювання розвитку агропромислових суб'єктів господарської діяльності.

У табл. 2.18 наведено результати кореляційно-регресійного аналізу впливу величини фінансових ресурсів, котрі не сплачуються до державного бюджету внаслідок застосування механізму справляння ПДВ на обсяг виробництва продукції в агропромисловому секторі економіки.

Таблиця 2.18

Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу обсягу коштів, які не сплачуються до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ на величину випуску продукції в АПК

Множинний R	0,889					
R – квадрат	0,790					
Нормований R – квадрат	0,772					
Стандартна помилка	12905,5					
Спостереження	14					
Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	1	7504197276,9	7504197276,9	45,1	0,00002	
Залишок	12	1998638455,8	166553204,7			
Всього	13	9502835732,7				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	51233,6	10051,9	5,097	0,00026	29332,5	73134,7
Змінна X ₁	5,615	0,837	6,712	0,00002	3,792	7,438

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Адекватність моделі буде встановлено за F-критерієм Фішера. Для цього буде визначено ступені вільності $df_1 = 1$, $df_2 = 12$. Критичне значення F-критерію Фішера дорівнює 4,75, а розрахункове становить 45,1, котре перевищує критичне. Тому модель є адекватною реальній дійсності.

Парна, лінійна кореляційно-регресійна модель, котра описує залежність агропромислового виробництва від обсягу коштів, які не сплачуються до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ має наступний вигляд [18, с. 152]:

$$y = 5,615x_1 + 51233,6, \quad (2.9)$$

де, y – обсяг виробництва продукції (грн.), x_1 – величина фінансових ресурсів, які не сплачуються до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ (грн).

Проведений аналіз показав, що підвищення величини грошових коштів, які не сплачуються до державного бюджету внаслідок функціонування механізму сплати ПДВ до бюджету на 1 грн зумовить підвищення обсягу виробництва агропромислової продукції на 5,615 грн.

Якщо держава зменшуватиме ставку ПДВ, то це призводитиме до зниження сплати цього податкового платежу до державного бюджету, що зумовлюватиме підвищення величини фінансових коштів, які не сплачуються до Державного бюджету України в результаті використання механізму справляння ПДВ. Зменшення ПДВ суттєво збільшує обсяг виробництва і реалізації продукції, фінансові результати до оподаткування та чистий прибуток. Такі податкові платежі як ПДВ і податок на прибуток зростають незначною мірою, тому що частина сільгоспвиробників користується спрощеною системою справляння податкових платежів, при котрій податок на прибуток не сплачується до державного бюджету. Інша частина сільськогосподарських підприємств користувалася спеціальним режимом оподаткування ПДВ, при котрому цей податковий платіж також не сплачувався до державного бюджету. Податкове стимулювання розвитку АПК за допомогою зниження ПДВ є ефективним тільки з точки зору збільшення масштабів діяльності його суб'єктів господарювання. Держава зможе покрити видатки на такий вид податкового регулювання розвитку агропромислового сектору економіки і отримати додаткові доходи в тому випадку, коли величина зменшення ПДВ буде становити не більше 28,57 % збільшення капітальних інвестицій.

Зростання інвестиційних ресурсів в такому обсязі зумовить підвищення витрат на виробництво продукції, які будуть у 21,448 ($3,5 * 6,128$) рази більші за зростання величини коштів, що не сплачуються до бюджету внаслідок застосування механізму справляння ПДВ (додаток М). Це будуть доходи від розширення масштабів діяльності агропромислових підприємств внаслідок нарощення капітального інвестування, які покриватимуть фінансування розширення податкової підтримки АПК і частково відшкодують видатки на загальне податкове стимулювання розвитку даної сфери господарювання. Для цілковитої компенсації видатків на непрямую підтримку агропромислової сфери економіки потрібно досягнути такого стану, щоб обсяг капітальних інвестицій був у 3,5 рази більший за величину податкового стимулювання розвитку АПК. В інших випадках держава понесе видатки на непрямую підтримку розвитку цього сектору економіки. На основі даного підходу існує можливість створювати такі державні програми надання пільг в оподаткуванні, які дадуть змогу державі підвищити масштаби агропромислової діяльності та забезпечити додаткові надходження до державного бюджету на визначеному рівні [42, с. 43].

Витрати на виробництво продукції разом з капітальними інвестиціями агропромислових суб'єктів господарювання зростуть на 10,933 грн ($21,448 \text{ грн} + 3,5 \text{ грн} - 1,42 \text{ грн} - 7,186 \text{ грн} - 5,409 \text{ грн}$) більше зростуть, ніж чистий прибуток внаслідок збільшення обсягу виробництва в АПК на 55,405 грн ($5,615 \text{ грн} + 28,406 \text{ грн} + 21,384 \text{ грн}$), що свідчить про те, що частина фірм в процесі своєї діяльності отримає збиток. Підвищення обсягу фінансових ресурсів, які не сплачуються до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ (зменшення ПДВ) на 1 грн. компенсує збиток компаній в АПК на 1,42 грн.

Непряма підтримка розвитку агропромислових підприємств буде гнучкішою, якщо одні види податків знижувати, а інші податкові платежі збільшувати, залишати незмінними або зменшувати невеликою мірою. Для АПК такими дієвими такими фінансовими інструментами являються ПДВ і податок на прибуток [51, с. 79]. Непряма державна підтримка АПК коштує державі значних сум фінансових ресурсів. Тому потрібно знайти додаткові джерела фінансів для

проведення опосередкованого стимулювання розвитку цієї сфери економіки за умов дефіциту державного бюджету. Відшкодувати видатки держави можна тільки у випадку надання податкової підтримки за умови залучення агропромисловими фірмами в держави або в приватних інвесторів певного обсягу капітальних інвестицій.

До 2010 року та до першого кварталу 2011 року ставка податку на прибуток перебувала в обсязі 25 %. У другому, третьому і четвертому кварталі 2011 року ставка цього податкового платежу становила 23 %, а в 2012 році – 21 %. В 2013 році така ставка була в розмірі 19 %, а з 2014 року є в обсязі 18 % [152; 153; 154; 213; 214]. До переваг даної тенденції можна віднести зменшення податкового навантаження на діяльність агропромислових підприємницьких структур. Це буде проявлятися в тому, що зниження податкового тиску зумовить збільшення масштабів діяльності АПК, а це в свою чергу – до зростання сплати ПДВ і податку на прибуток до бюджету. Це дасть можливість повернути частину державних фінансових ресурсів, що були втрачені внаслідок реалізації непрямой підтримки цієї сфери економіки. До недоліків відноситься часта зміна ставки податку на прибуток, внаслідок чого підприємства в АПК змушені неодноразово вносити зміни в свою діяльність [47, с. 17; 48, с. 89 – 90].

Сьогоднішня практика функціонування порядку відшкодування податкового кредиту сільгоспвиробникам свідчить про те, що система електронного адміністрування ПДВ не може вирішити такі складні завдання, котрі виникли ще із часів впровадження спеціального режиму справляння цього податку з підприємств в даній сфері економіки. Також проблемою являється вчасне поповнення електронних рахунків сільгоспідприємств в системі електронного адміністрування ПДВ і залишку фінансових ресурсів на них [212, с. 169].

Розвиток агросектору стримується через відсутність в Україні раціонально організованого сільськогосподарських земель. Це створює дестабілізуючий вплив ризиків та загроз, серед котрих є поглиблення процесів ірраціонального використання сільгоспугідь та скорочення рівня їхньої родючості, перешкоджання реалізації довготермінових інвестиційних проектів в аграрній галузі, впровадження

корупційних схем зміни цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, існування тіньового ринку землі, застосування інструменту емфітевзису для фактичної купівлі земель в сільському господарстві. Відсутність такого ринку також дестабілізує забезпечення не тільки економічної, але і національної безпеки країни у зв'язку із ризиками надмірної концентрації площ сільгоспугідь у власності однієї особи, купівлі землі іноземцями, часткової монополізації окремих сегментів аграрного ринку [228, с. 142].

Запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення дало б більші можливості господарювання підприємницьким структурам, які зазвичай зумовлюють вищі ризики, які потрібно враховувати. Тому створення ринку сільськогосподарських земель є відповідальним, важливим і складним завданням, котре має розумно вирішуватися з врахуванням світового досвіду. Ефективна модель щодо користування земель в сільському господарстві зможе забезпечити підвищення сільгоспвиробництва та збільшення сплати податків до державного та місцевих бюджетів.

Зараз існують переваги і недоліки мораторію на реалізацію та інші способи відчуження сільськогосподарських земель. До переваги потрібно віднести те, що землекористувачі користуються цією землею за невисокою ціною, а також можуть спрямовувати вільні грошові кошти на оновлення технічного парку, інфраструктури, придбання насіння, добрив та засобів захисту рослин. Мораторій має певні недоліки, до яких входить: 1) порушення конституційних прав власників сільгоспугідь; 2) формування сірого ринку землі. Земельні ділянки державної і комунальної власності можуть надаватися в користування незаконно, внаслідок чого не надходять грошові ресурси до державного і місцевих бюджетів. Землі приватної власності можуть надаватися у «вторинне» користування без наданої згоди власника та в результаті чого землевласник не має інформації про фактичного землекористувача. Дані про «вторинне» користування відсутні в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно; 3) зменшення валового внутрішнього продукту України на один відсоток; 4) складна процедура консолідації земель

сільськогосподарського призначення. З метою консолідації таких земель товаровиробники застосовують не лише передбачені діючим законодавством правові механізми набуття прав на землю (оренди, суборенди, емфітевзису та постійного користування), проте вдаються до укладання таких контрактів як обмін правами користування земельними ділянками; 5) затримка розвитку сільського господарства. За умовами мораторію власники земель сільськогосподарського призначення, якими здебільшого є мешканці сільських населених пунктів не мають змоги відчужувати свої землі та отримати грошові кошти, які потенційно могли б бути інвестовані в розвиток бізнесу в селі (відкриття крамниць, кафе, готелів чи надання послуг); 6) відсутні можливості залучати додаткові інвестиційні ресурси у виробництво в сільському господарстві, тому що не усі права сільськогосподарського землекористування можуть бути предметом застави в банківських установах та купівлі-продажу внаслідок чого сільськогосподарські суб'єкти підприємництва позбавлені можливості отримувати банківські кредити та залучати додаткові інвестиційні ресурси для аграрного бізнесу; 7) складна процедура розширення обсягів оброблюваних масивів. Оскільки, придбання земель сільськогосподарського призначення заборонене, суб'єкти вимушені використовувати непрості моделі набуття прав сільськогосподарського землекористування при поглинанні і злитті в аграрному бізнесі: купівля-продаж корпоративних прав юридичної особи та прав користування землями сільгоспідприємства як єдиного майнового комплексу; 8) відсутність розвитку зрошеного землеробства. Більша частина користувачів не зацікавлені у будівництві та відновленні меліоративних систем, оскільки потрібно вкладати значні інвестиційні ресурси в землі, що належать іншому суб'єкту; 9) для суб'єктів комунальними та державними землями сільськогосподарського призначення є можливість незаконного передання земель в користування та привласнення фінансових ресурсів [147].

Мораторій на реалізацію земель сільськогосподарського призначення є головною перешкодою для залучення інвестицій і здійснення ефективної роботи сільського господарства. Він підриває безпеку землеволодіння і стимули для

інвестування. Обмеженість інвестицій не дає змоги фермерам виробляти продукцію і переходити на трудомісткий товар з підвищеною доданою вартістю. Заборона рикну земель сільськогосподарського призначення ще перешкоджає фінансуванню малих підприємств, тому що землі не можуть бути використані в якості застави для його одержання. Відсутність доступу до грошових ресурсів не дає змоги розвиватись середнім та малим фермерським господарствам та виготовляти продукцію з більшою доданою вартістю, а мораторій зупиняє власників від реалізації землі, передачі у заставу чи інших традиційних операцій [85, с. 12].

Кліматичні умови характеризуються значними перепадами добових температур і понаднормовими опадами. Проте загальна тенденція останніх років на скорочення рівня рентабельності фірм в сільському господарстві залишається головною та найбільш складною проблемою для розвитку вітчизняного аграрного підприємництва. За даними статистики, за останні роки рівень рентабельності вирощування головних сільгоспкультур постійно знижується, що негативно впливає на можливість аграрних компаній до розширеного відтворення виробничого потенціалу і впровадження нових технологій [201].

На нашу думку, ринок сільськогосподарських земель має недоліки і переваги. До переваг необхідно включити наступне: 1) власник має можливість повністю розпоряджатися землею; 2) змога одержання господарем землі кредиту банківської установи під заставу ділянки; 3) зростання податкових надходжень до державного бюджету в процесі обігу сільськогосподарських земель. До недоліків необхідно віднести: 1) внаслідок торгів із землею може зростати її ціна. Збільшення цін на землю впливатиме на строк окупності придбаної землі сільськогосподарського призначення, котрий може мати тенденцію до збільшення. Знизити термін окупності земель можна буде тільки шляхом підвищення цін на сільгосппродукцію. Підприємства в сільському господарстві не зможуть збільшити ціни, тому що скоротиться продаж продукції. Виходячи з цього, єдиним виходом для сільгоспвиробників може стати підвищення періоду окупності земель сільськогосподарського призначення, яке зумовить ще більше зниження їхньої

дохідності. Зростання збитковості зменшує власний капітал фірм в сільському господарстві і в наступному періоді діяльності вони матимуть уже нижчі фінансові можливості здійснювати виробництво; 2) частина учасників ринку сільськогосподарських земель може займатися спекуляцією (придбання землі з метою її подальшого перепродажу за вищою ціною), яке за звичайних умов може порушити ринкову рівновагу; 3) існує досить значна ймовірність того, що власник може втратити свою землю тоді, коли він дав її під заставу кредиту банківської установи та не погасив його внаслідок одержання збитків від діяльності чи невеликих прибутків. Причиною цього може бути вплив несприятливих природніх факторів та невеликі ціни на сільгосппродукцію. Свідченням цього є загальна тенденція зменшення рентабельності сільгоспвиробництва [52, с. 203].

Визначення впливу капітальних інвестицій та податкової підтримки АПК на діяльність його суб'єктів має важливе значення, тому що це дасть можливість встановити такі фінансові показники функціонування даної сфери економіки, які забезпечать збільшення діяльності агропромислових суб'єктів господарської діяльності та доходів Державного бюджету України. За допомогою цього держава матиме змогу здійснювати опосередковане стимулювання розвитку цього сектору економіки на визначеному рівні за допомогою формування відповідних програм.

На завершальному етапі оцінки ефективності державного фінансування агропромислового виробництва буде проведено аналіз результативності управління фінансовими ресурсами сільгосппідприємств для встановлення пріоритетних напрямів державної підтримки розвитку сільського господарства, яке дасть змогу державі підтримувати такий вид сільгоспвиробництва, котрий скорочується, або ризикує зменшитися. У такий спосіб забезпечуватиметься виробництво такої сільгосппродукції, для якого використання приватного капіталу є менш доцільним, ніж для випуску іншої продукції в цьому секторі економіки.

АПК України має такі види діяльності в сільському господарстві, в яких функціонування комерційних організацій не є таким привабливим як в інших, що пов'язано із реалізацією продукції. Це може зумовити зупинку роботи в таких галузях АПК і спровокувати дефіцит продукції, що є недопустимим для

економічної безпеки держави. Тому важливим завданням постає визначення таких видів діяльності та розроблення нових інструментів забезпечення їх здійснення. Це унеможливить порушення продовольчої безпеки України і зумовить сталий розвиток підприємств в агропромисловому секторі економіки.

2.3. Діагностика результативності управління грошовими потоками сільськогосподарських підприємств

Фінансові ресурси разом з інтелектуальними, матеріальними і трудовими є важливим компонентом ресурсного забезпечення суб'єктів господарювання в сільському господарстві. Фінанси цих підприємницьких структур обслуговують виробничий процес, за результатами котрого створюється сільгосппродукція. Це обумовлює необхідність формування дієвої системи управління фінансами. Результативність діяльності сільгосппідприємств залежить від розумного формування структури капіталу і величини спрямування коштів на розвиток випуску продукції. Від результативності управління фінансовими коштами залежить сталий розвиток аграрних компаній.

Ефективне управління грошовими коштами суб'єктів господарювання в сільському господарстві має актуальне та важливе значення, тому що воно є процесом перерозподілу фінансових ресурсів і від цього залежить результативність їхньої діяльності. Такі процеси здійснюються відповідно до умов ведення господарської діяльності, котрі в свою чергу є залежними від динаміки ринкового середовища. В цій роботі будуть розроблені рекомендації стосовно підвищення рівня рентабельності реалізації сільськогосподарської продукції, яка є основним фактором розвитку будь-якої комерційної організації.

Основні результати діяльності сільгоспвиробників дають можливість виявити деяку закономірність. Коли компанії інвестують у виробництво більший обсяг капіталу, вони одержують значніші доходи та краще оплачують роботу працівників. У свою чергу аграрні суб'єкти господарювання розширюють своє виробництво і таким способом розвивають сільське господарство [79, с. 242].

Л. М. Худолій вважає, що критерієм ефективності використання грошових коштів фірми є максимальне збільшення доходу від залучення у випуск продукції ресурсів із найбільш повним застосуванням і оптимальним співвідношенням. Автор розуміє прибуток як величину повних амортизаційних відрахувань, заробітної плати та балансового доходу. Н. А. Гринюк говорить, що даним критерієм є максимізація фінансової рентабельності виробників за умови збереження їхньої фінансової стійкості, яка найповніше відображає вплив сформованої структури джерел фінансування на зростання ефективності вкладених фінансових ресурсів. І. О. Бланк та І. М. Рєпіна виділяють головні напрямки оцінювання ефективності формування і використання коштів підприємства. Це оцінка можливостей їх одержання та використання відповідно до стратегії і тактики економічного розвитку компанії та визначення економічної ефективності функціонування фінансів. Автори пропонують визначати дві групи показників для встановлення можливостей формування грошей і їх застосування у процесі придбання активів. Це є показники, які характеризують перспективи створення коштів і показники аналізу ефективності управління ними, які характеризують зміну фінансування активів фірми [102, с. 31]. На нашу думку, вище представлені методи оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами сільгоспвиробників не дають можливості встановити галузі сільського господарства та підприємницькі структури, які потребують бюджетного фінансування у вигляді державних закупівель сільгосппродукції, яка має невелику рентабельність її реалізації.

М. І. Руденко зазначає, що на початку діяльності компанії функціонують лише за рахунок власних грошових ресурсів. У майбутньому господарська структура на основі обраного орієнтира розвитку починає накопичувати запозичені гроші з метою забезпечення її розвитку. В той же час, залучення фінансів буде проводитися до тих пір, поки прибутковість діяльності суб'єкта господарювання не дасть можливості сплатити проценти за користування кредитами. За наявності збільшення обсягів запозичених фінансових ресурсів зросте плата за їх використання, що призведе до підвищення вартості власного капіталу і

підвищиться ризик банкрутства. Це призведе на наближення середньозваженої ціни капіталу до прибутковості ділової одиниці, що істотно знижує привабливість для чергового збільшення обсягу позикових коштів. У разі досягнення певної мінімальної різниці залучення кредитних ресурсів буде припинено. З одного боку, для компанії буде не вигідно використовувати додаткові позичені фінанси, тому що їхня вартість зросте, а з іншої сторони власники капіталу можуть не позичити грошові ресурси фірмі. Якщо інвестор вважає, що надання певної суми запозичених фінансів принципово погіршить стан підприємства і внаслідок цього воно знизить свої доходи, тоді він відмовиться від подальшого його фінансування [205, с. 217]. На рис. 2.4 представлено головні етапи циклу нарощування позикових і власних фінансових ресурсів компаній.

Рис. 2.4. Основні етапи циклу нарощування позикових та власних коштів суб'єкта господарювання

Джерело: складено автором на основі даних [205, с. 216 – 217]

Зростання власного капіталу зумовлює зниження частки запозичених фінансових ресурсів, що збільшує його таким чином фінансову незалежність. Кредитоспроможність – це такий фінансово-економічний стан компанії, який дає інвестору впевненість в ефективному використанні фірмою позикових коштів, а також у її здатності та готовності повернути ці фінансові ресурси відповідно до обумовлених умов. Таке становище компанії забезпечує надходження додаткових позикових фінансів і цикл повторюється. Виробник не намагається розширити свої боргові зобов'язання, значно збільшуючи їх вартість з таких причин: підвищення вартості позикових фінансових ресурсів, а отже приріст платежів за користування кредитними коштами негативно вплине на вартість усієї компанії; використавши увесь доступний обсяг кредитних фінансів, фірма якщо їй будуть потрібні додаткові гроші для реалізації інвестиційних можливостей, ризикує отримати їх нестачу [205, с. 217].

Наведена схема формування джерел грошових коштів підприємницької структури на рис. 2.5 передбачає, що суб'єкт господарювання переходить до наступного етапу лише тоді, коли є вичерпані усі можливості попереднього. Тобто, підприємство не намагається накопичувати свої боргові зобов'язання, значно збільшуючи тим самим їх вартість, із наступних причин. По-перше, зростання вартості позикових фінансових ресурсів, а отже, підвищення платежів за користування ними негативно вплине на вартість усього суб'єкта господарської діяльності. По-друге, використавши усю доступну суму позичених грошей, підприємницька структура, якщо їй будуть потрібні додаткові грошові ресурси для реалізації інвестиційних можливостей, ризикує отримати їх нестачу. Згідно із цією схемою фірма залучає додаткові кредитні кошти поки вона є прибутковою (з урахуванням процентних ставок) і поки в неї існує така змога. Якщо прибуток компанії перевищує процентні платежі, то існуюча вигода розвивається за рахунок запозичених фінансів. Якщо рентабельність є меншою від відсоткових платежів, фірма зазнаватиме збитків і залучення додаткових позикових грошей знизить вартість виробника. Після досягнення такого стану, коли підприємство не може знайти позикові фінансові ресурси за прийнятною ціною (що свідчить про

перевантаженість компанії боргами порівняно із величиною власного капіталу), суб'єкт господарювання має збільшувати обсяг власного капіталу, величина зростання якого повинна бути такою щоб підвищити рівень кредитоспроможності підприємницької структури і тим самим повернути вартість запропонованих їй кредитних коштів на попередній рівень. В подальшому комерційна організація знову може розвиватись за рахунок позичених грошових ресурсів, поки не дійде до такого стану, коли не матиме можливості оплатити їх вартість. Такий цикл повторюється [205, с. 216 – 217].

Для оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами сільгоспідприємств використовуватиметься методика М. І. Руденко, за допомогою якої здійснюватиметься оцінювання результативності керування фінансами цих суб'єктів господарської діяльності шляхом розрахунку та порівняння прибутковості і обсягу виробництва сільгосппродукції. Необхідність державної підтримки випуску конкретного виду аграрної продукції визначатиметься наступним чином. Для цього буде братися до уваги загальний обсяг виготовлення певного виду продукту і його рентабельність за підприємствами конкретних категорій. Якщо загальна величина виробництва окремої продукції знижуватиметься, а суб'єкти господарювання певного виду матимуть збитковість внаслідок реалізації цього продукту впродовж двох останніх послідовних періодів функціонування, тоді їм буде потрібне бюджетне фінансування. Коли скорочуватиметься випуск окремого виду сільгосппродукції і в компаніях конкретного виду існуватиме прибутковість її продажу, тоді вони не потребуватимуть фінансового забезпечення з боку держави. Для розширення величини випуску продукції ці фірми можуть купувати позикові фінансові ресурси за рахунок одержаних прибутків. Якщо в роботі господарської структури остерігатиметься значне зростання збитковості та невелике збільшення виробництва то вони повинні отримувати від держави фінансову підтримку. У випадку наявної рентабельності певного виду сільгосппродукції і зростаючої тенденції її виготовлення суб'єктом господарської діяльності визначеної категорії бюджетне фінансування не буде потрібним, тому що такі компанії мають усі

можливості для подальшого їхнього розвитку. Державна підтримка буде потрібною, коли існуватиме збиткова реалізація продукції протягом останніх двох періодів роботи, тому що виробництво ризикує знизитись.

Коефіцієнти рентабельності є показниками оцінки ефективності управління коштами і показують прибутковість підприємницької структури. Ці величини обчислюються шляхом співвідношення отриманого прибутку до витрачених грошових ресурсів чи до обсягу реалізованої продукції [110, с. 23]. Далі буде проаналізовано такі фінансові показники, а також динаміка випуску продукції тваринництва і рослинництва за основними її видами і за підприємствами разом та за фермерськими господарствами окремо. Аналіз рентабельності (збитковості) та зміни виробництва такої продукції за суб'єктами підприємницької діяльності в сільському господарстві, в тому числі за фермерськими господарствами наведений у табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Результати аналізу рентабельності (збитковості) продукції та зміни її виробництва по підприємствах з врахування фермерських господарств

Продукція тваринництва	Підприємства	Рентабельність (%)			Обсяг виробництва		
		2017 рік	2018 рік	2019 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Молоко (тис. т.)	сільськогосподарські підприємства	26,9	16,1	20,6	2765,7	2755,5	2778,6
	в. т. ч. фермерські господарства	25,9	18	20,1	194,8	201,8	209,2
Свині (тис. т.)	сільськогосподарські підприємства	3,5	6,9	4,7	531,3	529,6	546,1
	в. т. ч. фермерські господарства	-6,7	1,1	1,4	29,6	28,4	31,4
Птиця (тис. т.)	сільськогосподарські підприємства	7	5,7	-3,7	1369,7	1541,2	1637,3
	в. т. ч. фермерські господарства	3,5	6,8	13,2	37,5	46,3	53,5
Велика рогата худоба (тис. т.)	сільськогосподарські підприємства	3,4	-17,7	-27,1	151,4	145,2	143,9
	в. т. ч. фермерські господарства	-2,1	-6,4	-14,6	12,3	12,6	12,7
Вівці (тис. т.)	сільськогосподарські підприємства	-40	-16,7	-38,9	2,3	2,6	2,4
	в. т. ч. фермерські господарства	-15,2	-2,9	-28,5			

продовження таблиці 2.19

Кози (тис. т.)	сільськогосподарські підприємства	-14,4	-13,8	-58,9			
	в. т. ч. фермерські господарства	-14,9	-22,9	-57,4			
Яйця птиці (млн. шт.)	сільськогосподарські підприємства	-9	5,4	-23,5	8365,3	8900,3	16677,5
	в. т. ч. фермерські господарства	14,1	9,3	-9,8	89,1	117,2	9357,6
Вовна (т.)	сільськогосподарські підприємства	-69,8	-69,5	-71,1	255	236	1734
	в. т. ч. фермерські господарства	-47,9	-0,1	-48,3	55	57	200

Джерело: складено автором на основі даних [221; 222, с. 14 – 20; додаток Н]

З 2014 року збільшується випуск молока фермерськими господарствами. Загалом виготовлення цього виду продукту сільгоспвиробниками зростає з 2019 року. Вирощування птиці підприємствами зростає з 2016 року, а з 2017 року – фермерськими господарствами. Розведення свиней сільгосппідприємствами підвищується з 2019 року. Виробництво яєць птиці також фермерськими господарствами розширюється з 2018 року. Збільшити випуск таких видів сільгосппродукції суб'єкти господарювання зможуть за рахунок позикових фінансових ресурсів, які вони матимуть змогу придбати внаслідок отриманої прибутковості. Тому такі суб'єкти господарської діяльності не потребують державної підтримки.

З 2019 року зростає розведення свиней фермерськими господарствами. Виробництво яєць птиці сільгоспвиробниками збільшується з 2017 року. Випуск вище наведених видів сільгосппродукції радикально не зменшиться, тому що виробники свиней отримали у 2017 та в 2018 році прибутковість, а фірми, що виробляють яйця – в 2018 році і за допомогою неї зможуть придбати позикові фінансові ресурси для розширення діяльності і не мають потреби в бюджетному фінансуванні. Виготовлення вовни компаніями і фермерськими господарствами в сільському господарстві зростає з 2019 року, але воно ризикує скоротивсь через одержання збитковості її постачальниками. Відповідно до цього, випуск такого виду продукту потребує державної підтримки. На рис. 2.5 наведено основні види продукції тваринництва сільськогосподарських фірм, які мають потребу в бюджетному фінансуванні.

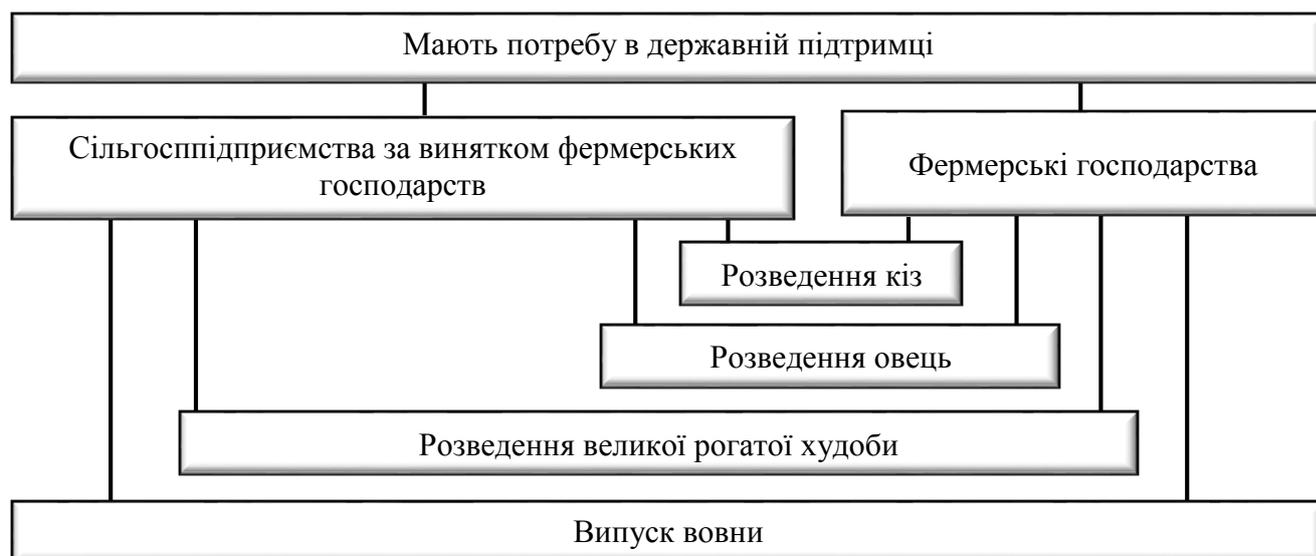

Рис. 2.5. Виробництво основних видів продукції тваринництва, яке потребує бюджетного фінансування

Джерело: складено автором на основі даних [272, с. 45]

Розведення великої рогатої худоби сільськогосподарськими комерційними організаціями за винятком фермерських господарств зменшується з 2013 року, а фермерськими господарствами – з 2018 року. З 2019 року скорочується розведення овець і кіз сільгосп підприємствами і фермерами. У 2018 році та у 2019 році виробники вище наведеної сільгосппродукції отримали збитковість від своєї діяльності, що суттєво скоротило їхній власний капітал. Відповідно до цього, їхнє виробництво може значно зменшитися і тому вони потребують державної підтримки.

Далі необхідно провести аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств в сільському господарстві з метою встановлення областей України, які мають потребу підтримки виробництва конкретного виду продукції в цій галузі економіки. Визначення таких регіонів відбуватиметься за таким алгоритмом, за котрим виокремлювалася необхідність бюджетного фінансування випуску основних видів продукції тваринництва і рослинництва загалом по країні. У табл. 2.20 представлено області України в яких фермерські господарства потребують фінансового забезпечення з боку держави для виготовлення конкретного виду продукції.

Таблиця 2.20

Області України, в яких фермерські господарства потребують бюджетного
фінансування

Вид сільгосппродукції	Області України, в яких фермерські господарства потребують державного фінансування
Буряк цукровий (фабричний)	Київська, Кіровоградська, Тернопільська, Хмельницька
Культури овочеві відкритого ґрунту	Закарпатська
Велика рогата худоба м'ясо	Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Одеська, Полтавська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька
Молоко	Закарпатська, Тернопільська, Чернівецька
Вівці та кози на м'ясо	Дніпропетровська, Житомирська, Закарпатська, Київська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Тернопільська, Харківська, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська
Свині на м'ясо	Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Рівненська, Черкаська, Чернігівська
Птиця на м'ясо	Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Кіровоградська, Луганська, Полтавська, Сумська, Черкаська
Картопля	Миколаївська
Яйця птиці	Закарпатська, Миколаївська, Полтавська, Сумська

Джерело: складено автором на основі даних [додаток Н]

У табл. 2.21 представлено області України в яких сільгосп підприємства, включаючи фермерські господарства потребують бюджетного фінансування випуску конкретного виду продукції в сільському господарстві.

Таблиця 2.21

Області України, в яких сільськогосподарські підприємства, включаючи
фермерські господарства, потребують бюджетного фінансування

Вид сільгосппродукції	Області України в яких сільгосп підприємства, включаючи фермерські господарства, потребують державної підтримки
Птиця на м'ясо	Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська
Культури овочеві відкритого ґрунту	Вінницька, Закарпатська, Кіровоградська

продовження таблиці 2.21

Буряк цукровий (фабричний)	Вінницька, Волинська, Кіровоградська, Житомирська, Івано-Франківська, Київська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська
Велика рогата худоба на м'ясо	Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська, м. Київ
Вівці та кози на м'ясо	Вінницька, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська
Молоко	Закарпатська
Картопля	Донецька, Закарпатська, Миколаївська, Полтавська, Тернопільська
Свині на м'ясо	Вінницька, Донецька, Житомирська, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Одеська, Полтавська
Яйця птиці	Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Харківська, Черкаська, Чернігівська

Джерело: складено автором на основі даних [додаток Н]

Деякі сільгоспвиробники зазнали збитковості з двох основних причин. Це може бути падіння цін на продукцію і досить значні залишки нереалізованої продукції на складах. Виходячи із цього, на нашу думку, підтримка розведення великої рогатої худоби, овець і кіз має полягати в тому, що держава буде закуповувати у суб'єктів господарювання залишки нереалізованої продукції за собівартістю. В такий спосіб сільськогосподарські компанії матимуть можливість повернути вкладені у виробництво фінансові ресурси і направити їх в подальшу діяльність, заплатити державі податкові платежі у вигляді ПДВ, податку з доходів фізичних осіб, єдиного соціального внеску, військового збору. У свою чергу держава зможе продати сільгосппродукцію яка швидко не псується за більшою ціною і отримати доходи. Так забезпечуватимуться підтримка випуску окремих видів сільгосппродукції на бажаному рівні і до державного бюджету надходитимуть додаткові доходи від її продажу. Обов'язки з надання такого виду державної допомоги мають покладатися на Аграрний фонд. Таке бюджетне фінансування буде можливим за умови господарських операцій з продукцією, котра швидко не псується, механізм якого наведено на рис. 2.6.

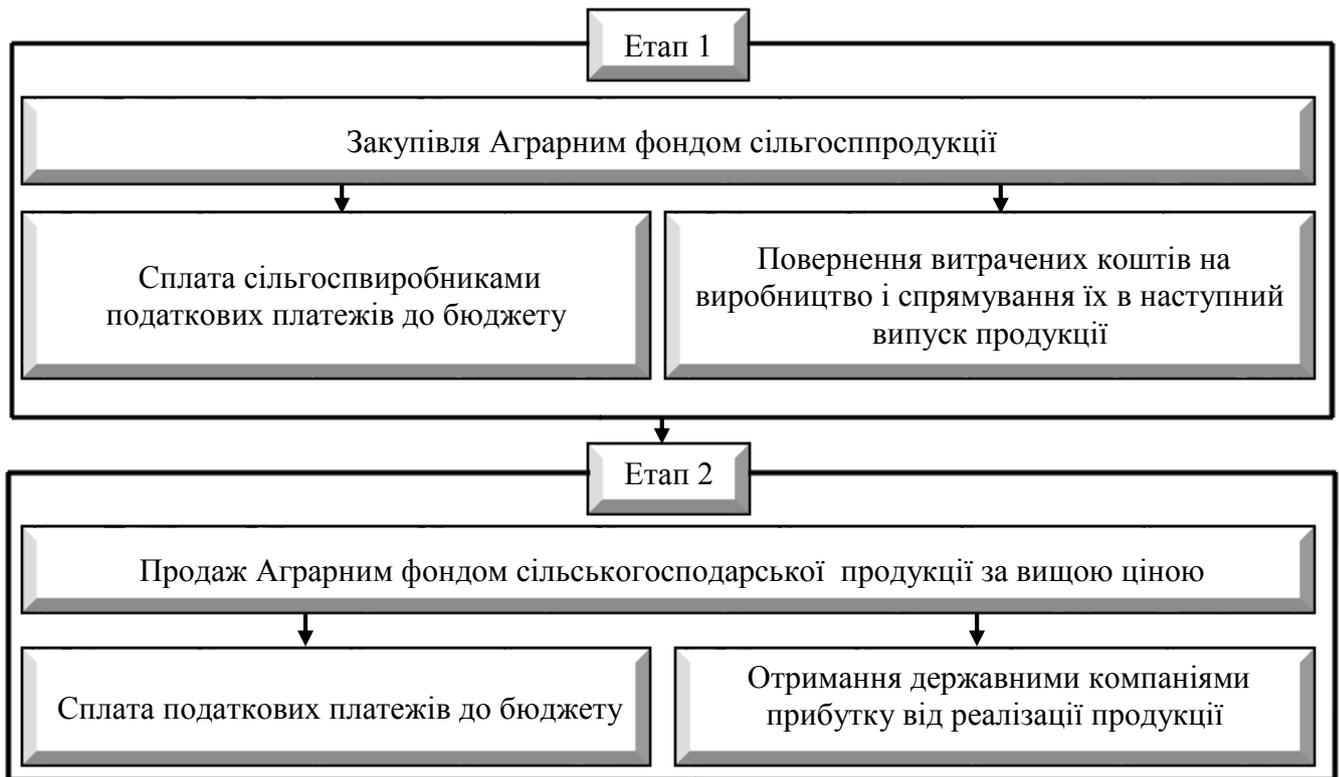

Рис. 2.6. Механізм державної підтримки виробництва сільгосппродукції, яка швидко не псується

Джерело: складено автором

Бюджетне фінансування виробництва продукції сільгосп підприємств, яка швидко псується (в даному випадку молоко і яйця птиці) має здійснюватися шляхом створення державних господарських структур в агросекторі, котрі спеціалізуватимуться з випуску та продажу продукції, яка виробляється з сільськогосподарської сировини, що швидко псується. Таким чином компанії зможуть продати свою продукцію і сплатити податки до бюджету і держава отримає доходи від діяльності новостворених державних компаній.

Дивідендна політика є складовою загальної фінансової політики акціонерного товариства, котра спрямована на збільшення ринкової вартості акцій. Вона також є елементом корпоративної культури та фактором сталого розвитку в соціальному вимірі [263, с. 40]. Тому створення державних суб'єктів підприємництва, які закуповуватимуть сільськогосподарську продукцію, що швидко псується з подальшою її переробкою на харчові продукти і їх реалізацією на ринку має відбуватися такій організаційно-правовій формі господарювання.

Формування і використання грошових ресурсів в сільському господарстві характеризується певними особливостями, що визначаються специфікою сільгоспвиробництва, невеликою інвестиційною привабливістю, пріоритетністю державних програм фінансування. Загальноприйнятими рисами формування і розподілу фінансів у сільському господарстві є: 1) перевага вкладання і використання. Сезонність сільськогосподарського виробничого процесу характеризується суттєвими капіталовкладеннями у літні і весняні періоди, а кошти слід очікувати в осінній період. У такий спосіб з'являється розрив між надходженням і витрачанням грошей, яке потребує формування заощаджень або залучення кредитів; 2) сезонні схильності чи пріоритети. Влітку чи весною всі наявні фінансові ресурси витрачаються на придбання сировини, матеріалів, інших оборотних засобів і на поточні витрати, а восени, коли реалізовується основна частина виробленої товарної продукції, підприємства мають змогу вкласти отримані грошові кошти у нову техніку, обладнання і здійснити інші капітальні вкладення; 3) значні ризики вкладених фінансів. Несприятливі природно-кліматичні чинники у рослинництві (повінь, засуха, вимерзання) та надзвичайні випадки в тваринництві (падіж, хвороби) можуть завдати значних збитків фінансового характеру, коли грошові ресурси не лише не відтворюються, але й істотно зменшуються [99, с. 154].

Більшість державних сільськогосподарських підприємств неефективно управляють своїми грошовими коштами. В них існує значна збитковість продукції, яка зумовлює скорочення власного капіталу. З цього виникає ризик зменшення обсягу їхнього виробництва. Ці підприємницькі структури мають можливість залучати позикові фінансові ресурси для випуску продукції, але це збільшує ймовірність їхнього банкрутства. Збитковість реалізації продукції фірма може одержати з двох причин. Це зменшення продажу продукції і зниження цін. Фірма зазнає збитків в процесі реалізації продукції нижче точки беззбитковості. Також може виникнути ситуація, коли на ринку продукція продається багатьма виробниками внаслідок чого відбувається зменшення цін на неї. На рис. 2.7

представлено проблеми управління грошовими ресурсами державних компаній в сільському господарстві.

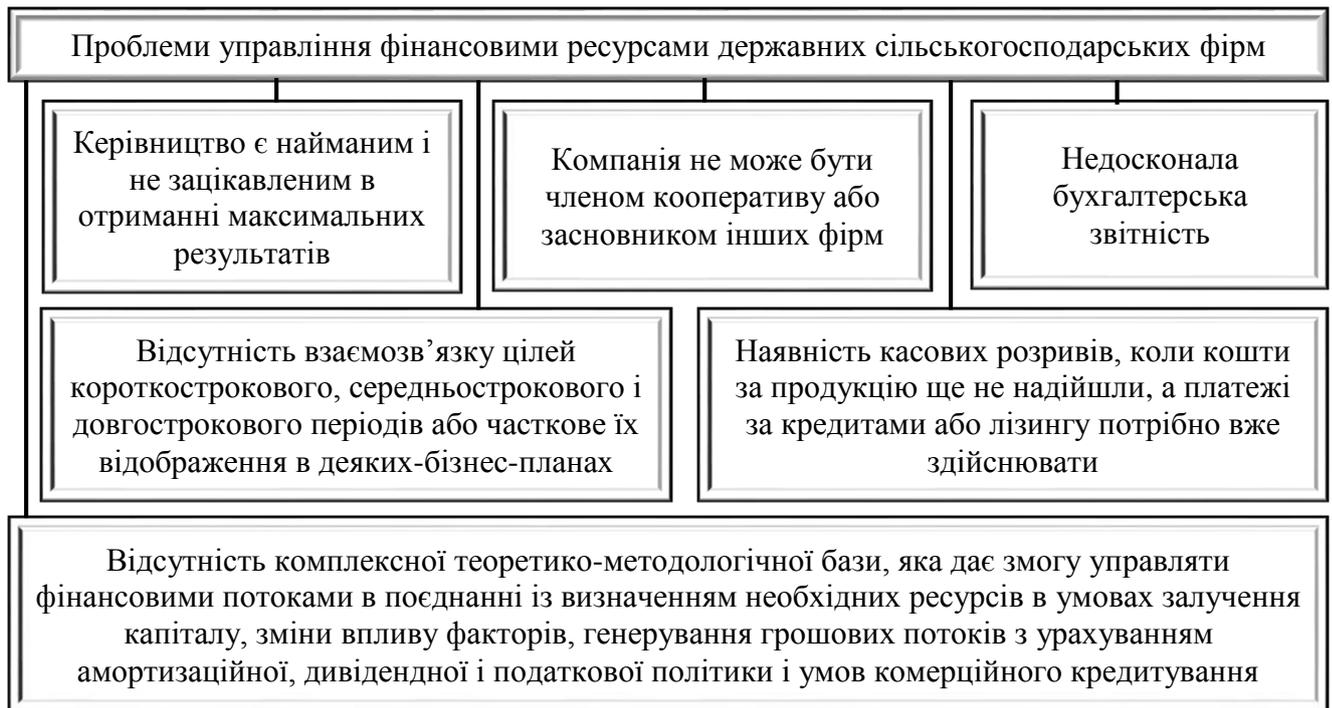

Рис. 2.7. Проблеми управління фінансами державних сільськогосподарських підприємств

Джерело: складено автором на основі даних [6, с. 11; 68, с. 238; 101; 111, с. 62]

На сьогоднішній час практика фінансування державних суб'єктів підприємництва в сільському господарстві має не комплексний та не системний характер, а також ряд недоліків, які не дають змоги задовольнити їхні фінансові потреби [65, с. 100]. Існують ще такі проблеми підтримки аграрних компаній державної форми власності: наймане керівництво, яке часто не зацікавлене в отриманні максимального результату; фірма не може бути членом кооперативу чи засновником інших компаній, витрачання грошей здійснюється відповідно до затвердженого кошторису [6, с. 11].

На даний час не створено комплексної теоретико-методологічної бази, котра дає змогу управляти фінансовими потоками в поєднанні з визначенням необхідних ресурсів в умовах залучення капіталу, зміни впливу чинників, генерування грошових потоків із урахуванням амортизаційної, дивідендної та податкової

політики і умов комерційного кредитування. Така ситуація ставить фінансових менеджерів державних сільгосппідприємств у скрутне становище і вони мають потребу у практичному вирішенні цієї проблеми [111, с. 62].

У сільгоспвиробників державної форми власності існує недосконала сучасна бухгалтерська звітність, яка не дає змоги отримати об'єктивну оцінку фінансової діяльності компанії, тому що є суб'єктивним відображенням певних варіантів облікової політики. Суттєві відмінності є у визначенні доходів і витрат, на основі чого формується прибуток або збиток фірми. У цих суб'єктів господарювання є сезонні роботи, тобто виробничий цикл не збігається з початком і закінченням календарного року. Виникають касові розриви, коли грошові кошти за продукцію ще не поступили, а платежі за кредитами або лізингу потрібно вже здійснювати. Слід сконцентрувати увагу на тому, що у тваринництві сезонні коливання витрат і доходів є вираженими не настільки яскраво як у галузі рослинництва. З вищесказаного постає проблема у важкості планування фінансових результатів роботи комерційної організації в цілому [101].

Розвиток суб'єктів господарювання неможливий без ефективного управління їхнім фінансовими ресурсами. Підприємства займають особливе місце в сільському господарстві, що обумовлено їхньою провідною роллю в розвитку цієї галузі економіки. Тому управління грошовими коштами, яке є визначальним чинником діяльності сільськогосподарських компаній, що значно впливає на можливості залучення фінансових ресурсів на розширення виробництва в умовах посилення конкуренції, потребує суттєвого вдосконалення.

Фінансова політика розвитку виробництва в АПК являється системою, яка виконує деяку роботу і дає певні результати. Для забезпечення більш ефективного її функціонування необхідно проаналізувати і вирішити її проблеми, вдосконалюючи її таким чином за допомогою формування дієвої її стратегії. Такі заходи повинні бути спрямовані те, щоб держава мала можливість регулювати діяльність агропромислового сектору економіки на визначеному рівні. В основі цього має бути поєднання різних складових фінансової політики в процесі її реалізації. Це забезпечить такі умови діяльності агропромислових суб'єктів

господарської діяльності, результатом яких стане розширення роботи АПК і надходження додаткових доходів до Державного бюджету України.

Удосконалення податкового регулювання розвитку підприємств в агропромисловому секторі економіки як елемента фінансової політики зумовить більш раціональне використання бюджетних коштів, що є дуже важливо в умовах дефіциту державного бюджету. Ефективність використання державних фінансових ресурсів проявлятиметься в тому, що вдосконалена податкова підтримка АПК зумовить збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції, що призведе до зростання сплати податків до державного бюджету, зокрема податку на прибуток і ПДВ.

Висновки до розділу 2

У даному розділі проведено аналіз ефективності бюджетно-податкового регулювання діяльності агропромислових суб'єктів господарювання та результативності використання капітальних інвестицій в цій сфері економіки і визначено пріоритети державного фінансування виробництва в сільському господарстві. Основні висновки можна узагальнити наступним чином.

1. Удосконалено методику діагностування впливу бюджетного фінансування і податкового регулювання розвитку агропромислового сектору економіки на такі фінансові показники діяльності його господарських структур: обсяг виробництва і реалізації продукції з ПДВ і без ПДВ (без врахування бюджетного відшкодування цього податкового платежу), фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, сплата до Державного бюджету України ПДВ і податку на прибуток з використанням кореляційно-регресійного аналізу. Це дало можливість отримувати прогностні масштаби роботи АПК і, відповідно, вище наведені податкові платежі внаслідок застосування конкретного важеля фінансової політики розвитку АПК.

2. Бюджетне фінансування АПК не має впливу на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання і тому воно є неефективним. Величина фінансових ресурсів, які не сплачуються до Державного бюджету України

внаслідок застосування механізму справляння ПДВ значно впливає на такі фінансові показники діяльності агропромислових господарських структур як обсяг виробництва і реалізації продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток. Зростання ПДВ і податку на прибуток до бюджету відбувається невеликою мірою внаслідок росту масштабів агропромислової діяльності, тому що частина компаній в цій сфері економіки користується спрощеною системою оподаткування, при котрій податок на прибуток до бюджету не сплачується, а інша частина сільгоспвиробників користувалася спеціальним режимом оподаткування ПДВ, при котрому цей податок не справлявся до державного бюджету до 2017 року. Тому податкове стимулювання розвитку агропромислового сектору економіки є ефективним інструментом фінансової політики тільки з точки зору збільшення масштабів його діяльності.

3. Додаткові доходи держава одержуватиме, коли обсяг державного фінансування АПК становитиме не вище 25 % капітальних інвестицій в цій сфері економіки. Такі доходи формуватимуться від збільшення масштабів діяльності агропромислових компаній внаслідок зростання таких інвестиційних ресурсів, які покриватимуть видатки на підвищення бюджетної підтримки АПК і частково компенсують видатки на загальне державне фінансове забезпечення роботи агропромислових фірм. В інших випадках держава матиме видатки на збільшення фінансової допомоги для суб'єктів господарювання в АПК. Для повного покриття видатків на такі заходи, необхідно досягнути такого стану, щоб обсяг капітального інвестування був у чотири рази більший за величину бюджетного фінансування розвитку підприємницьких структур в цій сфері економіки.

4. Додаткові доходи Державний бюджет України отримуватиме в АПК, якщо капітальні інвестиції будуть у 3,5 рази більші за обсяг фінансових ресурсів, який не сплачується до Державного бюджету України внаслідок застосуванням механізму справляння ПДВ. Ці надходження формуватимуться від нарощування масштабів діяльності АПК внаслідок збільшення інвестування в основний капітал, котрі покриватимуть видатки на підвищення податкового стимулювання розвитку даної сфери економіки і частково компенсують загальні видатки на такий вид підтримки

АПК. В інших випадках держава нестиме видатки на збільшення непрямой підтримки розвитку агропромислового виробництва. Для цілковитого покриття видатків на опосередковану допомогу комерційним організаціям в АПК, потрібно досягнути такого стану, щоб обсяг зниження ПДВ в цій сфері економіки становив не вище 28,57 % капітальних інвестицій.

5. Поліпшено методологічні аспекти управління фінансовими ресурсами розвитку АПК, які полягають в аналізі динаміки рентабельності сільськогосподарської продукції, яка є основою для визначення пріоритетів державної підтримки її випуску. Це дало змогу підтримувати стале виробництво тієї сільгосппродукції, яка характеризується значною собівартістю і низькою реалізацією на ринку.

6. Держава має сприяти розвитку виробників в сільському господарстві, які мають збитковість реалізації своєї продукції, яка швидко не псується шляхом її закупівлі з подальшим перепродажем за більшою ціною. За допомогою такого підходу сільгосппідприємства матимуть змогу повернути витрачені кошти на виробництво, а державний бюджет матиме можливість отримати додаткові доходи від реалізації сільгосппродукції та сплати податкових платежів, зокрема ПДВ, податок на прибуток тощо.

7. Допомога з боку держави господарським структурам в сільському господарстві, котрі мають збитковість продажу своєї продукції, яка швидко псується має проводитися шляхом створення підприємств державної форми власності, які закуповуватимуть таку сільгосппродукцію і здійснюватимуть промислове виробництво харчових продуктів з неї з подальшим їх продажем. За цим підходом агрофірми зможуть повернути кошти, котрі були вкладені в сільгоспвиробництво і спрямувати їх в подальшу діяльність. У свою чергу держава матиме можливість підтримувати випуск продукції та отримувати доходи від діяльності таких компаній, котрі проводитимуть виготовлення продукції харчової промисловості.

Основні положення розділу викладено у працях: 18; 30; 42; 43; 45; 46; 47; 48; 49; 50; 51; 52; 272.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

3.1. Шляхи підвищення ефективності механізму фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки

Активізація діяльності агропромислової сфери економіки неможлива без фінансових ресурсів, які для неї як і для всієї економіки загалом являються кровоносними судинами, за допомогою котрих вона функціонує. Розвиток АПК залежить від ефективної роботи його суб'єктів господарювання, які потребують коштів для їхнього функціонування. Тому бюджетно-податкова підтримка є визначальним фактором ефективної діяльності агропромислових підприємницьких структур та суттєво впливає на перспективи розширення обсягів виробництва в умовах посилення глобалізації світової економіки, потребує значного вдосконалення.

Розроблення напрямів підвищення ефективності бюджетно-податкового регулювання діяльності агропромислових суб'єктів підприємництва має важливе значення, тому що вони одержують кращі умови своєї роботи, які зумовлюють збільшення їхнього виробництва. Виходячи з цього, важливого значення набуває формування таких підходів до бюджетного фінансування і податкового регулювання господарських структур в АПК, котрі б забезпечували не тільки підвищення обсягів випуску продукції, але й додаткові доходи до Державного бюджету України.

Поліпшити бюджетне фінансування агропромислових галузей економіки можливо шляхом проведення системної політики протекціонізму і підтримки вітчизняного виробника; детінізації експортної діяльності аграрного сектору економіки України; використання міжнародного досвіду в цій сфері; нарощування державного фінансування АПК; вдосконалення нормативно-правового забезпечення надання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки і обладнання вітчизняного виробництва (додатки П та Р).

Для покращення розподілу бюджетної дотації між сільськогосподарськими виробниками потрібно змінити підхід до розрахунку коефіцієнтів пропорційності сум фінансових ресурсів, котрі виділяють на бюджетну дотацію. Коли сума сплаченого до бюджету податку на додану вартість перевищує чи дорівнює 30 % виділених асигнувань на бюджетну дотацію, тоді вона має надаватися у обсязі 30 % асигнувань, котрі спрямовані на неї. Це дасть можливість перерозподілити бюджетні ресурси більшій кількості сільськогосподарським підприємствам. Усім іншим компаніям, котрі виробляють продукцію птахівництва, в яких сума сплаченого ПДВ до бюджету менша за 30 %, то бюджетну дотацію потрібно надавати у обсязі сплаченого до бюджету ПДВ. Це дасть можливість перерозподілити бюджетні кошти більшій кількості сільгоспвиробників, які не займаються птахівництвом [21, с. 74].

Плату за користування бюджетною позикою потрібно встановити в обсязі 40 %. Це підвищить кредитування виробників зерна, котре підлягає державному ціновому регулюванню. Сільгоспідприємства охочіше братимуть бюджетну позичку через те, що існуватиме нижчий ризик неповернення її та вилучення депонованого зерна в рахунок погашення заборгованості, і також вони будуть нести менші витрати за користування позиковими грошовими коштами [32, с. 207].

На нашу думку, потрібно спростити механізм бюджетного фінансування сільгоспідприємств, а також порядок надання пільгових кредитів; удосконалити алгоритм відбору фірм в сільському господарстві для відшкодування дотацій і компенсацій; збільшити державний контроль за використання бюджетних коштів; поліпшити процедуру одержання і розподілу фінансових ресурсів Державного бюджету України; забезпечити незмінність законодавства, яке регулює фінансове забезпечення агропромислового виробництва з боку держави, що зробить її передбачуваною для її отримувачів; проводити пріоритетну державну підтримку виготовлення продукції тваринництва, зокрема м'ясо-молочної.

Необхідно поступово знижувати тимчасове адміністративне регулювання цін на окрему сільгосппродукцію шляхом нарощування товарних та фінансових інтервенцій в системі державного адміністративного регулювання цін на таку

сільгосппродукцію. Це дасть можливість частіше застосовувати економічні важелі для впливу на функціонування АПК [29, с. 95].

Для результативного здійснення часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки і обладнання потрібно вдосконалити законодавство, що регулює відповідні відносини. Для цього потрібно проводити законодавче регулювання на рівні законів, а не на рівні підзаконних актів, створювати нормативно-правові акти, котрі не регулюють однакові фінансові відносини, зробити законодавство стабільним, приймати обмежене число відомчих актів, котрі регулюють основний порядок використання грошових коштів [59, с. 102].

Актуальним завданням постає визначення впливу кожного інструменту бюджетно-податкового регулювання діяльності агропромислових суб'єктів господарювання на такі їхні фінансові показники діяльності як обсяг випуску і реалізації продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, а також на сплату до бюджету ПДВ і податку на прибуток та інших податкових платежів за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. У такий спосіб відбуватиметься моделювання економічних процесів, що відбуваються під дією того чи іншого інструменту бюджетного фінансування чи податкового регулювання.

Держава має проводити індексний аналіз для оцінки конкурентоспроможності галузей АПК на міжнародному агропромисловому ринку шляхом розрахунку фактичних порівняльних переваг галузей АПК у зовнішній торгівлі з використанням індексу RCA_i за наступною формулою [266, с. 134]:

$$RCA_i = \left[\frac{X_i - M_i}{X_i + M_i} - \frac{\sum (X_i - M_i)}{\sum (X_i + M_i)} \right], \quad (3.1)$$

де, RCA_i – виявлена порівняльна перевага i -тої галузі, X_i – вартість експорту i -тої галузі, M_i – вартість імпорту i -тої галузі.

Уряд повинен здійснювати першочергову підтримку тих галузей АПК, котрі матимуть нижчі значення за індексом RCA_i порівняно з іншими. Це забезпечить вирівнювання їхніх експортних можливостей та зниження імпортої залежності України і підвищення продовольчої безпеки.

Сучасний стан розвитку світової економіки характеризується зростанням соціального та економічного значення малого бізнесу як форми самозайнятості населення у сільській та міській місцевості, а також важливою структурною складовою національного економічного механізму. Загальновідомо, що низка галузевих напрямків та заходів є більш ефективними, коли їх діяльність ґрунтується на принципах індивідуального чи сімейного господарства [273, с. 134]. Тому державна фінансова політика повинна бути зосереджена більшою мірою на розвиток дрібних і середніх сільгоспвиробників.

Капітальні інвестиції (внутрішні та іноземні) є одним із найефективніших способів підвищення продуктивності сільгоспвиробництва і відомо, що вони є дуже чутливими до політичної та макроекономічної стабільності. Тому держава повинна аналізувати продуктивність праці та динаміку цих інвестиційних ресурсів, що допоможе визначити тенденції, взаємозв'язки та фактори впливу на ці процеси під час макроекономічної кризи [259, с. 13].

Банківське кредитування сільськогосподарських підприємств зумовлює позитивний вплив на їхню фінансово-господарську діяльність через змогу диверсифікації джерел фінансового забезпечення, підвищення інвестиційної активності, прискорення обіговості вкладених фінансових ресурсів, зростання рентабельності власного капіталу [264, с. 42]. Відповідно до цього, держава має розширювати пільгове кредитування АПК. Це зумовить як розширення роботи його суб'єктів господарювання так і надходження податкових платежів до Державного бюджету України у вигляді ПДВ і податку на прибуток та відшкодування частини державних видатків на такі заходи.

Стабільне функціонування сільськогосподарських підприємств неможливе без прогнозування тенденцій їх економічного розвитку, оскільки такі фактори, як зміни на міжнародному ринку, зниження виробництва, інфляція стають все більш визначальними. Тому забезпечення фінансової безпеки та стабільного розвитку фірм в сільському господарстві України має ґрунтуватися на адекватній фінансовій політиці, наявності необхідних фінансово-кредитних установ, використанні засобів, методів та прийомів їх фінансового забезпечення. Це повинно враховувати

природні зміни у розвитку сільського господарства, що призводить до нового якісного стану економічного процесу та життєздатного циклу потенціалу фінансової безпеки сільгоспвиробників [269, с. 180].

Вирішення проблем державної фінансової підтримки АПК і її вдосконалення дасть можливість створити кращі умови діяльності агропромислових підприємств, що зумовить збільшення масштабів її діяльності та зростання сплати до Державного бюджету України податків, зокрема ПДВ і податку на прибуток. Також це підвищить ефективність фінансової політики розвитку цієї сфери економіки, тому що бюджетне фінансування суб'єктів господарювання є її складовою, яка тісно пов'язана з іншими її компонентами.

Ринок землі виконує низку важливих соціально-економічних функцій: 1) стимулювання діяльності компаній, що мають в розпорядженні земельні ділянки; 2) підтримання конкурентного середовища; 3) об'єктивне ціноутворення; 4) інвестиційна: як засіб вкладення фінансових ресурсів; 5) створення верстви власників землі, котрі являються гарантом стабільності суспільства; 6) покращення соціальної інфраструктури сільських територій [132, с. 43].

Важливе місце у розвитку земельних відносин займають системно-інституційні перетворення. Їхньою основною метою є створення ефективної інфраструктури ринку землі – сукупності систем, послуг, підприємств та організацій, що обслуговують ринок та забезпечують нормальний режим роботи. Передумовою успішної земельної реформи є утворення нових економічних інститутів державного та регіонального регулювання, правового і фінансового забезпечення, реєстрації прав та угод, організаційного розвитку. Цілеспрямована інтегрована земельна політика держави зміцнить ринкові відносини в Україні, стабільність економічного розвитку та підвищить конкурентоспроможність економіки [255, с. 134].

На наш погляд, Україна ще не є готовою до ринку землі, яке зумовлено низькою прибутковістю сільгоспвиробників. Ринок землі необхідно створювати тоді, коли сільгосппідприємства матимуть значні прибутки і в них будуть наявні резерви покриття вартості земель сільськогосподарського призначення. Тоді в

Україні потрібно формувати ринок сільгоспугідь поступово. Спершу право купівлі-продажу земель в сільському господарстві повинні мати фізичні особи та держава. Іноземні громадяни і юридичні особи не мають мати право продавати та купувати землі сільськогосподарського призначення. Це убезпечить фізичних осіб від значної скупки юридичними особами великої кількості земельних ділянок в сільському господарстві. Громадянам України необхідно надати змогу обміняти та успадкувати такі земельні ділянки, а іноземним громадянам – право на успадкування сільськогосподарських земель лише в їх родичів в Україні. Через певний час коли буде розвинена інфраструктура та ринкові відносини у сфері обігу сільгоспугідь, право купівлі-продажу земельних ділянок сільськогосподарського призначення необхідно надати юридичним особам. Від формування ефективного ринку сільськогосподарських земель буде залежати динаміка розвитку агропромислового сектору економіки, земельних відносин і національної економіки загалом.

Державна політика у сфері страхування сільськогосподарської продукції має бути прозорою та послідовною шляхом створення та реалізації спеціальних інституцій для її формування та реалізації, а також здійсненням інших заходів, які полягають в наданні страхових субсидій як сільгоспвиробникам так і страховим компаніям, розроблення альтернативних форм фінансування та страхування у разі негативного впливу аграрних ризиків. Це забезпечить, з одного боку, необхідний рівень страхування сільського господарства, а з іншого, – створення певної зацікавленості аграріїв в посиленні захисту інтересів власності [268, с. 101].

Інноваційний прогрес національної економіки має включати вектори та інструменти державної інноваційної політики, спрямованої на стабілізацію економічної безпеки регіонів, а також на поживлення та стимулювання інноваційних процесів, у тому числі в аграрному секторі економіки, мають забезпечуватися шляхом: трансформації національної економіки через концентрацію інвестиційних ресурсів, підвищення їх ефективності та використання для структурної перебудови економіки; залучення зовнішніх кредитів та іноземних інвестицій; звільнення від оподаткування фінансових

ресурсів комерційних банків, страхових компаній та різних фінансових установ, які інвестують у інноваційний розвиток національних суб'єктів агробізнесу; запровадження диференціації ставок податків для суб'єктів агробізнесу з урахуванням зниження ставок для довгострокового фінансування інноваційних проектів; запровадження системи пільгового оподаткування прибутку, отриманого від страхування інноваційного розвитку суб'єктів агробізнесу [270, с. 154].

Необхідно проводити інтегральну оцінку інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання на рівні окремого регіону, щоб встановити найбільш інвестиційно привабливі підприємства на даній території. Це дасть можливість залучити іноземних інвесторів, а також стимулювати внутрішні інвестиції у розвиток господарської структури [252, с. 104 – 105].

Державна фінансова політика має бути направлена на становлення України як європейської держави, в котрій сформовані умови для розвитку сільського господарства. Відповідно до цього, бюджетне фінансування цієї сфери економіки має проводитися комплексно шляхом використання прозорих механізмів розподілу і одержання державних фінансових ресурсів, а також створення умов для результативного їх використання [108, с. 47].

Податкова підтримка агропромислових підприємницьких структур має важливе значення, тому що вона дає можливість сплачувати їм менший обсяг податків, зокрема ПДВ і податок на прибуток і одержати їм додаткові грошові кошти для збільшення їхньої діяльності. Суб'єкти господарювання в агропромисловій сфері економіки мають потребу в додатковому фінансуванні через специфіку виробництва і негативний вплив природних факторів. Тому актуальним постає питання пошук шляхів поліпшення державної опосередкованої допомоги суб'єктам господарювання агропромислового сектору економіки з метою збільшення не лише виробництва в АПК, але й доходів Державного бюджету України, що забезпечить найбільш раціональне використання бюджетних ресурсів на такі заходи. Представлення напрямів поліпшення господарювання агропромислових компаній дасть змогу забезпечити їхній сталий розвиток і більш значне зростання роботи в цій сфері економіки.

Держава повинна створювати підприємства, які займатимуться найменш рентабельними видами роботи в сільському господарстві. Також потрібно зробити пільгову ставку ПДВ в обсязі 15 %, котра використовуватиметься у тому випадку, коли комерційна організація залучить капітальні інвестиції обсягом не менше 5 млн грн в іншій фірмі в АПК. Пільгова ставка з ПДВ діятиме для компанії впродовж строку експлуатації основних фондів, що були придбані за такі інвестиції. У процесі роботи, певні об'єкти основних засобів виводитимуться із експлуатації. Тож ж Знижена ставка з ПДВ діятиме доти, поки з експлуатації буде виведено більше 70 % основних фондів, що були придбані за інвестиційні ресурси при котрих було надано державну непряму підтримку. Дію пільгової ставки з ПДВ буде припинено тоді, коли проти компанії буде порушено справу про банкрутство. Оподаткування майна банкрута ПДВ при його реалізації ліквідатором відбуватиметься за ставкою 20 %. Структура основних фондів визначатиметься в грошовому вимірі за первісною вартістю. Придбані такі основні засоби за інвестиції, при яких фірма оподатковуватиметься за пільговою ставкою ПДВ не підлягатимуть реалізації іншим юридичним і фізичним особам. Для сплати ПДВ за ставкою 15 % агропромисловий суб'єкт господарювання укладатиме із державою відповідну угоду. В процесі надання такої державної допомоги підприємницька структура в АПК повинна буде надати копію інвестиційного договору. Виробник може і не укласти договір із державою про оподаткування його ПДВ за пільговою ставкою, проте він тоді сплачуватиме ПДВ за ставкою 20 % навіть і при залученні ним інвестиційних ресурсів величиною більше 5 млн грн. Тобто оподаткування комерційних організацій в АПК за пільговою ставкою ПДВ здійснюватиметься у добровільному порядку. За виявлені факти нецільового використання вкладень, при котрих надається непряме стимулювання розвитку фірми чи об'єктів основних фондів, що придбані за такі інвестиції виробник сплатить штраф державі у обсязі різниці між повною і пільговою ставкою ПДВ за продану продукцію у строк, починаючи від експлуатації основних фондів, що були куплені за інвестиційні ресурси, при котрих надається непряме фінансування. Договір між агропромисловим господарюючим суб'єктом в та державою про оподаткування

його діяльності за ставкою ПДВ у обсязі 15 % не укладатиметься, якщо проти підприємства ведеться справа про банкрутство чи якого визнано банкрутом або який є на стадії ліквідації, а також тому, який має прострочену більш ніж шість місяців заборгованість перед Державним бюджетом України, Пенсійним фондом України та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування, що підтверджується відповідними державними органами. Витрати держави щодо справляння ПДВ за пільговою ставкою відшкодуються за рахунок збільшення ПДВ і податку на прибуток від діяльності АПК, що буде зумовлено використанням додаткових капітальних інвестицій. Підприємства в АПК працюватимуть ефективно, тому що вони будуть зобов'язані повертати позичені інвестиційні ресурси. Пільгова ставка з ПДВ зменшуватиме податкове навантаження для тих агропромислових суб'єктів господарювання, котрі розширюватимуть свою діяльність [44, с. 309 – 310]. Такий вид державної підтримки повинен надаватися для дрібних і середніх підприємств. На рис. 3.1 наведено запропоновані підходи до справляння ПДВ з фірм в АПК за ставкою 15 %.

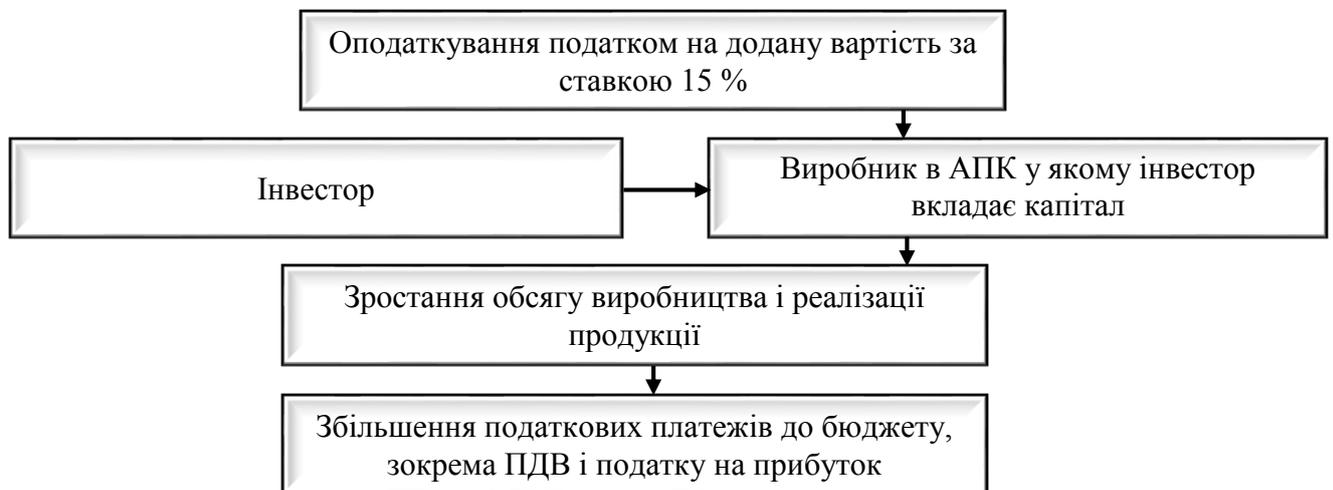

Рис. 3.1. Запропоновані підходи до оподаткування господарських структур в АПК податком на додану вартість за ставкою 15 %

Джерело: складено автором

Далі буде розраховано втрати фінансових ресурсів Державного бюджету України від застосування запропонованої ставки ПДВ в обсязі 15 %. У 2019 році цей податок, що скорегований на індекс інфляції з наростаючим підсумком від 2005

року становить 3746,2 млн грн. Така сума входить у вартість продукції і становить 20 %. Виходячи з цього, втрати державних коштів від застосування пільгової ставки ПДВ для всіх комерційних організацій сільського, лісового і рибного господарств в обсязі 15 % становлять 936,55 млн грн $((3746,2 \text{ млн грн} * 5 \%) / 20 \%)$. Якщо держава здійснюватиме оподаткування ПДВ суб'єктів господарської діяльності АПК за ставкою в обсязі 15 %, то вона втрачатиме 936,55 млн грн на рік.

В Україні налічується 75450 господарюючих суб'єктів в сільському, лісовому і рибному господарстві [77]. Якщо 0,6 % з них залучать капітальні інвестиції обсягом 5 млн грн і скористаються пільговою ставкою ПДВ, то величина таких інвестицій становитиме 2263,5 млн грн $(5 \text{ млн грн} * 75450) * 0,006$. Відповідно, обсяг коштів, який не сплачується до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ перебуватиме в обсязі 5,6193 млн грн $(936,55 \text{ млн грн} * 0,006)$.

Збільшення капітальних інвестицій на 1 грн зумовлює зростання обсягу виробництва продукції на 8,116 грн. Розширення обсягу випуску продукції на 1 грн підвищує її реалізацію з ПДВ на 0,814 грн, а без ПДВ – на 0,798 грн. В процесі визначення величини проданої продукції з ПДВ не береться до уваги бюджетне відшкодування цього податку. В разі збільшення величини реалізованої продукції без ПДВ на 1 грн, фінансові результати до оподаткування підприємств в АПК зростуть на 0,321 грн, а їхній чистий прибуток – на 0,317 грн.

Якщо капітальні інвестиції зростуть на 2263,5 млн грн, то обсяг виробництва агропромислових компаній збільшиться на 18370,566 млн грн, величина їхньої проданої продукції з ПДВ – на 14953,641 млн грн, а без ПДВ – на 14659,712 млн грн, їхні фінансові результати до оподаткування – на 4705,767 млн грн і їхній чистий прибуток – на 4647,129 млн грн, а також податок на прибуток – на 58,638 млн грн і ПДВ – на 293,929 млн грн. Використання додаткових капітальних інвестицій в такому обсязі зумовить збільшення витрат на виробництво агропромислової продукції на 13870,73 млн грн $(2263,5 \text{ млн грн} * 6,128 \text{ грн})$. Це призведе до підвищення величини випуску продукції в АПК на 13829,12 млн грн обсягу проданої продукції з ПДВ агропромислових фірм – на 11256,90 млн грн, а

без ПДВ – на 11035,63 млн грн, фінансових результатів до оподаткування – на 3542,44 млн грн, чистого прибутку – на 3498,30 млн грн, ПДВ – на 221,266 млн грн, податку на прибуток – на 44,143 млн грн. Водночас збільшення величини фінансових ресурсів, які не сплачуються до державного бюджету внаслідок застосування механізму справляння ПДВ на 5,6193 млн грн зумовить нарощення обсягу випуску агропромислової продукції на 31,552 млн грн, величини її продажу з ПДВ – на 25,684 млн грн, а без ПДВ – на 25,179 млн грн, фінансових результатів до оподаткування підприємств в АПК – на 8,082 млн грн, чистого прибутку агропромислових суб'єктів господарювання – на 7,982 млн грн, ПДВ – на 0,505 млн грн, податку на прибуток – на 0,101 млн грн (додаток С).

Держава понесе видатки в процесі оподаткування ПДВ за пільговою ставкою в обсязі 5,6193 млн грн, а доходи Державного бюджету України від підвищення податкових платежів становитимуть 612,963 млн грн (0,505 млн грн + 0,101 млн грн + 221,266 млн грн + 44,143 млн грн + 293,929 млн грн + 58,639 млн грн – 5,6193 млн грн). Далі необхідно порівняти зростання витрат на виробництво продукції і чистого прибутку агропромислових підприємств за таких умов. Капітальні інвестиції суб'єкт господарювання повертає за рахунок чистого прибутку і їх буде прирівняно до витрат. Отже, загальне збільшення витрат становитиме 16134,228 млн грн, (2263,50 млн грн + 13870,73 млн грн), а чистого прибутку 8153,406 млн грн (7,982 млн грн + 4647,13 млн грн + 3498,30 млн грн). Підвищення загальних витрат є на 7980,822 млн грн (16134,228 млн грн – 8153,406 млн грн) вище, ніж чистого прибутку, яке свідчить про те, що частина виробників в АПК отримує збиток в процесі своєї діяльності. Застосування ставки ПДВ в обсязі 15 % прокріє 0,606 млн грн збитків агропромислових виробників.

Тут наведено розрахунки обсягу капітальних інвестицій, які б залучили 0,6 % компаній в сільському, лісовому і рибному господарстві. На практиці освоювати додаткові інвестиції у такий спосіб, і відповідно, використовувати пільгову ставку ПДВ може більша або менша частина фірм. Тому доходи Державного бюджету України від такої підтримки будуть прямо пропорційно змінюватися з кількістю компаній в АПК, котрі користуватимуться пільговою ставкою справляння ПДВ.

Аграрний сектор є стратегічно важливою галуззю української економіки. Стратегія фінансової підтримки відновлення земель на макрорівні має відповідати загальній національній стратегії розвитку сільського господарства. Незважаючи на значні проблеми, пов'язані з деградацією земель через недотримання сівзаміни, безконтрольне використання хімічних добрив та нестачу органічних добрив, Україна все ще має потенціал для успішного відновлення земель. Для цього на державному рівні необхідно вжити таких заходів: 1) розробити стратегію фінансового забезпечення відновлення земель на макрорівні; 2) сприяти забезпеченню стабільної економічної ситуації в країні з метою залучення інвестицій в аграрний сектор і, зокрема, для відновлення земель; 3) запровадити постійний моніторинг використання коштів, отриманих від держави на відновлення земель (для цього доцільно покращити фінансову звітність щодо використання коштів державної фінансової підтримки); 4) звільнити від оподаткування частину землі, на яку поширюється природне відновлення (повний перепад); 5) створити правові та економічні передумови для відновлення родючості сільськогосподарських угідь шляхом вдосконалення законодавчої бази, що стосується землеустрою [253, с. 50].

Податкова підтримка агропромислового сектору економіки значно поліпшує умови діяльності його суб'єктів підприємництва, що зумовлює підвищення обсягів їхнього виробництва та податкових платежів до Державного бюджету України, зокрема ПДВ і податку на прибуток. Тому актуальним завданням постає пошук напрямів покращення податкового стимулювання розвитку АПК, що зумовлюватиме значне розширення його діяльності.

Для того, щоб підприємство отримало непряму підтримку за умови використання певного обсягу інвестиційних ресурсів воно має укласти угоду з державою про оподаткування його пільговою ставкою ПДВ в обсязі 15 % за визначеними умовами, включаючи надання копії інвестиційного договору. Інвестиції мають спрямовуватися на купівлю основних засобів, які не підлягатимуть реалізації іншим фізичним чи юридичним особам впродовж терміну їх експлуатації. В разі відчуження таких основних фондів, обсяг бюджетних

коштів, що був спрямований на податкове стимулювання розвитку АПК буде підлягати поверненню до державного бюджету. Такий вид податкового стимулювання не надаватиметься фірмам, коли проти них буде порушено справу про банкрутство, котрі перебуватимуть на стадії ліквідації або в яких буде наявна заборгованість більш ніж 6 місяців перед місцевими бюджетами, державним бюджетом, Пенсійним фондом України і фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Цей вид опосередкованого стимулювання розвитку АПК має мати добровільний характер [40, с. 26 – 27].

Для підтримки сталого виробництва продукції в агропромисловому секторі економіки необхідно створювати державні підприємства, котрі займатимуться збитковими і малорентабельними видами діяльності в сільському господарстві. Нерівномірний випуск продукції зумовлюється наявністю спрощеної системи справляння податкових платежів, при якій більші підприємства разом із меншими не сплачують податок на прибуток. Для вирішення цієї проблеми потрібно щоб більші суб'єкти господарювання сплачували податок на прибуток за невеликою ставкою, яка буде прив'язана до обсягу випуску продукції і буде збільшуватися при зростанні виробництва. Це дасть можливість вирівняти умови господарювання для компаній та структуру випуску сільгосппродукції.

У довгостроковій перспективі поштовхом до розвитку агропромислового комплексу могли стати малі та середні підприємства, об'єднані в мережу, зокрема, сільськогосподарські кооперативи. Водночас створення мереж усуне проблеми, які перешкоджають іншим формам співпраці, а саме: бажання зберегти незалежність, відсутність інформації про партнерів та способи співпраці, небажання розкривати інформацію іншим компаніям. Кооперативний бізнес отримує більше можливостей для участі на нових і більш прибуткових ринках, оскільки він отримує можливість об'єднатися навколо будь-яких інновацій або змін на ринку. Вартість інвестицій, необхідних для нових цілей, у таких випадках визначається пропорційно до відповідних учасників мережі. Ті, хто не має ефективної економічної системи, можуть отримати доступ до інструментів для організаційного та міжорганізаційного інноваційного кооперативу, надавши їм консультаційні

послуги та відповідне навчання для формування нової якості ведення бізнесу [271, с. 96].

На рис. 3.2 представлено напрями вдосконалення податкового стимулювання розвитку агропромислових суб'єктів господарювання.

Рис. 3.2. Способи вдосконалення непрямой підтримки розвитку АПК

Джерело: складено автором на основі даних [17, с. 23; 38, с. 47; 98, с. 191; 100, с. 41 – 42; 113, с. 6 – 15; 130, с. 836; 210, с. 175]

Законодавство деяких європейських держав передбачає цільові податкові надходження і пільги для лісового господарства. Також є інші види державної підтримки цієї сфери економіки. Це технічна допомога, котра полягає в наданні безоплатних консультацій спеціальними державними службами стосовно організації лісового управління. Також існують консалтингові служби, що проводять моніторинг зібраних грибів [149].

Мито і митні збори є основними інструментами регулювання зовнішньоекономічної діяльності, які мають вплив на вартість сільськогосподарського обладнання та техніки, і відповідно, на ціну та конкурентоспроможність продукції сільського господарства. Вдало вибудована державна митна політика сформує сприятливі умови для успішного продажу сільгосппродукції і розвитку АПК загалом.

Для збільшення конкурентоспроможності продукції сільгоспвиробників потрібно розширити перелік імпоротної сільгосптехніки, на котру накладається мито за нульовою ставкою. Це зменшить вартість цієї техніки і сільгоспідприємства матимуть можливість знизити ціни на свою продукцію. Також необхідно збільшити кількість імпортного обладнання для промислового виготовлення харчових продуктів із котрого не стягуватиметься імпортне мито. У такий спосіб господарські структури харчової промисловості матимуть нижчі витрати на придбання закордонного обладнання, що збільшить їхні фінансові можливості для купівлі продукції сільського господарства [38, с. 47].

Для усунення загрози зниження конкурентоспроможності малого і середнього сільськогосподарського бізнесу та підвищення «тінізації» частини аграрного сектору економіки для уникнення оподаткування ПДВ внаслідок скасування спеціального режиму оподаткування ПДВ необхідно, щоб держава визначила ці суб'єкти господарювання пріоритетними в бюджетному фінансуванні. Комбінування прямої і непрямой державної підтримки агропромислових галузей економіки матиме позитивний результат, тому що державне фінансове забезпечення і податкова підтримка мають різний вплив на розвиток цієї сфери економіки.

Вдосконалення системи оподаткування в сільському господарстві буде більш ефективним у випадку узгодженого і одночасного удосконалення інших елементів державної підтримки сільськогосподарських комерційних організацій: надання бюджетних дотацій, відновлення середньострокового та довготермінового пільгового кредитування, державне регулювання ціноутворення на аграрну продукцію та розвиток страхового захисту [144, с. 40 – 41].

Спеціальні режими справляння податків охоплюють сільгоспвиробництва, котрі відрізняються рівнем прибутковості. Держава має здійснювати підтримку суб'єктів господарювання, які мають високотехнологічний виробничий процес для збільшення конкурентоспроможності вітчизняної сільгосппродукції. Істотною рисою податкової підтримки розвитку сільськогосподарських компаній є забезпечення стабільності та зручності справляння податків [17, с. 23].

Податкова підтримка фірм в сільському господарстві має зобов'язувати його отримувачів покращувати фінансові результати діяльності, модернізувати процес виробництва і використовувати нову технологію та обладнання. Державний бюджет отримає більше доходів у тому випадку, якщо непряме стимулювання розвитку компаній в агропромисловому секторі економіки матиме економічний характер, а не виступатиме соціальною допомогою [130, с. 836].

Вирішення проблем податкового стимулювання роботи АПК і його вдосконалення дасть змогу створити кращі умови діяльності для агропромислових компаній, що зумовить зростання виробництва в цій сфері економіки та збільшення сплати до державного бюджету податків, зокрема ПДВ і податку на прибуток.

Кошти державних сільськогосподарських підприємств є складовою частиною державних фінансів. Ефективне управління цими фінансовими ресурсами зумовить не тільки їх збереження, але й їх примноження за рахунок чистого прибутку, що отриманий від їхньої діяльності. Відповідно до цього, виконуватимуться завдання держави, які покладені на ці суб'єкти господарювання. Виконання даних завдань є запорукою ефективності використання бюджетних коштів, що зосередженні в статутному капіталі державних компаній. Тому актуальним завданням постає визначення напрямів поліпшення управління коштами державних агрофірм.

3.2. Поліпшення управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств в сучасних економічних умовах

Розвиток державних сільськогосподарських компаній неможливий без результативного управління їхніми фінансовими ресурсами. Ці суб'єкти

господарювання займають особливе місце в сільському господарстві, що зумовлено важливістю їхньої ролі в цій галузі економіки. Тому управління їхніми фінансовими ресурсами, яке є основним фактором їхньої ефективної діяльності і потребує значного вдосконалення.

Управління фінансовими ресурсами будь-якого суб'єкта підприємництва є складним процесом, який відбувається у виробленій системі, котра побудована з врахуванням нормативно-правих і законодавчих актів, які вдосконалюються. Згідно з цим, внесення змін в діяльність фірм як державної форми власності так і приватної за допомогою законодавчих норм має відбуватися рівномірно і в невеликих обсягах за короткий проміжок часу. Це дасть можливість не порушити процес прийняття сукупності взаємопов'язаних управлінських рішень на мікрорівні економіки.

Сучасні умови господарювання підприємницькими структурами є складними, що зумовлено посиленням інфляційних процесів та нестабільності на фінансових ринках. В умовах реформування господарства України результативна діяльність компаній є головною передумовою стабільного функціонування національної фінансової системи. Важливе місце в економіці України займає сільське господарство, тому що в цій сфері виробники мають суттєвий нерозкритий потенціал [84, с. 152].

Сьогоднішні глобалізаційні процеси ставлять нові вимоги до розвитку сільського господарства і зумовлюють потребу формування конкурентоспроможного, ефективного бізнесу, який міг би забезпечити продовольчу безпеку держави. Передумовою побудови результативного функціонування сільгоспідприємств є довготермінове гарантування їхньої фінансової стабільності [83, с. 154].

В процесі дослідження ринку молочної продукції необхідно визначити тенденції зміни попиту на основі таких чинників: рівень доходу населення та його структура за віковими групами, рівень ціна на інші товари (продовольчі і непродовольчі групи з врахуванням товарів-замінників), смаки людей впродовж року. У свою чергу, в процесі визначення закономірностей зміни пропозиції

важливо враховувати такі фактори: технологічний рівень виробництва, ціни на різні ресурси, компоненти державної аграрної політики (обсяги державних закупівель, імпорتنі та експортні тарифи, квоти тощо) [257, с. 84].

При запровадженні бюджетування державні господарюючі суб'єкти мають враховувати деякі негативні моменти: невідповідну маркетингову інформацію, неприйнятну статистичну базу даних (нестійкість макроекономічних даних), низький рівень кваліфікації персоналу [68, с. 239 – 240].

Для зниження ризику вкладених фінансових ресурсів, які пов'язані із природно-кліматичними умовами в рослинництві та надзвичайними випадками в тваринництві суб'єкти господарської діяльності державної форми власності повинні здійснювати страхування своєї продукції за використанням відшкодування частини страхових платежів державою. У випадку втрати врожаю чи тварин ці підприємницькі структури зможуть отримати відшкодування від страхових компаній.

З метою ефективного керування фінансовими потоками державні сільгоспідприємства мають використовувати відповідну систему, котра повинна охоплювати такі елементи: облік руху фінансових активів, фінансовий аналіз, здійснення планування фінансових потоків, проведення прогнозування стратегії використання грошової маси, здійснення контролю за раціональністю її застосування. Для створення дієвої системи керування грошових потоків постає необхідність глибокого планування, розроблення та дотримання цілісної системи управління ними [111, с. 62].

Для того, щоб державні сільськогосподарські фірми могли протистояти несприятливим природно-кліматичним умовам і порушень стабільного функціонування економічної системи, вони повинні мати значний рівень фінансового потенціалу, який буде сприяти підвищенню ефективності фінансової політики компанії. Тому головними стратегічними орієнтирами мають бути досягнення високої фінансової безпеки (підвищення прибутковості та зменшення витрат, раціональне управління оборотним капіталом, фінансовий менеджмент

компаній,), стабільності роботи і фінансової незалежності оптимізація роботи з ціллю уникнення ризикових угод) [219, с. 53 – 54].

На рис. 3.3 наведено способи поліпшення управління фінансами суб'єктів економічної діяльності державної форми власності в сільському господарстві.

Рис. 3.3. Напрями поліпшення управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств

Джерело: складено автором на основі даних [4, с. 193; 19, с. 42; 78, с. 11–12; 92, с. 163; 121; 129, с. 24 – 27; 131, с. 309; 202, с. 487; 241, с. 602]

Важливою умовою забезпечення конкурентоспроможності підприємства є ефективне використання інноваційних, фінансових та інформаційних його можливостей, які в сукупності становлять його потенціал. Використовуючи внутрішні (що належать компанії) та зовнішні (позичені чи вкладені) фінансові ресурси у процесі виробництва, сільськогосподарські виробники повинні контролювати фінансову підтримку, оскільки вона має вирішальне значення для товарного виробництва та розвитку сільгосппідприємств, а також впливає на їхню конкурентоспроможність на ринку. При розробці стратегії фінансової підтримки конкурентоспроможності підприємств в сільському господарстві необхідно враховувати як економічні, так і соціальні тенденції. До них належать: трансформаційні економічні процеси, політична нестабільність, інфляція, постійні зміни в нормативній базі, значні коливання національної валюти [с. 67–70].

Ефективне управління фінансовими ресурсами передбачає формування оптимальної структури капіталу. Співвідношення власних і позикових грошових коштів має залежати від умов господарської діяльності. Частка позиченого капіталу фірми повинна суттєво знижуватися у випадку погіршення реалізації продукції, тому що в іншому випадку підприємство може втратити більшу частину свого майна внаслідок повернення позикових коштів разі подальшого погіршення його фінансових результатів діяльності.

Ефективність управління грошовими коштами можна нарощувати зниженням терміну оборотності і підняттям рентабельності за рахунок зниження витрат і зростання виторгу. Прискорення оборотності обігових грошей не потребує капітальних витрат і викликає збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції. Прискорення оборотності обігових коштів є невідкладним завданням і важливим напрямом підвищення результативності використання фінансових ресурсів державних сільгосппідприємств у сучасних умовах і досягається за наступними напрямами. 1) На етапі створення виробничих запасів – впровадження економічно обґрунтованих норм запасу; наближення постачальників комплектуючих виробів, сировини та напівфабрикатів; значне використання прямих довготермінових зв'язків; підвищення складської системи матеріально-

технічного забезпечення та оптової торгівлі матеріалами та обладнанням; комплексна автоматизація і механізація вантажно-розвантажувальних робіт на складах. 2) На етапі незавершеного виробництва – прискорення науково-технічного прогресу; розвиток уніфікації та стандартизації; вдосконалення організаційно-правових форм компаній промислового виробництва; використання більш дешевих конструкційних матеріалів; вдосконалення системи економічного стимулювання; ощадне використання паливно-енергетичних, сировинних ресурсів; збільшення питомої ваги продукції, яка має підвищений попит. 3) На етапі обороту – наближення споживачів до товаровиробників; вдосконалення системи розрахунків; підвищення величини реалізованої продукції внаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках довгострокового виготовлення продукції. Одним з напрямів економії оборотного капіталу, а отже підвищення його обіговості є вдосконалення управління запасами, які є інакшим напрямом забезпечення зростання результативності використання грошових коштів. Іншим шляхом прискорення оборотності обігового капіталу є зменшення розрахунків з дебіторами. На рівень дебіторської заборгованості мають вплив багато чинників, а саме: вид продукції, обсяг ринку, ступінь насиченості ринку певною продукцією, прийнята на фірмах система розрахунків. Управління дебіторською заборгованістю передбачає проведення контролю за оборотністю фінансових коштів у розрахунках. Наступним напрямом є зменшення витрат оборотного капіталу, яке полягає в кращому використанні фінансових ресурсів. В такий спосіб із позиції теорії інвестування фінансові ресурси є одним з окремих випадків інвестування в товарно-матеріальні цінності. Тому до них застосовуються загальні вимоги. По-перше, потрібний базовий запас фінансів для проведення поточних розрахунків. По-друге, необхідні певні грошові ресурси для покриття непередбачених витрат. По-третє, варто мати певну величину вільних коштів для забезпечення можливого чи прогнозованого розширення діяльності [92, с. 163].

На рис. 3.4 представлено особливості управління коштами державних сільськогосподарських підприємств, які враховують їхні фінансово-господарські результати функціонування.

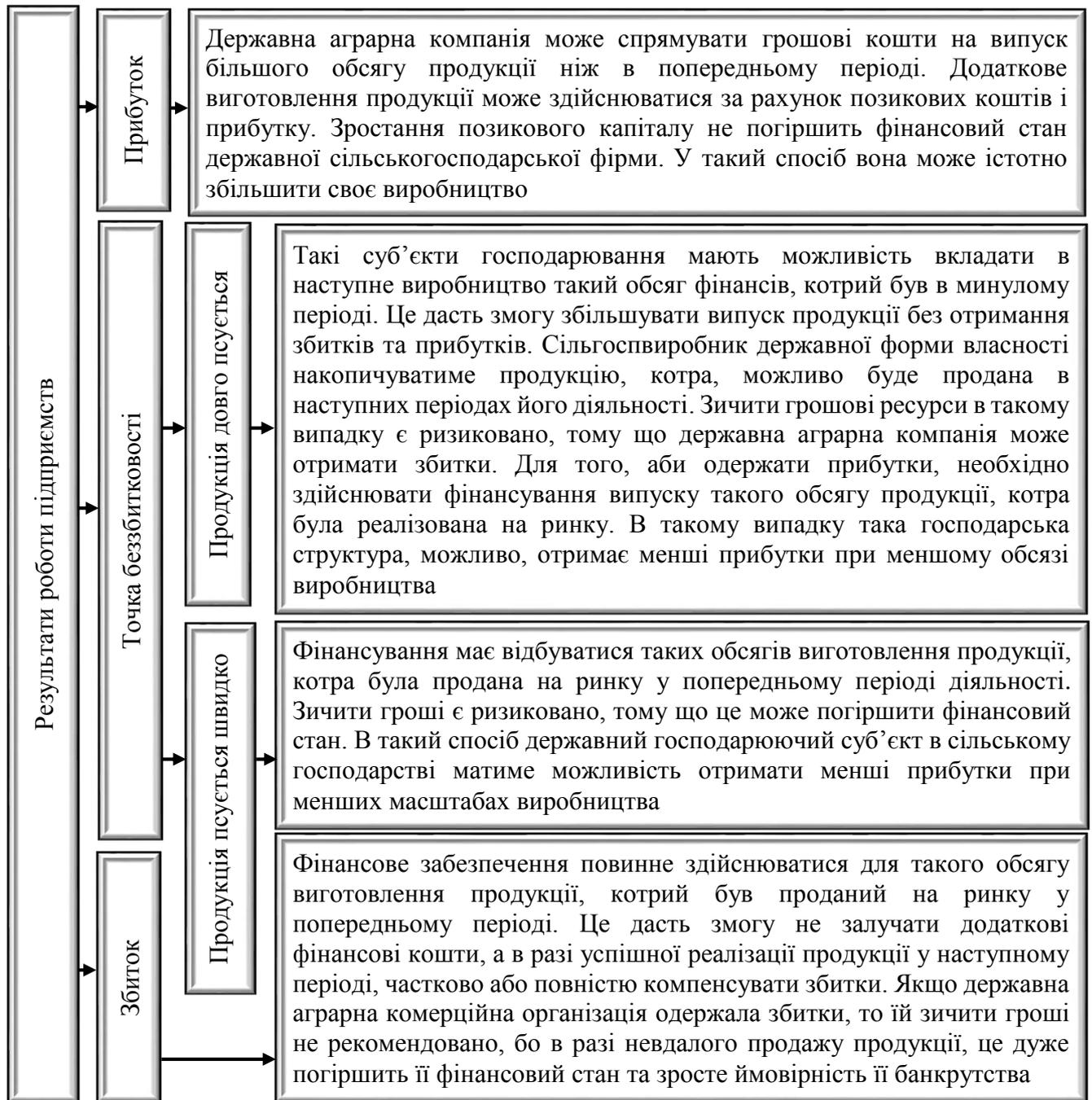

Рис. 3.4. Управління грошовими коштами державних сільськогосподарських підприємств в залежності від їхніх фінансово-господарських результатів їхньої діяльності

Джерело: складено автором на основі даних [56, с. 126]

Для розвитку державних сільгоспідприємств слід забезпечити їх системне фінансування, сформуванню комплексну теоретико-методологічну базу управління фінансовими потоками, вдосконалити бухгалтерську звітність, встановити зв'язки між короткостроковими, середньостроковими і довготерміновими періодами

бюджетування і в повному обсязі відобразити їх в бізнес-планах, налагодити процедури та розрахувати послідовність планування, використовувати такі підходи до управління фінансовими коштами, котрі враховують усі сторони фінансово-господарської діяльності. Для уникнення касових розривів потрібно укласти кредитні і лізингові угоди у такий спосіб, щоб платежі по кредитами і лізингу збігалися із грошовими надходженнями від діяльності. Іншими варіантом може бути створення фінансових резервів, котрі використовуватимуться для платежів по кредиту або лізингу, коли гроші від діяльності ще не надійшли. Це дасть змогу уникнути додаткових витрат, що пов'язані з нарахуванням пені за невчасне погашення кредиту. Для того аби керівництво державних сільськогосподарських компаній було зацікавленим у одержанні максимального результату потрібно до їх посадових окладів надати надбавки в обсязі 20 % чистого прибутку таких господарських структур. Коли державна аграрна фірма одержала чистий прибуток, то 20 % від нього у наступному році повинно бути поділено на 12 місяців та надаватися у вигляді щомісячних надбавок до посадових окладів менеджменту [19, с. 42].

Вирішити проблему збиткової діяльності державних суб'єктів господарської діяльності в сільському господарстві можна шляхом переорієнтації їхнього випуску продукції на іншу, котра підвищить чистий прибуток. Коли підприємство продало продукцію нижче точки беззбитковості, то воно має частково переорієнтувати своє виробництво. У такий спосіб компанія має перестати виробляти сільгосппродукцію, котра була продана нижче порогу рентабельності поки вона буде повністю продана в наступних періодах діяльності. В подальшому суб'єкт господарювання матиме можливість виготовляти таку продукцію в обсягах, котрі реалізовувалися на ринку і паралельно виробляти іншу, що краще продається на ринку. Виходячи з цього, сільгоспвиробник державної форми власності може проводити випуск продукції в таких обсягах, котрі були раніше, але з різноманітнішими її видами. Даний підхід можна застосувати до тих компаній, що виготовляють продукцію, котра швидко не псується. Коли фірма, що виробляє продукти, котрі швидко псуються і продала їх нижче точки беззбитковості, то у

наступних періодах діяльності вона має виготовляти їх в таких масштабах, які продаються на ринку, а збитки, котрі були понесені внаслідок цього можуть покритися за рахунок одержаної прибутковості від продажу нової продукції. Коли суб'єкт підприємництва одержав збитки внаслідок зменшення ціни реалізації, то він повинен переорієнтувати своє виробництво на іншу продукцію, котра буде прибутково продаватися. При цьому збитки він зможе покрити за рахунок прибутковості, що одержана від продажу інших результатів виробництва [23, с. 30].

Державні господарські структури в сільському господарстві мають проводити прогнозування таких фінансових показників діяльності АПК: обсягу виробництва продукції, величини її реалізації з ПДВ і без ПДВ, фінансових результатів до оподаткування, чистого прибутку, ПДВ, податку на прибуток на наступні періоди діяльності з метою визначення орієнтованої економічної ситуації в даній сфері економіки. Для цього вони повинні формувати графік, який відображатиме динаміку цих індикаторів з відображенням на ньому прогнозних значень цих фінансових показників на два майбутні календарні роки. Це дасть можливість здійснювати точний їхній аналіз за аналізовані періоди. Для прикладу за допомогою нової методики розрахуємо прогнозні фінансові показники діяльності підприємств в АПК на 2020 рік і на 2021 рік (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Результати прогнозування фінансових показників діяльності АПК за новим методичним підходом

Результати прогнозу	Середнє значення (млн грн)		Середнє зростання (млн грн)		Коефіцієнт прогнозу		Прогноз на 2020 рік (млн грн)	Прогноз на 2021 рік (млн грн)
	Для прогнозу на 2020 рік	Для прогнозу на 2021 рік	Для прогнозу на 2020 рік	Для прогнозу на 2021 рік	Для прогнозу на 2020 рік	Для прогнозу на 2021 рік		
Фінансові показники діяльності АПК								
Обсяг виробництва	112741,6	112531,4	1523	1518,5	1,014	1,013	109378,4	110854,4

продовження таблиці 3.1

Обсяг реалізації продукції з ПДВ	65212,1	67884,4	4615	4782,8	1,071	1,070	107968,4	115575,2
Величина продажу продукції без ПДВ	63992,6	66476,7	4384	4535,2	1,069	1,068	103738,0	110815,3
Фінансові результати до оподаткування	10113,4	10566,2	898,9	933,4	1,089	1,088	17357,8	18891,2
Чистий прибуток	9980,6	10434,1	902,4	937,6	1,09	1,090	17237,1	18785,9
ПДВ	1219,5	1421,7	230,7	262,5	1,189	1,185	4454,8	5277,4
Податок на прибуток	132,9	132,7	-3,5	-3,5	0,973	0,973	129,7	126,2

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Прогнозний обсяг випуску і реалізації продукції дасть можливість державним агрофірмам встановити майбутню пропозицію і попит товарів на ринку, яка впливатиме на їхню ціну. Відповідно до цього, такі суб'єкти господарювання матимуть можливість більш правильно формувати ціни на свої результати виробництва, що зумовлюватиме кращий їх продаж покупцям. Передбачені фінансові результати до оподаткування і чистий прибуток дадуть інформацію державним сільгосп підприємствам про рівень економічної вигоди від діяльності в АПК, а ПДВ і податок на прибуток – фактичний рівень податкового навантаження. Усі ці компоненти дадуть змогу більш раціонально формувати структуру ціни реалізації вироблених товарів, встановлювати майбутні залишки нереалізованої продукції.

Державні сільгоспвиробники можуть визначати вплив зміни обсягу виробництва і реалізації продукції на фінансові показники діяльності АПК чи на такі індикатори власної роботи (обсяг виробництва і продажу продукції з ПДВ і без ПДВ, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, ПДВ, податок на прибуток) з метою встановлення зміни рівня прибутковості та дійсного податкового навантаження як в економіці АПК так і в межах своєї діяльності, що дасть можливість проводити регулювання власної роботи на визначеному рівні з врахуванням зовнішніх фінансово-економічних факторів. Для прикладу,

сільськогосподарські компанії можуть обчислити вплив обсягу виробництва на фінансові показники діяльності агропромислового сектору економіки. За факторну ознаку вони зможуть брати прогнозоване зростання величини випуску продукції, що розраховане за новим методичним підходом, який на даний момент становить 2933,8 млн грн (110854,4 млн грн – 107920,6 млн грн). Державні агрофірми повинні обчислювати вплив обсягу проданої продукції без ПДВ на свої фінансові показники діяльності чи на такі показники роботи АПК. Вони також можуть встановити зміну обсягу випуску і реалізації продукції без ПДВ в результаті зміни державної фінансової підтримки агропромислових галузей економіки, капітальних інвестицій, ПДВ засобами економіко-математичного моделювання, розрахунки якого представлені в другому розділі дисертації. Величина проданої продукції має вплив на фінансові показники діяльності суб'єкта господарювання в АПК у наступному році. Прогнозне її значення становить 13728,6 млн грн (110815,3 млн грн – 97086,7 млн грн).

Якщо обсяг виробництва агропромислової продукції зросте на 2933,77 млн грн, то величина її продажу з ПДВ підвищиться на 2388,089 млн грн, а без ПДВ – на 2341,149 млн грн, фінансові результати до оподаткування фірм в АПК – на 751,59 млн грн, а їхній чистий прибуток – на 742,144 млн грн, сплата ними до бюджету ПДВ – на 46,94 млн грн і податку на прибуток – на 9,365 млн грн (додаток Т). Ми бачимо, що величина проданої продукції є меншою за обсяг її випуску, що свідчить про те, що на складах будуть залишки нереалізованої продукції в обсязі 20 % ($100 \% - ((2341,109 \text{ млн грн} / 2933,77 \text{ млн грн}) * 100 \%)$) від величини її випуску. Виходячи з таких даних, державне сільськогосподарське підприємство може сподіватися, що 20 % відсотків виробленої продукції воно може не продати. Тому фірма повинна посилити роботу із пошуком каналів її реалізації. За допомогою такого аналізу суб'єкт господарювання матиме можливість спрогнозувати покриття втрат фінансових ресурсів за допомогою отриманої прибутковості, якщо все ж таки продукцію компанії цілком продати не вдасться. Прогнозне покриття збитків буде в обсязі 25,3 % ($((742,144 \text{ млн грн} / 2933,77 \text{ млн грн}) * 100 \%)$) від величини виробництва. За допомогою прибутковості

підприємство зможе повністю покрити фінансові втрати від залишків нереалізованої продукції і отримати дохід в обсязі 5,3 % (25,3 % – 20 %) від величини її виробництва. На основі цього державна сільськогосподарська компанія повинна формувати свою фінансову політику.

Якщо сільгосппідприємство державної форми власності знайде додаткові канали збуту продукції та підвищить її продаж то це призведе в наступному році до значного збільшення фінансових показників її функціонування: величини виробництва і продажу продукції з ПДВ і без ПДВ, фінансових результатів до оподаткування, чистого прибутку, ПДВ та податку на прибуток. Попри те частинна продукції також не буде продана в подальшому періоді діяльності сільгоспвиробників, яка становитиме 20 % ((100 % – 10911,601 млн грн / 13673,686 млн грн) * 100 %). Прибутковість продажу продукції в даному періоді становитиме 25,3 % ((3458,978 млн грн / 13673,686 млн грн) * 100 %) від величини її випуску. Тому господарська структура матиме можливість покрити збитки від залишків нереалізованої продукції і додатково отримати 5,3 % (25,3 % – 20 %) чистого прибутку від обсягу виготовлення продукції.

Інтелектуальний потенціал сільгосппідприємства зосереджений в його кадрах, зміцнення якого повинне відбуватися за двома напрямками. Перший передбачає забезпечення високого професійного рівня керівників та фахівців, а другий – створення у них підприємницької культури та інноваційного типу мислення. Головні принципи сільськогосподарської новітньої технологічної політики повинні ґрунтуватися на раціональних співвідношеннях між бюджетними, науково-технічними можливостями та природними можливостями біосфери і організму людини, екологізації аграрних технологій. В умовах насичення ринку різноманітними товарами, головним принципом інноваційного розвитку появляється ринкова потреба, а механізмом його проведення – сукупність маркетингових заходів [114].

Інноваційний напрям розвитку зможе забезпечити випуск і продаж продукції в сільському господарстві, котра матиме більшою мірою інноваційні характеристики і властивості внаслідок вищого науково-практичного рівня

техніко-технологічної бази, використання інтелектуального потенціалу, інтелектуальних можливостей та потенціалу трудових ресурсів. Враховуючи, що розвиток суб'єкта господарської діяльності – це «сукупність змін, які ведуть до виникнення нової якості та зміцнення життєвої системи та її можливість перешкоджати руйнівним силам зовнішнього середовища», то на сьогоднішній момент, це не є можливим без створення та запровадження інноваційного потенціалу в роботу підприємницьких структур в агропромисловому секторі економіки [13, с. 72].

Фінансове планування в компаніях має важливе значення, тому що від нього залежить їхній розвиток. Ринкове середовище є мінливим та динамічним і тому фірмам потрібно забезпечити роботу розвиненої системи фінансового планування з ціллю їхнього пристосування до зовнішніх економічних умов, що зумовить стале виробництво продукції. Загальний фінансовий план має складатися за рахунок його якісних структурних елементів, що дасть можливість суб'єкту господарювання забезпечити безперебійну його роботу. Для результативного фінансового планування є важливо ефективно виконання фінансових планів, і виходячи з цього, вони повинні формуватися так, щоб були реалізованими.

Для земельних ресурсів інноваційний розвиток повинен забезпечити докорінне поліпшення екологічного стану і відновлення родючості ґрунтів, забезпечення екологічної рівноваги на угіддях меліоративного фонду, захист ґрунтів від деградації та ерозії [150, с. 316].

Прибуток є важливим джерелом фінансового забезпечення діяльності господарських структур та визначає їхню прибутковість та результативність функціонування. Він повинен сприяти стійкому розширенню роботи комерційних організацій, стимулювати персонал до зростання продуктивності і якості праці та зацікавити інвесторів збільшувати капітальні інвестиції. Формування дієвої системи управління прибутком є надзвичайно необхідним для кожного підприємства за умов інтеграційних процесів [81, с. 513].

Основними заходами покращення фінансового стану всіх комерційних організацій є: 1) пошук оптимальної пропорції власного і позикового капіталу, що

зумовило б мінімальний фінансовий ризик в умовах максимальної рентабельності капіталу; 2) оптимізація ліквідності; 3) підвищення результативності управління фінансовими потоками; 4) вдосконалення збутової політики і розширення ринків реалізації продукції.

Керування грошовими коштами агропромислових господарюючих суб'єктів є одним із ключових факторів результативної діяльності агропромислового сектору економіки. Фінансова політика держави спрямована на розвиток цієї сфери господарювання, ефективність якої залежить ще від вдалого управління фінансами компаній особливо в державному секторі. Якщо держава спрямовуватиме бюджетні кошти з метою розширення виробництва в агропромисловому секторі економіки, а фінансовий менеджмент більшою мірою по агрофірмах буде неефективним то вона не зможе досягнути бажаних показників діяльності АПК. Відповідно до цього, відбуватиметься нераціональне витрачання ресурсів Державного бюджету України. Тому вирішення проблем управління фінансовими ресурсами державних сільгосп підприємств і його вдосконалення зумовить збільшення їхнього виробництва, рентабельності випуску і реалізації продукції та податкових платежів до державного бюджету, зокрема ПДВ і податку на прибуток, а також виконання державою інших завдань з метою забезпечення сталого розвитку агропромислових суб'єктів господарської діяльності.

3.3. Стратегія фінансової політики розвитку агропромислового комплексу України

Для забезпечення результативної діяльності суб'єктів господарювання в АПК необхідно реалізовувати нові варіанти стратегії проведення фінансової політики розвитку в цьому сектору економіки України. За першим її варіантом держава може збільшувати податкову підтримку виробництва продукції в АПК, а також підвищувати бюджетне фінансування даної сфери господарювання за умови збільшення витрат на виробництво продукції агропромисловими підприємствами в межах наявних основних засобів і аналізувати показники їхньої діяльності. Якщо в

цьому аналізі зростатимуть масштаби роботи значною мірою, а податкові платежі до бюджету, зокрема ПДВ і податок на прибуток – в невеликому обсязі, то така фінансова політика розвитку даної сфери економіки буде ефективною лише з точки зору підвищення обсягів виробництва в АПК. Коли держава захоче покрити видатки чи отримати додаткові доходи, вона зможе використати другий варіант стратегії, який полягає в тому, що вона надаватиме фінансову або податкову допомогу агропромисловим господарським структурам за умови залучення ними в свою діяльність певної величини капітальних інвестицій, що зумовить зростання витрат на випуск продукції. Якщо в даному випадку збільшуватиметься обсяг виробництва і реалізації продукції в АПК і сплата податків, зокрема ПДВ і податку на прибуток до Державного бюджету України, то така фінансова політика розвитку агропромислових галузей економіки буде ефективною з точки зору збільшення масштабів діяльності АПК і з погляду зростання сплати до бюджету податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток. Держава матиме можливість вибрати одну із вище наведених варіантів стратегій в залежності від того, яка складеться економічна ситуація в даній сфері економіки і залежно від мети, яку вона поставить перед собою.

У варіанті 1 цієї стратегії податкова підтримка АПК і витрати на виробництво продукції його суб'єктів господарювання є ключовими факторами, котрі впливають на фінансові показники діяльності агропромислових комерційних організацій. Для величини випуску продукції такими чинниками ще виступають обсяг реалізованої продукції без ПДВ і витрати на випуск продукції. У варіанті 2 цієї стратегії основними факторами впливу на діяльність агропромислових галузей економіки являються капітальні інвестиції, витрати на виробництво продукції, податкова підтримка АПК. Ключові фактори мають вплив на обсяг реалізації, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, ПДВ, податок на прибуток опосередковано. Вони спершу впливають на величину виробництва продукції, яка в свою чергу зумовлює зміну величини її реалізації з ПДВ і без ПДВ та справляння до державного бюджету ПДВ. В даному розрахунку не братиметься до уваги бюджетне відшкодування цього податкового платежу. Обсяг проданої

продукції без ПДВ безпосередньо змінює фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток і податок на прибуток. На рис. 3.5 наведено варіанти стратегій фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки України.

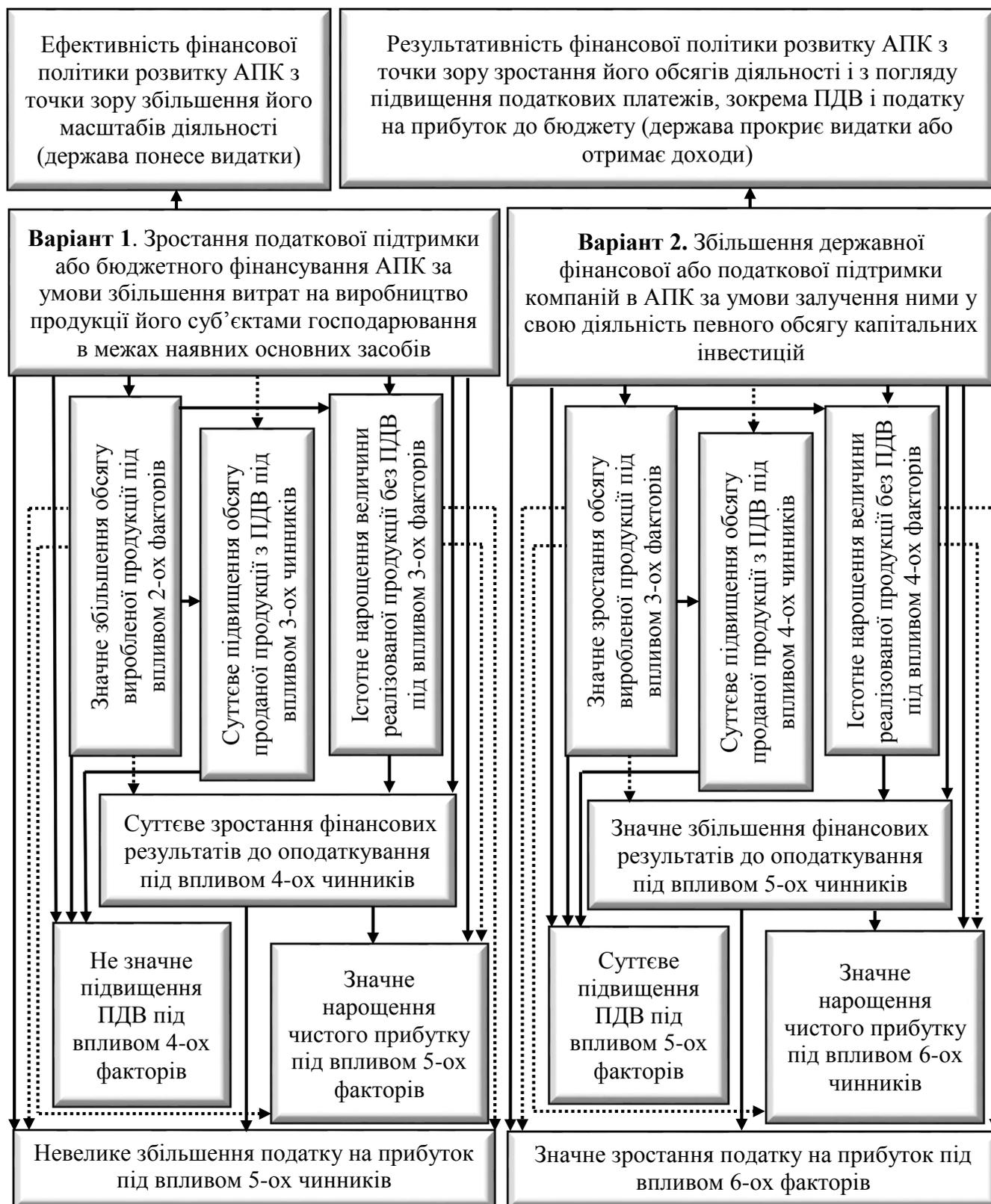

Рис. 3.5. Варіанти стратегій фінансової політики розвитку АПК

Джерело: складено автором

Бюджетна підтримка розвитку агропромислових галузей економіки повинна створювати сприятливі умови господарювання для його суб'єктів підприємництва, внаслідок чого вони б почали працювати ефективніше, що позначилося б на збільшенні масштабів їхньої діяльності та сплати до державного бюджету податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток. Вдосконалення державного фінансування агропромислового сектору економіки зумовить кращі умови його функціонування та можливості нарощувати масштаби діяльності його суб'єктів господарювання. Це створить передумови для забезпечення продовольчої безпеки держави. Тому питання визначення шляхів поліпшення фінансового забезпечення розвитку АПК має важливе та актуальне значення.

На нашу думку, необхідно враховувати фінансово-господарські результати діяльності агропромислових підприємств в процесі надання їм державного фінансування, що стимулюватиме їх працювати ефективно і зумовить збільшення виробництва в агропромисловій сфері економіки та дасть можливість державі раціонально використовувати фінансові ресурси. Такий підхід потрібно застосувати в процесі надання часткової компенсації лізингових платежів; вартості будівництва і реконструкції тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, компаній з перероблення сільгосппродукції; вартості електроенергії, яка використовується для поливу на зрошуваних землях; техніки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; за нараховані і сплачені відсотки в поточному році за банківськими кредитами; вартості страхових платежів сільгоспідприємств; вартості придбаного насіння від сільськогосподарських рослин в суб'єктів насінництва і витрат, що пов'язані із наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами; видатків оптових ринків сільськогосподарської продукції на купівлю обладнання та устаткування; вартості сільгосптехніки і обладнання для вітчизняних підприємств (додаток У).

Наступним етапом дослідження буде визначення ефективності збільшення бюджетної підтримки агропромислових суб'єктів господарської діяльності за умови спрямування ними частини чистого прибутку в подальший випуск продукції. Це дасть можливість встановити доцільність застосування даного

підходу до державного фінансування АПК. У табл. 3.2 наведено розрахунки середньої ставки зростання бюджетної підтримки сільгосп підприємств і 1 %, 2 % та 6,128 % чистого прибутку станом на 2019 рік за мінусом інфляції з наростаючим підсумком, починаючи з 2005 року.

Таблиця 3.2

Результати розрахунків середньої ставки зростання бюджетної підтримки сільгосп підприємств і 1 %, 2 % та 6,128 % чистого прибутку

Вид показника	Розрахунки
Середня ставка збільшення бюджетного фінансування агропромислових компаній	$(0,2 \% + 0,8 \% + 0,09 \% + 0,09 \% + 0,3 \% + 0,1 \% + 0,1 \% + 0,3 \% + 0,4 \% + 0,2 \%) / 10 = 0,258 \%$
Середній обсяг зростання фінансової підтримки АПК	$(0,258 \% * 2011,7 \text{ млн грн}) / 100 \% = 5,19 \text{ млн грн}$
1 % чистого прибутку станом на 2019 рік за мінусом інфляції з наростаючим підсумком з 2005 року	$(15807,7 \text{ млн грн} * 1 \%) / 100 \% = 158,077 \text{ млн грн}$
6,128 % чистого прибутку станом на 2019 рік за мінусом інфляції з наростаючим підсумком з 2005 року	$(15807,7 \text{ млн грн} * 6,128 \%) / 100 \% = 968,7 \text{ млн грн}$
2 % чистого прибутку станом на 2019 рік за мінусом інфляції з наростаючим підсумком з 2005 року	$(15807,7 \text{ млн грн} * 2 \%) / 100 \% = 316,154 \text{ млн грн}$

Джерело: складено автором на основі даних [додаток У; власні розрахунки]

Відповідно до вище наведених розрахунків, в середньому 5,19 млн грн збільшення фінансового забезпечення з боку держави припадатиме на 158,077 млн грн чистого прибутку, який рахуватиметься як капітальні інвестиції та 968,7 млн грн, котрий переноситиметься на витрати для наступного виробництва продукції. Крім цього, суб'єкти господарювання в агропромислових галузях економіки можуть збільшувати витрати на випуск продукції в межах наявних основних засобів. У табл. 3.3 наведено розрахунки впливу капітальних інвестицій і витрат на виробництво продукції в агропромисловому секторі економіки на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання за допомогою надбудови "Solver" MS Excel.

Таблиця 3.3

Результати розрахунків впливу капітальних інвестицій і витрат на виробництво продукції в АПК на фінансові показники його діяльності

Факторна ознака	Одночасно факторна і результативна ознака	Результуюча ознака
1	2	3
1) Збільшення капітальних інвестицій на 158,077 млн грн 2) Зростання витрат на виробництво продукції на 968,7 млн грн	Підвищення обсягу випуску продукції на: 1) $(8,116 \text{ грн} * 158,077 \text{ млн грн}) / 1 \text{ грн} = 1282,953 \text{ млн грн}$; 2) $(0,997 \text{ грн} * 968,7 \text{ млн грн}) / 1 \text{ грн} = 965,79 \text{ млн грн}$	Нарощення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) $(1282,953 \text{ млн грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 1044,324 \text{ млн грн}$; 2) $(965,79 \text{ млн грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 786,15 \text{ млн грн}$
		Зростання величини проданої продукції без ПДВ на: 1) $(1282,953 \text{ млн грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 1023,796 \text{ млн грн}$; 2) $(965,79 \text{ млн грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 770,7 \text{ млн грн}$
	Збільшення обсягу реалізованої продукції без ПДВ на: 1) 1023,796 млн. грн.; 2) 770,7 млн. грн.	Підвищення фінансових результатів до оподаткування на: 1) $(1023,796 \text{ млн грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 328,639 \text{ млн грн}$; 2) $(770,7 \text{ млн грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 247,39 \text{ млн грн}$
		Нарощення чистого прибутку на: 1) $(1023,796 \text{ млн грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 324,543 \text{ млн грн}$; 2) $(770,7 \text{ млн грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 244,31 \text{ млн грн}$
	Підвищення фінансових результатів до оподаткування на: 1) 328,639 млн грн; 2) 247,39 млн грн і збільшення чистого прибутку на: 1) 324,543 млн грн; 2) 244,31 млн грн	Зростання сплати до державного бюджету податку на прибуток на: 1) $328,639 \text{ млн грн} - 324,543 \text{ млн грн} = 4,096 \text{ млн грн}$; 2) $247,39 \text{ млн грн} - 244,31 \text{ млн грн} = 3,083 \text{ млн грн}$
Нарощення обсягу реалізованої продукції з ПДВ на: 1) 1044,324 млн грн; 2) 786,15 млн грн та ріст обсягу реалізованої продукції без ПДВ на: 1) 1023,796 млн грн; 2) 770,7 млн грн	Збільшення сплати до державного бюджету ПДВ на: 1) $1044,324 \text{ млн грн} - 1023,796 \text{ млн грн} = 20,528 \text{ млн грн}$; 2) $786,15 \text{ млн грн} - 770,7 \text{ млн грн} = 15,453 \text{ млн грн}$	

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Якщо капітальні інвестицій зростуть в АПК на 158,077 млн грн, то обсяг виробництва збільшиться на 1282,953 млн грн, величина проданої продукції з ПДВ – на 1044,324 млн грн, а без ПДВ – на 1023,796 млн грн, фінансові результати до оподаткування – на 328,639 млн грн, чистий прибуток – на 324,543 млн грн, податок на прибуток – на 4,096 млн грн і ПДВ – на 20,528 млн грн в цьому секторі господарювання. Заростання таких інвестиційних ресурсів в АПК на 158,077 млн

грн зумовить збільшення витрат на виробництво агропромислової продукції на 968,7 млн грн (6,128 млн грн * 158,077 млн грн), що зумовить підвищення обсягу виробництва на 965,79 млн грн, величини проданої продукції з ПДВ – на 786,15 млн грн, а без ПДВ – на 770,7 млн грн, фінансових результатів до оподаткування – на 247,39 млн грн, чистого прибутку – на 244,31 млн грн, податку на прибуток – на 3,083 млн грн і ПДВ – на 15,453 млн грн в агропромисловому секторі економіки. На рис. 3.6 представлено вплив капітальних інвестицій і витрат на виробництво продукції в АПК на фінансові показники діяльності його підприємницьких структур.

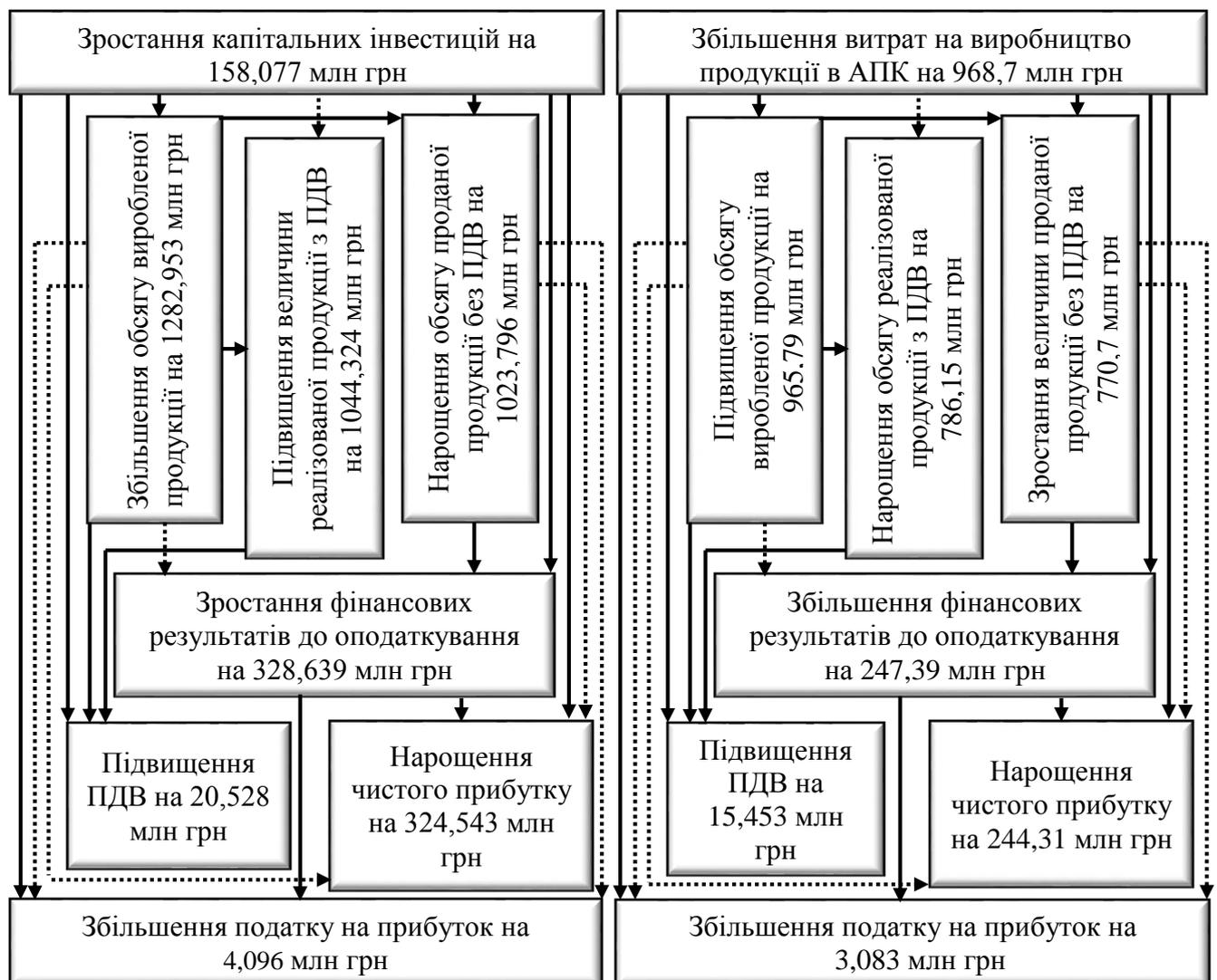

Рис. 3.6. Вплив капітальних інвестицій і витрат на виробництво продукції в АПК на фінансові показники діяльності його господарських структур

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

На фінансування агропромислового виробництва держава витратить 5,19 млн грн, але вона й отримає доходи в обсязі 37,968 млн грн (20,527 млн грн + 4,095 млн грн + 15,453 млн грн + 3,083 млн грн – 5,19 млн грн). Україна матиме змогу не лише покрити видатки на бюджетну підтримку виробництва в АПК, але й отримати доходи внаслідок збільшення таких державних заходів за умови використання підприємствами частини чистого прибутку в якості капітальних інвестицій. Державний бюджет України отримуватиме доходи тоді, коли фінансове забезпечення АПК з боку держави підвищиться в середньому не більш ніж на 0,258 %, а спрямування чистого прибутку на інвестиції відбудеться не нижче 1 % його обсягу. В залежності від того скільки компаній скористається такою програмою, доходи державного бюджету будуть прямо пропорційно змінюватися з кількістю суб'єктів господарювання, котрі користуватимуться таким видом бюджетного фінансування.

Якщо фірми спрямують чистий прибуток в наступне виробництво, то зростуть їхні витрати в межах наявних основних засобів. Відповідно до цього, актуальним питанням постає розрахунок впливу цих витрат на зміну обсягів їхньої діяльності і податкових платежів до Державного бюджету України, зокрема ПДВ і податку на прибуток, які представлені у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Вплив витрат на випуск продукції на фінансові показники діяльності АПК

Факторна ознака	Одночасно факторна і результативна ознака	Результуюча ознака
1	2	3
	Підвищення обсягу виробництва продукції на: 1) (0,997 грн * 158,077 млн грн) / 1 грн = 157,603 млн грн; 2) (0,997 грн * 316,154 млн грн) / 1 грн = 315,206 млн грн	Нарощення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) (157,603 млн грн * 0,814 грн) / 1 грн = 128,289 млн грн; 2) (315,206 млн грн * 0,814 грн) / 1 грн = 256,577 млн грн
		Збільшення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) (157,603 млн грн * 0,798 грн) / 1 грн = 125,767 млн грн; 2) (315,206 млн грн * 0,798 грн) / 1 грн = 251,534 млн грн

продовження таблиці 3.4

1) Зростання витрат на 158,077 млн грн 2) Збільшення витрат на 316,154 млн грн	Збільшення обсягу реалізованої продукції без ПДВ на: 1) 125,767 млн грн; 2) 251,534 млн грн	Підвищення фінансових результатів до оподаткування на: 1) $(125,767 \text{ млн грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 40,371 \text{ млн грн}$ 2) $(251,534 \text{ млн грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 80,742 \text{ млн грн}$
		Нарощення чистого прибутку на: 1) $(125,767 \text{ млн грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 39,868 \text{ млн грн}$; 2) $(251,534 \text{ млн грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 79,736 \text{ млн грн}$
	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) 40,371 млн грн; 2) 80,742 млн грн і збільшення чистого прибутку на: 1) 39,868 млн грн; 2) 79,736 млн грн	Підвищення сплати до державного бюджету податку на прибуток на: 1) $40,371 \text{ млн грн} - 39,868 \text{ млн грн} = 0,503 \text{ млн грн}$; 2) $80,742 \text{ млн грн} - 79,736 \text{ млн грн} = 1,006 \text{ млн грн}$
	Зростання обсягу реалізованої продукції з ПДВ на: 1) 128,289 млн грн; 2) 256,577 млн грн та зростання обсягу реалізованої продукції без ПДВ на: 1) 125,767 млн грн; 2) 251,534 млн грн	Нарощення сплати до державного бюджету ПДВ на: 1) $128,289 \text{ млн грн} - 125,767 \text{ млн грн} = 2,522 \text{ млн грн}$; 2) $256,577 \text{ млн грн} - 251,534 \text{ млн грн} = 5,043 \text{ млн грн}$

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Якщо витрати підприємств в АПК зростуть на 158,077 млн грн, що становить 1% чистого прибутку, то обсяг виробництва продукції агропромислових компаній збільшиться на 157,603 млн грн, величина проданої їхньої продукції з ПДВ – на 128,289 млн грн, а без ПДВ – на 125,767 млн грн, їхні фінансові результати до оподаткування – на 40,371 млн грн, а їхній чистий прибуток – на 39,868 млн грн. Водночас сплата ними до Державного бюджету України ПДВ підвищиться на 2,522 млн грн, а податку на прибуток – на 0,503 млн грн. З цього виходить те, що держава понесе видатки в обсязі 2,165 млн грн ($5,19 \text{ млн грн} - 2,522 \text{ млн грн} - 0,503 \text{ млн грн}$), якщо вона збільшуватиме підтримку АПК в середньому на 0,258 % на 1 % чистого прибутку, агропромислових фірм, що спрямований на витрати наступного виробництва суб'єктів господарювання в цій сфері економіки.

Зростання витрат на виробництво продукції агропромислових підприємницьких структур відбувається більшою мірою, ніж чистого прибутку, що свідчить про те, що частина цих суб'єктів господарської діяльності отримує збиток від своєї діяльності.

На рис. 3.7 наведено вплив витрат на виробництво продукції на фінансові показники діяльності підприємств в агропромисловому секторі економіки.

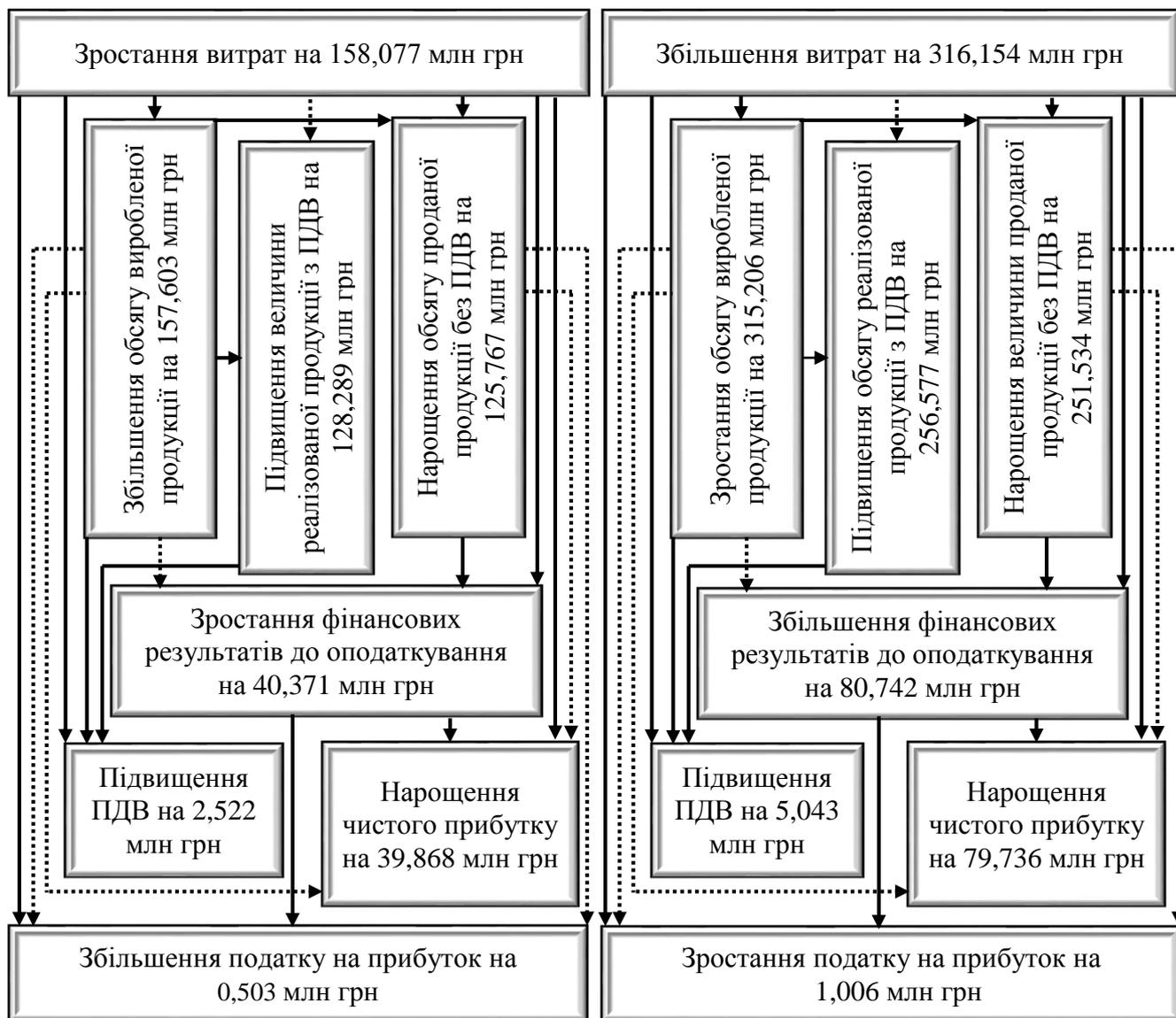

Рис. 3.7. Вплив витрат на виробництво продукції в АПК на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Коли витрати агропромислових господарських структур зростуть на 316,154 млн грн, що становить 2 % їхнього чистого прибутку, то обсяг виробленої продукції в АПК зросте на 315,206 млн грн, величина її реалізації з ПДВ – на 256,577 млн грн, а без ПДВ – на 251,534 млн грн, їхні фінансові результати до оподаткування – на 80,742 млн грн, а чистий прибуток – на 79,736 млн грн. Також в цьому секторі економіки справляння до державного бюджету ПДВ виросте на 5,043 млн грн, а

податку на прибуток – на 1,006 млн грн. Відповідно до цього, держава отримає доходи в обсязі 0,859 млн грн (5,043 млн грн + 1,006 млн грн – 5,19 млн грн), якщо вона нарощуватиме бюджетне фінансування АПК в середньому на 0,258 % на 2 % чистого прибутку його суб'єктів господарювання, що був віднесений на витрати для подальшого виготовлення продукції в межах наявних основних засобів.

Державний бюджет України одержуватиме доходи тоді, коли бюджетна підтримка АПК підвищиться в середньому не більш ніж на 0,258 % її обсягу, а спрямування чистого прибутку на витрати на виробництво агропромислової продукції його підприємницькими структурами відбудеться не нижче 2% його обсягу. Доходи держави будуть прямо пропорційно змінюватися з кількістю господарських структур, котрі користуватимуться вище запропонованим підходом до їхнього бюджетного фінансування. В даному аналізі є прямий зв'язок між витратами і фінансовими показниками діяльності агропромислового сектору економіки.

Зростання витрат на випуск продукції може зумовлювати зниження фінансових результатів до оподаткування і чистого прибутку в тому випадку, коли існуватиме суттєве зменшення ціни реалізації продукції або підвищення вартості сировини, матеріалів для її випуску, а продаж виготовленого продукту відбудеться з сталою ціною чи за такою, що має спадну динаміку. У такому разі існуватиме обернений зв'язок між витратами на виробництво продукції і фінансовими результатами до оподаткування, а також між цими витратами і чистим прибутком.

Вирішити проблему ефективності фінансової підтримки АПК можна шляхом створення нової державної програми «Фінансова підтримка інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі», яка передбачатиме доплату агропромислового підприємству у обсязі 1000 грн. на 1% норми дохідності за інвестування капіталу в діяльність іншої компанії в АПК. Відповідно до цього фірмі, що залучає інвестиції проводитиметься компенсація в обсязі 1000 грн. на 1% норми дохідності, що буде передбачена в інвестиційному договорі. В перспективі державне відшкодування частини відсоткової ставки позичальнику інвестиційних ресурсів і бюджетна доплата інвесторові за інвестиційну діяльність можуть бути

змінені відповідно до результатів впровадження даної програми. Куплені об'єкти основних засобів за такі інвестиційні ресурси не підлягатимуть продажу іншим фізичним та юридичним особам. Для здійснення такої державної підтримки обидва суб'єкти господарювання укладатимуть з державою відповідний договір. При виявленні фактів нецільового використання капітальних інвестицій чи об'єктів основних засобів, що були куплені за них фірма поверне отриману допомогу та сплатить штраф державі в обсязі такого відшкодування. У випадку банкрутства позичальника інвестицій, об'єкти основних засобів, котрі були куплені за інвестиції з державною підтримкою, строк експлуатації яких ще не завершився, підлягатимуть реалізації ліквідатором на відкритих торгах. Частина виторгу від продажу цих об'єктів основних засобів сплачуватиметься до державного бюджету в обсязі наданої державою підтримки для придбання цих об'єктів основних фондів і доплати інвесторові за інвестиційну діяльність. Така частина виручки визначатиметься від залишкової вартості основних засобів, які продаються ліквідатором. Бюджетне фінансування інвестиційної діяльності не проводитиметься у випадку перевищення норми дохідності 35 %. Також фінансове забезпечення з боку держави не надаватиметься коли величина інвестиції буде менша за 2 млн. грн. З одного боку, інвестор буде зацікавленим, щоб вкладати свій капітал у роботу іншої господарської структури, оскільки він одержить плату за користування капіталом і державну доплату за свою діяльність. З іншої сторони, комерційна організація в АПК, яка залучила інвестиції одержить відшкодування частини плати за користування позиковим капіталом та працюватиме ефективно, тому що їй доведеться його повертати. Також державний бюджет зможе компенсувати частину витрат, котрі були понесені на підтримку інвестиційної діяльності у вигляді заростання сплати до бюджету податків, зокрема ПДВ і податку на прибуток внаслідок підвищення обсягів діяльності агропромислового сектору економіки від використання додаткових інвестиційних ресурсів в цій сфері господарювання [55, с. 25 – 26]. Дана програма сприятиме розвитку агропромислового виробництва в Україні, тому що вона створює сприятливі умови діяльності як для інвесторів так і для суб'єктів господарювання.

На рис. 3.8 представлено механізм запропонованої державної програми «Фінансова підтримка інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі».

Рис. 3.8. Механізм запропонованої державної програми «Фінансова підтримка інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі»

Джерело: складено автором на основі даних [55, с. 25 – 26]

За цією програмою держава може понести максимальні видатки в обсязі 70000 грн на один суб'єкт господарювання. Вони включають 35000 грн (1000 грн * 35) інвестору і 35000 грн (1000 * 35) фірмі, що залучає капітальні інвестиції обсягом не менше 2 млн грн. Далі потрібно визначити вплив таких інвестиційних ресурсів на фінансові показники діяльності компаній в АПК і на їхні податкові платежі, зокрема ПДВ і податок на прибуток з наступним розрахунком суми грошових коштів, котрі Державний бюджет України матиме можливість повернути. Збільшення таких інвестицій на 1 грн в АПК зумовлює зростання величини виробництва на 8,116 грн. Розширення обсягу випуску продукції на 1 грн призводить до підвищення її реалізації з ПДВ на 0,814 грн, а без ПДВ – на 0,798 грн. При нарощуванні продажу продукції без ПДВ на 1 грн, фінансові результати до оподаткування зростуть на 0,321 грн, а чистий прибуток – на 0,317 грн. В процесі розрахунку величини реалізованої продукції з ПДВ не береться до уваги бюджетне відшкодування цього податку. У табл. 3.5 представлено розрахунки впливу капітальних інвестицій на фінансові показники діяльності господарських структур в АПК за допомогою надбудови “Solver” MS Excel для визначення ефективності

програми «Фінансова підтримка інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі».

Таблиця 3.5

Результати розрахунків впливу витрат на виробництво продукції і капітальних інвестицій на фінансові показники діяльності агропромислових підприємств

Факторна ознака	Одночасно факторна і результативна ознака	Результативна ознака
1	2	3
1) Збільшення валових капітальних інвестицій на 2 млн грн 2) Зростання витрат на виробництво продукції на 12,26 млн грн	Зростання обсягу виробництва продукції на: 1) $(8,116 \text{ грн} * 2 \text{ млн грн}) / 1 \text{ грн} = 16,232 \text{ млн грн}$; 2) $(12,26 \text{ млн грн} * 0,997 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 12,22 \text{ млн грн}$	Підвищення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) $(16,232 \text{ млн грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 13,213 \text{ млн грн}$; 2) $(12,22 \text{ млн грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 9,95 \text{ млн грн}$
		Збільшення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) $(16,232 \text{ грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 12,953 \text{ млн грн}$; 2) $(12,22 \text{ млн грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 9,75 \text{ млн грн}$
	Підвищення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) 12,953 млн грн; 2) 9,75 млн грн	Підвищення фінансових результатів до оподаткування на: 1) $(12,953 \text{ грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 4,158 \text{ млн грн}$; 2) $(9,75 \text{ млн грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 3,13 \text{ млн грн}$
		Нарощення чистого прибутку на: 1) $(12,953 \text{ грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 4,106 \text{ млн грн}$; 2) $(9,75 \text{ млн грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 3,09 \text{ млн грн}$
	Нарощення фінансових результатів до оподаткування на: 1) 4,158 млн грн; 2) 3,13 млн грн і зростання чистого прибутку на: 1) 4,106 млн грн; 2) 3,09 млн грн	Зростання сплати до державного бюджету податку на прибуток на: 1) $4,158 \text{ млн грн} - 4,106 \text{ млн грн} = 0,052 \text{ млн грн}$; 2) $3,13 \text{ млн грн} - 3,09 \text{ млн грн} = 0,04 \text{ млн грн}$
	Зростання обсягу реалізованої продукції з ПДВ на: 1) 13,213 млн грн; 2) 9,95 млн грн та збільшення величини проданої продукції без ПДВ на: 1) 12,953 млн грн; 2) 9,75 млн грн	Підвищення сплати до державного бюджету ПДВ на: 1) $13,213 \text{ млн грн} - 12,953 \text{ млн грн} = 0,26 \text{ млн грн}$; 2) $9,95 \text{ млн грн} - 9,75 \text{ млн грн} = 0,2 \text{ млн грн}$

Джерело: складено автором на основі даних [53, с. 56; власні розрахунки]

Якщо капітальні інвестиції в АПК зростуть на 2 млн грн, то обсяг виробництва агропромислової продукції збільшиться на 16,232 млн грн, величина її реалізації з ПДВ – на 13,213 млн грн, а без ПДВ – на 12,953 млн грн, фінансові

результати до оподаткування – на 4,158 млн грн і чистий прибуток – на 4,106 млн грн, податок на прибуток – на 0,052 млн грн і ПДВ – на 0,26 млн грн. Використання інвестиційних ресурсів в такому обсязі зумовить підвищення витрат на виробництво агропромислової продукції на 12,26 млн грн. Це підвищить величину випуску продукції в АПК на 12,22 млн грн, а обсягу її продажу з ПДВ – на 9,95 млн грн, а без ПДВ – на 9,75 млн грн, фінансових результатів до оподаткування – на 3,13 млн грн, чистого прибутку – на 3,09 млн грн, сплати ПДВ до Державного бюджету України – на 0,196 млн грн і податку на прибуток – на 0,039 млн грн. На рис. 3.9 наведено вплив капітальних інвестицій на фінансові показники діяльності АПК.

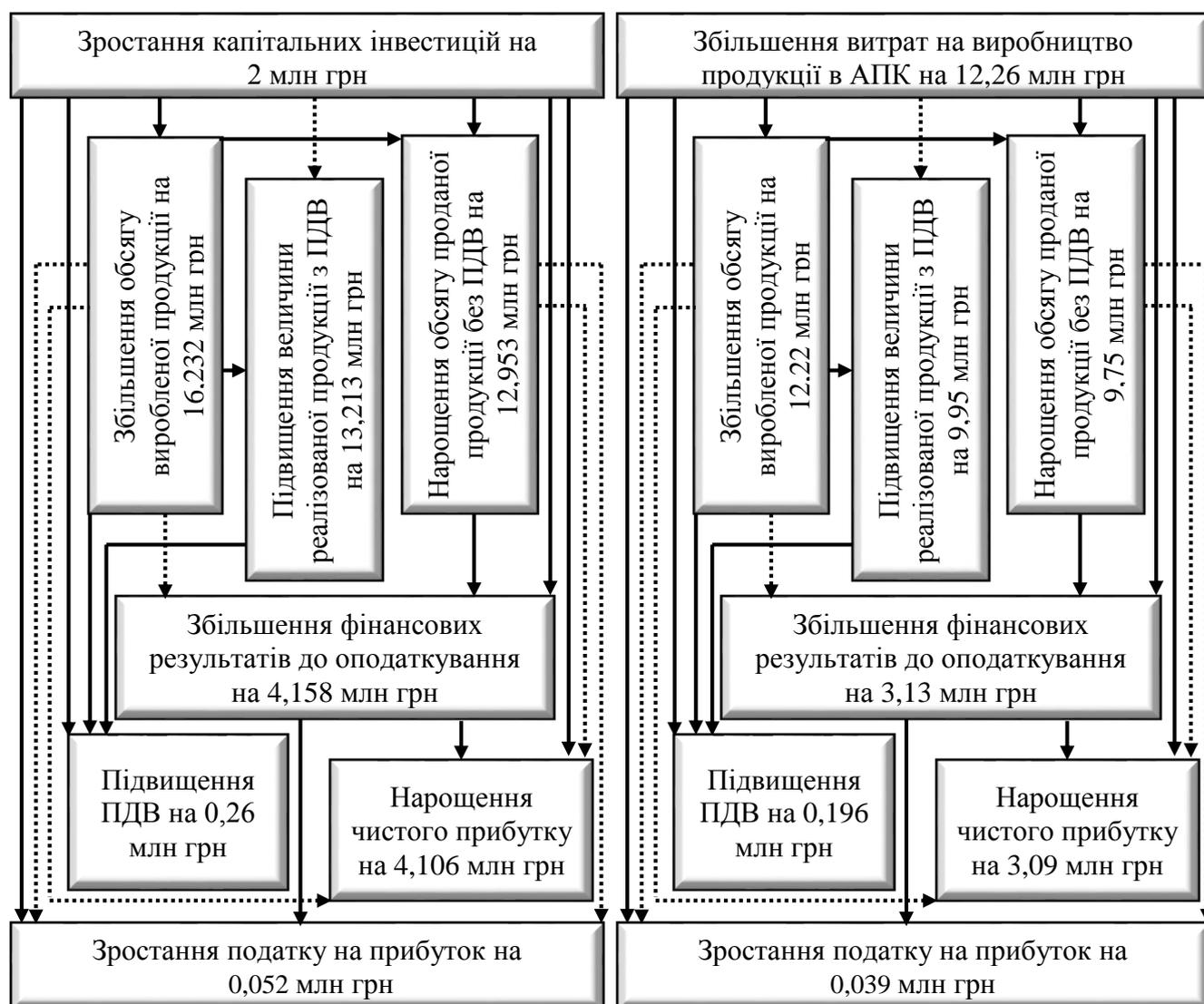

Рис. 3.9. Вплив капітальних інвестицій в АПК на фінансові показники діяльності компаній у цій сфері економіки

Джерело: складено автором на основі даних [53, с. 56 – 57; власні розрахунки]

Загальний обсяг справляння ПДВ і податку на прибуток до державного бюджету підвищиться на 0,547 млн грн (0,26 млн грн + 0,052 млн грн + 0,196 млн грн + 0,039 млн грн) внаслідок підвищення капітальних інвестицій на 2 млн грн і витрат на випуск продукції на 12,26 млн грн. У такий спосіб держава матиме можливість покрити видатки на програму «Фінансова підтримка інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі» і додатково одержати 0,477 млн грн (0,546 млн грн – 0,07 млн грн) доходів на одного суб'єкта господарювання, який залучатиме додаткові капітальні інвестиції за вище представленими умовами такої програми. На практиці цим підходом до одержання фінансової підтримки користуватимуться більш, ніж одне підприємство. Тому державні доходи від цієї програми можуть бути вищими, ніж розрахункові і вони прямо пропорційно змінюватимуться із зміною кількості компаній, що використовуватимуть такий вид бюджетного фінансування.

Зростання витрат на виробництво продукції збільшиться більшою мірою, ніж чистий прибуток, яке свідчить про те, що підприємство одержить збиток, якщо воно є в категорії збиткових агропромислових суб'єктів господарювання чи прибуток в тому випадку, коли воно перебуватиме серед тих господарських структур, які отримують прибуток від своєї діяльності.

Державі слід розширювати інвестування в АПК, оскільки воно є одним із основних інструментів стимулювання випуску продукції цій сфері економіки, яке дає змогу не лише збільшувати обсяги агропромислової діяльності, але й давати додаткові доходи до державного бюджету, які будуть у вигляді відсотків за користування капіталом і у формі підвищення сплати податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток до Державного бюджету України внаслідок зростання масштабів виробництва і реалізації продуктів від залучення додаткового обсягу інвестиційних ресурсів. Отримані доходи держава зможе направляти на податкову або бюджетну підтримку АПК або на подальше інвестування виробництва в цьому секторі господарювання [39, с. 104].

Вважаємо, що потрібно створити нову державну програму «Інвестування в агропромисловому комплексі» з метою вирішення проблем нестачі фінансових

ресурсів для фінансування програм розвитку АПК, однією з яких є припинення виділення бюджетних коштів на виставкові заходи з 2014 року [172; 173; 174; 175]. Ця програма полягатиме у тому, що капітальні інвестиції надаватимуться з державного бюджету підприємствам в АПК у тимчасове користування на безоплатній основі. Для цього, фірма укладатиме з державою інвестиційний договір. Придбані основні засоби за такі інвестиції не підлягатимуть відчуженню третім особам, а в протилежному випадку борг підприємства перед державою щодо повернення капіталу буде стягнуто з неї іншим її майном в обсязі наданих йому таких інвестиційних ресурсів. Вартість капітального інвестування не повинна бути більшою за 40 % статутного капіталу суб'єкта господарювання. У випадку банкрутства господарської структури державі мають бути компенсовані такі інвестиції від продажу майна банкрута ліквідатором з мінусом зносу основних засобів, що були куплені за інвестиції в основний капітал. Державний бюджет України матиме змогу повернути видатки на дану програму, оскільки він одержуватиме доходи внаслідок зростання податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток, що зумовлено зростанням масштабів діяльності від використання додаткового обсягу інвестиційних ресурсів в АПК. Такі доходи можна буде спрямовувати на різні напрями підтримки агропромислового сектору економіки, включаючи виставкові заходи у даній сфері господарювання [31, с. 152].

За вище розробленими підходами, реалізація фінансової політики розвитку агропромислового виробництва відбувається через здійснення і поєднання в основному бюджетної, податкової, інвестиційної та митної політики разом з їхніми складовими в єдину систему. Це дає можливість виконувати складні завдання, що зумовлюють зростання економічного розвитку АПК, яке проявляється в підвищенні обсягу виробництва і реалізації продукції та сплати до Державного бюджету України податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток.

Забезпечення розвитку агропромислових підприємств є складним процесом, на вихідний результат якого впливає багато факторів, котрі необхідно враховувати в процесі формування та реалізації державної фінансової політики. Непрогнозований вплив одного чи кількох чинників зумовить досягнення інших

результатів діяльності агропромислового сектору економіки, ніж тих, що передбачалися. Тому важливо забезпечити детальне вивчення функціонування економіки АПК, і на основі якої можна будувати фінансову політику його розвитку.

Висновки до розділу 3

Важливо здійснювати реформування фінансової політики розвитку АПК з метою вирішення наявних проблем та формування напрямів її покращення. Це поліпшуватиме умови діяльності агропромислового сектору економіки, що зумовить зростання випуску і реалізації продукції в цій сфері господарювання та доходів Державного бюджету України.

Основні висновки можна сформулювати наступним чином:

1. Запропоновано напрями підвищення ефективності механізму реалізації фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки, які полягають в оцінці впливу капітальних інвестицій в обсязі 5 млн грн і величини коштів, які не сплачуються до державного бюджету внаслідок застосування механізму справляння ПДВ в обсягах, що еквівалентні зниження цього податкового платежу до 15 % на такі цільові макроекономічні показники: величина виробництва і продажу агропромислової продукції з ПДВ (без врахування бюджетного відшкодування цього податку) і без ПДВ, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток суб'єктів підприємництва в АПК і сплата ними до Державного бюджету України ПДВ і податку на прибуток. Це дало можливість обґрунтувати доцільність пільгового оподаткування виробників в агропромисловій сфері економіки за умови розширення ними своєї діяльності.

2. Встановлено, що Україна не є готовою до ринку земель сільськогосподарського призначення. Це обумовлено тим, що внаслідок торгів із цією землею може збільшуватися її ціна. Дана ситуація підвищуватиме термін її окупності, яке в свою чергу знижуватиме невелику рентабельність продукції сільгоспвиробників, що може скоротити їхнє виробництво. Запропоновано

запроваджувати такий ринок поступово за умови того, що сільгосппідприємства матимуть достатню прибутковість для покриття її вартості.

2. Представлено концепцію формування та використання фінансових ресурсів розвитку АПК, яка враховує фінансово-господарські результати діяльності суб'єктів господарювання. Відповідно до неї, державні сільгосппідприємства повинні фінансувати більший обсяг випуску в тому випадку, коли отримали чистий прибуток; спрямовувати грошові кошти на таку величину виробництва, котра була у минулому періоді діяльності тоді, коли компанія досягнула точки беззбитковості і її продукція швидко не псується; фінансувати такий обсяг виготовлення продукції, що швидко псується, яку реалізовано на ринку у випадку порогу рентабельності; спрямовувати такий обсяг фінансів на випуск продукції, котру продано на ринку в тій ситуації, коли величина її реалізації була нижче точки беззбитковості. Вирішити проблему збитковості сільгоспвиробників державної форми власності можна шляхом повного або часткового переорієнтування їхнього виробництва на інший вид продукту, котрий краще продається на ринку.

3. Запропоновано варіанти стратегій фінансової політики розвитку АПК, які полягають в збільшенні прямого та непрямого фінансування його суб'єктів господарювання за умови збільшення ними витрат на випуск продукції в межах наявних основних засобів (варіант 1) та у зростанні державної підтримки агропромислового сектору економіки при умові залучення його господарськими структурами в свою діяльність певного обсягу капітальних інвестицій, що зумовить підвищення витрат на виробництво продукції (варіант 2). Якщо в першому варіанті стратегії значною мірою зростатимуть фінансові показники діяльності агропромислових галузей економіки, а сплата податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток до бюджету – в невеликому обсязі, то такий варіант стратегії розвитку даної сфери економіки буде ефективним лише з точки зору збільшення масштабів діяльності агропромислових комерційних організацій. Коли в другому варіанті стратегії суттєво зростатимуть фінансові індикатори роботи фірм в АПК і податкові платежі до бюджету, зокрема ПДВ і податок на прибуток, то цей варіант

буде ефективним як з точки зору підвищення обсягів діяльності в АПК так і з погляду збільшення сплати до бюджету ПДВ і податку на прибуток.

4. З метою забезпечення ефективності використання бюджетних коштів для підтримки підприємств в агропромисловому секторі економіки необхідно створити нову державну програму «Фінансова підтримка інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі», яка повинна полягати в тому, що в цій сфері економіки має проводитися державна доплата інвестору в обсязі 1000 грн на 1 % норми дохідності за інвестування капіталу в діяльність іншої компанії в АПК. Відповідно до цієї програми господарській структурі, що залучає інвестиційні ресурси проводитиметься компенсація в обсязі 1000 грн на 1 % норми дохідності, що буде передбачена в інвестиційному договорі. У такий спосіб держава зможе збільшити масштаби діяльності в АПК, покрити видатки на цю програму і отримати додаткові доходи від збільшення сплати податків, зокрема ПДВ і податку на прибуток до бюджету внаслідок розширення випуску продукції в АПК від залучення додаткового обсягу капітальних інвестицій. Також Державний бюджет України одержить доходи у вигляді процентів за користуванням капіталом виробниками в агропромисловому секторі економіки (у випадку державного інвестування).

Основні положення розділу викладено у працях: 19; 20; 21; 22; 23; 24; 25; 27; 26; 29; 31; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 39; 40; 44; 53; 55; 56; 57; 59.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження розроблено підходи і обґрунтовано напрями формування та реалізації фінансової політики розвитку АПК та шляхів підвищення її ефективності. Це дало можливість запропонувати ряд теоретичних, методологічних, організаційно-методичних положень та науково-практичних висновків, які спрямовані на реалізацію мети дисертаційної роботи.

1. Встановлено дві головні риси реалізації фінансової політики, перша з яких полягає в активній участі держави в регулюванні економічного розвитку, а друга особливість лежить в основі мінімальної ролі уряду в стимулюванні економічної діяльності. У роботі застосовувався перший підхід до її здійснення в процесі її дослідження з використанням бюджетно-податкових інструментів регулювання розвитку АПК як основного механізму її реалізації та з врахуванням сучасних особливостей розвитку економіки. Теоретичне узагальнення наукових поглядів на поняття фінансової політики дало можливість поглибити тлумачення фінансової політики розвитку агропромислового комплексу як діяльності, що здійснюється урядом України в сільському, водному господарстві та мисливстві, галузях, які виробляють засоби виробництва та обслуговують агропромисловий сектор економіки, галузях зі збереження, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції і передбачає заходи розподільчого та перерозподільного характеру з метою забезпечення сталого розвитку агропромислового виробництва.

2. Уточнено сутність таких понять: “агропромисловий комплекс” як сукупність галузей економіки, які об’єднані в економічну підсистему, котра забезпечує матеріально-технічне забезпечення і обслуговування виробництва сільськогосподарської продукції, безпосередній її виробничий процес, а також її переробку та рух до кінцевого споживача (на відмінну від інших, дане тлумачення характеризує АПК як сектор економіки із внутрішніми його галузями, що забезпечують повний цикл випуску сільгосппродукції); “розвиток агропромислового комплексу” як сукупність якісних змін, які формують його новий стан, який сприяє економічному зростанню, що проявляється в підвищенні

виробництва агропромислової продукції, сплаті податкових платежів до Державного бюджету України та внесків до інших централізованих фондів грошових ресурсів держави (на відмінну від існуючих, дане тлумачення описує конкретні зміни в АПК, що зумовлені його розвитком); “державна підтримка агропромислового сектору економіки” як сукупність прямих і непрямих державних заходів щодо матеріального і фінансового забезпечення діяльності агропромислових суб’єктів господарювання з метою підтримання сталого розвитку їхнього виробництва (на відмінну від інших характеризує взаємопов’язані мету, процесуальні особливості та види заходів з боку держави); “бюджетне фінансування агропромислової сфери економіки” як сукупність бюджетних програм щодо фінансового забезпечення його господарських структур з метою компенсації частини їхніх витрат на випуск продукції та підтримки їхньої фінансової стійкості (на відмінну від існуючих, дане визначення описує мету та процес фінансового забезпечення АПК); “податкове регулювання розвитку агропромислових галузей економіки” як сукупність державних заходів щодо коригування системи оподаткування з метою забезпечення сталого розвитку агропромислових підприємств (на відмінну від існуючих, акцентує увагу на зміні умов справляння податків з метою створення незмінного розвитку суб’єктів господарювання в агропромисловому секторі економіки). Це дало можливість збагатити теоретичні положення фінансової політики розвитку АПК, які можна використовувати для побудови її стратегії.

3. Охарактеризовано механізм формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки, а саме: важелі фінансового механізму (бюджетна, податкова, інвестиційна, митна політика) та його інструменти (спрощена система оподаткування четвертої категорії сільськогосподарських виробників; підтримка галузі тваринництва в межах митної політики; фінансування фундаментальних наукових досліджень та заходів для виконання інших завдань з метою розвитку АПК; особливості податкової політики, що можуть застосовуватись до підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислової сфери економіки; державна фінансова підтримка АПК), а також

його інструменти фінансового забезпечення розвитку агропромислових галузей економіки (бюджетне фінансування сільського господарства, галузі рослинництва і тваринництва, рибного господарства, фермерських господарств, виноградарства, садівництва і хмелярства, оптових ринків сільськогосподарської продукції, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, сільськогосподарської дорадчої діяльності, страхування продукції сільськогосподарських підприємств, державні виставкові заходи в АПК тощо. Це дало можливість відобразити процес формування та реалізації фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки України.

4. Запропоновано методику прогнозування фінансових показників діяльності АПК, за допомогою котрої визначено прогнозні значення величини виробництва продукції, її продажу з ПДВ (без врахування бюджетного відшкодування цього податку) і без ПДВ, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, ПДВ, податок на прибуток, які відображатимуть майбутній стан розвитку даної сфери економіки без додаткового втручання держави. Це дасть можливість уряду витратити менший обсяг бюджетних коштів для досягнення бажаного рівня розвитку АПК.

5. Визначено, що державна фінансова підтримка АПК не впливає діяльність його суб'єктів господарювання через невеликі її обсяги та направленість на різні напрями їх фінансування. Відповідно до розрахунків за кореляційно-регресійним аналізом і надбудови "Solver" MS Excel обсяг коштів, який не сплачується до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ суттєво збільшує обсяг виробництва і продажу продукції, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток господарських структур в агропромисловій сфері економіки. Зростання масштабів діяльності АПК зумовлює підвищення сплати до бюджету ПДВ і податку на прибуток. В даному випадку, нарощування державної непрямої підтримки зумовлює суттєвий ріст фінансових показників діяльності агропромислових компаній в але податкові платежі у вигляді ПДВ і податку на прибуток підвищуються в невеликому обсязі. Це пов'язано з тим, що частина сільськогосподарських виробників користується спрощеною системою

оподаткування, при котрій податок на прибуток не сплачується до бюджету, а інша частина сільгосп підприємств до 2017 року користувалася спеціальним режимом оподаткування ПДВ, при котрому даний податковий платіж не справлявся до державного бюджету. З цього виходить те, що податкове регулювання агропромислових підприємств є ефективним лише з точки зору збільшення масштабів їхньої діяльності.

6. Обґрунтовано підходи до визначення галузей агропромислового сектору економіки та їхніх суб'єктів підприємництва, які мають збитковість продажу своєї продукції та потребу в державній підтримці, який проводиться шляхом аналізу динаміки виробництва продукції і її прибутковості. На основі нього розроблено алгоритм бюджетної допомоги виробникам в сільському господарстві. За допомогою нього встановлено, що сільгосп підприємства в тому числі фермерські господарства, які розводять велику рогату худобу, вівці, кози і виробляють вовну потребують бюджетного фінансування шляхом закупівлі даної продукції Аграрним фондом з подальшим її перепродажем за вищою ціною. Україна повинна купувати через державні фірми продукцію з подальшою її переробкою на харчові продукти та їх реалізацією на ринку в комерційних організацій в сільському господарстві, які здійснюють виробництво продукції, яка швидко псується, і які мають збитковість її реалізації. У такий спосіб сільгосп виробники матимуть можливість повернути вкладені у виробництво фінансові ресурси і направити їх на подальшу діяльність і заплатити податки. У свою чергу держава зможе продати сільгосппродукцію яка швидко не псується за більшою ціною і отримати доходи. Так забезпечуватиметься підтримка виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції на бажаному рівні і до державного бюджету надходитимуть додаткові доходи від її продажу.

7. Сформовано напрями підвищення ефективності механізму фінансової політики розвитку АПК, на основі яких аргументовано впровадити пільгову ставку ПДВ в обсязі 15 % для оподаткування агропромислових підприємств при умові залучення ними капітальних інвестицій величиною не менше 5 млн грн на добровільній основі для збільшення обсягів агропромислової діяльності та

вирішення проблеми нестачі бюджетних коштів. Втрати фінансових ресурсів внаслідок застосування пільгової ставки ПДВ держава зможе компенсувати і отримати додаткові доходи внаслідок підвищення сплати до державного бюджету податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток від збільшення величини виробництва і реалізації продукції в результаті використання додаткового обсягу інвестиційних ресурсів. На практиці таким підходом може користуватися більша або менша частина суб'єктів господарювання в АПК і тому державні доходи від даної підтримки будуть прямо пропорційно змінюватися з кількістю компаній, котрі оподатковуватимуться за пільговою ставкою ПДВ.

8. Концептуалізовано напрями вдосконалення управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств, які враховують їхні фінансово-господарські результати діяльності. Вони дають можливість сільгоспвиробникам державної форми власності не зазнавати збитків, що запобігає скороченню їхнього власного капіталу і можливостей для наступного випуску продукції. У такий спосіб Державний бюджет України зможе отримувати доходи від діяльності цих господарських структур, котрі перебувають в системі державних фінансів. Додаткові грошові кошти держава матиме можливість спрямовувати на підтримку приватних підприємств в АПК.

9. Розроблено варіанти стратегії проведення фінансової політики розвитку агропромислового сектору економіки України. За першим варіантом держава може проводити податкову підтримку АПК та бюджетне фінансування цієї сфери економіки за умови збільшення витрат на виробництво продукції його підприємницькими структурами в межах наявних основних засобів. Якщо в даному аналізі зростатимуть обсяги роботи значною мірою, а податкові платежі до бюджету, зокрема ПДВ і податок на прибуток – в невеликому обсязі, то така фінансова політика розвитку даного сектору економіки буде ефективною лише з точки зору збільшення масштабів агропромислової діяльності. Коли держава захоче покрити видатки чи отримати додаткові доходи, вона зможе використати другий варіант стратегії, який полягає в тому, що уряд надаватиме бюджетну або податкову підтримку агропромисловим фірмам за умови залучення ними у свою

діяльність деякого обсягу капітальних інвестицій. Якщо в даному випадку підвищуватимуться масштаби діяльності в АПК і податкові платежі до бюджету, зокрема ПДВ і податок на прибуток, то така фінансова політика розвитку цієї сфери економіки буде ефективною з точки зору нарощування агропромислового виробництва і з погляду зростання сплати вище наведених податкових платежів до Державного бюджету України.

Представлено програму «Фінансова підтримка інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі», яка забезпечить випуск продукції в АПК і доходи бюджету. Суб'єкт господарювання буде більш зацікавленим щоб залучати інвестиційні ресурси з використанням даної програми, тому що він отримає від держави компенсацію частини плати за користування капіталом. Видатки на цю програму держава зможе порити і отримати додаткові доходи внаслідок підвищення сплати до державного бюджету податкових платежів, зокрема ПДВ і податку на прибуток в результаті збільшення обсягу виробництва і продажу продукції від використання додаткової величини капітальних інвестицій. На практиці таким підходом користуватимуться більше ніж одна компанія і фактичні державні доходи можуть бути більшими за розрахункові і вони будуть прямо пропорційно змінюватися з кількістю фірм, котрі використовуватимуть такий вид бюджетного фінансування.

Одержані наукові результати, пропозиції і рекомендації можуть бути використані в розробленні законів, формуванні стратегій фінансової політики розвитку АПК та сприятимуть підвищенню ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цій сфері економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І. В. Аграрні розписки як інструмент фінансово-кредитного забезпечення дрібних і середніх сільгоспвиробників. *Бізнес-інформ*. 2018. № 2. С. 253–258. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-2_0-pages-253_258.pdf (дата звернення: 04.12.2020).
2. Агропромислова галузь. Австрія : веб-сайт. URL: https://www.advantageaustria.org/ua/zentral/branchen/agrarwirtschaft/Uebersicht_Agrarwirtschaft.uk.html (дата звернення: 12.11.2020).
3. Агропромисловий комплекс України. Навчальні матеріали онлайн : веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/1974041038608/rps/agropromisloviy_kompleks_ukrayini (дата звернення: 15.11.2020).
4. Байрак О. М. Теоретичні аспекти управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2013. Вип. 83. С. 189–196.
5. Барилевич О. М. Тваринництво: стан галузі та перспективи відродження. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія «Економічні науки»*. 2013. Вип. 1(6). Т. 1. С. 18–22. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.1/18.pdf> (дата звернення: 03.09.2018).
6. Боднар О. А., Кучер В. А. Особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах. *Modern economics*. 2017. № 6. С. 6–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_6_3 (дата звернення: 10.04.2019).
7. В Україні зросла кількість фермерських господарств і кооперативів : AgroPortal. 2018. URL: <http://agroportal.ua/ua/news/ukraina/v-ukraine-uvelichilos-chislo-fermerskikh-khozyaistv-i-kooperativov/> (дата звернення: 06.09.2018).
8. Валовий внутрішній продукт виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності. (2018). Державна служба статистики

України: офіційний веб-сайт. URL:
http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/vtr_u.htm (дата звернення:
 31.07.2019).

9. Валуйський І. А. Трансформація бюджетної політики України у кризовий період : автореф. дис. ... канд. екон. наук. : 08.00.08. Дніпро, 2018. 20 с.

10. Ванькович Д. В. Теоретико-методологічні засади та механізм реалізації фінансової політики в Україні: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Львів, 2014. 457 с.

11. Васильчук В. В. Втрати бюджету України внаслідок зловживань із ПДВ. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2018. Т. 29(68). № 1. С. 83–90. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29_1_18 (дата звернення: 16.07.2019).

12. Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності (щорічна інформація). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:
http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/arh_vtr_u.htm (дата звернення: 02.02.2019).

13. Вітковський Ю. П. Шляхи впливу на інноваційно-інвестиційний потенціал аграрних підприємств та об'єднань. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Т. 5. № 2. С. 70–77.

14. Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності за 2001-2013рр. (2018). Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL:
http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/vtr_kr_u.htm (дата звернення: 30.07.2019).

15. Витрати підприємств на виробництво продукції сільського господарства. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sg/vytr_na%20ver_sg_prod/arch_vytr_na%20ver_sg_prod_u.htm (дата звернення: 04.12.2019).

16. Возняк Г. В. Бюджетна політика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах фінансової децентралізації: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ, 2017. 575 с.
17. Волохова І. С. Механізм оподаткування сільськогосподарських виробників: напрями покращення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 11. С. 20–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_11_6 (дата звернення: 10.01.2018).
18. Галайко А. М. Аналіз впливу податку на додану вартість на фінансові показники діяльності агропромислового комплексу в Україні. *European Journal of Economics and Management*. 2021. Vol. 7. issue 1. P. 148–155.
19. Галайко А. М. Актуальні проблеми управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств. *Сучасні міжнародні економічні відносини: становлення та особливості розвитку*. Всеукраїнська науково-практична конференція (17 серпня 2019 р. м. Одеса). Одеса: ГО «Центр економічних досліджень та розвитку», 2019. С. 40–43.
20. Галайко А. М. Бюджетно-податкова підтримка розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2019. Вип. 41. С. 97–103.
21. Галайко А. М. Бюджетна дотація як елемент державної підтримки підприємств аграрного сектору економіки України. *Фінансова система та економічна безпека: сучасний стан, ефективність, перспективи*. Міжнародна науково-практична конференція для студентів, аспірантів та молодих учених (24 березня 2018 р. м. Київ). Київ: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2018. С. 71–75.
22. Галайко А. М. Бюджетна підтримка розвитку виноградарства, садівництва та хмелярства. *Сучасна наука: проблеми та перспективи*. V Міжнародна науково-практична конференція (29-30 жовтня 2019 р. м. Київ). Київ: МЦНІД, 2019. Ч. 1. С. 16–18.

23. Галайко А. М. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами як передумова ефективної діяльності державних сільськогосподарських підприємств. *Соціальна економіка*. 2019. Вип. 57. С. 25–31.
24. Галайко А. М. Державна підтримка страхування продукції сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 18, Ч. 1. С. 85–88.
25. Галайко А. М. Державна фінансова підтримка фермерських господарств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 20, Ч. 1. С. 100–103.
26. Галайко А. М. Державна фінансова політика в агропромисловому комплексі. *Перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях*. Науково-практична конференція (27-28 вересня 2019 р. м. Запоріжжя). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2019. С. 68–70.
27. Галайко А. М. Державна фінансова політика підтримки розвитку галузі тваринництва. *Науковий вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Економіка»*. 2018. Т. 23. Вип. 3(68). С. 145–149.
28. Галайко А. М. Державна фінансова політика розвитку рибного господарства. *Фінансовий бізнес в Україні та світі: стан, проблеми і перспективи розвитку*. I Міжнародна науково-практична конференція (26 жовтня 2018 р. м. Львів). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 243–247.
29. Галайко А. М. Державне регулювання цін окремих видів сільськогосподарської продукції. *Стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу сучасних підприємств*. Міжнародна науково-практична конференція (23 серпня 2018 р. м. Дніпро). Дніпро: НО «Перспектива», 2018. С. 92–95.
30. Галайко А. М. Державні аграрні інтервенції на організованому аграрному ринку. *Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність*. Всеукраїнська науково-практична конференція (18

серпня 2018 р. м. Київ). Київ: ГО «Київський економічний науковий центр», 2018. С. 107–111.

31. Галайко А. М. Державні виставкові заходи в агропромисловому комплексі. *Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів*. Міжнародна науково-практична конференція присвячена 20-річчю з дня заснування кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ (5 листопада 2019 р. м. Харків). Харків: «Стильна типографія» Ч. 2. С. 151–153.

32. Галайко А. М. Державні заставні закупівлі зерна. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України*. Міжнародна науково-практична конференція (20-22 березня 2019 р. м. Ірпінь). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 206–207.

33. Галайко А. М. Державні форвардні закупівлі зерна. *Фінансова інфраструктура у забезпеченні сталого розвитку*. Міжнародна науково-практична конференція (19 березня 2019 р. м. Київ). Київ: КНЕУ (електронне видання), 2019. С. 73–74.

34. Галайко А. М. Державне фінансове стимулювання розвитку галузі рослинництва. *Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика*. V Ювілейна міжнародна науково-практична конференція (5-7 жовтня 2018 р. м. Мукачево). Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2018. С. 95–97.

35. Галайко А. М., Ванькович Д. В. Державна фінансова підтримка підприємств як інструмент активізації розвитку аграрного сектору економіки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 1 (12). С. 284–288.

36. Галайко А. М. Кредитування підприємств агропромислового комплексу України. *Управління інноваційними процесами в економічній системі України*: III-та Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених (22-23 грудня 2017 р. м. Львів). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. С. 9–10.

37. Галайко А. М. Лізингова субсидія для підприємств аграрного сектору економіки України. *Актуальні проблеми функціонування господарської системи України*. XXV-та Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених (18-19 травня 2018 р. м. Львів). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 23–24.

38. Галайко А. М. Митна політика розвитку сільського господарства в Україні. *Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку*. V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (11–12 жовтня 2018 р. м. Острого). Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. С. 45–48.

39. Галайко А. М. Напрями вдосконалення бюджетної підтримки розвитку агропромислового комплексу. *Перспективи розвитку нової економічної системи на державному та регіональному рівнях*. Міжнародна науково-практична конференція (5 жовтня 2019 р. м. Київ). Київ: Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 2019. С. 102–105.

40. Галайко А. М. Напрями вдосконалення податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу. *Проблеми становлення інформаційної економіки в Україні*. IV Міжнародна науково-практична конференція (17-18 жовтня 2019 р. м. Львів). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. С. 25–27.

41. Галайко А. М. Напрями державної фінансової підтримки агропромислового комплексу. *Економіка, облік, фінанси та право в умовах глобалізації: тенденції та перспективи*. Міжнародна науково-практична конференція (12 вересня 2019 р. м. Полтава). Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 1. С. 27–29.

42. Галайко А. М. Напрями покриття видатків держави на податкову підтримку агропромислового комплексу. *Світовий розвиток науки та техніки*. XXXVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (23 грудня 2019 р. м. Вінниця). Вінниця: Наука та практика, 2019. Ч. 1. С. 40–43.

43. Галайко А. М. Напрями покриття видатків на державну фінансову підтримку агропромислового комплексу. *Економічний розвиток: теорія,*

методологія, управління. VI Міжнародна науково-практична конференція (27 – 29 листопада 2019 р. м. Прага). Prague: NemoROS s.r.o, 2019. С. 235–238.

44. Галайко А. М. Основні проблеми податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу. *Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції*. Всеукраїнська науково-практична конференція (10 – 11 жовтня 2019 р. м. Київ). Київ: НУБіП України, 2019. С. 308–310.

45. Галайко А. М. Оцінка впливу бюджетної підтримки агропромислового комплексу на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання. *Економіка та держава*. 2019. № 9. С. 115–122.

46. Галайко А. М. Оцінка впливу валових капітальних інвестицій в агропромислового комплексу на обсяг виробництва його суб'єктів підприємництва. *Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки*. III Міжнародна науково-практична конференція (19 жовтня 2019 р. м. Запоріжжя). Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2019. С. 9–11.

47. Галайко А. М. Оцінка впливу податкової підтримки агропромислового комплексу на обсяг виробництва його суб'єктів господарювання. *Актуальні питання розвитку науки та освіти*. Міжнародна науково-практична конференція (19 – 20 жовтня 2019 р. м. Львів). Львів: Львівський науковий форум, 2019. Ч. 1. С. 15–17.

48. Галайко А. М. Оцінка впливу податкової підтримки розвитку агропромислового комплексу на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання. *Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: сучасний стан та перспективи*. Міжнародна науково-практична конференція (23 листопада 2019 р. м. Запоріжжя). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2019. С. 88–90.

49. Галайко А. М. Оцінка ефективності використання валових капітальних інвестицій в агропромислового комплексу. *Напрями розвитку ринкової економіки: нові реалії та можливості в умовах інтеграційних процесів*. Міжнародна науково-

практична конференція (30 листопада 2019 р. м. Ужгород). Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Ч. 2. С. 78–81.

50. Галайко А. М. Оцінка ефективності державної фінансової підтримки розвитку агропромислового комплексу. *Агросвіт*. 2019. № 3. С. 79–88.

51. Галайко А. М. Оцінка ефективності податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 12. С. 74–80.

52. Галайко А. М. Проблеми і перспективи функціонування ринку сільськогосподарських земель в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2020. Вип. 56. С. 198–206.

53. Галайко А. М. Перспективи отримання державою додаткових доходів в агропромисловому комплексі. *Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика*. III Міжнародний літній науковий симпозіум. (24 – 25 липня 2020 р. м. Одеса). Одеса: ГО «Інститут інноваційної освіти», 2020. С. 54–58.

54. Галайко А. М., Ванькович Д. В. Податкове стимулювання розвитку підприємств аграрного сектору економіки України. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2017. Випуск 54. С. 152–157.

55. Галайко А. М. Сучасні проблеми державної фінансової підтримки агропромислового комплексу. *Проблеми формування та реалізації конкурентної політики*. VI Міжнародна науково-практична конференція (19-20 вересня 2019 р. м. Львів). Львів: 2019. С. 24–26.

56. Галайко А. М. Управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2018. № 4 (64). С. 121–130.

57. Галайко А. М. Фінансова підтримка розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. *Науковий економічний журнал «Інтелект XXI»*. 2018. № 5. С. 28–31.

58. Галайко А. М. Фінансова політика України. *Science of Europe*. 2020. Vol. 3. No 48. С. 31–47.

59. Галайко А. М. Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки і обладнання вітчизняного виробництва. *Підвищення рівня використання економічного потенціалу у напрямку розвитку регіональної економіки*. Міжнародна науково-практична конференція (24 березня 2018 р. м. Львів). Львів: ЛЕФ, 2018. С. 99–103.
60. Галузь. Вікіпедія : веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Галузь> (дата звернення: 20.11.2020).
61. Господарські агропромислові формування. Навчальні матеріали онлайн : веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/75557/agropromislovist/gospodarski_agropromislovi_formuvannya (дата звернення: 22.11.2020).
62. Гордієнко Л. А. Розвиток державної фінансової політики соціального спрямування : автореф. дис. д-ра екон. наук : 08.00.08. Ірпінь, 2019. 36 с.
63. Горин В. П., Варемчук І. В. Проблеми фінансового забезпечення аграрного сектору. *Економіка і суспільство*: 2016. № 2. С. 518–524. URL : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/92.pdf. (дата звернення : 07.05.2018).
64. Гривнак К. Сільськогосподарські товаровиробники і спрощена система оподаткування у 2015 році. *Землевпорядний вісник*. 2015. № 2. С. 54–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zv_2015_2_17 (дата звернення: 15.01.2018).
65. Григор'єва Х. А. Правові аспекти надання часткової компенсації вартості вітчизняної сільськогосподарської техніки та обладнання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. №2. С. 102–106. URL: http://www.pap.in.ua/2_2017/28.pdf (дата звернення : 12.03.2018).
66. Григор'єва Х. Науковий аналіз нормативно-правового забезпечення надання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 78–82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_6_18 (дата звернення : 07.03.2018).
67. Григор'єва Х. Правовий аналіз форвардних закупівель зерна як засобу державної підтримки сільськогосподарських підприємств. *Підприємництво,*

господарство і право. 2016. № 5. С. 47–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_5_10 (дата звернення: 17.02.2019).

68. Данилевська-Жугунісова О. Є. Аналіз бюджетування в системі фінансового планування аграрних підприємств. *Науковий вісник НУБіП України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес.* 2016. № 244. С. 236–242.

69. Демчук Н. І. Фінанси сільськогосподарських підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука».* 2017. № 3 (25), 2 т. С. 98–100. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15058934422099.pdf> (дата звернення: 05.08.2019).

70. Дергалюк М. О. Підходи до визначення сутності поняття "агропромисловий комплекс". *Економіка та держава.* 2018. № 5. С. 34–37. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2018/10.pdf (дата звернення: 23.11.2020).

71. Думанська І. Ю. Стартап як платформа для фінансування інноваційного процесу в АПК. *Приазовський економічний вісник.* 2018. Вип. 2(07). С. 122–128.

72. Діяльність суб'єктів господарювання. Статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2005. 327 с. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm (дата звернення: 03.02.2019).

73. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2009. 327 с. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/09/Arch_dsg_bl.htm (дата звернення: 14.07.2019).

74. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2011. 454 с. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/09/Arch_dsg_bl.htm (дата звернення: 15.07.2019).

75. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2012. 468 с. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/09/Arch_dsg_bl.htm (дата звернення: 15.07.2019).

76. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2019. 163 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/09/Arch_dsg_bl.htm (дата звернення: 01.08.2019).

77. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2020. 152 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm (дата звернення: 01.12.2020).

78. Дорохова Л. М., Куровська Н. О. Стратегічні напрями удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств. *Продуктивність агропромислового виробництва. Сер. Екон. науки.* 2014. № 25. С. 8–13. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/3155/7/Pav_2014_25_8-13.pdf (дата звернення: 02.02.2019).

79. Дорохова Л. М., Недільська Л. В. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Бізнес Інформ.* 2017. № 1. С. 241–246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_1_39 (дата звернення: 23.01.2019).

80. Доходи. Ціна держави: веб-сайт. URL: <http://cost.ua/budget/revenue/#1> (дата звернення: 17.07.2019).

81. Дропа Я. Б., Михайлишин Х. В. Стратегія формування прибутку суб'єктами господарювання України в сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2017. Вип. 15. С. 513–518. URL: <http://global-national.in.ua/issue-15-2017/23-vipusk-15-lyutij-2017-r/2821-dropa-ya-b-mikhajlishin-kh-v-strategiya-formuvannya-pributku-sub-ektami-gospodaryuvannya-ukrajini-v-suchasnikh-umovakh> (дата звернення: 09.12.2020).

82. Дропа Я. Б., Макаренко У. Б. Концепція модернізації управління фінансовими ресурсами розвитку національної економіки України. *Причорноморські економічні студії.* 2019. Вип. 37. С. 191–198. URL: <http://www.bses.in.ua/uk/37-2019> (дата звернення: 07.12.2020).

83. Дропа Я., Мрочко М., Козак Д. Діагностика фінансового стану аграрних підприємств в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2019. Вип. 56. С. 154–164.
84. Дропа Я., Петик М. Про особливості мобілізації фінансових ресурсів аграрними підприємствами України. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2020. Вип. 59. С. 152–162.
85. Демчишак Н. Б., Радух О. О., Гриб В. М. Цифровізація аграрного сектору в умовах відкриття ринку землі в Україні. *Агросвіт*. 2020. № 12. С. 10–18. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3233&i=1> (дата звернення: 05.09.2020).
86. Демчишак Н. Б., Дубик О. І. Фінансове регулювання інноваційного розвитку аграрного сектору України в умовах інтеграційних процесів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 23. С. 43–48. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5817&i=7> (дата звернення: 15.10.2020).
87. Єгорова Ю. Спрощена система оподаткування для сільгоспвиробників. *Агробізнес Сьогодні*: веб-сайт. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/pytannia-bukhhalterii/item/1751-sproshchena-systema-opodatkuvannia-dlia-silhosvuyrobnykiv.html> (дата звернення: 22.01.2018).
88. Зварич О. В. Податкові надходження: методологія прогнозування : монографія. Київ: КНТЕУ, 2013. 444 с.
89. Зеленський А. В. Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України: дис....канд.екон.наук: 08.00.08 / Київськ. нац. екон. ун-т. ім. Вадима Гетьмана. Київ, 2016. 224 с.
90. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. Сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 19.12.2019).
91. Зінчук Т. А. Проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Випуск 9. Частина 1. С. 109–112. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/24.pdf (дата звернення: 16.09.2019).

92. Зленко О. В. Теоретичні засади управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2013. Вип. 10. С. 162–167.
93. Іваськевич Х. І. Оцінка державної підтримки аграрного сектору як об'єкта фінансового контролю. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 28. Ч. 2. С. 63–66. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_28/2/15.pdf (дата звернення: 28.06.2019).
94. Ігри в дотації: як аграрії взяли 4 мільярди. Економічна правда: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/02/1/633634/> (дата звернення : 17.03.2018).
95. Індекс інфляції. Мінфін: веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 03.02.2019).
96. Ісаян А. М. Пільгове кредитування підприємств АПК: теорія і практика. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 1. С. 66–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_1_15 (дата звернення : 10.12.2017).
97. Капітальні інвестиції. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kin/kin_r_19/kin_r_19u.htm (дата звернення: 11.12.2020).
98. Карковська В. Я., Перхач О. Л., Васюник П. І. Державне стимулювання розвитку сільського господарства України в контексті світового досвіду. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 6(22). С. 187–192. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/187.pdf> (дата звернення: 25.09.2019).
99. Ковальчук С. В. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. Т. 4 (4) С. 152–156. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_4_4/152-156.pdf (дата звернення: 22.04.2019).
100. Колеснік Я. В., Ніколаєнко А. В. Оподаткування аграрних підприємств: минулий досвід та реалії сьогодення. *Агросвіт*. 2018. № 20. С. 37–42. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/20_2018/7.pdf (дата звернення: 26.09.2019).

101. Колеснік Я. В., Харіна А. В. Шляхи вдосконалення фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6770> (дата звернення: 05.05.2019).
102. Колотуха С. М., Бечко В. П., Кравцова Л. Л. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: формування та використання в умовах економічної нестабільності. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2016. Вип. 1. С. 29–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkib_2016_1_8 (дата звернення: 24.01.2019).
103. Конєва І.І. Державна фінансова підтримка підприємств АПК: стан та стратегія розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №14. С. 802–807. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/160.pdf> (дата звернення: 13.01.2018).
104. Корова І. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності й перспективи її реформування в рамках податкової реформи 2016 року. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 11. С. 31–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2015_11_6 (дата звернення: 15.01.2018).
105. Криленко В. І. Сучасні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору економіки. *Ефективна економіка*. 2014. №7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3208> (дата звернення: 05.02.2019).
106. Крисоватий А. І. Податкова політика України: концептуальні засади теорії і практики: дис. ... д-ра екон. наук : 08.04.01. Київ, 2006. 437 с.
107. Крупка М. І., Урба С. І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України. *Інтелект XXI*. 2020. № 6. С. 125–131.
108. Крупка М., Урба С. Державна підтримка розвитку аграрного сектору економіки України. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2020. Вип. 58. С. 42–50. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/economics/article/view/11199> (дата звернення: 05.03.2021).

109. Кундицький О. Держава в системі розвитку підприємництва в Польщі. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2020. № 41(2). С. 20–24. URL: <http://www.nor-ijournal.com/ru/arhiv/> (дата звернення: 12.12.2020).
110. Кустріч Л. О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні. *Агросвіт*. 2018. № 1. С. 18–24. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/1_2018/4.pdf (дата звернення: 24.01.2019).
111. Лагодієнко Н. В. Управління фінансовими потоками аграрного підприємства. *Економічний аналіз*. 2014. Том 18. № 3. С. 60–64.
112. Лемішко О. О. Державна фінансова політика відтворення капіталу в аграрному секторі економіки. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 146–154.
113. Лупенко Ю. О., Тулуш Л. Д. Оподаткування сільського господарства в умовах трансформації спеціальних податкових режимів. *Економіка АПК*. 2016. № 1. С. 5–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016_1_3 (дата звернення: 26.09.2019).
114. Майовець Є. Й. Аграрне підприємництво в трансформаційній економіці України. URL: <http://www.disslib.org/ahrarne-pidpryyemnytstvo-v-transformatsiy-niy-ekonomitsi-ukrayiny.html> (дата звернення: 15.12.2020).
115. Мазур Ю.В. Державна підтримка АПК: суть, значення, сучасний стан. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і техніки*. 2017. №7. С. 128–136. URL: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3855.pdf> (дата звернення: 05.01.2018).
116. Макарчук Р. В. Скасування статусу платника податків за спеціальним режимом оподаткування як особлива форма фінансово-правової відповідальності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. Вип. 13(1). С. 112–115. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13\(1\)__30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13(1)__30) (дата звернення: 14.01.2018).
117. Малишко В. В., Пучко А. О. Фінансова політика України на сучасному етапі. *Траектория науки*. 2017. Т. 3. № 1. С. 4.1–4.8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/trna_2017_3_1_6 (дата звернення: 10.09.2019).

118. Малічевська Л. В. Фінансова політика як інструмент вирішення соціально-економічних проблем. *Фінансова інфраструктура у забезпеченні сталого розвитку* : збірник наукових матеріалів міжнар. наук.-практ.конф., 19 берез. 2019 р. Київ: КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2019. С. 167–168.

119. Марцинкевич В., Коломієць Н. Розвиток тваринництва в Україні проблеми та рекомендації. Київ, 2014. 32 с.

120. Марченко Л. Ю., Богомоленко Л. А. Спрощена система оподаткування, обліку і звітності в контексті змін податкового законодавства. *Економіка і регіон*. 2015. № 1. С. 118–123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2015_1_21 (дата звернення: 14.01.2018).

121. Маслак Н. Г. Формування системи управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств України. *Теорія, методологія, практика розвитку економіки та фінансів в умовах економічних зрушень*: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, 21 – 22 лип. 2016р. Дніпро: ДДАЕУ, 2016. URL: <http://www.dsau.dp.ua/ua/page/konferenc-2016-r.html> (дата звернення: 10.04.2019).

122. Масляніцина О.В. Заставна закупівля зерна як засіб державної підтримки товаровиробника. *Вісник Сумського національного аграрного університету, Серія "Фінанси і кредит"*. 2005. № 1. С. 102–108.

123. Мельник Т. М., Головачова О. С. Оцінка державної підтримки аграрного сектору України. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 3. С. 169–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2013_3_18 (дата звернення: 03.02.2019).

124. Методичні підходи до визначення рівня державної підтримки аграрного сектору. Електронне сховище Уманського національного університету садівництва : веб-сайт. URL: [http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/4629/1/Методичні%20підходи%20до%20визначення%20рівня %20державної%20 підтримки%20аграрного%20сектору.pdf](http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/4629/1/Методичні%20підходи%20до%20визначення%20рівня%20державної%20підтримки%20аграрного%20сектору.pdf) (дата звернення: 06.02.2019).

125. Методологічні пояснення. Офіційний сайт Головного управління статистики у Тернопільській області. 2011. URL: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/files/NR/NR0.htm> (дата звернення: 18.02.2019).

126. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 30.03.2021).

127. Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. Державне регулювання економіки : підручник. Львів : Українські технології, 1999. 640 с.

128. Міракін В. В. Особливості оподаткування сільськогосподарських кооперативів в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 4 (15). С. 105–110. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Mirakin-V.V..pdf> (дата звернення: 13.08.2019).

129. Мірошніченко В. О. Резерви посилення фінансового потенціалу аграрних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 12(2). С. 24–28. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12\(2\)__7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12(2)__7) (дата звернення: 12.04.2019).

130. Найденко О.Є., Торяник О.В. Вплив податкових пільг на результати діяльності підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 833–836. URL: <http://global-national.in.ua/issue-14-2016/22-vipusk-14-gruden-2016-r/2659-najdenko-o-e-toryanik-o-v-vpliv-podatkovikh-pilg-na-rezultatidiyalnosti-pidpriemstv> (дата звернення: 18.01.2019).

131. Недільська Л. В. Стан та шляхи удосконалення фінансового менеджменту сільськогосподарських підприємств. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2012. № 1(2). С. 303–311. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2012_1\(2\)__37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2012_1(2)__37) (дата звернення: 10.04.2019).

132. Непочатенко О. О., Колотуха С. М., Боровик П. М., Гузар Б. С. Земельні відносини та фінансові аспекти їх розвитку. *Економіка АПК*. 2017. № 6. С. 42–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_6_9 (дата звернення: 20.10.2020).

133. Непочатенко О. О., Юдін В. К. Страховий захист аграрних ризиків. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск # 2. С. 572–577. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/102.pdf (дата звернення: 22.03.2018).

134. Непочатенко Е. А., Прокомчук Е. Т., Гузар Б. С. Европейский и украинский опыт финансовой поддержки фермерской деятельности за счет налоговых инструментов. *Finance and Credit*. 2017. Vol. 23. Iss. 18. P. 1072–1092. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evropeyskiy-i-ukrainskiy-opyt-finansovoy-podderzhki-fermerskoj-deyatelnosti-za-schet-nalogovyh-instrumentov/viewer> (дата звернення: 10.11.2020).

135. Облік капітальних інвестицій. Навчальні матеріали онлайн: веб-сайт. URL: https://pidruchniki.com/1699071753254/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_kapitalnih_investitsiy (дата звернення: 09.10.2019).

136. Онегіна В. М., Вітковський Ю. П. Інвестування та реформування земельних відносин. *Управління розвитком соціально-економічних систем* : тези доп. III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (Харків, 23-24 квіт. 2020 р.). Харків, 2020. С. 40–42.

137. Онегіна В. М., Вітковський Ю. П. Інвестиції та земельна реформа в сільському господарстві в Україні. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2020. Vol. 6. № 4. С. 187–2010. URL: <https://are-journal.com/are/article/view/372/267> (дата звернення: 15.12.2020).

138. Онегіна В. М., Батюк Л. А. Державно-приватне партнерство та розвиток сільських територій в Україні. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 2. С. 64–71. URL: <http://apie.org.ua/uk/державно-приватне-партнерство-та-роз/> (дата звернення: 12.12.2017).

139. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11920 (дата звернення: 25.06.2018).

140. Оцінка прогнозу надходжень ПДВ на 2019 – 2021 роки. Financial and economic analysis office in the VRU: веб-сайт. 2019. URL:

https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2019/01/evaluation_of_vat_revenue_forecasting_in_2019-2021.pdf (дата звернення: 15.07.2019).

141. Пасічник Ю.В. Розвиток фінансових процесів в аграрному секторі економіки України. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація*: збірник тез доповідей учасників XVIII Всеукраїнської наукової конференції. Київ: ДП «Інформ. – аналіт. агентство», 2020. С. 122–125.

142. Пасічник Ю. В. Бюджетно-податковий механізм формування ресурсів держави. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 675–678. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/138.pdf> (дата звернення: 24.10.2020).

143. Пасічник Ю. В. Трансформація податкової системи України в процесі європейської інтеграції. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія : Економіка і менеджмент*. 2017. № 2. С. 96–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsuem_2017_2_13 (дата звернення: 12.09.2020).

144. Палькевич Ю. С. Оподаткування сільськогосподарських підприємств як елемент системи їх державного фінансового регулювання. *Економіка: теорія та практика*. 2016. № 1. С. 37–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econom_2016_1_7 (дата звернення: 20.01.2018).

145. Панасюк О. В. Переваги і недоліки спрощеної системи оподаткування в контексті новацій податкового кодексу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 10. С. 41–44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_10_10 (дата звернення: 13.01.2018).

146. Панухник О.В. Напрями та шляхи трансформації державної підтримки суб'єктів аграрної сфери України. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 1. С. 5–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apie_2017_1_3 (дата звернення: 07.01.2018).

147. Плюси та мінуси: хто виграє від дії мораторію на продаж землі: Юридична газета онлайн: веб-сайт. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/plyusi-ta-minusi-hto-vigrae-vid-diyi-moratoriyu-na-prodazh-zemli.html> (дата звернення: 21.12.2019).

148. Підприємства як основна ланка ринкової економіки, їх виробничі витрати і результати діяльності. Навчальні матеріали онлайн : веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/75392/agropromislovist/pidpriyemstva_osnovna_lanka_rinkovoy_i_ekonomiki_virobnichi_vitrati_rezultati_diyalnosti (дата звернення: 25.11.2020).

149. Поліщук Є. А., Гойванюк М. П., Василюшин Ю. П. Лісництво як напрям смарт спеціалізації регіону: європейський досвід. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/24.pdf (дата звернення: 25.02.2021).

150. Погріщук Б. Ресурсні та соціально-економічні умови для здійснення інвестиційної діяльності в зернопродуктовому підкомплексі. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 5. С. 315–319. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=xNvMtjQAAAAJ#d=gs_md_cita-d&u=%2Fcitations%3Fview_op%3Dview_citation%26hl%3Dru%26user%3DxNvMtjQAAAAJ%26cstart%3D20%26pagesize%3D80%26citation_for_view%3DxNvMtjQAAAAJ%3Au9iWguZQMMsC%26tzm%3D-120 (дата звернення: 13.12.2020).

151. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 30.03.2021).

152. Податок на прибуток – чинник стимулювання економіки? Zaxid.net: веб-сайт. URL: https://zaxid.net/podatok_na_pributok__chinnik_stimulyuvannya_ekonomiki_n1127412 (дата звернення: 09.10.2019).

153. Податок на прибуток підприємств 2015. Головбукх: веб-сайт. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/216-qqq-15-m1-14-01-2015-podatok-na-pributok-rpdrimstv-2015> (дата звернення: 11.10.2019).

154. Податок на прибуток у 2017 році. Державна фіскальна служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://lv.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-280995.html> (дата звернення: 12.10.2019).

155. Пономарьова Т. В., Чала Т. Г. Сучасний стан та перспективи оподаткування та обліку агробізнесу в Україні. *Соціальна економіка*. 2017. № 1.

С. 115–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2017_1_19 (дата звернення: 18.01.2018).

156. Попов В. М. Сучасні особливості фінансового забезпечення сільського господарства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2012. Вип. 22(2). С. 163–169. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22\(2\)__29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22(2)__29) (дата звернення: 14.09.2019).

157. Попова С.П. Фінансова підтримка фермерських господарств. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2014. № 2(1). С. 121–126. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2014_2\(1\)__27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2014_2(1)__27) (дата звернення: 05.07.2018).

158. Порядок використання коштів державного бюджету, що спрямовуються для селекції в рослинництві : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2005 р. № 325 / Кабінет Міністрів України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/325-2005-%D0%BF> (дата звернення : 22.08.2018).

159. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки виробництва продукції рослинництва на зрошуваних землях: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2008 р. № 345 / Кабінет Міністрів України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/345-2008-%D0%BF/paran11#n11> (дата звернення : 23.08.2018).

160. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів : Постанова Кабінету Міністрів України від 09 березня 2011 року № 272 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/244144148> (дата звернення: 09.05.2018).

161. Потрібне вдосконалення програми здешевлення сільгосптехніки вітчизняного виробництва на 2018-й : Agropolit.com. 2017. URL: <https://agropolit.com/news/6104-potribne-udoskonalennya-programi-zdeshevlennya-silgosptehniki-vitchiznyanogo-virobnitstva-na-2018> (дата звернення : 12.03.2018).

162. Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції : Закон України від 17 лип. 1997 р. № 468/97-ВР. URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/468/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.09.2018).

163. Про Державний бюджет України на 2005 рік: Закон України від 23 грудня 2004 р. № 2285-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2285-15> (дата звернення: 07.02.2019).

164. Про Державний бюджет України на 2006 рік: Закон України від 20 грудня 2005 р. № 3235-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3235-15> (дата звернення: 07.02.2019).

165. Про Державний бюджет України на 2007 рік: Закон України від 12 грудня 2006 р. № 489-V. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/489-16> (дата звернення: 08.02.2019).

166. Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 28 грудня 2007 р. № 107-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-17> (дата звернення: 08.02.2019).

167. Про Державний бюджет України на 2009 рік: Закон України від 26 грудня 2008 р. № 835-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-17> (дата звернення: 08.02.2019).

168. Про Державний бюджет України на 2010 рік: Закон України від 27 квітня 2010 р. № 2154-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2154-17> (дата звернення: 09.02.2019).

169. Про Державний бюджет України на 2012 рік : Закон України від 22 грудня 2011 р. № 4282-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4282-17> (дата звернення: 22.03.2019).

170. Про Державний бюджет України на 2013 рік: Закон України від 6 грудня 2012 р. № 5515-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5515-17> (дата звернення: 10.02.2019).

171. Про Державний бюджет України на 2014 рік : Закон України від 16 січня 2014 р. № 719-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-18> (дата звернення: 23.03.2019).

172. Про Державний бюджет України на 2015 рік : Закон України від 28 грудня 2014 р. № 80-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19> (дата звернення: 24.03.2019).

173. Про Державний бюджет України на 2016 рік : Закон України від 25 грудня 2015 р. № 928-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19> (дата звернення: 24.03.2019).

174. Про Державний бюджет України на 2017 рік : Закон України від 21 грудня 2016 р. № 1801-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> (дата звернення: 25.03.2019).

175. Про Державний бюджет України на 2018 рік : Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2246-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> (дата звернення: 25.03.2019).

176. Про Державний бюджет України на 2019 рік : Закон України від 23 листопада 2018 р. № 2629-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#Text> (дата звернення: 12.12.2020).

177. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> (дата звернення: 15.12.2020).

178. Про запровадження державних форвардних закупівель зерна: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 року № 736 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2007-%D0%BF> (дата звернення: 01.02.2020).

179. Про запровадження режиму державних заставних закупівель зерна : Постанова Кабінету міністрів України від 6 серпня 2008 року № 705 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/705-2008-%D0%BF> (дата звернення: 03.02.2020).

180. Про затвердження Методики визначення мінімальної та максимальної інтервенційної ціни об'єкта державного цінового регулювання : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2010 року № 159 / Кабінет Міністрів

України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/159-2010-%D0%BF> (дата звернення: 02.02.2020).

181. Про затвердження Порядку використання коштів Державного бюджету України на проведення державних виставкових заходів у сфері агропромислового комплексу: Наказ Міністерства аграрної політики України, Міністерства фінансів України № 113/299 від 17.04.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0355-03> (дата звернення: 23.10.2019).

182. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки сільськогосподарської дорадчої служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року № 1131 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1131-2007-%D0%BF> (дата звернення: 15.01.2019).

183. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з відтворення водних живих ресурсів у внутрішніх водоймах та Азово-Чорноморському басейні : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 337 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2007-%D0%BF> (дата звернення: 18.10.2020).

184. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки розвитку фермерських господарств: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1102 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF> (дата звернення: 20.12.2020).

185. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки для створення оптових ринків сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 року № 893 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/893-2010-%D0%BF> (дата звернення: 24.02.2020).

186. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки розвитку тваринництва та

переробки сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 107 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2018-%D0%BF> (дата звернення: 15.10.2020).

187. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для проведення селекції у рибному господарстві : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р. № 352 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/352-2007-%D0%BF> (дата звернення: 15.11.2020).

188. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 2005 р. № 587 / Кабінет Міністрів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2005-%D0%BF> (дата звернення: 12.03.2021).

189. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 300 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/300-2015-%D0%BF> (дата звернення: 06.10.2020).

190. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 року № 130 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF> (дата звернення: 10.10.2020).

191. Про затвердження Порядку розподілу бюджетної дотації для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції у 2017 році: Постанова Кабінету Міністрів

України від 8 лютого 2017 року № 83 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/83-2017-%D0%BF> (дата звернення: 06.10.2020).

192. Про затвердження Порядку та умов надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур шляхом здешевлення страхових платежів (премій) і переліку сільськогосподарських культур та видів страхових ризиків (продуктів), на які у 2012 році надається компенсація вартості страхових платежів (премій): Постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 року № 813 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/813-2012-%D0%BF/paran12#n12> (дата звернення: 29.04.2018).

193. Про Митний тариф України: Закон України від 4 черв. 2020 р. № 674-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text> (дата звернення: 13.07.2020).

194. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції : Закон України від 25 червня 2009 р. № 1561-VI. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1561-17> (дата звернення: 16.11.2020).

195. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Закон України від 9 лютого 2012 р. № 4391-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4391-17> (дата звернення: 17.09.2020).

196. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 липня 2011 р. № 3677-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17> (дата звернення: 20.11.2020).

197. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 р. № 1807-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15> (дата звернення: 16.01.2019).

198. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997р. № 469/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 25.08.2020).

199. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу : Закон України від 7 лютого 2002 р. № 3023-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3023-III> (дата звернення: 09.11.2020).

200. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/973-15> (дата звернення: 23.10.2020).

201. Рентабельність агробізнесу: Агробізнес сьогодні: веб-сайт. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/14820-rentabelnist-ahrobiznesu.html> (дата звернення: 21.12.2019).

202. Резнік Н., Березнянський М. Управління фінансами на сільськогосподарських підприємствах. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 485–488. URL: http://econa.at.ua/Vypusk_6/reznik-bereznskyu.pdf (дата звернення: 11.04.2019).

203. Ринок землі в Україні: Вікіпедія. веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ринок_землі_в_Україні (дата звернення: 18.12.2019).

204. Річний звіт про виконання Державного бюджету України. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 25.07.2019).

205. Руденко М. І. Методика оцінки ефективності формування фінансових ресурсів підприємства та оптимізація їх структури. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 18(2). С. 214–219. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18\(2\)__37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18(2)__37) (дата звернення: 23.01.2019).

206. Сенишин О. С. Формування стратегічних напрямів розвитку органічного землеробства в Україні з використанням методики SWOT-аналізу. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 112–120. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=xNvMtjQAAAAAJ> (дата звернення: 14.12.2020).

207. Сектор економіки. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B8 (дата звернення: 21.11.2020).

208. Сидор І. Фінансова політика держави: теоретичні аспекти та практична реалізація в Україні. *Світ фінансів*. 2009. № 4(21). С. 44–53. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:a1h122f5wm4Jsf.tneu.edu.ua/index.php/sf/article/download/382/390+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 11.09.2019).

209. Сидор І.П. Світовий досвід державного регулювання цін на продукти харчування. *Публічне управління та регіональна політика в країнах Центральної та Східної Європи*: Збірник матеріалів доповідей науково-практичної конференції з міжнародною участю, 22 жовт. 2012р. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. С. 275–277.

210. Сидоренко Р. В. Оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств: сучасний стан та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 12(2). С. 173–176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_12%282%29__34 (дата звернення: 01.07.2019).

211. Синчак В. П. Особливий механізм справляння податків і зборів в умовах функціонування спрощеної системи оподаткування. *Облік і фінанси*. 2020. № 2 (88). С. 103–113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2020_2_14 (дата звернення: 02.03.2021).

212. Синчак В. П., Ярмоленко Ю. Ю. Альтернативний порядок бюджетного відшкодування ПДВ сільгоспвиробникам в умовах системи електронного адміністрування. *Університетські наукові записки*. 2017. № 61. С. 168–181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2017_1_20 (дата звернення: 14.09.2020).

213. Сплата податку на прибуток: авансові внески, ставка, звітний період. Головбух: веб-сайт. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/215-qqq-16-m9-26-09-2016-splata-podatku-na-pributok> (дата звернення: 11.10.2019).

214. Ставки податків у 2014 році. Дебет-кредит: веб-сайт. URL: <https://news.dftk.ua/taxation/common/27261> (дата звернення: 10.10.2019).

215. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Київ: Державна служба статистики України, 2019. URL: www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf (дата звернення: 25.04.2020).

216. Структура сплачених податків агросектором за 2017 – 2018 роки: за видами та сферами діяльності. Agropolit.com: веб-сайт. URL: <https://agropolit.com/infographics/view/91> (дата звернення: 21.03.2018).

217. Структура агропромислового комплексу і сутність аграрної політики держави у період становлення ринкових відносин. Букліб: веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/28779/> (дата звернення: 17.11.2020).

218. Сутність, складові і типи фінансової політики. Фінанси (Загальна теорія) : веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/31148/> (дата звернення: 12.12.2020).

219. Танклевська Н. С., Мірошніченко В. О. Стратегічні орієнтири посилення фінансового потенціалу аграрних підприємств. Фінансовий простір. 2017. № 2(26). С. 53–58. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/518/516> (дата звернення: 19.03.2021).

220. Тваринництво України. Статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2012. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2013/sb/zb_tvar_2012.zip (дата звернення: 05.12.2019).

221. Тваринництво України. Статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/05/zb_tu2018.pdf (дата звернення: 07.12.2019).

222. Тваринництво України. Статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України, 2020. URL: www.ukrstat.gov.ua/kat_u/2020/zb_tvaryny_2019 (дата звернення: 13.12.2020).

223. Теорія фінансів : підручник / П. І. Юхименко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 576 с.

224. Тулуш Л. Д. Податкова реформа у сільському господарстві: ризики та перспективи. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2016. Вип. 88(2). С. 20–33. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/zhrumus_2016_88\(2\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/zhrumus_2016_88(2)_4) (дата звернення: 26.09.2019).

225. Україна в цифрах. Статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України. 2010. 258 с. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_ukr_zb.htm (дата звернення: 12.02.2019).

226. Україна в цифрах. Статистичний збірник. К.: Державна служба статистики України. 2017. 241 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/08/Ukr_cifra_2017_u.pdf (дата звернення: 13.02.2019).

227. Урба С. І. Реалізація експортного потенціалу аграрного сектору в системі зовнішньоекономічної безпеки України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 33. С. 116–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2019_33_19 (дата звернення: 15.10.2020).

228. Урба С. І. Пріоритетні напрями розвитку потенціалу аграрного сектора в системі забезпечення економічної безпеки України. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Економічні науки*. 2019. Т. 21. № 92. С. 141–146. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prioritetni-napryami-rozvitku-potentsialu-agrarnogo-sektora-v-sistemi-zabezpechennya-ekonomichnoyi-bezpeki-ukrayini> (дата звернення: 23.09.2020).

229. Урба С. І., Червона О. Ю. Аналіз фінансового забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 2. С. 37–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_2_9 (дата звернення: 23.10.2020).

230. Урба С. І. Пріоритети та інструменти розвитку аграрного сектора в системі забезпечення економічної безпеки України: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Львів, 2019. 553 с.

231. Фінансове забезпечення аграрного сектору: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / Ю. В. Пасічник та ін. Київ : НУБіП України, 2017. 454 с.

232. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи : монографія / І. В. Абрамова та ін. ; за ред. проф. Д. І. Деми. Житомир : ЖНАЕУ, 2015. 364 с.

233. Фінансова політика інвестиційно-інноваційного розвитку України : монографія / Т. Д. Сіташ та ін. ; за ред. В. Г. Дем'янишина. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 464 с.

234. Фінансова політика. Економико-правовая библиотека. веб-сайт. URL: https://www.vuzlib.su/fin_K/1-6.htm (дата звернення: 08.12.2019).

235. Фінансова політика та інструменти її проведення. Навчальні матеріали онлайн : веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/15290527/finansi/finansova_politika_instrumenti_provedennya (дата звернення: 13.12.2020).

236. Фінансові результати підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності (щорічна інформація). Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/fin/fin_rez/fr_ed/fr_ed_u/arh_fr_edo2016_u.htm (дата звернення: 14.02.2019).

237. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики. Навчальні матеріали онлайн : веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/12800528/finansi/finansoviy_mehanizm_yogo_rol_realizatsiyi_finansovoyi_politiki (дата звернення: 14.11.2020).

238. Фінансовий механізм. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%BC%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC (дата звернення: 20.11.2020).

239. Формування чистого прибутку (збитку) підприємств за видами економічної діяльності у 2014 році. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. 2014. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/fin/fchpr/fchpr_u/fchpr_14_u.htm (дата звернення: 24.07.2019).

240. Формування чистого прибутку (збитку) підприємств за видами економічної діяльності у 2016 році. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. 2016. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/fin/fchpr/fchpr_u/fchpr_sv_0416_u.htm (дата звернення: 22.07.2019).

241. Христюк Д. П. Аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 600–603. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/120.pdf> (дата звернення: 09.04.2019).

242. Хромушина Л.А. Спрощена система оподаткування в Україні: реалії, проблеми та перспективи застосування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Випуск 14. С. 875–879. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/175.pdf> (дата звернення: 10.01.2018).

243. Чурилова Т.М. Державне регулювання розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 262–265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2013_4_64 (дата звернення: 07.09.2018).

244. Шалімова Н. С. Оцінка обсягів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та урахування пріоритетів регіонального розвитку при її отриманні. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2017. №5/2(34). С. 12–17. URL: <http://journals.uran.ua/sciencerrise/article/view/102514/98192> (дата звернення: 16.02.2019).

245. Шолойко А. С. Методологічні підходи до оцінки ефективності державної підтримки сільського господарства. 2012. № 3. С. 120–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2012_3_24 (дата звернення: 17.02.2019).

246. Шолойко А. С. Державна фінансова підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в умовах застосування програмно-цільового методу бюджетного фінансування. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/derzhavna-finansova-pidtrimka-silskogospodarskih-obslugovuyuchih-kooperativiv-v-umovah-zastosuvannya-programnocilovogo-metodu-byudzhethnogo-> (дата звернення: 10.09.2018).

247. Шпортюк Н., Пугач А. Державно-управлінські засади регулювання діяльності аграрних підприємств засобами оподаткування. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2016. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2016_2_17 (дата звернення: 03.07.2019).

248. Яцух О. О. Механізм запровадження форвардних операцій аграрним фондом на ринку України та оцінка його ефективності. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6350> (дата звернення: 17.02.2019).

249. Яцух О. О. Оцінка діючого механізму форвардних операцій та його аналітичне забезпечення. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2018. № 2. С. 104–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2018_2_17 (дата звернення: 19.02.2019).

250. Voronos V. G., Shkarupa O. V., Demchyshak N. B., Sineviciene L., Kubakh T. G. Strategic orientation of innovative activity regulation: Ukraine and EU integration process. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. Т. 1. № 32. Рр. 307–318. URL: <http://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/2890/2928> (дата звернення: 25.12.2020).

251. Dibrova A., Davydenko N., Nehoda Y., Titenko Z. Financial provision for competitiveness of agricultural enterprises. *Intellectual Economics*. 2020. Vol. 14. No. 1. Рр. 67–75. URL: <https://ojs.mruni.eu/ojs/intellectual-economics/article/view/5710/4891> (дата звернення: 12.02.2021).

252. Davydenko N., Skryphyk H. Evaluation methods of investment attractiveness of Ukrainian agricultural enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Vol. 3. № 5. Рр. 103–107. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/324/pdf> (дата звернення: 12.08.2020).

253. Davydenko N., Wasilewska N. Paradigm of Financial Provision of the Agricultural Land Restoration in Ukraine. *Scientific Journal Warsaw University of Life Sciences – SGGW. Problems of World Agriculture*. 2017. Vol. 17 (XXXII). № 4. Рр. 41–51. URL: <https://ageconsearch.umn.edu/record/266500/> (дата звернення: 14.01.2021).

254. Dema D., Abramova I., Nedilska L. Financial and economic conditions of rural development in Ukraine. *Eastern Journal of European Studies*. 2019. Vol. 10. Issue 1. Pp. 199–220. URL: https://ejes.uaic.ro/articles/EJES2019_1001_DEM.pdf (дата звернення: 01.12.2020).

255. Hmyria V., Spirkina O., Maksymenko N., Tanklevska N. Financial and legal aspects of the organization of the agriculturally used areas market. *Bulletin of national academy of sciences of the republic of Kazakhstan*. 2019. Vol. 6. №. 382. Pp. 130–135. URL: http://dspace.sfa.org.ua/bitstream/123456789/1126/1/Maksymenko_Finansial.pdf (дата звернення: 25.03.2021.)

256. Kvasha S., Davydenko N., Pasichnyk Y., Viatkina T., Wasilewska N. GDP modelling: assessment of methodologies and peculiarities of its usage in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2018. Volume 16. Issue 4. Pp. 186–200. URL: <https://businessperspectives.org/journals/problems-and-perspectives-in-management/issue-297/gdp-modelling-assessment-of-methodologies-and-peculiarities-of-its-usage-in-ukraine> (дата звернення: 27.12.2020).

257. Kvasha S., Davidenko N., Ivanko A., Titenko Z. Modeling the partial equilibrium in the milk and dairy market in Ukraine. *Global Journal of Environmental Science and Management*. 2019. Vol. 5. Special Issue. Pp. 78–86. URL: https://www.gjesm.net/article_35462_13a73b75bc3c8c7719d68ac8005d93d9.pdf (дата звернення: 07.03.2021).

258. Nepochatenko O. O., Yermakov O. Y., Novak I. M., Kuzina R. V., Reznik N. P. Forecasting Investment Demand of Ukrainian Agrarian Enterprises. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*. 2020. Vol. 12. Issue. 07. Pp. 359–369. URL: <https://www.jardcs.org/abstract.php?id=5507#> (дата звернення: 14.12.2020).

259. Onegina O., Megits V., Antoshchenkova N., Boblovskiy V. Outcome of capital investment on labor productivity in agriculture sector of Ukraine. *Journal of Eastern European and Central Asian Research*. 2020. Vol. 7. № 1. Pp. 12–25. URL: <https://ieeca.org/journal/index.php/JEECAR/article/view/355/264> (дата звернення: 25.12.2020).

260. Pasichnyk Y. Export of agricultural and food products of Ukraine: concept of prospects. *Journal of European Economy*. 2020. Vol. 9. № 2 (73). Pp. 265–283. URL: <http://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1440/1437> (дата звернення: 28.12.2020).

261. Pidkhomnyi O. M., Demchyshak N. B., Dropa Y. B. Population financial activity in the formation of indicators for public confidence level and shadow economy risks: the case of Ukraine. *Espacios*. 2019. Vol. 40. Issue 38. Pp. 16. URL: <https://www.revistaespacios.com/a19v40n38/19403816.html> (дата звернення: 10.12.2020).

262. Pidknomnyi O. M., Demchyshak N. B., Dropa Y. B. Confidence as the national economy pricing and shadowing factor: The case of Ukraine. *Espacios*. 2019. Vol. 40. №. 20. Pp. 21. URL: <http://www.revistaespacios.com/a19v40n20/19402021.html> (дата звернення: 13.12.2020).

263. Rohov H., Kolodiziev O., Shulga N., Krupka M., Riabovolyk T. Factors affecting the dividend policy of non-financial joint-stock companies in Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*. 2020. Vol. 17. Issue. 3. Pp. 40–53. URL: <https://businessperspectives.org/index.php/journals/investment-management-and-financial-innovations/issue-360/factors-affecting-the-dividend-policy-of-non-financial-joint-stock-companies-in-ukraine> (дата звернення: 10.12.2020).

264. Rozhko O. D., Marenych T. H., Onegina V. M., Belyayeva L. A., Maliy O. G. Bank credit in financial provision of agricultural enterprises. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 4. № 31. Pp. 41–51. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/190787> (дата звернення: 14.12.2020).

265. Senyshyn O., Kundytskyj O. Application of SWOT-analysis method in forming the organic farming development strategy as a basis of success of the food industry in Ukraine. *Journal of Management and Finance*. 2018. Vol. 16. № 1/1. Pp. 187–201. URL: http://wzr.ug.edu.pl/.zif/7_16.pdf (дата звернення: 03.12.2020).

266. Senyshyn O., Kundytskyj O., Klepanchuk O. An index analysis for the assessment of the competitiveness of food products in Ukraine. *Journal of*

Competitiveness. 2019. Vol. 11. № 2. Pp. 130–143. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=8MqE2moAAAAJ#d=gs_md_cita-d&u=%2Fcitations%3Fview_op%3Dview_citation%26hl%3Dru%26user%3D8MqE2moAAAAJ%26citation_for_view%3D8MqE2moAAAAJ%3Ar0BpntZqJG4C%26tzom%3D-120 (дата звернення: 01.12.2020).

267. Squires J. Three Essays on Finance, Agricultural Aid, and Development: Candidate's thesis / Western Michigan University. Kalamazoo, 2016. 88 p.

268. Trusova N. V., Tanklevska N. S., Synchak V. P., Prystemskyi O. S., Tereshchenko M. A. State support of agro-insurance of agricultural risks in the market of goods derivatives of Ukraine. *Industrial Engineering and Management Systems*. 2020. Vol. 19. № 1. Pp. 93–102. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/11743/1/Industrial%20Engineering%20%26%20Management%20System_Vol%2019%2c%20No%201%2c%20March%202020%2c%20pp.93-102.pdf (дата звернення: 12.03.2021).

269. Trusova N., Prystemskyi O., Hryvkiivska O., Sakun A., Kyrylov Y. Modeling of system factors of financial security of agricultural enterprises of Ukraine. *Regional Science Inquiry*. 2021. Vol. XIII, (1). Pp. 169–182. URL: <http://dspace.ksau.kherson.ua/bitstream/handle/123456789/6579/%d0%9f%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b5%d0%bc%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9%20%d0%9e.%d0%a1..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 15.06.2021).

270. Trusova N. V., Hryvkiivska O. V., Yavorska T. I., Prystemskyi O. S., Kepko V. N., Prus Y. O. Innovative development and competitiveness of agribusiness subjects in the system of ensuring of economic security of the regions of Ukraine. *Rivista di studi sulla sostenibilita*. 2020. Issue. 2. Pp. 141–156. URL: <https://www.francoangeli.it/%28X%281%29%29/Riviste/SchedaRivista.aspx?IDArticolo=68052&Tipo=Articolo%20PDF&lingua=en&idRivista=168> (дата звернення: 14.02.2021).

271. Trusova N., Hryvkiivska O. The development of integrated business structures of Ukraine on innovative and investment basis. *VUZF Review*. 2021. Vol. 6.

№. 1. Pp. 87–97. URL: <http://papersvuzf.net/index.php/VUZF/article/view/144/148>
(дата звернення: 29.05.2021).

272. Vankovych D. V. Halaiko A. M. Estimation of efficiency of management of financial resources of agricultural enterprises in Ukraine. *Black Sea Scientific Journal of Academic Research*. 2019. Vol. 44. Issue 01. Pp. 41–49.

273. Zbarsky V. K., Trusova N. V., Sokil O. H., Pochernina N. V., Hrytsaienko M. I. Social and economic determinants for the development of resource potential of small forms of agrarian production in Ukraine. *Industrial Engineering and Management Systems*. 2020. Vol. 19. №. 1. Pp. 135–142. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/10304/1/00019_001_133.pdf (дата звернення: 02.03.2021).

ДОДАТКИ

Додаток А

**ІНСТРУМЕНТИ ОСНОВНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

Вид державної підтримки	Напрямок державної підтримки	Різновид державної підтримки
Пряма державна підтримка	1.1 Підтримка сільського господарства	1.1.1. Державні форвардні закупівлі зерна. 1.1.2. Державні заставні закупівлі зерна. 1.1.3. Компенсація лізингових платежів. 1.1.4. Компенсація та відшкодування за рахунок державних коштів сільськогосподарським підприємствам вартості побудованих у сільській місцевості соціально-побутових об'єктів (житлових об'єктів, гуртожитків, дитячих садків і ясел, шкіл, медичних пунктів), інженерно-технічних комунікацій (доріг, водопровідних, каналізаційних, газових мереж і мереж електропередачі, альтернативних видів енергопостачання і теплопостачання, при умові, що вони забезпечать роботу цих соціально-побутових об'єктів). 1.1.5. Підтримка маркетингових послуг і просування продукції на ринок (створення та підтримка розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції, державної системи моніторингу аграрного ринку, біржової торгівлі товарними деривативами та продукцією, заготівельно-збутових, постачальницьких та інших обслуговуючих суб'єктів господарювання і організацій в галузі агропромислового комплексу, організація виставкових заходів та виставок). 1.1.6. Підтримка заходів, що пов'язані із забезпеченням безпеки і контролю якості продуктів харчування. 1.1.7. Пільгове кредитування. 1.1.8. Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва. 1.1.9. Державна підтримка сільськогосподарської дорадчої діяльності. 1.1.10. Стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу.
	1.2. Підтримка тваринництва	1.2.1. Часткова компенсація вартості будівництва і реконструкції тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції. 1.2.2. Погашення бюджетної кредиторської заборгованості, яка зареєстрована в органах Державної

		<p>казначейської служби України, за попередній бюджетний період.</p> <p>1.2.3. Часткова компенсація куплених для подальшого відтворення племінних тварин, до яких належать телиці, нетелі, корови молочного, м'ясного і молочно-м'ясного напрямів продуктивності, свинки, кнурці, вівцематки, барани, бджолині пакети і матки, ярки, сперма бугаїв, ембріони великої рогатої худоби, що мають генетичну цінність.</p> <p>1.2.4. Часткове відшкодування вартості будівництва та/або реконструкції тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, компаній з перероблення сільгосппродукції у частині витрат, котрі профінансовані без врахування ПДВ за рахунок кредитів банківських установ.</p> <p>1.2.5. Бюджетна дотація, спеціальна бюджетна дотація, спеціальна бюджетна дотація за наявні бджолосім'ї.</p> <p>1.2.6. Часткова компенсація сільськогосподарським виробникам вартості будівництва та/або реконструкції компаній з перероблення зерна.</p> <p>1.2.7. Здешевлення вартості засобів ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин.</p> <p>1.2.8. Відшкодування вартості об'єктів, що профінансовані за рахунок кредитів банківських установ.</p>
Пряма державна підтримка	1.3. Підтримка рослинництва	<p>1.3.1. Часткове відшкодування селекції в рослинництві.</p> <p>1.3.2. Часткова компенсація вартості електроенергії, котра використовується для поливу сільськогосподарських культур на зрошуваних землях.</p>
	1.4. Підтримка рибного господарства	<p>1.4.1. Бюджетна підтримка проведення селекції в рибному господарстві.</p> <p>1.4.2. Державна підтримка здійснення заходів із відтворення водних живих ресурсів у внутрішніх водоймах і Азово-Чорноморському басейні.</p>
	1.5. Підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	<p>1.5.1. Часткова компенсація 90% вартості сільськогосподарської техніки та обладнання без урахування податку на додану вартість за умови попередньої сплати цим господарюючим суб'єктом постачальнику техніки 10% її вартості й укладення з місцевими органами виконавчої влади, котрі реалізують державну аграрну політику відповідної угоди.</p>
	1.6. Підтримка страхування продукції сільськогосподарських підприємств	<p>1.6.1. Компенсація 50% страхових платежів сільгоспвиробників.</p>

Пряма державна підтримка	1.7. Підтримка фермерських господарств	<p>1.7.1. Сплата процентів за користування кредитами банківських установ в обсязі облікової ставки Національного банку України, що діє на дату нарахування відсотків за користування такими кредитами.</p> <p>1.7.2. Збільшення наукових досліджень із проблем організаційного випуску сільгосппродукції та наданням рекомендацій з питань в їхній роботі досягнень науково-технічного прогресу.</p> <p>1.7.3. Перепідготовка, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів фермерських господарств в сільськогосподарських навчальних закладах.</p> <p>1.7.4. Розроблення проектів відведення земельних ділянок для діяльності фермерського господарства.</p> <p>1.7.5. Внесення страхових платежів за угодами обов'язкового страхування, види котрого встановлені у пунктах 11 та 30 частини першої статті 7 Закону України "Про страхування", - у обсязі не більш як 50 %.</p> <p>1.7.6. Купівля одного трактора, комбайна, вантажного автомобіля вітчизняного випуску, а також зарубіжного походження, котрі не виготовляються в Україні, відповідно до переліку, який затверджується урядом при умові їх наступної експлуатації протягом 3-ох років за дати державної реєстрації – в обсязі 30% без врахування суми ПДВ, але не більше 200 тис. грн. на одиницю техніки.</p> <p>1.7.7. Будівництво і реконструкція тваринницьких приміщень (з врахуванням виготовлення проектно-кошторисної документації) – в обсязі 30% без врахування суми ПДВ, проте не більше 200 тис. грн. на побудований або реконструйований об'єкт.</p>
	1.8. Підтримка оптових ринків сільськогосподарської продукції	<p>1.8.1. Сприяння створенню та організації ефективного функціонування і діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції.</p> <p>1.8.2. Правове забезпечення роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції, у тому числі як агропромислових суб'єктів господарювання, які продовжують виробництво сільгосппродукції, здійснюють обслуговування інших виробників сільськогосподарської продукції шляхом забезпечення обороту цієї продукції.</p> <p>1.8.3. Надання бюджетної підтримки оптовим ринкам сільськогосподарської продукції в період їх становлення.</p> <p>1.8.4. Фінансова участь держави в створенні оптових ринків сільськогосподарської продукції та інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, котра є необхідна для їх функціонування.</p> <p>1.8.4. Створення і підтримка функціонування системи інформаційного забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції.</p> <p>1.8.5. Часткова чи повна компенсація вітчизняним товаровиробникам витрат на складування та зберігання продукції сільськогосподарських підприємств впродовж періоду становлення оптових ринків сільськогосподарської продукції за рахунок державних фінансових ресурсів.</p>

Пряма державна підтримка		<p>1.8.6. Застосування до оптових ринків сільськогосподарської продукції механізмів бюджетної підтримки і допомоги агропромисловим підприємницьким структурам, в тому числі кредитній спілці.</p> <p>1.8.7. Надання оптовим ринкам сільськогосподарської продукції земельних ділянок із земель комунальної або/та державної власності для розташування оптових ринків сільськогосподарської продукції.</p> <p>1.8.8. Вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб для забезпечення роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції.</p> <p>1.8.9. Створення на територіях оптових ринків сільськогосподарської продукції із значною кількістю зовнішньоекономічних операцій митних постів.</p> <p>1.8.10. Участь держави у будівництві під'їзних шляхів територій оптових ринків сільськогосподарської продукції, мереж водо – та електропостачання та інших комунікацій загального призначення.</p> <p>1.8.11. Внесення до місцевих програм соціально-економічного розвитку заходів із створення і забезпечення роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції.</p> <p>1.8.12. Підготовка і підвищення кваліфікації кадрів, необхідних для забезпечення роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції.</p> <p>1.8.13. Популяризація переваг реалізації сільгосппродукції партіями.</p> <p>1.8.14. Сприяння кооперації виробників сільгосппродукції для реалізації цієї продукції на ринку і створенню кооперативних оптових ринків сільськогосподарської продукції.</p>
	1.9. Підтримка виноградарства, садівництва і хмелярства	<p>1.9.1. Здійснення робіт із придбання матеріалів для будівництва шпалери та встановлення систем краплинного зрошення та купівля матеріалів в обсязі до 50% здійснених витрат (після цілковитого закінчення монтажних робіт).</p> <p>1.9.2. Придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур, хмелю і винограду в обсязі 80% вартості здійснених робіт (після садіння або ремонту насаджень).</p> <p>1.9.3. Нове будівництво і реконструкція холодильників для зберігання плодів ягід, столових сортів винограду і хмелю власного виготовлення, цехів первинної переробки винограду, плодів і ягід власного виробництва, об'єктів із заморожування ягід і плодів товаровиробникам, котрі вирощують ягоди і плоди, в обсязі до 30% вартості (без врахування ПДВ).</p> <p>1.9.4. Купівля ліній товарного оброблення ягід і плодів, автоматизованих ліній із висушування хмелю, плодів і ягід власного випуску, ліній із перероблення власно вирощених ягід, плодів, технічних сортів винограду на соки, пюре, виноматеріали після закінчення пусконаладжувальних робіт.</p> <p>1.9.5. Придбання обладнання, техніки і механізмів (зокрема іноземного виготовлення, котрі не виробляються в Україні) для здійснення технологічних операцій у виноградарстві, садівництві та хмелярстві до 30% їхньої вартості.</p>

Непряма державна підтримка	2.1. Підтримка сільського господарства	2.1.1. Нульова ставка ввізного мита для техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва, аналоги яких не виготовляються в Україні і які ввозяться сільськогосподарськими виробниками для власних потреб. 2.1.2. Звільнення від оподаткування митом сільгоспмашин, які працюють на біопаливі.
	2.2. Спрощена система оподаткування	2.2.1. Підтримка четвертої категорії сільськогосподарських виробників.
Непряма державна підтримка	2.3. Підтримка тваринництва	2.3.1. Встановлення кількісних обмежень (квот) на ввезення продукції, котра підпадає під визначення 1 і 2 груп Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.

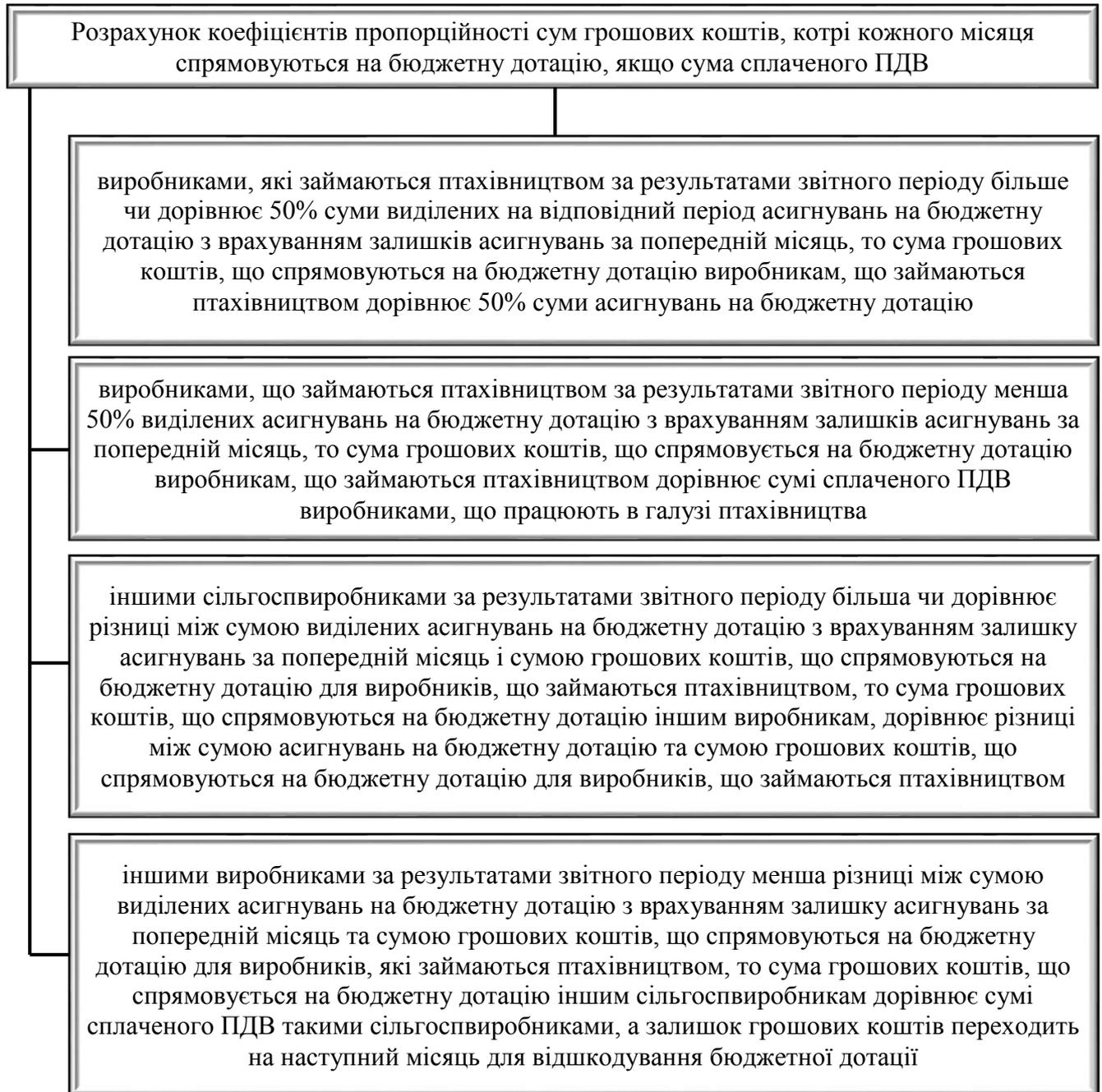
Джерело: побудовано на основі даних [158; 159; 160; 162; 177; 178; 179; 181; 182; 183; 184; 185; 186; 187; 188; 189; 190; 191; 192; 193; 194; 195; 196; 197; 198; 199; 200]

ЧАСТКОВА КОМПЕНСАЦІЯ ВАРТОСТІ ПЛЕМІННИХ ТВАРИН, БДЖІЛ, ЕМБРІОНІВ І СПЕРМИ

<p>Часткова компенсація вартості племінних тварин, бджіл, ембріонів і сперми проводиться на безповоротних засадах підприємствам, котрі є юридичними особами за період з 1-го жовтня попереднього року до 30-го вересня поточного року, в обсязі до 50 % вартості (без ПДВ), проте не більш як</p>	
	<p>за придбані в Україні племінні телиці, нетелі, корови молочного, м'ясного та молочно-м'ясного напрямку продуктивності вітчизняного походження із племінних заводів і племінних репродукторів чи за ввезені у режимі імпорту – 31500 грн за одну голову</p>
	<p>за придбані в Україні племінні свинки і кнурці із племінних заводів і племінних репродукторів чи ввезені у режимі імпорту – 10000 грн за одну голову</p>
	<p>за придбані в Україні племінні вівцематки, барани, ярки із племінних заводів і племінних репродукторів чи за ввезені у режимі імпорту – 11000 грн за одну голову</p>
	<p>за придбану в Україні ідентифіковану сперму бугаїв чи за ввезену у режимі імпорту, при умові внесення плідників до Каталогу бугаїв молочних, молочно-м'ясних порід / Каталогу бугаїв м'ясних порід і типів з визначеного племінною цінністю, - 100 грн за одну дозу в розрахунку не більше 3-ьох доз на одну голову власного молочного поголів'я за період із 1-го жовтня попереднього року до 30-го вересня поточного року чи 300 грн. за одну дозу сексованої сперми із розрахунку не вище 1-ї за одну голову власного маточного поголів'я за період з 1-го жовтня попереднього року до 30-го вересня поточного року</p>
	<p>за придбані в племінних заводів і в бджолорозплідників бджолині матки – 100 грн на одну штуку, бджолині пакети – 500 грн на одну штуку</p>
	<p>за ембріони великої рогатої худоби – 500 грн за одну штуку</p>
	<p>за закуплену в суб'єктів господарювання (об'єднань) із племінної справи в тваринництві сперму кнурів чи за ввезену у режимі імпорту при умові, що плідники за результатами бонітування включені до плідників, котрі застосовуються для відтворення стада з якістю спермопродукції не нижчу I класу, - 100 грн із розрахунку не вище 5-ти доз за одну голову власного маточного поголів'я за період із 1-го жовтня попереднього року до 30-го вересня поточного року</p>

Джерело: складено автором на основі даних [186]

**РОЗРАХУНОК КОЕФІЦІЄНТІВ ПРОПОРЦІЙНОСТІ СУМ ГРОШОВИХ
КОШТІВ, КОТРІ КОЖНОГО МІСЯЦЯ СПРЯМОВУЮТЬСЯ НА
БЮДЖЕТНУ ДОТАЦІЮ**

Джерело: складено автором на основі даних [191]

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДХИЛЕННЯ ПРОГНОЗНИХ
ЗНАЧЕНЬ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ АПК ВІД
ФАКТИЧНИХ ЗА НОВОЮ МЕТОДИКОЮ І ФУНКЦІЄЮ FORECAST MS
EXCEL**

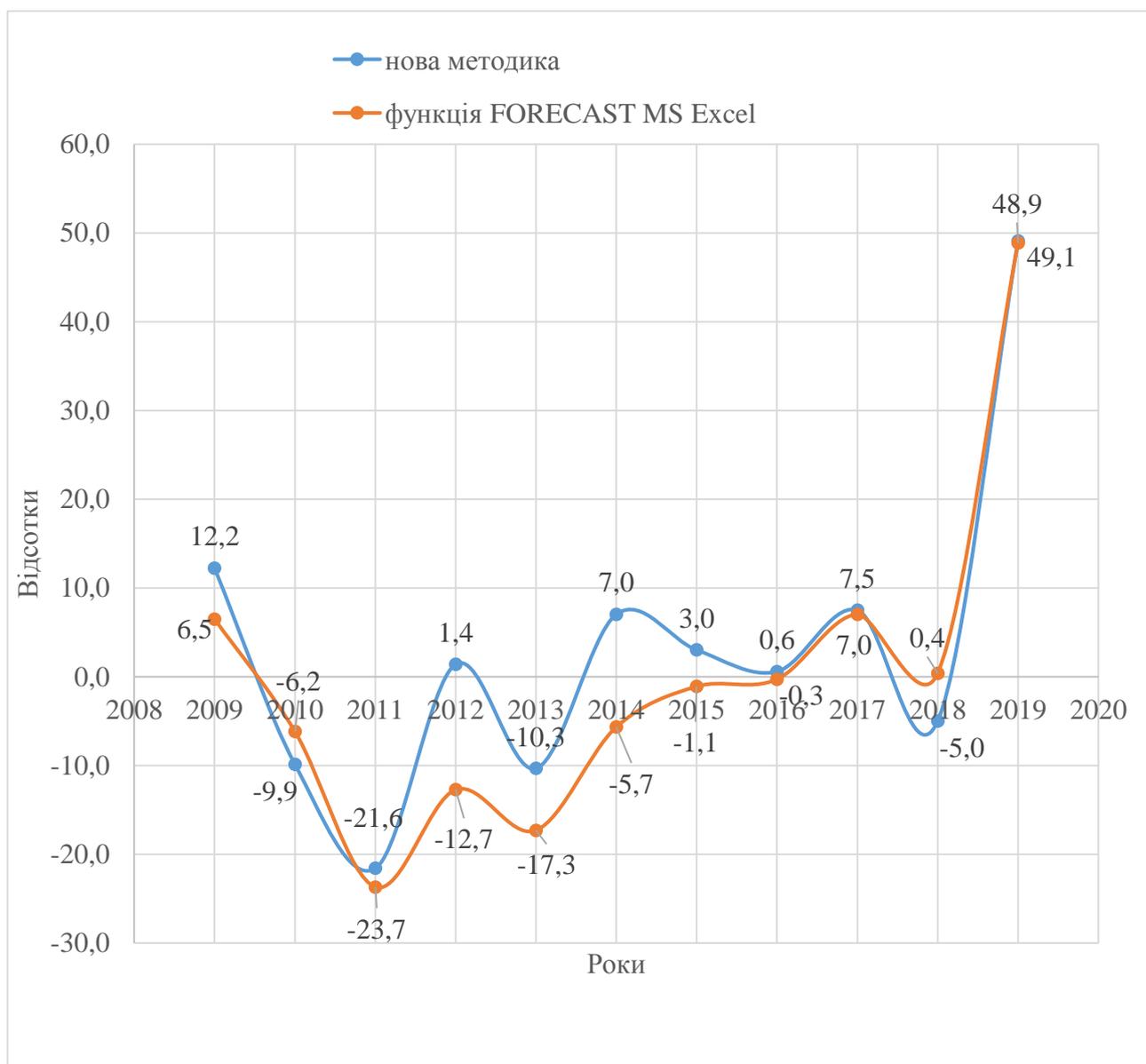

Рис. Д.1. Відхилення прогнозних значень величини виробленої продукції від дійсних (у відсотках до фактичного значення)

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

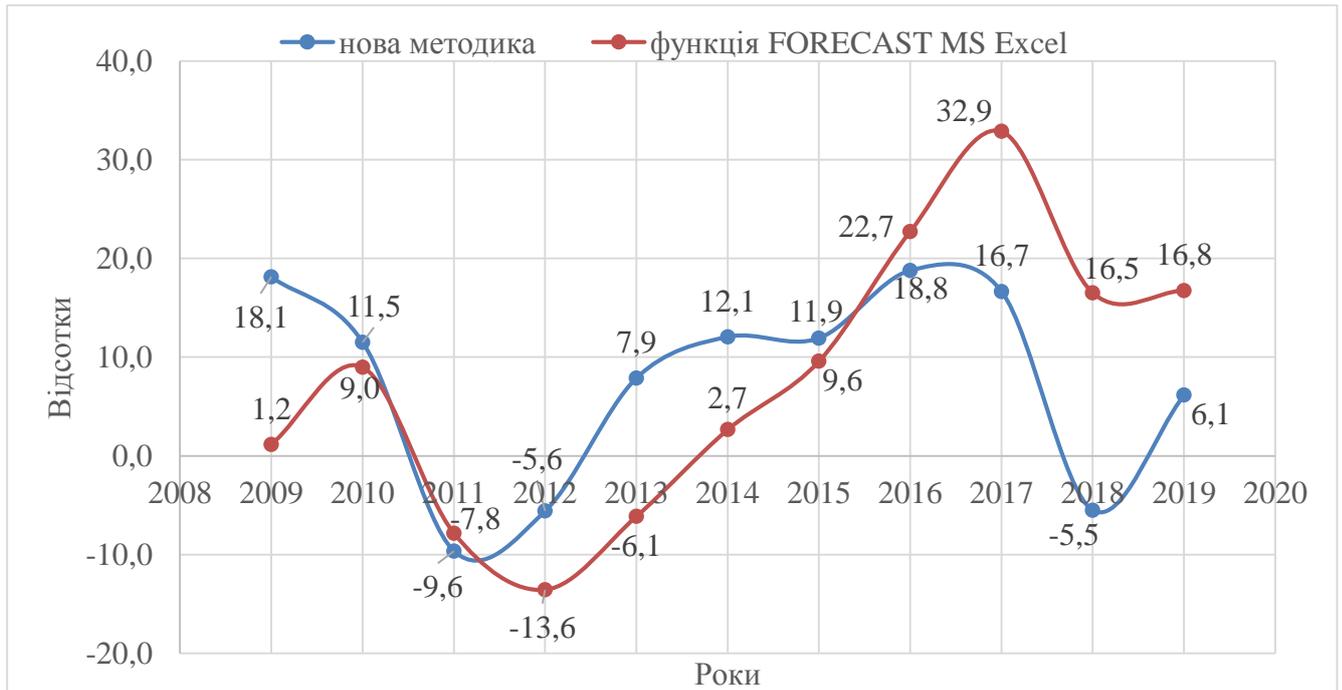

Рис. Д.2. Відхилення прогнозних значень витрат на виробництво продукції в АПК від фактичних (у відсотках до дійсного значення)

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

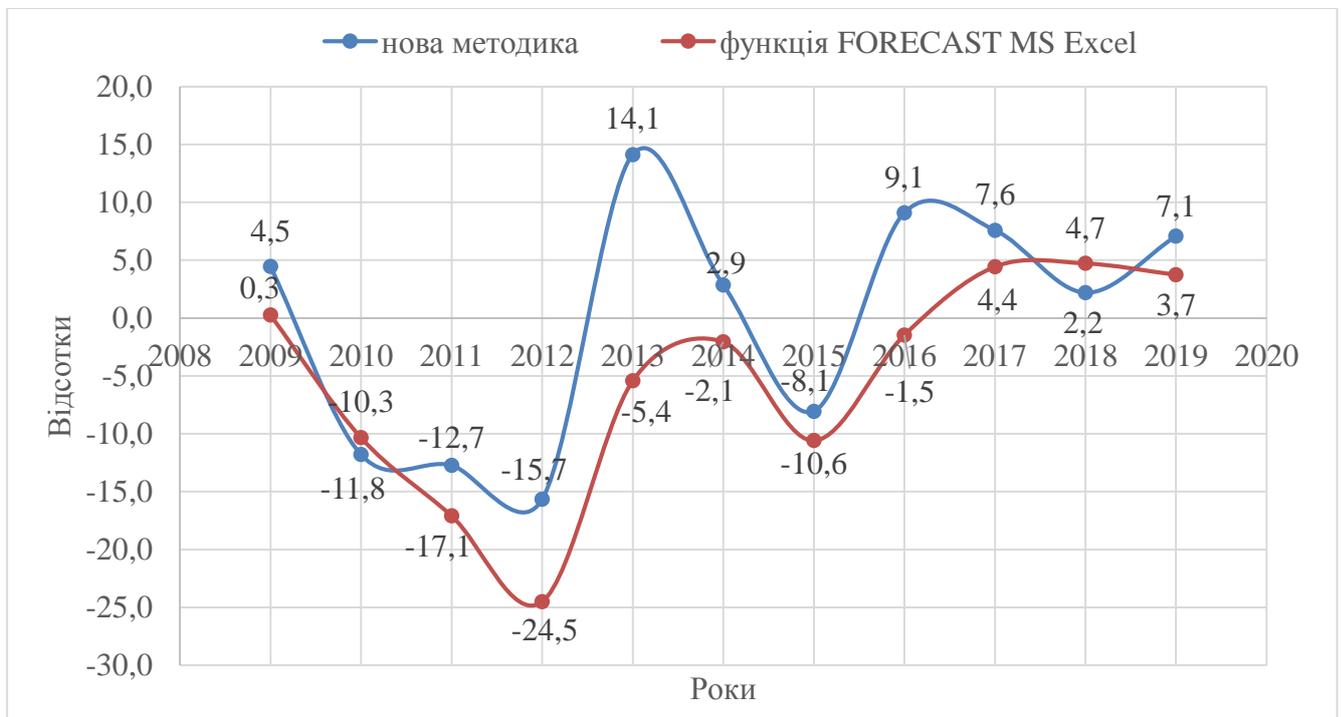

Рис. Д.3. Відхилення прогнозних значень обсягу проданої продукції з ПДВ від фактичних (у відсотках до дійсного значення)

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

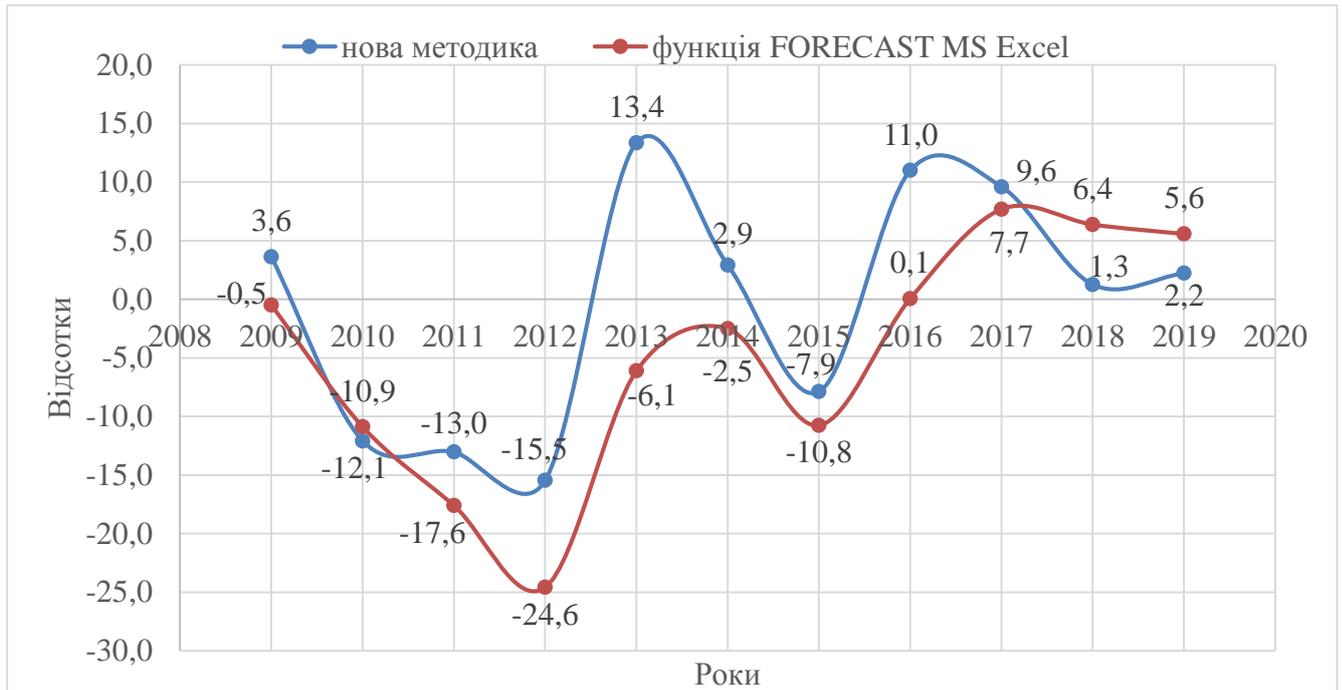

Рис. Д.4. Відхилення прогнозних значень обсягу реалізованої продукції без ПДВ від фактичних (у відсотках до дійсного значення)

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

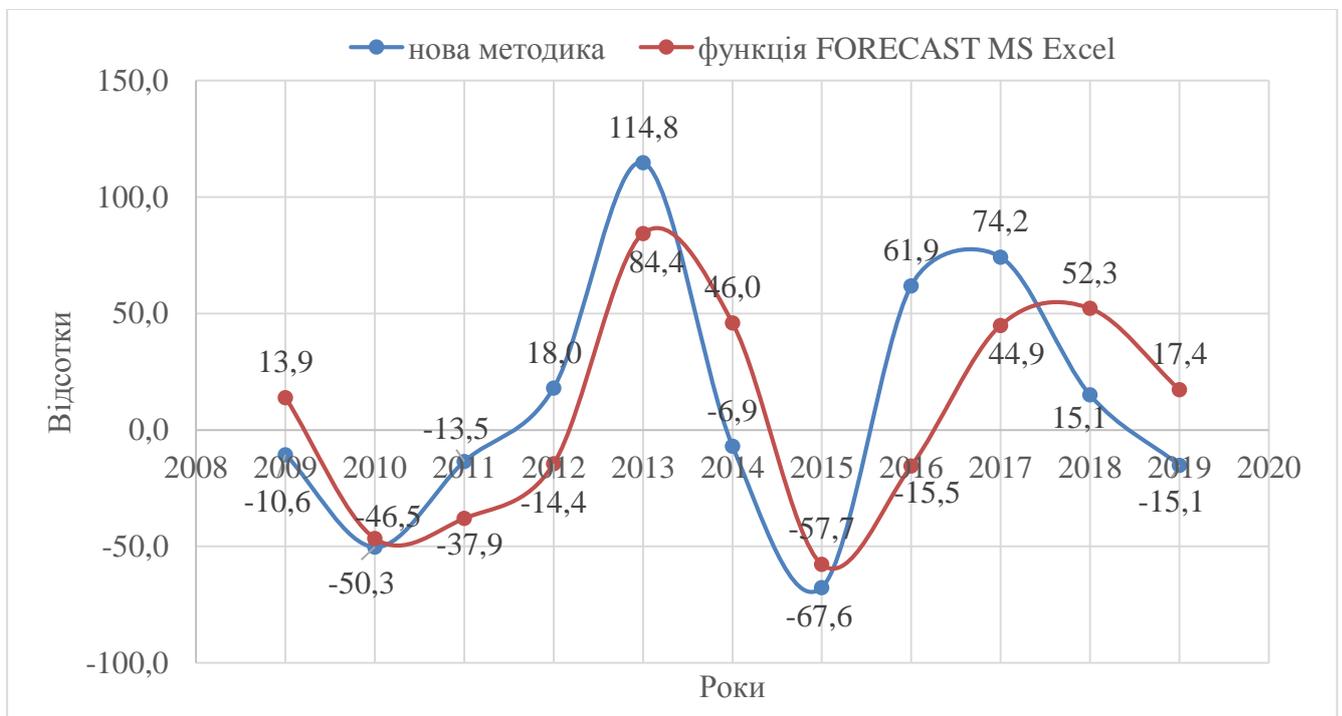

Рис. Д.5. Відхилення прогнозних значень фінансових результатів до оподаткування від фактичних (у відсотках до дійсного значення)

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

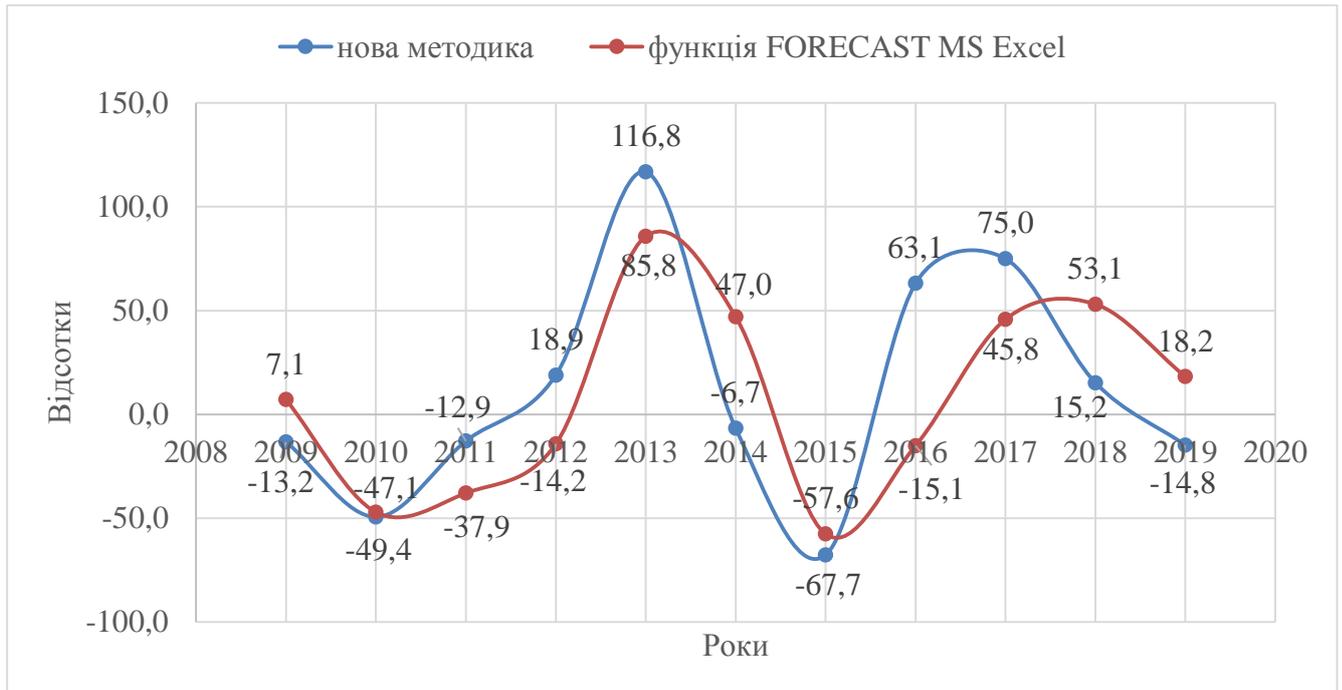

Рис. Д.6. Відхилення прогнозних значень чистого прибутку від фактичних (у відсотках до дійсного значення)

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

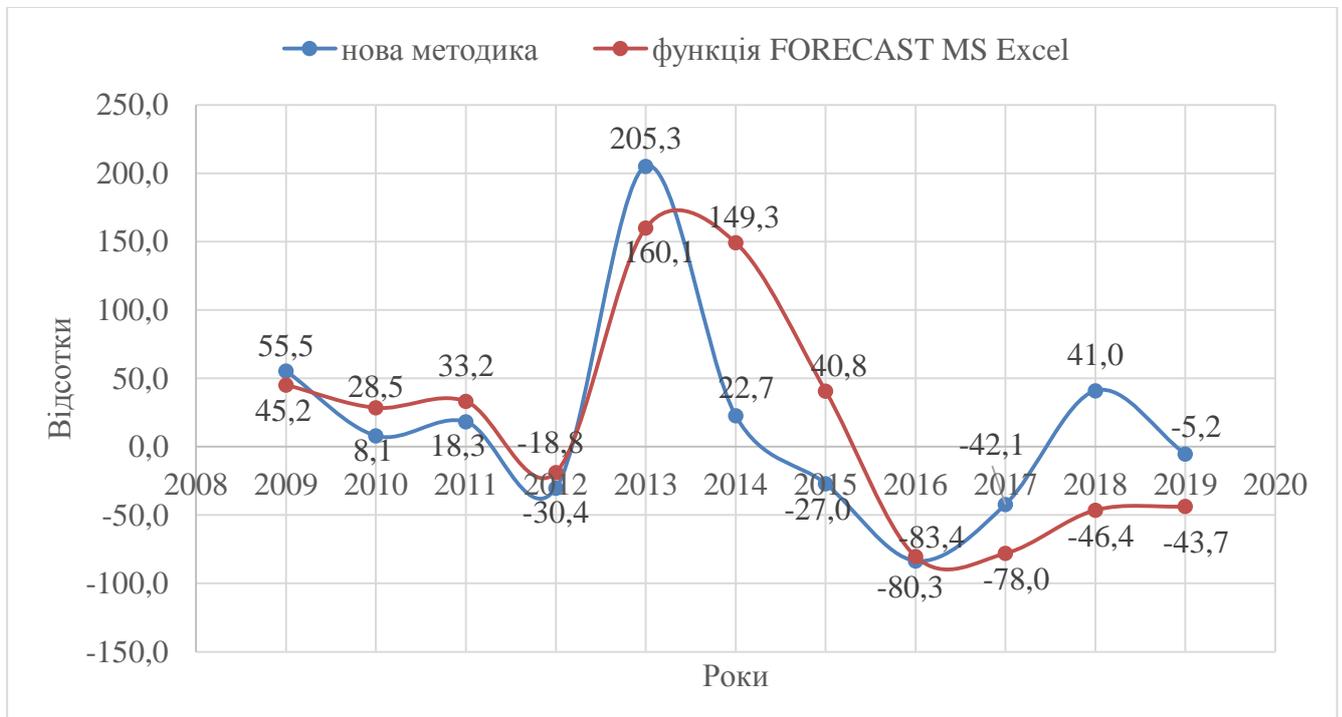

Рис. Д.7. Відхилення прогнозних значень ПДВ від фактичних (у відсотках до дійсного значення)

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

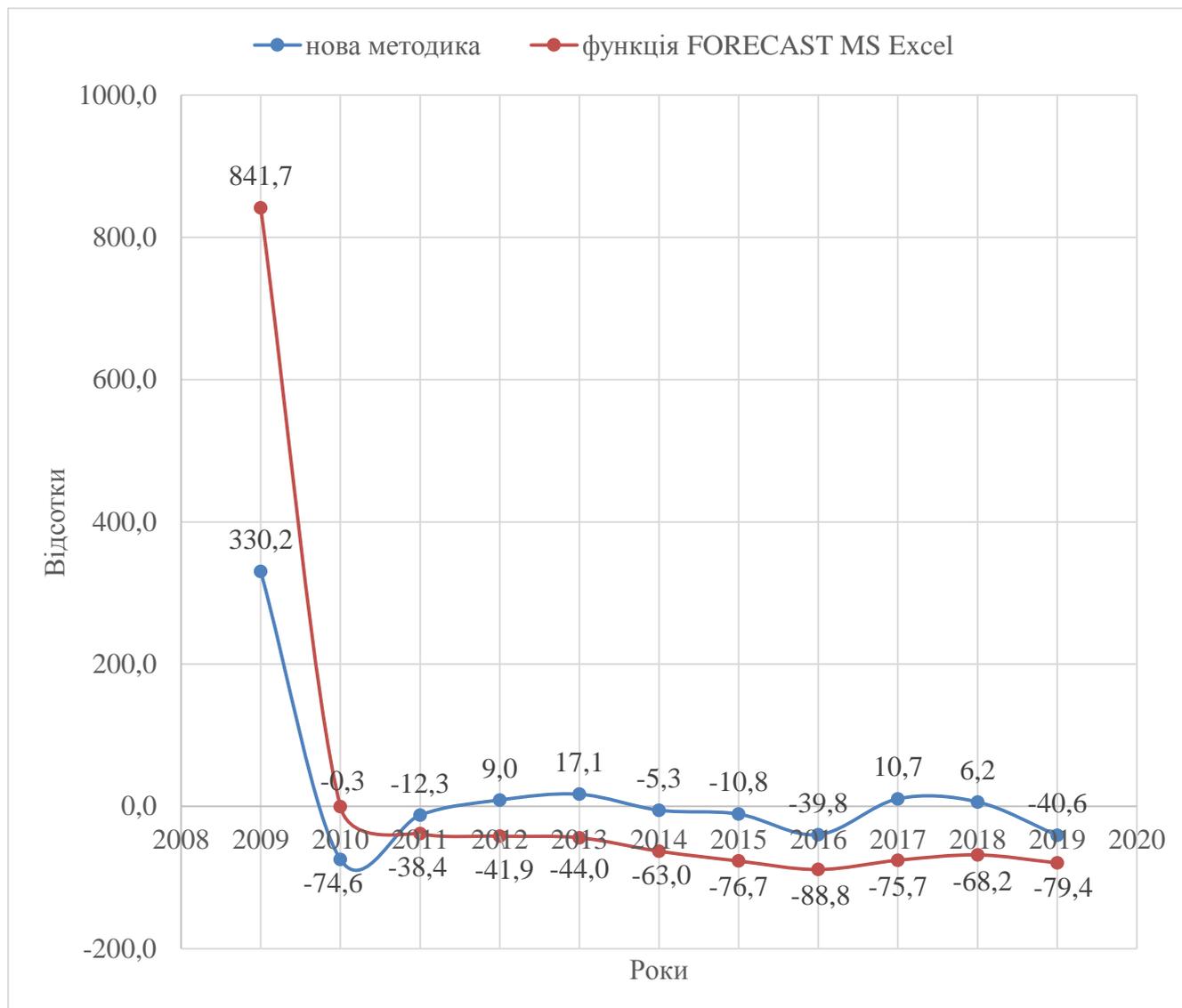

Рис. Д.8. Відхилення прогнозних значень податку на прибуток від фактичних (у відсотках до дійсного значення)

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

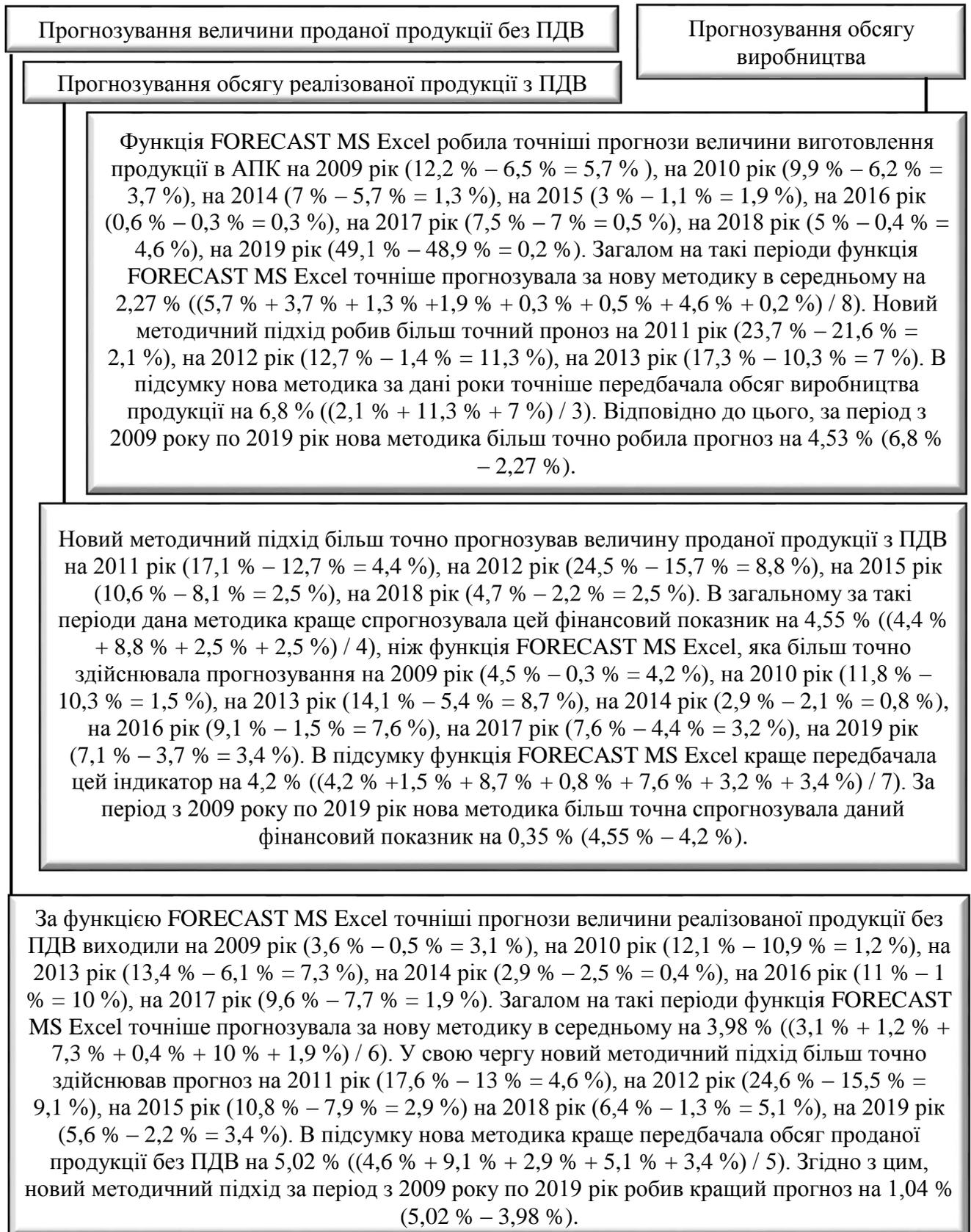

Рис. Д.9. Алгоритм встановлення більш точної методики прогнозування обсягу виробництва і реалізації продукції фірм в АПК

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

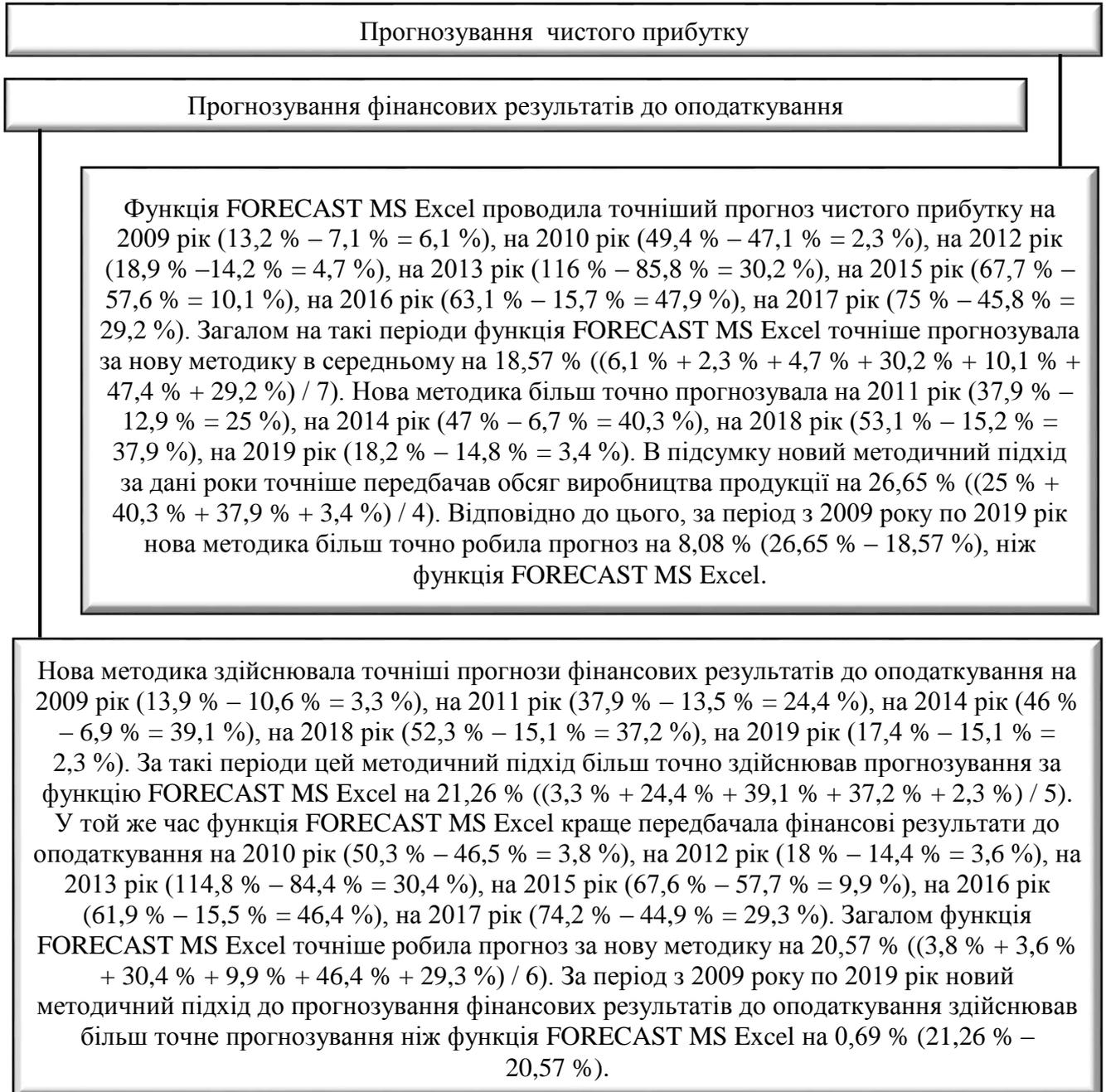

Рис. Д.10. Алгоритм встановлення більш точної методики прогнозування фінансових результатів до оподаткування і чистого прибутку агропромислових суб'єктів господарювання

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Прогнозування витрат на виробництво продукції
Прогнозування ПДВ
Прогнозування податку на прибуток
<p>За новою методикою точніші прогнози ПДВ виходили на 2010 рік (28,5 % – 8,1 % = 20,4 %), на 2011 рік (33,2 % – 18,3 % = 14,9 %), на 2014 рік (149,3 % – 22,7 % = 126,6 %), на 2015 рік (40,8 % – 27 % = 13,8 %), на 2017 рік (78 % – 42,1 % = 35,9 %), на 2018 рік (46,4 % – 41 % = 5,4 %), на 2019 рік (43,7 % – 5,2 % = 38,5 %). Загалом за такі періоди новий методичний підхід більш точно прогнозував ПДВ за функцію FORECAST MS Excel на 36,5 % ((20,4 % + 14,9 % + 126,6 % + 13,8 % + 35,9 % + 5,4 % + 38,5 %) / 7). В той же час функція FORECAST MS Excel більш точно передбачала ПДВ на 2009 рік (55,5 % – 45,2 % = 10,3 %), на 2012 рік (30,4 % – 18,8 % = 11,6 %), на 2013 рік (205,3 % – 160,1 %), на 2016 рік (83,4 % – 80,3 % = 3,1 %). В підсумку за такі періоди функція FORECAST MS Excel точніше спрогнозувала ПДВ за нову методику на 17,55 % ((10,3 % + 11,6 % + 45,2 % + 3,1 %) / 4) За проміжок часу з 2009 року по 2019 рік новий методичний підхід більш точно передбачав ПДВ на 18,95 % (36,5 % – 17,55 %).</p>
<p>Нова методика точніше прогнозувала податок на прибуток на 2009 рік (841,7 % – 330,2 % = 511,5 %), на 2011 рік (38,4 % – 12,3 % = 26,1 %), на 2012 рік (41,9 % – 9 % = 32,9 %), на 2013 рік (44 % – 17,1 % = 26,9 %), на 2014 рік (63 % – 5,3 % = 57,7 %), на 2015 рік (76,7 % – 10,8 % = 65,9 %), на 2016 рік (88,8 % – 39,8 %), на 2017 рік (75,7 % – 10,7 % = 65 %), на 2018 рік (68,2 % – 6,2 % = 62 %), на 2019 рік (79,4 % – 40,6 % = 38,8 %). За такі періоди цей методичний підхід більш точно здійснив прогноз податку на прибуток на 93,58 % ((511,5 % + 26,1 % + 32,9 % + 26,9 % + 57,7 % + 65,9 % + 49 % + 65 % + 62 % + 38,8 %) / 10), ніж функція FORECAST MS Excel, яка точніше передбачила податок на прибуток лише на 2010 рік (74,6 % – 0,3 % = 74,3 %). За період з 2009 року по 2019 рік нова методика правильніше визначала прогнозні обсяги податку на прибуток на 19,28 % (93,58 % – 74,3 %).</p>
<p>Новий методичний підхід більш точно прогнозував величину проданої продукції з ПДВ на 2012 рік (13,6 % – 5,6 % = 8 %), на 2016 рік (32,9 % – 16,7 % = 16,2 %), на 2018 рік (16,5 % – 5,5 % = 11 %), на 2019 рік (16,8 % – 6,1 % = 10,7 %). В загальному за такі періоди дана методика краще спрогнозувала цей фінансовий показник на 11,475 % ((8 % + 16,2 % + 11 % + 10,7 %) / 4), ніж функція FORECAST MS Excel, яка більш точно здійснювала прогнозування на 2009 рік (18,1 % – 1,2 % = 16,9 %), на 2010 рік (11,5 % – 9 % = 2,5 %), на 2011 рік (9,6 % – 7,8 % = 1,8 %), на 2013 рік (7,9 % – 6,1 % = 1,8 %), на 2014 рік (12,1 % – 2,7 % = 9,4 %), на 2015 рік (11,9 % – 9,6 % = 2,3 %), на 2017 рік (7,5 % – 7 % = 0,5 %). В підсумку функція FORECAST MS Excel краще передбачала цей індикатор на 5,78 % ((16,9 % + 2,5 % + 1,8 % + 1,8 % + 9,4 % + 2,3 % + 0,5 %) / 7). За період з 2009 року по 2019 рік нова методика більш точна спрогнозувала даний фінансовий показник на 6,445 % (11,475 % – 5,03 %).</p>

Рис. Д.11. Алгоритм визначення більш точної методики прогнозування витрат на виробництво продукції підприємствами в АПК і сплати ними ПДВ і податку на прибуток до Державного бюджету України

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

ДИНАМІКА ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ АПК

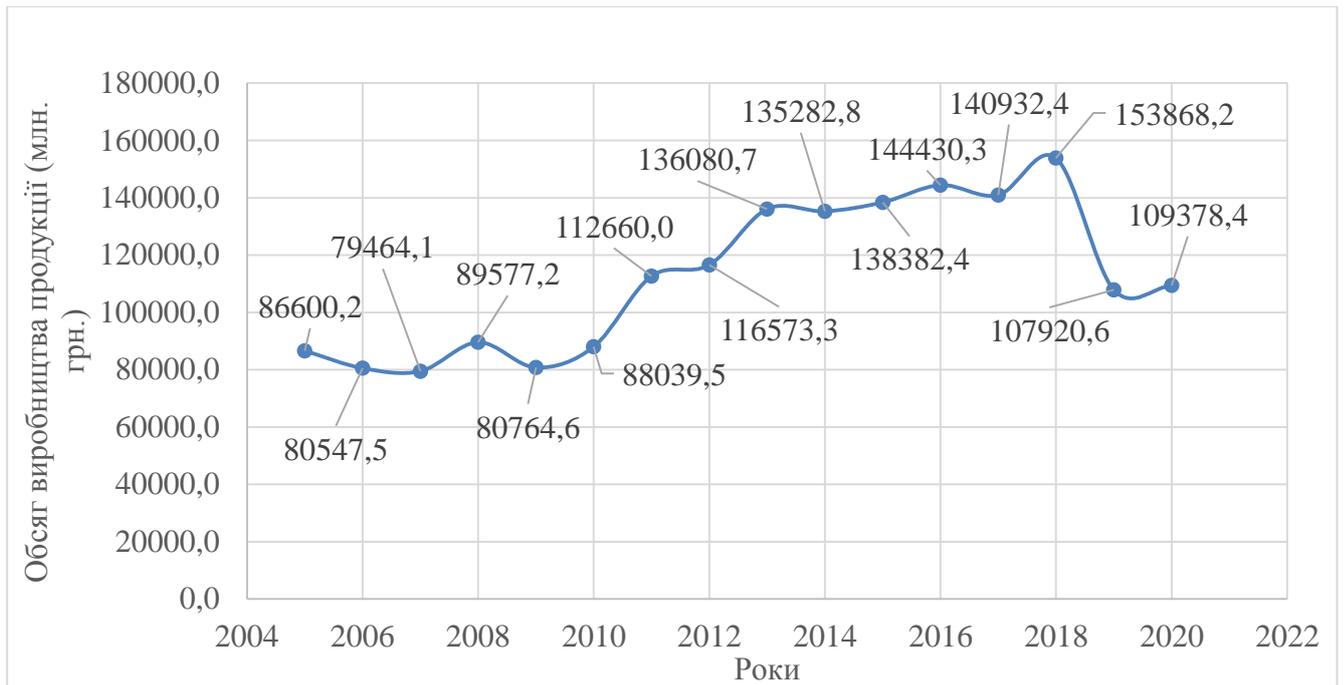

Рис. Е.1. Динаміка обсягу виробництва продукції

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

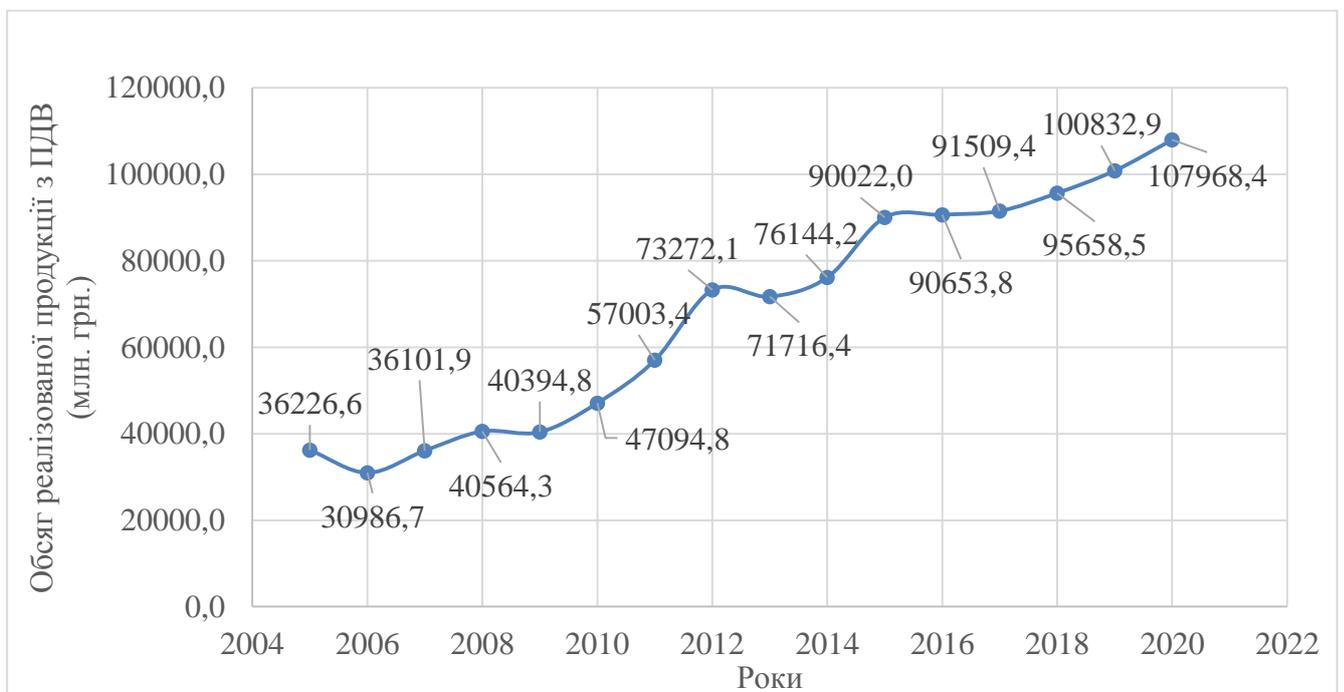

Рис. Е.2. Динаміка обсягу реалізованої продукції з ПДВ

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Рис. Е.3. Динаміка обсягу реалізованої продукції без ПДВ

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

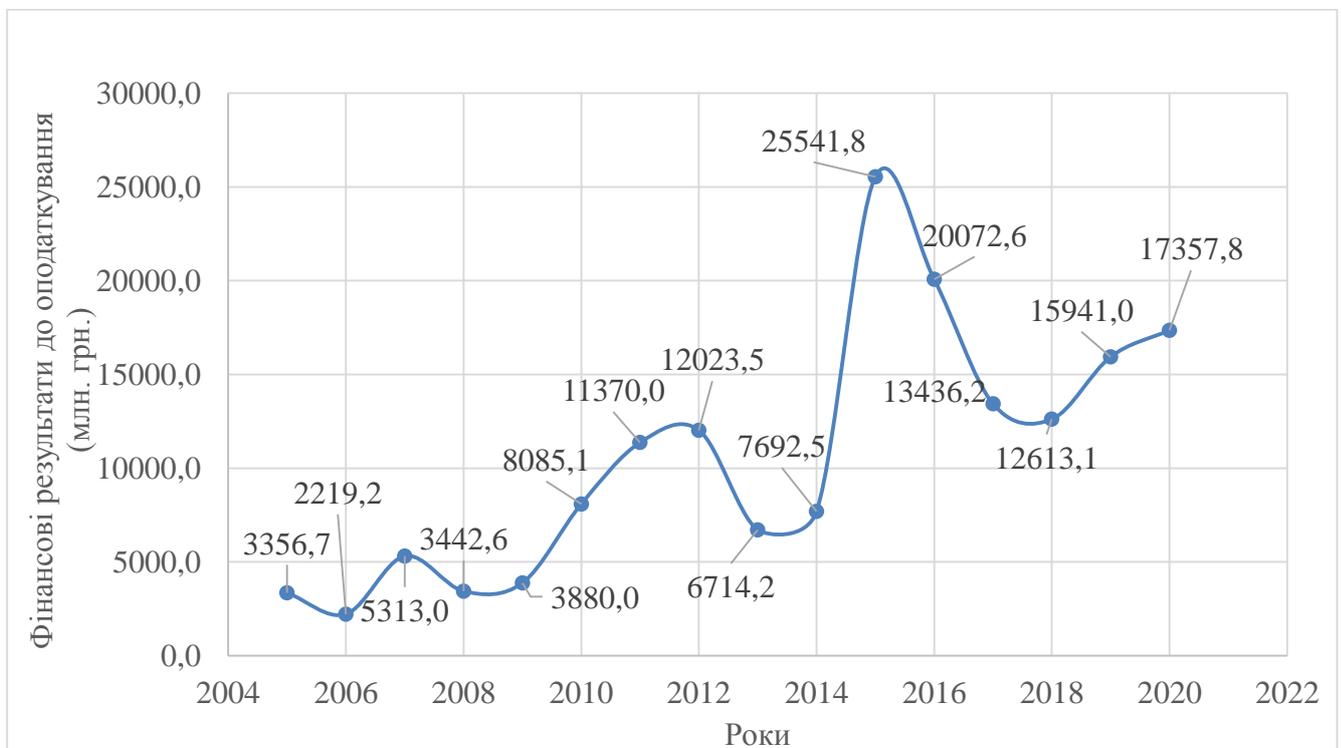

Рис. Е.4. Динаміка фінансових результатів до оподаткування

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

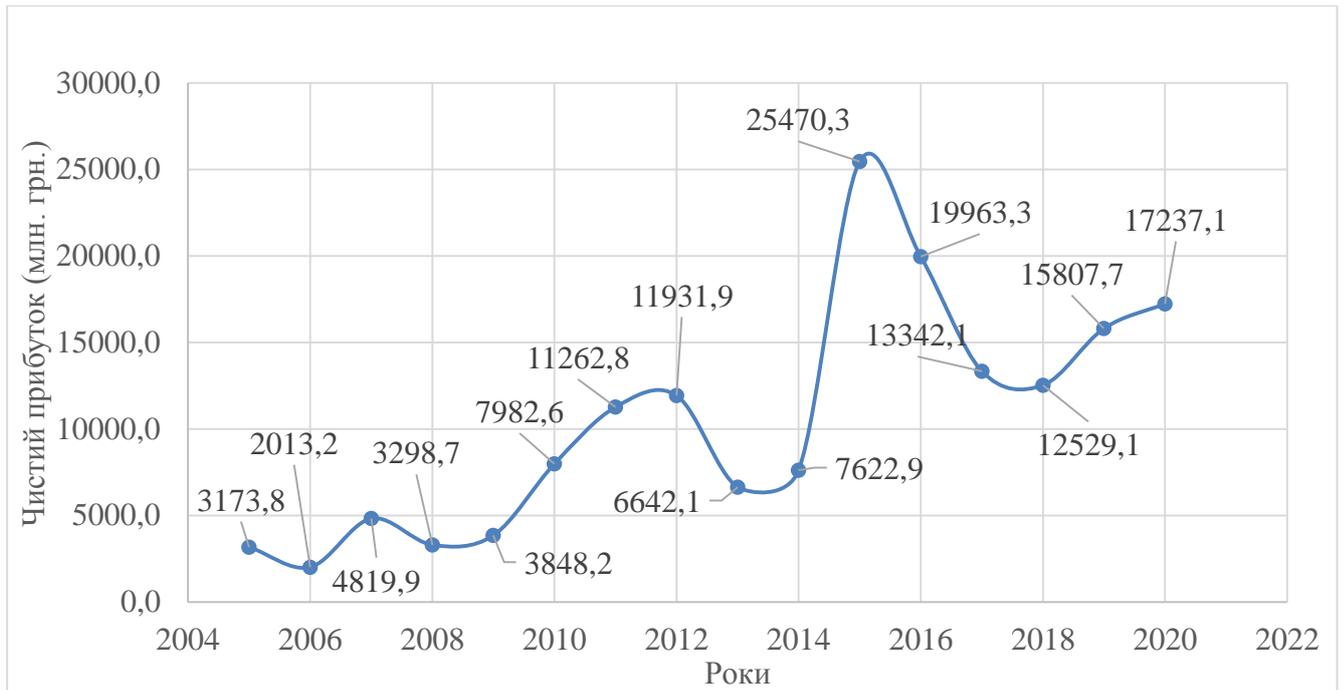

Рис. Е.5. Динаміка чистого прибутку

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

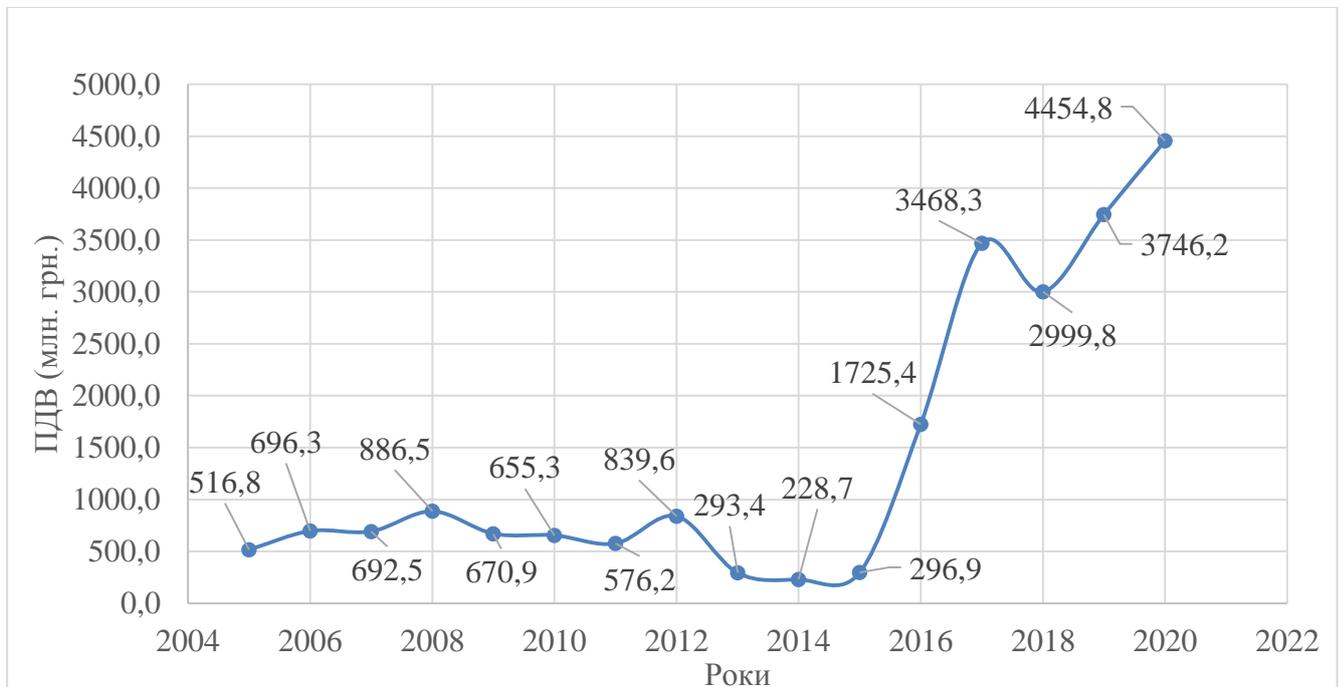

Рис. Е.6. Динаміка сплати до Державного бюджету України ПДВ

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

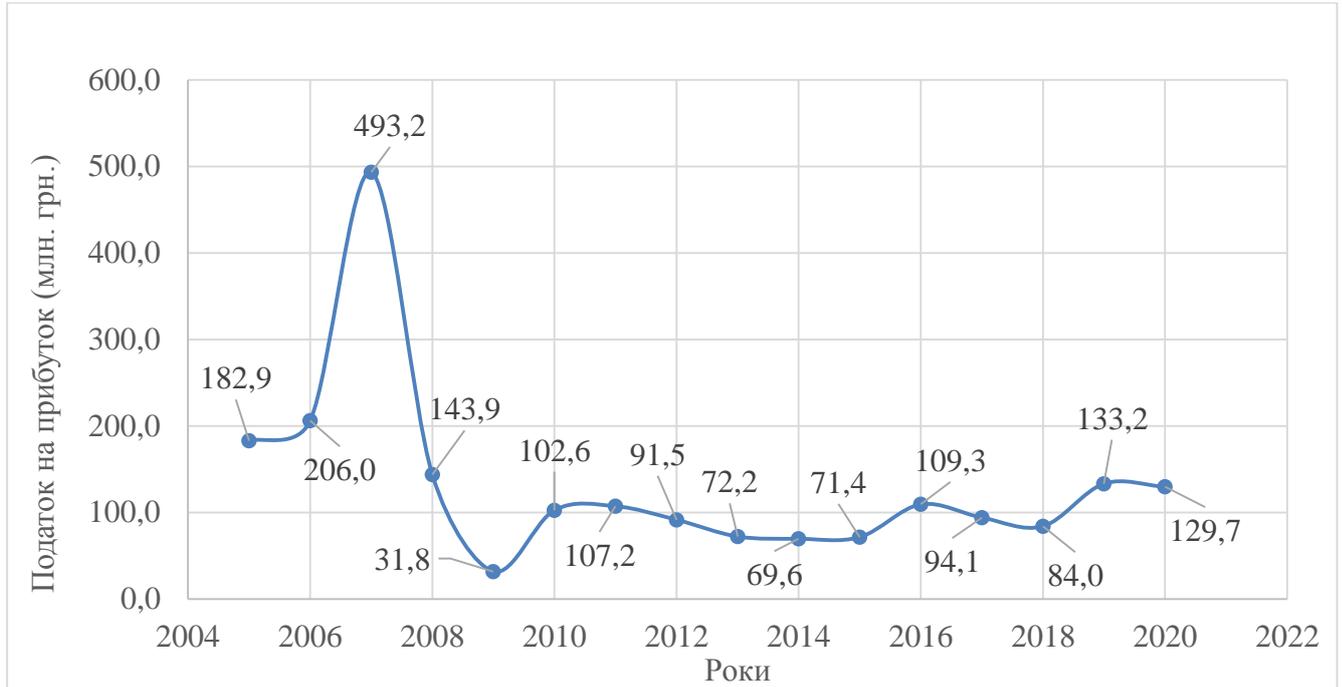

Рис. Е.7. Динаміка сплати до Державного бюджету України податку на прибуток

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

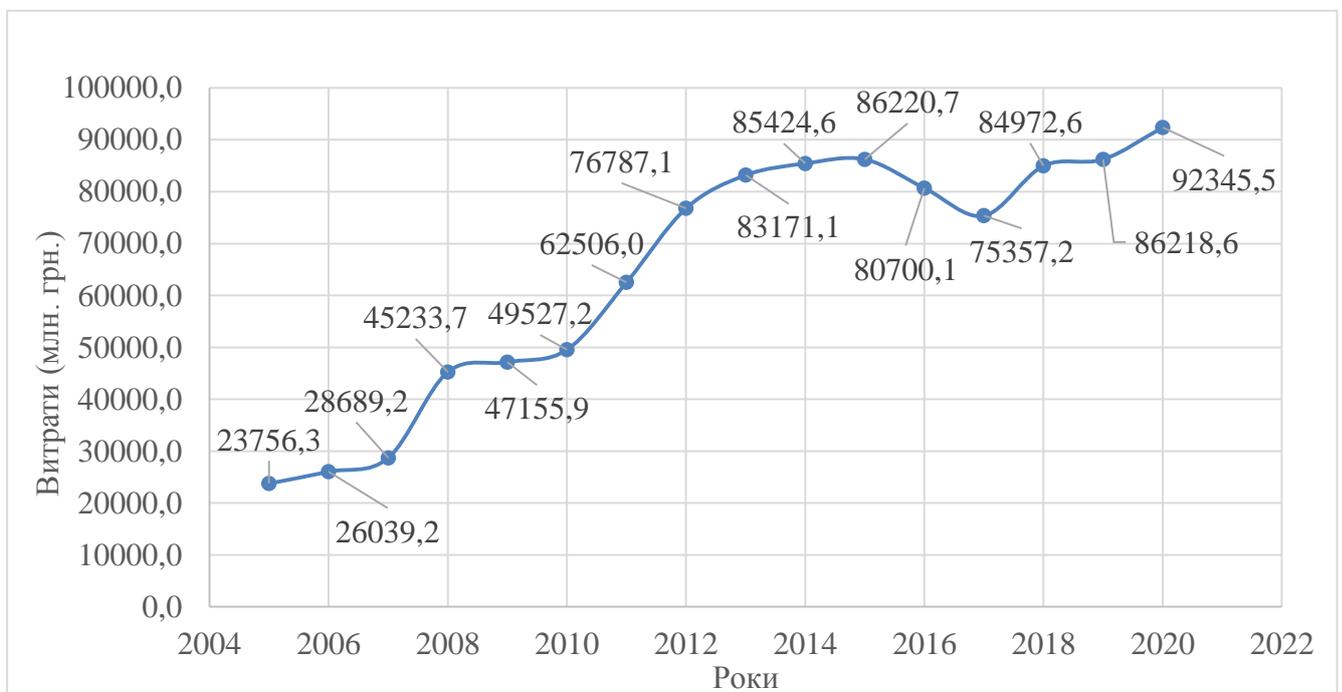

Рис. Е.8. Динаміка витрат підприємств

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

**РОЗРАХУНКИ ВПЛИВУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ВИТРАТ
НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ В АПК НА ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ
ДІЯЛЬНОСТІ ЙОГО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Таблиця Ж.1.

**Результати розрахунків впливу капітальних інвестицій і витрат на
випуск продукції на фінансові показники діяльності підприємств в АПК**

Факторна ознака	Одночасно факторна і результативна ознака	Результуюча ознака
1	2	3
1) Зростання капітальних інвестицій на 1 грн. 2) Збільшення капітальних інвестицій на 4 грн.	Збільшення обсягу виробництва продукції на: 1) 8,116 грн; 2) 32,464 грн.	Підвищення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) $(8,116 \text{ грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 6,606 \text{ грн};$ 2) $(32,464 \text{ грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 26,426 \text{ грн}.$
		Нарощення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) $(8,116 \text{ грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 6,477 \text{ грн};$ 2) $(32,464 \text{ грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 25,906 \text{ грн}.$
	Підвищення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) 6,477 грн; 2) 25,906 грн.	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) $(6,477 \text{ грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 2,079 \text{ грн};$ 2) $(25,906 \text{ грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 8,316 \text{ грн}.$
		Нарощення чистого прибутку на: 1) $(6,477 \text{ грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 2,053 \text{ грн};$ 2) $(25,906 \text{ грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 8,212 \text{ грн}.$
	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) 2,079 грн; 2) 8,316 грн; і зростання чистого прибутку на: 1) 2,053 грн; 2) 8,212 грн.	Збільшення сплати до державного бюджету податку на прибуток на: 1) $2,079 \text{ грн} - 2,053 \text{ грн} = 0,026 \text{ грн};$ 2) $8,316 \text{ грн} - 8,212 \text{ грн} = 0,104 \text{ грн}.$
Підвищення обсягу реалізованої продукції з ПДВ на: 1) 6,606 грн; 2) 26,426 грн; та зростання обсягу продажу без ПДВ на: 1) 6,477 грн; 2) 25,906 грн.	Нарощення сплати до державного бюджету ПДВ на: 1) $6,606 \text{ грн} - 6,477 \text{ грн} = 0,13 \text{ грн};$ 2) $26,426 \text{ грн} - 25,906 \text{ грн} = 0,519 \text{ грн}.$	

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ АПК

№	Проблеми державної фінансової підтримки агропромислового сектору економіки України
1	Дефіцит бюджетних ресурсів
2	Неефективне виконання державної програми «Рідне село»
3	Незначна довіра сільськогосподарських виробників до держави
4	Не системне і не комплексне державне фінансування сільськогосподарських підприємств
5	Нестабільність та непослідовність державної підтримки сільгоспвиробників спричинили зниження її впливу на величину інвестицій в галузі
6	Недосконалість механізму бюджетного фінансування
7	Обмеження фермерських господарств в оперативному реагуванні на зміни в сільськогосподарському ринку
8	Недоступність отримання державних коштів для значної частини сільськогосподарських виробників
9	Недосконалий механізм отримання державних коштів і порушення бюджетної дисципліни
10	Порушення принципу об'єктивності в процесі розподілу бюджетних коштів і зміни кінцевих бенефіціарів
11	Нестача бюджетних коштів на фінансування заходів в аграрному секторі на умовах фінансового лізингу
12	Недостатність бюджетних коштів на фінансове забезпечення заходів в агропромисловій галузі на умовах фінансового лізингу
13	Труднощі в процесі отримання позик для заставних операцій наслідок відсутності ліквідної застави, невпевненості товаровиробників щодо отримання збіжжя шляхом вилучення депонованого зерна в рахунок погашення боргу перед бюджетом
14	Несвоєчасне нарахування суми попередньої оплати Аграрним фондом в процесі державних форвардних закупівель зерна і прострочення виплати авансу на п'ятдесят та більше днів; великі витрати товаровиробників, котрі пов'язані з обслуговуванням страхування майбутнього врожаю для форвардних контрактів
15	Складна процедура отримання бюджетних коштів підприємствами в галузі тваринництва і систематична зміна програм підтримки в цій сфері економіки
16	Непропорційне кредитування регіонів держави, нездатність охоплення великої кількості суб'єктів господарювання, недостатність грошових коштів, недостатня прозорість схеми бюджетної підтримки в процесі пільгового кредитування
17	Невідповідне законодавче підґрунтя; паралельна дія декількох нормативно-правових актів, котрі регулюють ідентичні суспільні відносин; висока динамічність нормативних положень щодо надання часткового відшкодування; прийняття значної кількості відомчих актів, котрі супроводжують основний порядок використання фінансових ресурсів на часткове відшкодування вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва
18	Неналежне виконання програми часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання і нестача бюджетних коштів на дану програму
19	Недостатність бюджетних коштів для підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції
20	Бюджетна політика щодо регулювання темпів розвитку сільгоспвиробництва не забезпечує доступу відповідних суб'єктів підприємницької діяльності до ринку

продовження додатку К

	грошових ресурсів, утворення сприятливого інституційного середовища та вирівнювання умов господарювання
21	Нестача бюджетних коштів для підтримки галузі рослинництва
22	Нестабільність надання державної фінансової підтримки хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними.
23	Неефективне використання вкладених бюджетних ресурсів
24	Недостатність бюджетного фінансування призвела до утворення монополій і олігополій, появи нестабільності в аграрному секторі економіки, невизначеності цін, великого рівня зносу виробничих засобів, нестачі трудових ресурсів, слабкої селекції, неекологічного виготовлення продукції, нерозвиненості інвестиційного і ринкового механізму
25	Недосконалий механізм бюджетної підтримки підприємств в АПК
26	Українські аграрні виробники відчувають значний незадоволений інвестиційний попит, що зумовлений скороченням державного фінансування, несприятливою податковою та деструктивною інвестиційною політикою, що призвело до зниження інвестицій
27	Складний порядок укладення форвардного договору на закупівлю державою зерна

Джерело: складено автором на основі даних [7; 57, с. 30; 63, с. 521; 65, с. 105; 66, с. 79 – 80; 67, с. 49; 93, с. 65; 94; 96, с. 69; 103, с. 805; 115, с. 129; 122, с. 106; 137, с. 199; 146, с. 6; 151; 157, с. 124; 248; 249, с. 106; 258]

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ АПК

Джерело: складено автором на основі даних [113, с. 11 – 12; 144, с. 39; 210, с. 175; 224, с. 20 – 21; 243, с. 264; 247, с. 6]

**ВПЛИВ ОБСЯГУ КОШТІВ, ЯКІ НЕ СПЛАЧУЮТЬСЯ ДО
ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ВНАСЛІДОК ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ
СПРАВЛЯННЯ ПДВ, КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ І ВИТРАТ НА
ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ НА ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ
ДІЯЛЬНОСТІ АПК**

Таблиця М.1.

**Розрахунки впливу обсягу коштів, які не сплачуються до Державного
бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ,
капітальних інвестицій та витрат на виробництво агропромислової продукції
на фінансові показники діяльності АПК**

Факторна ознака	Одночасно факторна і результативна ознака	Результуюча ознака
1	2	3
1) Зростання обсягу коштів, які не сплачуються до бюджету внаслідок застосування механізму справляння ПДВ на 1 грн 2) Збільшення капітальних інвестицій на 3,5 грн 3) Підвищення витрат на виробництво продукції в АПК на 21,448 грн	Збільшення обсягу виробництва продукції на: 1) 5,615 грн; 2) 28,406 грн; 3) 21,384 грн.	Підвищення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) $(5,615 \text{ грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 4,571 \text{ грн};$ 2) $(28,406 \text{ грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 23,122 \text{ грн};$ 3) $(21,384 \text{ грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 17,406 \text{ грн}.$
		Нарощення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) $(5,615 \text{ грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 4,481 \text{ грн};$ 2) $(28,406 \text{ грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 22,668 \text{ грн};$ 3) $(21,384 \text{ грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 17,064 \text{ грн}.$
	Підвищення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) 4,481 грн; 2) 22,668 грн; 3) 17,064 грн.	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) $(4,481 \text{ грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 1,438 \text{ грн};$ 2) $(22,668 \text{ грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 7,276 \text{ грн};$ 3) $(17,064 \text{ грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 5,478 \text{ грн}.$
		Нарощення чистого прибутку на: 1) $(4,481 \text{ грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 1,42 \text{ грн};$ 2) $(22,668 \text{ грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 7,186 \text{ грн};$ 3) $(17,064 \text{ грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 5,409 \text{ грн}.$
	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) 1,438 грн; 2) 7,276 грн; 3) 5,478 грн. і зростання чистого прибутку на: 1) 1,42 грн; 2) 7,186 грн; 3) 5,409 грн.	Збільшення сплати до державного бюджету податку на прибуток на: 1) $1,438 \text{ грн} - 1,42 \text{ грн} = 0,018 \text{ грн};$ 2) $7,276 \text{ грн} - 7,186 \text{ грн} = 0,09 \text{ грн};$ 3) $5,478 \text{ грн} - 5,409 \text{ грн} = 0,069 \text{ грн}.$

продовження таблиці М.1

	Підвищення обсягу реалізованої продукції з ПДВ на: 1) 4,571 грн; 2) 23,122 грн; 3) 17,406 грн та зростання обсягу продажу без ПДВ на: 1) 4,481 грн; 2) 22,668 грн; 3) 17,064 грн.	Нарощення сплати до державного бюджету ПДВ на: 1) 4,571 грн – 4,481 грн = 0,09 грн; 2) 23,122 грн – 22,668 грн = 0,454 грн; 3) 17,406 грн – 17,064 грн = 0,342 грн.
--	--	--

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

продовження додатку М

Рис. М.1. Вплив витрат на виробництво агропромислової продукції на фінансові показники діяльності агропромислового сектору економіки

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

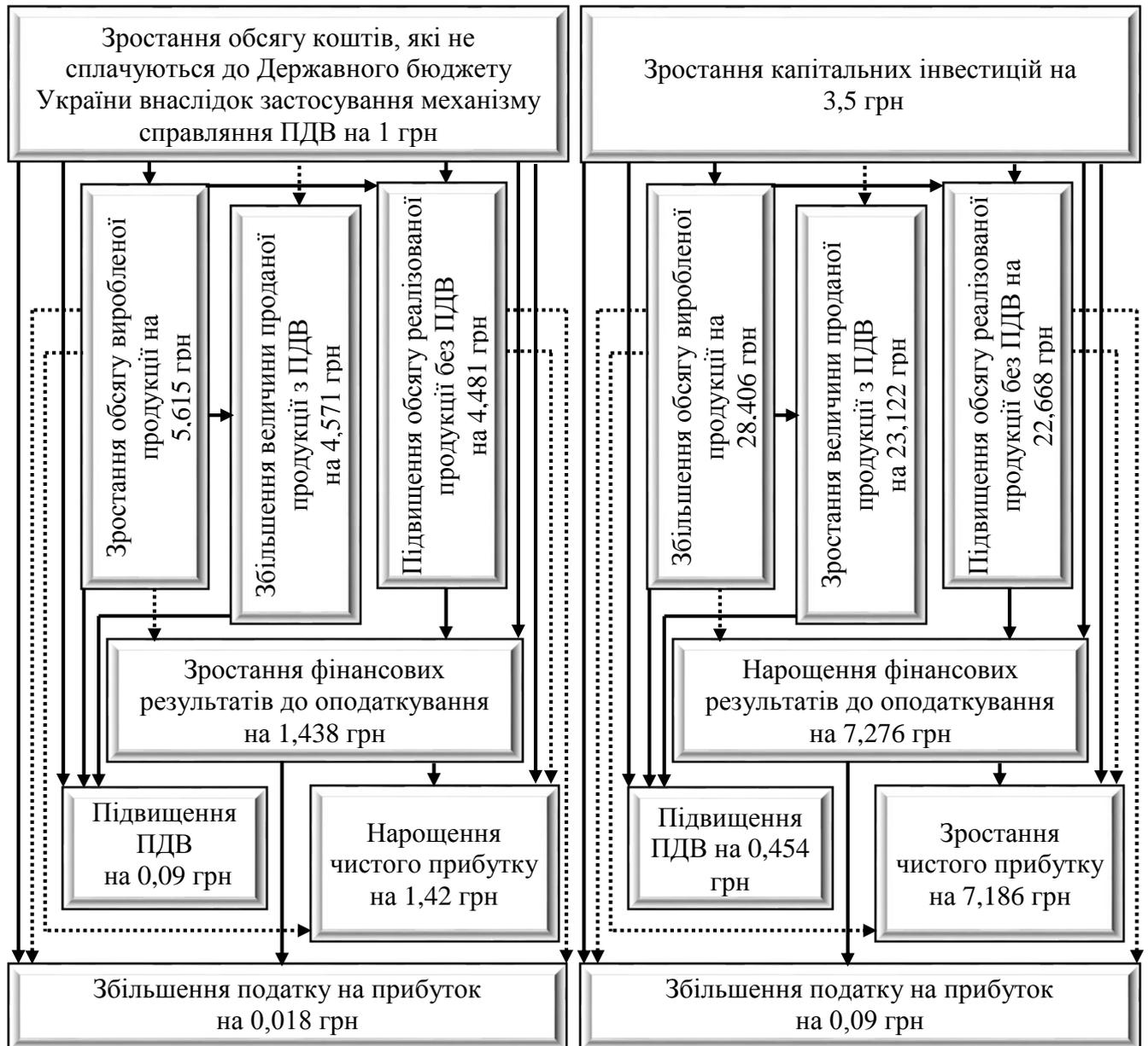

Рис. М.2. Порівняння впливу капітальних інвестицій і обсягу коштів, які не сплачуються до Державного бюджету України внаслідок застосування механізму справляння ПДВ на фінансові показники діяльності агропромислових суб'єктів господарювання

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

РВЕНЬ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Таблиця Н.1

Рівень рентабельності продукції сільського господарства в усіх підприємствах за регіонами у 2018 році

	Культури зернові та зернобобові – усього (%)	Насіння соняшнику (%)	Буряк цукровий фабричний (%)	Картопля (%)	Культури овочеві відкритого ґрунту (%)	Велика рогата худоба на м'ясо (%)	Свині на м'ясо (%)	Вівці та кози на м'ясо (%)	Птиця на м'ясо (%)	Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире (%)	Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі (без яєць на інкубацію) (%)
Україна	24,7	32,5	-11,4	6,8	16,7	-17,7	6,9	-16,6	5,7	16,1	5,4
Вінницька	28,1	37,4	-19,6	-2,2	-0,7	-7,7	-4,9	-31,3	-8,7	17,9	7,5
Волинська	27,6	20,6	-6,3	-2,3	31,7	-0,8	14,7	31,6	-8,7	30,6	-96,8
Дніпропетровська	24,6	37,8	0,3	1,2	46,2	-14,3	8,6	11,4	-22,1	24,4	13,8
Донецька	23,8	32,6	к	-4,2	33,0	-22,3	-7,3	-25,3	-26,4	10,4	14,1
Житомирська	23,1	22,4	-16,2	29,0	17,1	-25,4	-4,2	-65,1	-7,3	13,7	22,1
Закарпатська	18,3	3,7	-	-19,5	-19,2	-36,0	-1,0	-9,6	30,6	-22,8	-6,4
Запорізька	21,0	27,7	-	10,9	29,0	-36,5	-12,7	-29,9	-6,6	6,0	14,4
Івано-Франківська	6,2	4,0	-9,0	-2,8	12,5	-8,7	18,8	37,6	0,8	23,3	-24,0
Київська	24,2	31,1	-24,4	6,7	23,0	-16,6	15,4	1,3	18,6	8,7	14,2
Кіровоградська	20,5	30,6	-39,7	-7,1	-60,8	-26,6	-0,4	-15,3	15,5	0,1	-20,5
Луганська	22,4	30,5	4,2	-	24,4	-30,4	-27,9	-17,9	-22,5	6,1	39,6
Львівська	17,5	12,4	8,1	23,5	43,0	-7,5	3,2	-3,0	4,4	5,9	13,4
Миколаївська	32,2	38,0	-	-21,7	15,7	-8,4	4,1	-19,7	-59,5	28,7	-6,0
Одеська	28,1	30,8	-	-3,9	39,2	-23,8	-3,3	-26,4	-11,2	7,4	-11,2
Полтавська	23,9	31,5	3,2	-43,4	12,4	-27,5	-10,8	-48,0	-10,4	17,2	23,4

продовження таблиці Н.1

Рівненська	17,9	19,5	-49,6	53,6	3,8	-7,4	-0,1	3,5	9,7	11,3	37,2
Сумська	28,6	35,8	-6,7	12,0	68,8	-11,5	0,7	-17,7	-21,4	20,1	-8,4
Тернопільська	27,8	28,5	-20,3	-53,5	8,6	-10,4	21,8	22,7	-21,7	12,6	32,4
Харківська	16,7	32,5	-16,8	19,8	7,9	-18,8	4,3	-47,2	17,2	14,7	-22,0
Херсонська	28,0	26,2	-	2,5	1,1	-15,1	8,9	-51,5	-72,5	13,6	0,3
Хмельницька	32,0	32,6	-10,1	51,8	25,9	-19,1	21,1	-7,6	-8,3	23,8	15,5
Черкаська	32,9	45,4	-40,0	16,6	20,0	-17,2	3,1	-4,2	-17,2	17,0	-76,1
Чернівецька	9,7	34,1	-	50,9	181,3	-19,2	-13,5	-22,3	-6,2	15,7	4,6
Чернігівська	17,9	28,1	-19,8	20,3	18,9	-20,5	-1,8	-55,8	-43,3	21,8	-0,8
м. Київ	23,6	36,8	к	-23,7	12,1	-7,4	18,0	к	40,9	9,6	1,8

Символ (к) - дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Джерело: побудовано на основі даних [15]

Таблиця Н.2

Рівень рентабельності продукції сільського господарства в усіх фермерських господарствах за регіонами у 2018 році

	Культури зернові та зернобобові – усього (%)	Насіння соняшнику (%)	Бурак цукровий фабричний (%)	Картопля (%)	Культури овочеві відкритого ґрунту (%)	Велика рогата худоба на м'ясо (%)	Свині на м'ясо (%)	Вівці та кози на м'ясо (%)	Птиця на м'ясо (%)	Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире (%)	Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі (без яєць на інкубацію) (%)
Україна	26,1	30,3	-2,2	28,0	7,6	-6,4	1,1	-3,7	6,8	18,0	9,3

продовження таблиці Н.2

Вінницька	26,5	36,8	1,8	2,1	5,0	11,6	-13,8	-23,7	к	20,3	3,5
Волинська	14,9	18,7	4,6	5,9	19,3	-13,5	6,3	29,4	-	24,2	-
Дніпропетровська	23,7	33,3	44,6	-5,3	12,7	-21,2	-16,0	-28,8	-48,7	5,7	53,3
Донецька	17,1	20,1	-	124,6	97,0	-24,4	-23,3	-2,7	-26,1	48,3	-0,3
Житомирська	46,5	42,8	26,1	66,0	30,6	-13,4	20,8	-54,4	-75,0	5,4	16,8
Закарпатська	10,0	20,8	-	-18,8	-0,9	-41,8	7,2	-17,5	-3,9	-22,8	-3,9
Запорізька	21,2	23,5	-	16,0	12,0	49,9	-9,0	45,2	8,6	-7,0	-
Івано-Франківська	20,8	30,0	-18,1	-0,9	18,4	5,9	-11,6	39,1	13,9	27,6	15,0
Київська	25,4	28,0	-4,7	9,1	22,7	-1,8	23,1	-2,2	2,8	34,2	-1,8
Кіровоградська	23,6	29,4	-24,9	21,5	-52,2	-31,2	-7,0	-8,7	-9,1	11,2	-17,5
Луганська	25,0	35,0	4,8	-	25,9	-34,7	-16,8	-6,2	-31,2	24,7	39,6
Львівська	24,5	13,5	9,6	37,1	58,8	7,1	14,4	-2,3	6,7	18,4	6,0
Миколаївська	29,1	31,8	-	-16,0	9,8	12,2	-10,1	-11,8	-83,7	23,3	-7,1
Одеська	26,2	32,9	-	105,3	8,7	-39,9	11,9	-11,5	-40,6	30,8	-8,9
Полтавська	31,7	36,2	0,6	9,3	41,3	-36,2	-15,4	-39,9	-0,3	3,9	-3,3
Рівненська	25,2	18,4	-27,9	14,6	13,7	2,6	-8,6	-	25,1	19,1	-
Сумська	41,5	42,8	16,2	32,5	82,3	6,7	7,6	-73,3	-72,1	22,3	-6,6
Тернопільська	30,0	23,4	-7,3	18,3	9,6	-29,8	19,0	-100,0	-11,1	-31,0	43,0
Харківська	16,8	27,9	-12,0	30,1	17,4	-8,9	7,0	-17,4	-1,6	-11,9	32,9
Херсонська	25,3	31,5	-	12,2	-6,7	6,4	12,9	52,3	-19,4	44,6	0,0
Хмельницька	33,3	18,5	-3,6	97,7	27,1	-6,2	-0,3	12,4	3,8	29,9	45,9
Черкаська	29,3	27,6	9,3	-56,8	70,2	-16,5	-13,4	-0,9	-4,7	25,0	60,6
Чернівецька	15,0	40,7	-	56,0	186,3	7,6	-27,0	-18,6	-	-3,2	-
Чернігівська	27,2	26,5	-5,3	31,0	25,3	16,3	1,8	-44,2	2,4	32,7	-
м. Київ	5,1	10,4	-	-	-	-	-12,4	-	-	-	-

Символ (к) - дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

Джерело: побудовано на основі даних [15]

**Рівень рентабельності виробництва продукції сільського господарства в усіх підприємствах за регіонами у
2019 році**

	Культури зернові та зернобобові – усього (%)	Насіння соняшнику (%)	Буряк цукровий фабричний (%)	Картопля (%)	Культури овочеві відкритого ґрунту (%)	Велика рогата худоба на м'ясо (%)	Свині на м'ясо (%)	Вівці та кози на м'ясо (%)	Птиця на м'ясо (%)	Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире (%)	Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі (без яєць на інкубацію) (%)
Україна	11,8	9,4	-15,4	15,4	7,0	-27,1	4,7	-39,7	-3,7	20,6	-23,5
Вінницька	16,0	16,3	-36,4	8,5	-4,5	-19,4	-9,4	-13,4	-6,9	26,0	-7,3
Волинська	15,7	14,4	-18,5	49,3	16,6	-16,0	3,4	-0,4	-8,5	33,3	-95,3
Дніпропетровська	10,3	16,5	39,6	19,9	15,9	-37,7	-4,2	-7,6	-22,6	28,3	-10,5
Донецька	9,0	20,0	94,2	-37,3	1,0	-11,6	-10,4	-16,2	-38,1	6,4	-1,5
Житомирська	8,1	9,3	-66,3	59,2	33,5	-26,1	-12,7	-44,7	-15,2	23,1	-22,8
Закарпатська	-0,9	18,4	-	-9,1	-4,1	-6,1	7,0	-11,3	-5,1	-32,7	-11,0
Запорізька	13,9	28,7	-	139,9	2,1	-42,9	-9,4	-40,4	-5,2	6,6	-19,0
Івано-Франківська	-6,4	-4,0	-5,4	42,9	38,0	-18,9	25,3	19,7	1,7	13,8	-99,9
Київська	18,8	18,5	-18,5	12,2	5,1	-26,2	17,6	-54,6	33,1	13,4	-13,6
Кіровоградська	14,1	15,5	-18,0	13,6	-53,4	-30,2	-3,5	-41,6	12,1	1,2	40,1
Луганська	1,1	10,1	-	-	-1,4	-32,7	-45,6	-61,6	-0,2	0,0	38,5
Львівська	0,5	3,1	0,1	-1,1	25,3	-12,7	17,7	-23,4	10,6	3,2	2,1
Миколаївська	15,8	31,0	-	-19,8	-5,8	-21,3	-16,2	-59,9	-61,5	46,7	-20,8
Одеська	1,6	3,3	-	7,0	4,8	-31,8	-2,6	-26,0	-17,7	11,3	-34,4
Полтавська	10,9	14,9	-9,8	-58,4	-48,4	-36,8	-13,9	-45,0	-25,2	20,1	-6,0
Рівненська	6,1	11,3	-51,0	42,2	10,8	-28,0	2,2	-44,0	17,7	15,5	2,2

продовження таблиці Н.3

Сумська	19,0	13,4	-12,1	-10,1	69,8	-21,4	-1,9	-3,5	-62,5	25,5	-14,4
Тернопільська	2,7	-24,6	-9,0	-10,3	39,8	-18,4	11,3	-21,6	-25,5	17,3	6,2
Харківська	3,0	-1,4	-2,4	57,1	58,8	-37,7	1,9	-74,5	-3,1	19,3	-61,9
Херсонська	9,7	21,8	-	45,5	9,5	-20,0	-6,9	-58,4	-74,2	21,2	-14,2
Хмельницька	13,7	13,2	-27,5	41,2	11,5	-30,7	5,1	-71,7	-2,4	26,9	20,0
Черкаська	21,7	11,9	-8,6	-9,3	5,0	-26,3	-1,5	-7,1	-3,2	24,1	-84,2
Чернівецька	-1,9	-0,8	-	0,3	3,8	-48,0	9,1	-50,3	-21,2	7,1	103,5
Чернігівська	14,4	7,1	-26,7	35,4	4,2	-28,4	-0,2	-63,5	-25,0	27,3	-13,4
м. Київ	7,7	7,3	-51,1	25,9	-19,4	-2,8	-8,3	9,0	-6,6	10,5	-33,6

Джерело: побудовано на основі даних [15]

Таблиця Н.4

Рівень рентабельності виробництва продукції сільського господарства в усіх фермерських господарствах за регіонами у 2019 році

	Культури зернові та зернобобові – усього (%)	Насіння соняшнику (%)	Буряк цукровий фабричний (%)	Картопля (%)	Культури овочеві відкритого ґрунту (%)	Велика рогата худоба на м'ясо (%)	Свині на м'ясо (%)	Вівці та кози на м'ясо (%)	Птиця на м'ясо (%)	Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире (%)	Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі (без яєць на інкубацію) (%)
Україна	14,5	24,7	-4,8	50,3	18,2	-14,6	1,4	-32,5	13,2	20,1	-9,8
Вінницька	16,2	20,7	-24,6	15,0	27,4	12,4	-12,4	32,3	10,2	32,8	21,6
Волинська	15,7	14,4	18,7	48,4	28,3	-1,0	-2,3	10,9	45,5	16,4	-
Дніпропетровська	12,3	26,4	39,6	45,2	7,1	-54,6	-18,0	-72,2	-59,0	-13,5	10,8

продовження таблиці Н.4

Донецька	10,7	22,5	-	-67,5	-2,6	17,3	-4,0	2,9	-8,1	1,6	7,6
Житомирська	27,0	18,5	16,5	92,9	-30,2	-30,6	2,8	-30,4	-18,8	11,0	-14,1
Закарпатська	-2,7	78,0	-	1,3	-1,8	7,4	7,9	-4,1	-6,1	-27,4	-0,9
Запорізька	18,1	21,8	-	157,1	-7,5	30,3	6,8	-41,6	158,4	0,2	-
Івано- Франківська	10,6	-0,4	5,9	46,4	60,7	-1,8	-23,9	20,2	10,3	13,8	-
Київська	22,7	30,5	-30,3	14,8	3,0	-15,2	28,5	-94,7	-4,5	10,0	2,7
Кіровоградська	13,0	28,0	-10,2	-100,0	14,1	-30,7	-16,3	4,3	-12,6	4,8	42,8
Луганська	6,5	24,3	-	-	-3,1	-34,4	-45,0	-75,8	-0,2	0,6	38,7
Львівська	15,4	22,9	17,4	38,7	103,2	-6,7	18,4	-3,6	15,5	5,4	-2,9
Миколаївська	19,2	25,7	-	-23,8	-4,1	4,5	2,0	-59,5	9,0	21,6	-4,5
Одеська	8,3	20,9	-	-11,6	-3,4	-28,0	70,4	1,7	4,2	7,9	-
Полтавська	18,5	31,0	21,0	47,2	38,7	-42,6	3,1	239,2	-2,7	30,9	-1,2
Рівненська	16,3	12,2	-	23,5	12,1	-10,4	-12,4	89,3	24,0	16,9	-
Сумська	20,4	34,8	-10,6	35,8	40,1	-3,1	-5,4	19,1	-2,9	22,9	-11,8
Тернопільська	6,5	23,1	-15,0	39,7	31,3	-48,9	-3,8	-8,0	7,7	-19,9	-46,8
Харківська	4,7	20,9	10,6	74,8	62,9	-30,7	3,1	-92,0	3,1	11,2	9,2
Херсонська	13,3	21,4	-	70,5	20,9	73,5	30,8	-100,0	-	62,9	-
Хмельницька	15,6	24,1	-16,9	189,2	41,0	-12,4	16,7	-23,5	4,6	26,8	-
Черкаська	19,0	28,4	6,9	6,5	38,0	1,6	-15,9	-5,5	-26,2	34,8	29,3
Чернівецька	6,4	12,2	-	25,3	10,1	-19,0	-22,9	-48,8	-24,6	-6,8	-
Чернігівська	19,4	24,4	0,1	41,5	5,5	-3,1	-36,7	-100,0	-	21,1	-
м. Київ	0,5	1,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: побудовано на основі даних [15]

Напрями вдосконалення державної фінансової підтримки агропромислового сектору економіки

Напрями покращення державної фінансової політики розвитку АПК				
Проведення системної політики протекціонізму і підтримки вітчизняного суб'єкта господарювання	Детинізація експортної діяльності вітчизняного аграрного сектору економіки	Врахування світового досвіду державної підтримки розвитку АПК	Проведення державної політики нарощення експорту нішевих видів сільгосппродукції на основі пільгового кредитування зовнішньоекономічної діяльності	Встановлення плати за користування бюджетної позики в обсязі 40% в процесі державних заставних закупівель зерна
Збільшення державного фінансування АПК	Використання експортних переваг України	Формувати моделі та будувати прогностичні тенденції впливу управлінських дій в АПК з врахуванням таких векторів підвищення рівня економічної безпеки: інституційного, фінансово-економічного, інформаційно-аналітичного	Надання бюджетної підтримки аграрним компаніям не вище 55% вартості страхового платежу для зниження витрат на обслуговування страхування майбутнього врожаю	Оптимізація фінансування аграрного сектору економіки
Вдосконалення нормативно-правового забезпечення надання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки і обладнання вітчизняного виробництва	Нарощення державної підтримки хмелярства, садівництва та виноградарства при умові спрямування ними частини чистого прибутку на витрати для наступного виробництва чи інвестування його в основний капітал	Збільшення державної підтримки селекції в рибному господарстві і відтворення водних біоресурсів у внутрішніх водоймах і Азово-Чорноморському басейні та перерозподіл більшого обсягу бюджетних ресурсів на цю підтримку з інших заходів в АПК		Вчасне здійснення Аграрним фондом платежів в обсязі 50% вартості зерна в процесі державних форвардних закупівель
Надання бюджетної дотації в обсязі 30% асигнувань на неї, коли сума сплаченого до бюджету податку на додану вартість перевищує чи дорівнює 30% виділених асигнувань на бюджетну дотацію				

Джерело: складено автором на основі даних [22, с. 17–18; 28, с. 246; 227, с. 120–121; 229, с. 40–41; 260, с. 277–278;

250, с. 309]

Напрями поліпшення фінансової політики розвитку АПК

Видом державної підтримки АПК може бути державно-приватне партнерство, яке б вирішувало проблеми розвитку суб'єктів господарювання цієї галузі економіки особливо за умови несприятливої макроекономічної ситуації і сприяло б використанню потенційних можливостей такого підходу як форми взаємозв'язку підприємництва і влади, джерела інвестицій для розвитку сільських територій.

Держава повинна проводити політику стосовно стимулювання результативної роботи виробництва і активізації підприємницької діяльності населення з ціллю підвищення податкового потенціалу, тому що лівова частка коштів Державного бюджету України формується із сплати податків. Зростання прибутковості вітчизняних господарських структур буде сприяти збільшенню доходів домашніх господарств, тому що в собівартості продукції існують витрати на оплату праці, котра є головним джерелом накопичення їхніх грошових коштів.

Запровадження нової парадигми розвитку національної продовольчої системи із стимулювання органічного землеробства дасть можливість подолати деградацію навколишнього середовища, забезпеченню населення високоякісними і безпечними продуктами харчування, розвитку сільських територій, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції фермерських господарств на внутрішньому та зовнішньому ринках. Для цього на основі досвіду функціонування органічного випуску продукції в європейських державах з метою активізації такої діяльності потрібно створити законодавчу базу, тому що відсутність її в Україні робить неможливим організацію системи акредитації і унормування роботи сертифікаційних органів, а також завдає перешкоди позиціонуванню України як експортера органічної продукції на світовому ринку.

Інвестиції в реальний сектор економіки мають зворотній зв'язок із тіньовою економікою. Тому державне сприяння інвестиційної діяльності в АПК зумовить підвищення податкових платежів до державного бюджету як від збільшення масштабів діяльності в цій сфері так і від легалізації бізнесу.

Джерело: складено автором на основі даних [82, с. 193 – 194; 138, с. 65; 206, с. 113; 261, с. 16; 265, с. 187]

Напрями поліпшення фінансової політики розвитку АПК

Багато вчених вказували на довіру населення як фактор інфляції. Гіпотетично рівень довіри громадськості може впливати на низку економічних показників більше, ніж фінансові інструменти, які є у розпорядженні державних установ. Рівень довіри населення є результатом складної поведінки членів суспільства, що використовують дезінформацію для досягнення власних цілей. Набір взаємодій на мікрорівні, що забезпечується широким розповсюдженням певних моделей поведінки суб'єктів економічної діяльності може мати значні макроекономічні наслідки. Сучасна економічна проблема полягає у виборі економічних індикаторів, котрі прямо чи опосередковано свідчать про рівень довіри населення. Виявлення зв'язків відповідних показників з низкою інших важливих економічних змінних одночасно підтвердило б їх аналітичну цінність та створило б основу для формулювання керівних принципів державної регуляторної політики.

Міжнародний досвід налічує дві головні моделі страхування сільськогосподарських ризиків: «американська» і «європейська». Для американської моделі характерна суттєва державна підтримка цього виду страхування. «Європейська» модель характеризується мінімальною участю держави в аграрному страхуванні, що зводиться основним чином до виконання контрольних функцій стосовно діяльності приватних страхових фірм в даній сфері ринку страхових послуг.

В Польщі державне стимулювання діяльності малих і середніх суб'єктів господарювання здійснюється через Польське агентство з розвитку підприємництва, основним завданням якого є допомога підприємцям, зокрема, малих, середніх і мікропідприємств шляхом вивчення їхньої ролі в економіці; аналіз економічних, правових та адміністративних бар'єрів їхнього розвитку; підготовка звітів та збір відомостей про програми підтримки.

Практика розвитку сільських територій в країнах-членах ЄС свідчить, що їх фінансове забезпечення здійснюється переважно за рахунок бюджетних коштів на основі програмного підходу. В процесі реалізації програм очікується створення нових робочих місць в сільському господарстві, навчання працівників інноваційним підходам ведення агробізнесу, вивчення іноземного досвіду ведення фермерського господарства, модернізація ферм, отримання фермерами підтримки, збалансоване управління земельними ресурсами, покращення сільської інфраструктури

Джерело: складено автором на основі даних [109, с. 21; 144, с. 574; 254, с. 204; 262, с. 21]

Напрями поліпшення фінансової політики розвитку АПК

В процесі залучення іноземного капіталу для розвитку аграрної галузі необхідно дотримуватися стратегічної спрямованості стосовно: 1) створення механізмів мотивації і стимулювання інноваційної модернізації переробної промисловості; 2) використання принципів розумного природокористування і збереження відтворювальних можливостей природних екосистем; 3) формування механізмів відшкодування екологічних, економічних та інфраструктурних втрат в процесі виробництва; 4) запровадження інструментів підвищення соціальної відповідальності іноземних інвесторів під час прийняття управлінських рішень.

Інвестування є необхідною умовою для відтворення, економічного зростання, та інновацій. Експерти продовольчої та сільськогосподарської організації ООН зазначають, що воно має важливе значення в сільському господарстві як галузі, що займає важливе місце в забезпечення цілей сталого розвитку. Інвестиції в сільському господарстві є важливими, тому що вони сприяють економічному зростанню, зменшенню бідності, продовольчій безпеці та сталому

Перехід від консервативної політики організації інноваційного процесу в агропромисловому секторі економіки до нових видів співпраці з альтернативними формами залучення грошових коштів в інноваційні рішення для потреб галузі економіки є основою її майбутнього розвитку та поступальними кроками скасування бюджетного дотування

Один з різновидів державної підтримки може бути оздоровлення (санації) підприємств агропромислового сектору економіки.

Зміцнення інноваційної і науково-технічної конкурентоспроможності, результативнішого використання інтелектуального потенціалу як передумови забезпечення продовольчої безпеки так і економічної безпеки країни загалом

Джерело: складено автором на основі даних [71, с. 125; 98, с. 191; 107, с. 128; 136, с. 40]

Джерело: складено автором на основі даних [5, с. 21; 33, с. 74; 86, с. 44; 103, с. 806; 119, с. 24 – 25; 139; 156; 161; 246]

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Зарубіжний досвід державної підтримки аграрного сектору економіки	
	Збільшення Сполученими Штатами Америки і Європейським Союзом обсягів дотацій в аграрному секторі економіки
	Державна підтримка аграрної галузі в Греції є у вигляді звільнення від оподаткування
	В Італії під егідою держави створена кредитна кооперація
	В Данії держава виступає в якості гаранта перед банком за взяті фермерами кредити
	Отримання в ЄС фермерськими господарствами 40% пільгового кредитування
	Здійснення Іспанією заходів із збереження аграрних фірм (існує дієвий механізм сільськогосподарських ризиків)
	Здійснення в Європі державного регулювання, що охоплює 90% цін на продукцію сільського господарства у формі субсидій для підтримки сільгосп підприємств
	Проведення в країнах Європейського Союзу бюджетної підтримки сільського господарства через надання сільгоспвиробникам дешевих кредитів, підтримання твердих цін, компенсація безпосередніх витрат
	Градація категорій щодо одержання в Польщі державної допомоги сільськогосподарськими підприємствами є широкою, яка починається з доплат з кожен гектар управних угідь і озеленення земель та закінчується дистрибуцією сільгосптоварів підтримки молодим фермерам на запровадження власного бізнесу
	Проведення державами Європейського Союзу спільної аграрної політики, яка поєднує елементи регуляторно-ринкової, зовнішньоторговельної, цінової і структурної політики
	В європейських країнах для сільського господарства є характерним застосування режимів справляння ПДВ, які мають специфічний характер і спрямовані на пільгове оподаткування та спрощення податкових процедур

Джерело: складено автором на основі даних [91, с. 112; 98, с. 190; 134, с. 1077; 141, с. 124; 231, с. 54]

ВПЛИВ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ І ОБСЯГУ КОШТІВ, ЯКІ НЕ СПЛАЧУЮТЬСЯ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СПРАВЛЯННЯ ПДВ НА ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В АПК ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПРАВЛЯННЯ ПДВ ЗА СТАВКОЮ 15 %.

Таблиця С.1

Розрахунки впливу капітальних інвестицій і величини фінансових ресурсів, які не сплачуються до державного бюджету внаслідок використання механізму справляння ПДВ на фінансові показники діяльності агропромислових суб'єктів господарювання

Факторна ознака	Одночасно факторна і результативна ознака	Результативна ознака
1	2	3
Збільшення: 1) капітальних інвестицій на 2263,5 млн грн. 2) Підвищення величини фінансових ресурсів, які не сплачуються до державного бюджету внаслідок застосування механізму справляння ПДВ на 5,6193 млн грн. 3) Зростання витрат на виробництво продукції на 13870,73 млн грн.	Зростання обсягу виробництва продукції на: 1) $(8,116 \text{ грн} * 2263,5 \text{ млн грн}) / 1 \text{ грн} = 18370,566 \text{ млн грн}$ 2) $(5,615 \text{ грн} * 5,6193 \text{ млн грн}) / 1 \text{ грн} = 31,552 \text{ млн грн}$ 3) $(0,997 \text{ грн} * 13870,73 \text{ млн грн}) / 1 \text{ грн} = 13829,12 \text{ млн грн}$.	Підвищення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) $(18370,566 \text{ млн грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 14953,641 \text{ млн грн};$ 2) $(31,552 \text{ млн грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 25,683 \text{ млн грн};$ 3) $(13829,12 \text{ млн грн} * 0,814 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 11256,90 \text{ млн грн}.$
		Нарощення величини проданої продукції без ПДВ на: 1) $(18370,566 \text{ млн грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 14659,712 \text{ млн грн};$ 2) $31,552 \text{ млн грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 25,178 \text{ млн грн};$ 3) $(13829,12 \text{ млн грн} * 0,798 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 11035,64 \text{ млн грн}.$
	Підвищення величини реалізованої продукції без ПДВ на: 1) 14659,712 млн грн 2) 25,179 млн грн 3) 11035,63 млн грн.	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) $(14659,712 \text{ млн грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 4705,767 \text{ млн грн};$ 2) $(25,179 \text{ млн грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 8,082 \text{ млн грн};$ 3) $(11035,63 \text{ млн грн} * 0,321 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 3542,44 \text{ млн грн}.$
		Збільшення чистого прибутку на: 1) $(14659,712 \text{ млн грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 4647,129 \text{ млн грн};$ 2) $(25,179 \text{ млн грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 7,982 \text{ млн грн};$

продовження таблиці С.1

		3) $(11035,63 \text{ млн грн} * 0,317 \text{ грн}) / 1 \text{ грн} = 3498,30 \text{ млн грн}$.
Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) 4705,767 млн грн; 2) 8,082 млн грн; 3) 3542,44 млн грн і зростання чистого прибутку на: 1) 4647,129 млн грн; 2) 7,982 млн грн; 3) 3498,30 млн грн.	Підвищення сплати до державного бюджету податку на прибуток на: 1) $4705,767 \text{ млн грн} - 4647,129 \text{ млн грн} = 58,638 \text{ млн грн}$; 2) $8,082 \text{ млн грн} - 7,982 \text{ млн грн} = 0,1 \text{ млн грн}$; 3) $3542,44 \text{ млн грн} - 3498,30 \text{ млн грн} = 44,14 \text{ млн грн}$.	
Збільшення обсягу реалізованої продукції з ПДВ на: 1) 14953,641 млн грн; 2) 25,684 млн грн; 3) 11256,90 млн грн та зростання обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) 14659,712 млн грн; 2) 25,179 млн грн; 3) 11035,63 млн грн.	Нарощення сплати до державного бюджету ПДВ на: 1) $14953,641 \text{ млн грн} - 14659,712 \text{ млн грн} = 293,929 \text{ млн грн}$; 2) $25,684 \text{ млн грн} - 25,179 \text{ млн грн} = 0,505 \text{ млн грн}$; 3) $11256,90 \text{ млн грн} - 11035,63 \text{ млн грн} = 221,27 \text{ млн грн}$.	

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

продовження додатку С

Рис. С.1. Вплив витрат на виробництво продукції в АПК на фінансові показники функціонування його підприємницьких структур

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

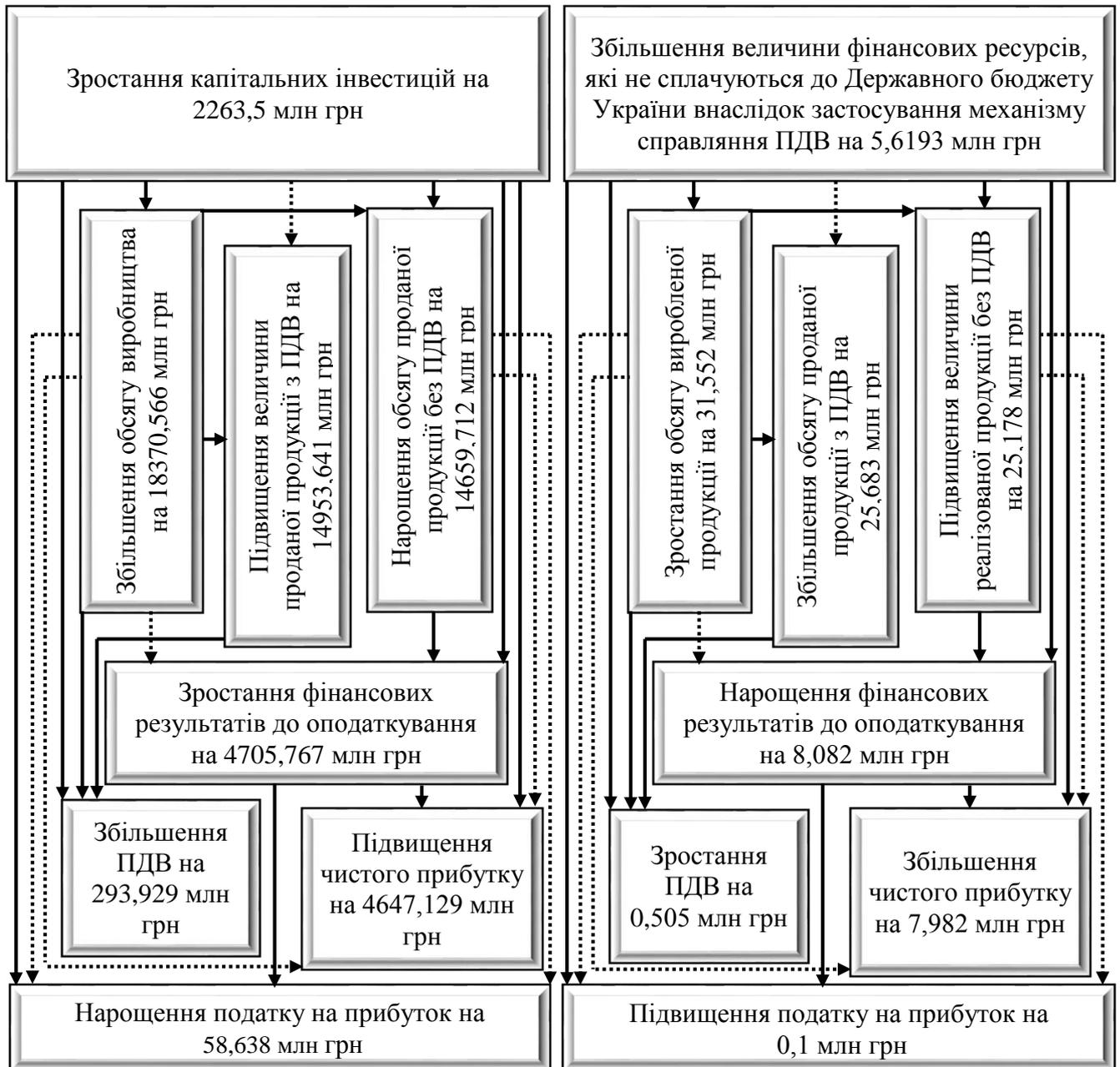

Рис. С.2. Вплив обсягу фінансових ресурсів, які не сплачуються до Державного бюджету України в результаті використання механізму справляння ПДВ та капітальних інвестицій на фінансові показники діяльності агропромислових господарських структур

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

**ВПЛИВ ОБСЯГУ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ БЕЗ
ПДВ НА ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ
СТРУКТУР В АПК**

Таблиця Т.1

Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу обсягу реалізованої
продукції без ПДВ на величину її виробництва в АПК

Множинний R	0,865					
R – квадрат	0,749					
Нормований R – квадрат	0,728					
Стандартна помилка	14100,1					
Спостереження	14					
Дисперсійний аналіз						
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значення F</i>	
Регресія	1	7117072225	7117072225	35,798	0,00006	
Залишок	12	2385763507	198813625,6			
Всього	13	9502835733				
Оцінка параметрів рівняння регресії						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандарт на помилка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижнє 95,0%</i>	<i>Верхнє 95,0%</i>
Y-перетин	53219,49	10930,6	4,869	0,0004	29403,835	77035,149
Змінна X ₁	0,996	0,166	5,983	0,0001	0,633	1,359

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Парна лінійна кореляційно-регресійна модель, яка відображає вплив величини проданої продукції без ПДВ на обсяг її випуску в наступному році має наступний вигляд:

$$y = 0,996x_1 - 53219,49, \quad (Т.1)$$

де, y – обсяг виробленої продукції (грн), x_1 – факторна ознака величина реалізованої продукції без ПДВ (грн).

Аналіз показав, що зростання величини проданої продукції на 1 грн зумовлює збільшення обсягу її виробництва в наступному році на 0,996 грн.

**Розрахунки впливу обсягу виробництва і реалізації продукції без ПДВ
на фінансові показники діяльності агропромислових підприємств**

Факторна ознака	Одночасно факторна і результативна ознака	Результуюча ознака
1	2	3
1) Збільшення обсягу виробництва продукції на 2933,77 млн грн 2) Зростання величини реалізованої продукції без ПДВ на 13728,6 млн грн	Зростання величини випуску продукції на: 2) (0,996 грн * 13728,6 млн грн) / 1 грн = 13673,686 млн грн	Підвищення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) (2933,77 млн грн * 0,814 грн) / 1 грн = 2388,089 млн грн 2) (13673,686 млн грн * 0,814 грн) / 1 грн = 11130,38 млн грн
		Збільшення обсягу реалізованої продукції без ПДВ на: 1) (2933,77 млн грн * 0,798 грн) / 1 грн = 2341,148 млн грн 2) (13673,686 млн грн * 0,798 грн) / 1 грн = 10911,601 млн грн
	Підвищення обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) 2341,148 млн грн 2) 10911,601 млн грн	Зростання фінансових результатів до оподаткування на: 1) (2341,148 млн грн * 0,321 грн) / 1 грн = 751,509 млн грн 2) (10911,601 млн грн * 0,321 грн) / 1 грн = 3502,624 млн грн
		Нарощення чистого прибутку на: 1) (2341,148 млн грн * 0,317 грн) / 1 грн = 742,144 млн грн 2) (10911,601 млн грн * 0,317 грн) / 1 грн = 3458,978 млн грн
	Збільшення фінансових результатів до оподаткування на: 1) 751,509 млн грн 2) 3502,624 млн грн і зростання чистого прибутку на: 1) 742,144 млн грн 2) 3458,978 млн грн	Підвищення сплати до державного бюджету податку на прибуток на: 1) 751,509 млн грн – 742,144 млн грн = 9,365 млн грн 2) 3502,624 млн грн – 3458,978 млн грн = 43,646 млн грн
	Нарощення величини реалізованої продукції з ПДВ на: 1) 2388,089 млн грн 2) 11130,38 млн грн та зростання обсягу проданої продукції без ПДВ на: 1) 2341,148 млн грн 2) 10911,601 млн грн	Збільшення сплати до державного бюджету ПДВ на: 1) 2388,089 млн грн – 2341,148 млн грн = 46,941 млн грн 2) 11130,38 млн грн – 10911,601 млн грн = 218,779 млн грн

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

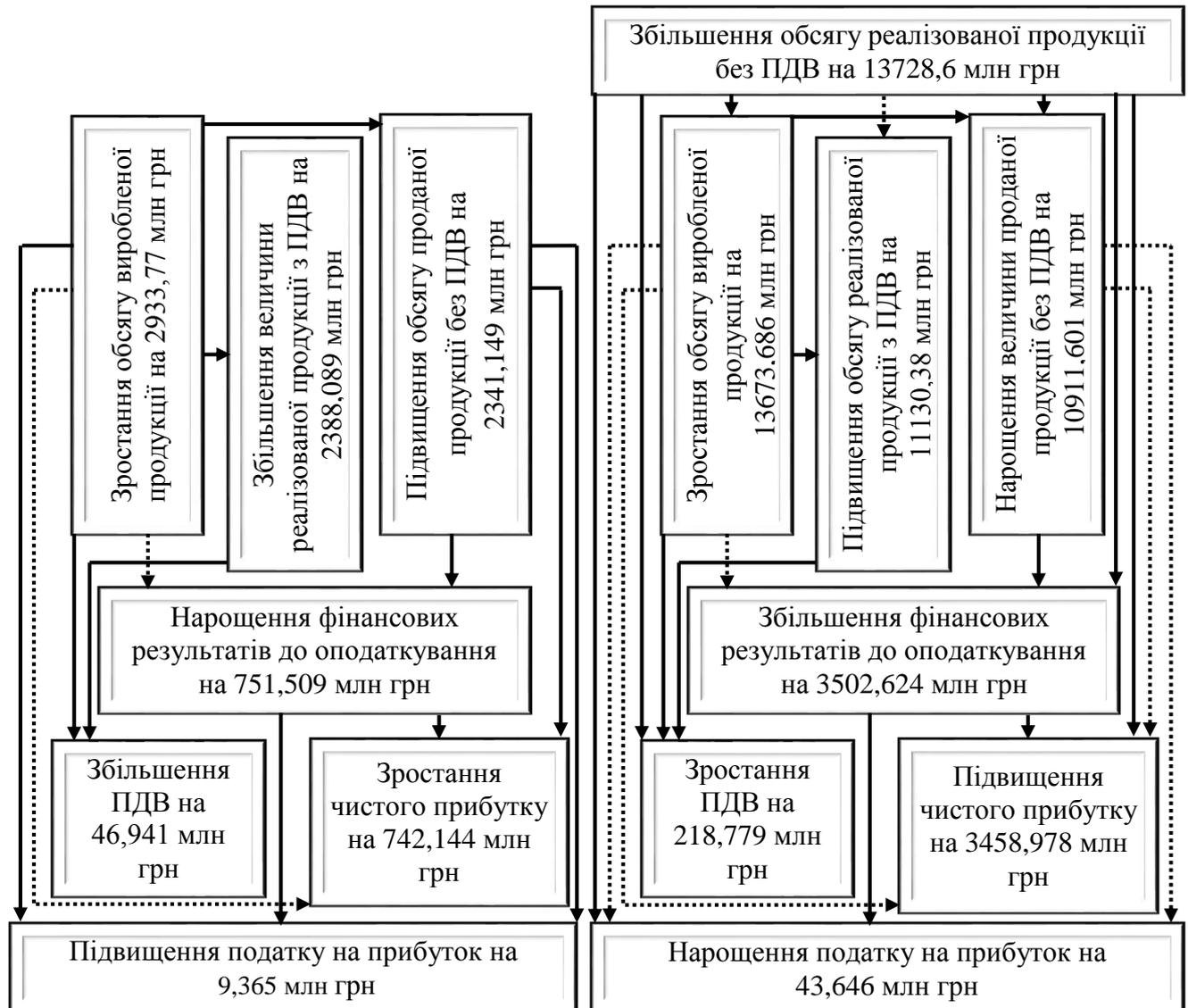

Рис. Т.1. Вплив обсягу виробництва і реалізації продукції на фінансові показники діяльності суб'єктів господарювання в АПК

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

**НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ
ПІДТРИМКИ АПК З ВРАХУВАННЯМ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИХ
РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ЙОГО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Таблиця У.1

Запропонований механізм надання державної підтримки господарських структур
в агропромисловому секторі економіки

Механізм часткового відшкодування вартості будівництва і реконструкції тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції, який враховує фінансово-господарські результати діяльності сільгоспідприємств		
Результати діяльності сільськогосподарських підприємств	Чистий прибуток	Часткова компенсація вартості будівництва і реконструкції тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції збільшується на 0,4% на 6,128 % чистого прибутку, котрий був віднесений на витрати наступного виробництва або і 0,4 % на 1 % чистого прибутку, що був інвестований в основний капітал. Базою розрахунку зростання даного відшкодування має становити часткове відшкодування 25 % фактично понесених витрат на будівництво і реконструкцію тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна
	Не спрямування чистого прибутку в подальше виробництво	Часткове відшкодування в обсязі 25 % вартості будівництва і реконструкції тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції залишається незмінним.
	Точка беззбитковості	
	Збиток	Часткове відшкодування вартості будівництва і реконструкції тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції зменшується на 0,7 % на 1% приросту збитку. Базою розрахунку приросту збитку повинен бути останній збиток за весь період діяльності. Базою розрахунку зменшення цієї компенсації має бути часткове відшкодування 25 % фактично понесених витрат на будівництво і реконструкцію тваринницьких ферм та комплексів, доїльних залів, підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна
Алгоритм надання часткової компенсації вартості електроенергії, яка використовується для поливу на зрошуваних землях		
	Чистий прибуток	Часткове відшкодування вартості електроенергії, яка використовується для поливу на зрошуваних землях має збільшуватися на 0,3 % на 6,128 % чистого прибутку, котрий був віднесений на витрати наступного виробництва і на 0,3 % на 1 % чистого прибутку, що був інвестований

продовження таблиці У.1

Результати діяльності сільськогосподарських фірм		в основний капітал. Базою розрахунку збільшення цієї компенсації повинне бути відшкодування електроенергії, яка використовується для поливу на зрошуваних землях в обсязі 50 % її вартості, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
	Не спрямування чистого прибутку в подальше виробництво	Часткове відшкодування вартості електроенергії, котра використовується для поливу на зрошуваних землях повинна бути незмінною в обсязі 50 % її вартості.
	Точка беззбитковості	
	Збиток	Часткове відшкодування вартості електроенергії, яка використовується для поливу на зрошуваних землях має зменшуватися 0,6 % на 1 % приросту збитку. Базою розрахунку приросту збитку повинен бути останній збиток за весь період діяльності. Базою розрахунку зменшення цього відшкодування повинна бути відшкодування електроенергії, яка використовується для поливу на зрошуваних землях в обсязі 50 % її вартості, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
Механізм надання часткової компенсації лізингових платежів сільськогосподарських компаній, який враховує фінансово-господарські результати їхньої діяльності		
Результати діяльності сільськогосподарських фірм	Чистий прибуток	Часткове відшкодування лізингових платежів має зростати на 0,2 % на 6,128 % чистого прибутку, котрий був віднесений на витрати для наступного виробництва і на 0,2 % на 1 % чистого прибутку, що був інвестований в основний капітал. Базою розрахунку зростання цього відшкодування повинна бути компенсація лізингових платежів в обсязі 40% предмета лізингу, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
	Не спрямування чистого прибутку в подальше виробництво	Часткова компенсація лізингових платежів повинна залишатися незмінною в обсязі 40 % предмета лізингу
	Точка беззбитковості	
	Збиток	Часткова компенсація лізингових платежів повинна зменшуватися на 0,6 % на 1 % приросту збитку. Базою розрахунку приросту збитку повинен бути останній збиток за весь період діяльності. Базою розрахунку зменшення цієї компенсації повинне бути відшкодування лізингових платежів в обсязі 40 % предмета лізингу, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
Алгоритм часткового відшкодування вартості придбаного насіння від сільськогосподарських рослин в суб'єктів насінництва і компенсації витрат, котрі пов'язані із наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами		
	Чистий прибуток	Часткова компенсація вартості придбаного насіння від сільськогосподарських рослин в суб'єктів насінництва і компенсація витрат, котрі пов'язані із наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами повинні зростати на 0,09 % на 6,128 % чистого прибутку, котрий був віднесений на витрати наступного виробництва і на 0,09 % на

продовження таблиці У.1

Результати діяльності сільськогосподарських підприємств		1 % чистого прибутку, що був інвестований в основний капітал. Базою розрахунку збільшення часткового відшкодування вартості придбаного насіння від сільськогосподарських рослин в суб'єктів насінництва має бути ця компенсація в обсязі 90 % і базою розрахунку збільшення компенсації витрат, що пов'язані із наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами повинне бути це відшкодування в обсязі 90 %, тому що такі величини визначені в законодавстві як оптимальні.
	Не спрямування чистого прибутку в подальше виробництво	Часткове відшкодування вартості придбаного насіння від сільськогосподарських рослин в суб'єктів насінництва і компенсація витрат, котрі пов'язані із наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами повинні залишаються незмінними.
	Точка беззбитковості	
	Збиток	Часткова компенсація вартості придбаного насіння від сільськогосподарських рослин в суб'єктів насінництва і компенсація витрат, котрі пов'язані із наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами мають знижуватися на 0,3 % на 1 % приросту збитку. Базою розрахунку приросту збитку повинен бути останній збиток за весь період діяльності. Базою розрахунку зниження часткового відшкодування вартості придбаного насіння від сільськогосподарських рослин в суб'єктів насінництва має бути ця компенсація в обсязі 90 % і базою розрахунку зниження компенсації витрат, що пов'язані із наданими сільськогосподарськими дорадчими послугами повинне бути це відшкодування в обсязі 90 %, тому що такі величини визначені в законодавстві як оптимальні.
Механізм часткового відшкодування вартості техніки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів		
Результати діяльності сільськогосподарських компаній	Чистий прибуток	Часткове відшкодування вартості техніки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів без врахування податку на додану вартість має збільшуватися на 0,1 % на 1 % чистого доходу, що інвестований в основний капітал і 0,1 % на 6,128 % чистого доходу, який віднесений на витрати наступного виробництва, проте не більше 95 % вартості техніки. Базою розрахунку збільшення цієї компенсації має бути 90 % вартості сільськогосподарської техніки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
	Не спрямування чистого прибутку в подальше виробництво	Часткова компенсація вартості техніки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів без врахування податку на додану вартість має залишатися незмінною в обсязі 90 % вартості техніки
	Точка беззбитковості	
Збиток	Часткове відшкодування вартості техніки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів без врахування податку на додану вартість має зменшуватися на 0,6 % на 1 % приросту збитку. Базою розрахунку приросту збитку має бути останній збиток з весь період діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. Базою	

продовження таблиці У.1

		розрахунку зменшення цієї компенсації має бути 90 % вартості сільськогосподарської техніки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
Алгоритм надання часткової компенсації вартості сільськогосподарським підприємствам сільськогосподарської техніки і обладнання		
Результати діяльності сільськогосподарських фірм	Чистий прибуток	Відшкодування вартості техніки та обладнання має зростати на 0,2 % на 1 % чистого прибутку, котрий інвестований в основний капітал і на 0,2 % на 6,128 % чистого прибутку, що був віднесений на витрати для виробництва продукції в наступному періоді. Базою розрахунку збільшення цієї компенсації повинне бути відшкодування 25 % вартості техніки і обладнання без врахування ПДВ, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
	Не спрямування чистого прибутку в подальше виробництво	Відшкодування вартості техніки та обладнання залишається незмінним, яке становить 25 % вартості техніки і обладнання без врахування ПДВ.
	Точка беззбитковості	
	Збиток	Відшкодування має знижуватися на 0,4 % на 1 % приросту збитку. Базою розрахунку приросту збитку повинен бути останній збиток за весь період діяльності. Базою розрахунку зменшення цієї компенсації має бути відшкодування 25 % вартості техніки і обладнання без врахування ПДВ, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
Механізм часткової компенсації вартості страхових платежів сільськогосподарських підприємств		
Результати діяльності сільськогосподарських компаній	Чистий прибуток	Часткове відшкодування вартості страхових платежів сільськогосподарських підприємств повинне збільшуватися на 0,3 % на 1% прибутку, котрий був інвестований в основний капітал і на 0,3 % на 6,128 % чистого прибутку, що був віднесений на витрати для наступного виробництва продукції. Базою розрахунку збільшення даної компенсації має бути 50 % вартості страхового платежу сільгоспвиробників, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
	Не спрямування чистого прибутку в подальше виробництво	Часткова компенсація в обсязі 50 % вартості страхових платежів сільськогосподарських виробників має залишатися незмінною
	Точка беззбитковості	
	Збиток	Часткове відшкодування вартості страхових платежів сільськогосподарських підприємств повинне зменшуватися на 0,5 % на 1% приросту збитків. Базою розрахунку збільшення збитку повинен бути останній збиток за весь період діяльності господарюючого суб'єкта. Базою розрахунку зниження даної компенсації має бути 50 % вартості страхового платежу сільськогосподарських підприємств, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.

продовження таблиці У.1

Алгоритм надання часткової компенсації видатків оптових ринків сільськогосподарської продукції на купівлю обладнання та устаткування, у тому числі іноземного виробництва для облаштування та комплектування оптових ринків сільськогосподарської продукції і видатків на оплату будівельно-монтажних чи інших робіт, послуг та товарів, котрі пов'язані із будівництвом		
Результати діяльності сільськогосподарських підприємств	Чистий прибуток	Часткова компенсація обсягу видатків оптових ринків сільськогосподарської продукції на купівлю обладнання та устаткування, у тому числі іноземного виробництва для облаштування та комплектування оптових ринків сільськогосподарської продукції і видатків на оплату будівельно-монтажних чи інших робіт, послуг та товарів, котрі пов'язані із будівництвом повинна збільшуватися на 0,8 % на 1 % чистого прибутку, котрий був інвестований в основний капітал і на 0,8 % на 6,128 % чистого прибутку, що був віднесений на витрати для наступного виробництва. Базою розрахунку збільшення даного відшкодування має стати 50 % вартості цих видатків, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
	Не спрямування чистого прибутку в подальше виробництво	Часткове відшкодування обсягу видатків оптових ринків сільськогосподарської продукції на купівлю обладнання та устаткування, у тому числі іноземного виробництва, для облаштування та комплектування оптових ринків сільськогосподарської продукції і видатків на оплату будівельно-монтажних чи інших робіт, послуг та товарів, котрі пов'язані із будівництвом має залишитися незмінним в обсязі до 50 % цих видатків
	Точка беззбитковості	
	Збиток	Часткова компенсація обсягу видатків оптових ринків сільськогосподарської продукції на купівлю обладнання та устаткування, у тому числі іноземного виробництва для облаштування та комплектування оптових ринків сільськогосподарської продукції і видатків на оплату будівельно-монтажних чи інших робіт, послуг та товарів, котрі пов'язані із будівництвом має зменшуватися на 0,9 % на 1 % приросту збитків. Базою розрахунку приросту збитку має бути останній збиток з весь період діяльності оптового ринку сільськогосподарської продукції. Базою розрахунку зниження даного відшкодування має стати 50 % цих видатків, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
Механізм надання часткової компенсації сільгоспідприємствам за нараховані і сплачені проценти в поточному році за банківськими кредитами, який враховує їхні фінансово-господарські результати діяльності		
сільськогосподарських фірм	Чистий прибуток	Часткове відшкодування за нараховані і сплачені відсотки в поточному році за банківськими кредитами повинне збільшуватися в обсязі 0,1 % на 1 % чистого прибутку, котрий був інвестований в основний капітал і на 0,1 % на 6,128 % чистого прибутку, що був віднесений на витрати для наступного виробництва. Базою розрахунку зростання цього відшкодування повинне бути часткова компенсація за нараховані і сплачені проценти в поточному році в обсязі 50 % облікової ставки Національного банку України, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.
	Не спрямування чистого прибутку в	Часткове відшкодування за нараховані і сплачені відсотки в поточному році за кредитами банківських установ має залишатися незмінним в обсязі 50 % облікової ставки Національного банку України

Результати діяльності	подальше виробництво	
	Точка беззбитковості	
	Збиток	Часткове відшкодування за нараховані і сплачені проценти в поточному році повинне зменшуватися в обсязі 0,1 % на 1 % приросту збитку. Basis розрахунку приросту збитку повинен бути останній збиток за весь період діяльності. Basis розрахунку зменшення цього відшкодування має бути часткове відшкодування за нараховані і сплачені проценти в поточному році в обсязі 50 % облікової ставки Національного банку України, тому що така величина визначена в законодавстві як оптимальна.

Джерело: складено автором на основі даних [20, с. 97 – 103; 24, с. 87; 25, с. 102 – 103; 27, с. 147 – 148; 34, с. 97; 35, с. 287; 36, с. 9; 37, с. 23; 57, с. 31]

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА**Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:**

1. Галайко А. М. Аналіз впливу податку на додану вартість на фінансові показники діяльності агропромислового комплексу в Україні. *European Journal of Economics and Management*. 2021. Vol. 7. Issue 1. P. 148–155. – 0,69 д. а.
2. Галайко А. М. Бюджетно-податкова підтримка розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції // *Формування ринкової економіки в Україні*. 2019. Вип. 41. С. 97–103. – 0,64 д. а.
3. Галайко А. М. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами як передумова ефективної діяльності державних сільськогосподарських підприємств // *Соціальна економіка*. 2019. Вип. 57. С. 25–31. – 0,81 д. а.
4. Галайко А. М. Державна підтримка страхування продукції сільськогосподарських підприємств // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 18, Ч. 1. С. 85–88. – 0,59 д. а.
5. Галайко А. М., Ванькович Д. В. Державна фінансова підтримка підприємств як інструмент активізації розвитку аграрного сектору економіки // *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 1 (12). С. 284–288. – 0,57 д. а. (*особистий внесок здобувача 0,39 д. а.*, де досліджено особливості державної підтримки сільського господарства та вдосконалено надання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва).
6. Галайко А. М. Державна фінансова підтримка фермерських господарств // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 20, Ч. 1. С. 100–103. – 0,58 д. а.

7. Галайко А. М. Державна фінансова політика підтримки розвитку галузі тваринництва // Науковий вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Економіка». 2018. Т. 23. Вип. 3(68). С. 145–149. – 0,62 д.а.

8. Галайко А. М. Оцінка впливу бюджетної підтримки агропромислового комплексу на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання // Економіка та держава. 2019. № 9. С. 115–122. – 0,97 д. а.

9. Галайко А. М. Оцінка ефективності державної фінансової підтримки розвитку агропромислового комплексу // Агросвіт. 2019. № 3. С. 79–88. – 1,01 д. а.

10. Галайко А. М. Оцінка ефективності податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу // Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 12. С. 74–80. – 0,78 д. а.

11. Галайко А. М., Ванькович Д. В. Податкове стимулювання розвитку підприємств аграрного сектору економіки України // Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2017. Випуск 54. С. 152–157. – 0,49 д. а. (особистий внесок здобувача 0,3 д. а., де досліджено спрощену систему оподаткування сільськогосподарських підприємств та розроблено рекомендації щодо запровадження вдосконаленого спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість сільськогосподарських виробників).

12. Галайко А. М. Проблеми і перспективи функціонування ринку сільськогосподарських земель в Україні // Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2020. Вип. 56. С. 198–206. – 0,71 д. а.

13. Галайко А. М. Управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств // Економічний вісник Національного гірничого університету. 2018. № 4 (64). С. 121–130. – 1,07 д. а.

14. Галайко А. М. Фінансова підтримка розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ». 2018. № 5. С. 28–31. – 0,49 д. а.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

15. Галайко А. М. Актуальні проблеми управління фінансовими ресурсами державних сільськогосподарських підприємств // Сучасні міжнародні економічні

відносини: становлення та особливості розвитку. Всеук. наук.-практ. конф., м. Одеса, 17 серпня 2019 р. Одеса, 2019. С. 40–43. – 0,23 д. а.

16. Галайко А. М. Бюджетна дотація як елемент державної підтримки підприємств аграрного сектору економіки України // Фінансова система та економічна безпека: сучасний стан, ефективність, перспективи. Міжн. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів та молодих учених, м. Київ, 24 березня 2018 р. Київ, 2018. С. 71–75. – 0,22 д. а.

17. Галайко А. М. Бюджетна підтримка розвитку виноградарства, садівництва та хмелярства // Сучасна наука: проблеми та перспективи. V Міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 29–30 жовтня 2019 р. Київ, 2019. Ч. 1. С. 16–18. – 0,23 д. а.

18. Галайко А. М. Державна фінансова політика в агропромисловому комплексі // Перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях. Наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 27–28 вересня 2019 р. Херсон, 2019. С. 68–70. – 0,14 д. а.

19. Галайко А. М. Державна фінансова політика розвитку рибного господарства // Фінансовий бізнес в Україні та світі: стан, проблеми і перспективи розвитку. I Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 26 жовтня 2018 р. Львів, 2018. С. 243–247. – 0,28 д. а.

20. Галайко А. М. Державне регулювання цін окремих видів сільськогосподарської продукції // Стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу сучасних підприємств. Міжн. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 23 серпня 2018 р. Дніпро, 2018. С. 92–95. – 0,25 д. а.

21. Галайко А. М. Державне фінансове стимулювання розвитку галузі рослинництва // Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика. V Ювілейна міжн. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 5–7 жовтня 2018 р. Хмельницький, 2018. С. 95–97. – 0,18 д. а.

22. Галайко А. М. Державні аграрні інтервенції на організованому аграрному ринку // Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми,

ефективність. Всеук. наук.-практ. конф., м. Київ, 18 серпня 2018 р. Київ, 2018. С. 107–111. – 0,24 д. а.

23. Галайко А. М. Державні виставкові заходи в агропромисловому комплексі // Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів. Міжн. наук.-практ. конф. присвячена 20-річчю з дня заснування кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ, м. Харків, 5 листопада 2019 р. Харків, 2019. Ч. 2. С. 151–53. – 0,14 д. а.

24. Галайко А. М. Державні заставні закупівлі зерна // Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України. Міжн. наук.-практ. конф., м. Ірпінь, 20–22 березня 2019 р. Ірпінь, 2019. С. 206–207. – 0,11 д. а.

25. Галайко А. М. Державні форвардні закупівлі зерна // Фінансова інфраструктура у забезпеченні сталого розвитку. Міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 березня 2019 р. Київ, 2019. С. 73–74. – 0,14 д. а.

26. Галайко А. М. Кредитування підприємств агропромислового комплексу України // Управління інноваційними процесами в економічній системі України. III-та Міжн. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених, м. Львів, 22–23 грудня 2017 р. Львів, 2017. С. 9–10. – 0,26 д. а.

27. Галайко А. М. Лізингова субсидія для підприємств аграрного сектору економіки України // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України. XXV-та Міжн. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих учених, м. Львів, 18–19 травня 2018 р. Львів, 2018. С. 23–24. – 0,25 д. а.

28. Галайко А. М. Митна політика розвитку сільського господарства в Україні // Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку. V Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., м. Острог, 11–12 жовтня 2018 р. Острог, 2018. С. 45–48. – 0,21 д. а.

29. Галайко А. М. Напрями вдосконалення бюджетної підтримки розвитку агропромислового комплексу // Перспективи розвитку нової економічної системи на державному та регіональному рівнях. Міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 5 жовтня 2019 р. Київ, 2019. С. 102–105. – 0,24 д. а.

30. Галайко А. М. Напрями вдосконалення податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу // Проблеми становлення інформаційної економіки в Україні. IV Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 17–18 жовтня 2019 р. Львів, 2019. С. 25–27. – 0,18 д. а.

31. Галайко А. М. Напрями державної фінансової підтримки агропромислового комплексу // Економіка, облік, фінанси та право в умовах глобалізації: тенденції та перспективи. Міжн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12 вересня 2019 р. Полтава, 2019. Ч. 1. С. 27–29. – 0,19 д. а.

32. Галайко А. М. Напрями покриття видатків держави на податкову підтримку агропромислового комплексу // Світовий розвиток науки та техніки. XXXVIII Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., м. Вінниця, 23 грудня 2019 р. Вінниця, 2019. Ч. 1. С. 40–43. – 0,2 д. а.

33. Галайко А. М. Напрями покриття видатків на державну фінансову підтримку агропромислового комплексу // Економічний розвиток: теорія, методологія, управління. VI Міжн. наук.-практ. конф., м. Прага, 27–29 листопада 2019 р. Прага, 2019. С. 235–238. – 0,19 д. а.

34. Галайко А. М. Основні проблеми податкового стимулювання розвитку агропромислового комплексу // Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції. Всеук. наук.-практ. конф., м. Київ, 10–11 жовтня 2019 р. Київ, 2019. С. 308–310. – 0,21 д. а.

35. Галайко А. М. Оцінка впливу валових капітальних інвестицій в агропромислому комплексі на обсяг виробництва його суб'єктів підприємництва // Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки. III Міжн. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 19 жовтня 2019 р. Запоріжжя, 2019. С. 9–11. – 0,12 д. а.

36. Галайко А. М. Оцінка впливу податкової підтримки агропромислового комплексу на обсяг виробництва його суб'єктів господарювання // Актуальні питання розвитку науки та освіти. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 19–20 жовтня 2019 р. Львів, 2019. Ч. 1. С. 15–17. – 0,23 д. а.

37. Галайко А. М. Оцінка впливу податкової підтримки розвитку агропромислового комплексу на фінансові показники діяльності його суб'єктів господарювання // Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: сучасний стан та перспективи. Міжн. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 23 листопада 2019 р. Запоріжжя, 2019. С. 88–90. – 0,16 д. а.

38. Галайко А. М. Оцінка ефективності використання валових капітальних інвестицій в агропромисловому комплексі // Напрями розвитку ринкової економіки: нові реалії та можливості в умовах інтеграційних процесів. Міжн. наук.-практ. конф., м. Ужгород, 30 листопада 2019 р. Ужгород, 2019. Ч. 2. С. 78–81. – 0,16 д. а.

39. Галайко А. М. Перспективи отримання державою додаткових доходів в агропромисловому комплексі // Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика. III Міжн. літ. наук. симп., м. Одеса, 24–25 липня 2020 р. Одеса, 2020. С. 54–58. – 0,27 д. а.

40. Галайко А. М. Сучасні проблеми державної фінансової підтримки агропромислового комплексу // Проблеми формування та реалізації конкурентної політики. VI Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 19–20 вересня 2019 р. Львів, 2019. С. 24–26. – 0,2 д. а.

41. Галайко А. М. Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки і обладнання вітчизняного виробництва // Підвищення рівня використання економічного потенціалу у напрямку розвитку регіональної економіки. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 24 березня 2018 р. Львів, 2018. С. 99–103. – 0,24 д. а.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації:

42. Галайко А. М. Фінансова політика України. *Science of Europe*. 2020. Vol. 3. No 48. С. 31–47. – 1,41 д. а.

43. Vankovych D. V., Halaiko A. M. Estimation of efficiency of management of financial resources of agricultural enterprises in Ukraine. *Black Sea Scientific Journal of Academic Research*. 2019. Vol. 44. Issue 01. P. 41 – 49. – 0,86 д. а. (особистий внесок здобувача 0,5 д. а., де проведено оцінку ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств, які виробляють основні види продукції рослинництва і

тваринництва та надано рекомендації щодо пріоритетних напрямів державної підтримки її виробництва).

ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Всеукраїнська науково-практична конференція «Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції» (10 – 11 жовтня 2019, м. Київ, дистанційна форма участі).
2. Всеукраїнська науково-практична конференція “Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність” (18 серпня 2018, м. Київ, дистанційна форма участі).
3. Всеукраїнська науково-практична конференція “Сучасні міжнародні економічні відносини: становлення та особливості розвитку” (17 серпня 2019, м. Одеса, дистанційна форма участі).
4. III-тій Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених “Управління інноваційними процесами в економічній системі України” (22-23 грудня 2017, м. Львів, дистанційна форма участі).
5. Міжнародна науково-практична конференція для студентів, аспірантів та молодих учених “Фінансова система та економічна безпека: сучасний стан, ефективність, перспективи” (24 березня 2018, м. Київ, дистанційна форма участі).
6. XXV-тій Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (18-19 травня 2018, м. Львів, очна форма участі).
7. Міжнародна науково-практична конференція “Стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу сучасних підприємств” (23 серпня 2018, м. Дніпро, дистанційна форма участі).
8. V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція “Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку” (11–12 жовтня 2018, м. Острог, дистанційна форма участі).

9. Міжнародна науково-практична конференція “Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України” (20-22 березня 2019, м. Ірпінь, дистанційна форма участі).

10. Міжнародної науково-практичної конференції “Фінансова інфраструктура у забезпеченні сталого розвитку” (19 березня 2019, м. Київ, дистанційна форма участі).

11. VI Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми формування та реалізації конкурентної політики» (19-20 вересня 2019, м. Львів, дистанційна форма участі).

12. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання розвитку науки та освіти» (19-20 жовтня 2019, м. Львів, дистанційна форма участі).

13. III Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки» (19 жовтня 2019, м. Запоріжжя, дистанційна форма участі).

14. Міжнародна науково-практична конференція «Економіка, облік, фінанси та право в умовах глобалізації: тенденції та перспективи» (12 вересня 2019, м. Полтава, дистанційна форма участі).

15. Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку нової економічної системи на державному та регіональному рівнях» (5 жовтня 2019, м. Київ, дистанційна форма участі).

16. V Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна наука: проблеми і перспективи» (29-30 жовтня 2019, м. Київ, дистанційна форма участі).

17. Міжнародна науково-практична конференція «Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: сучасний стан та перспективи»: (23 листопада 2019, м. Запоріжжя, очна форма участі).

18. Міжнародна науково-практична конференція «Напрями розвитку ринкової економіки: нові реалії та можливості в умовах інтеграційних процесів»: (30 листопада 2019, м. Ужгород, очна форма участі).

19. Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 20-річчю з дня заснування кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ «Перспективи розвитку обліку,

контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів» (5 листопада 2019, м. Харків, дистанційна форма участі).

20. XXXVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Світовий розвиток науки та техніки» (23 грудня 2019, м. Вінниця, очна форма участі).

21. VI Міжнародна науково-практична конференція «Економічний розвиток: теорія, методологія, управління» (27-29 листопада 2019, м. Прага, дистанційна форма участі).

22. IV Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми становлення інформаційної економіки в Україні» (17-18 жовтня 2019, м. Львів, дистанційна форма участі).

23. III Міжнародний літній науковий симпозіум «Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика» (24 – 25 липня 2020, м. Одеса, очна форма участі).

24. Міжнародна науково-практична конференція «Підвищення рівня використання економічного потенціалу у напрямку розвитку регіональної економіки» (24 березня 2018 р. м. Львів, дистанційна форма участі).

25. Міжнародна науково-практична конференція «Підвищення рівня використання економічного потенціалу у напрямку розвитку регіональної економіки» (24 березня 2018 р. м. Львів, дистанційна форма участі).

26. Науково-практична конференція «Перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (27-28 вересня 2019, м. Запоріжжя, дистанційна форма участі).

27. V Ювілейної міжнародної науково-практичної конференції «Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика» (5-7 жовтня 2018, м. Мукачево, дистанційна форма участі).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
тел. факс (032) 261-60-48, тел. 260-34-02
<http://www.lnu.edu.ua>, e-mail: lnu@lnu.edu.ua
Код ЗКПО 02070987 Державна Казначейська служба України
МФО 820172, р.р. 35225230001061
№ свідоцтва 17701483, ін. под. № 020709813029
Валютний рахунок № 26005000028567, 26009000028110
в Укресімбанку
м. Львова МФО 322313
№ 3594-Н від 02.10.2019

1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine
Phone/Fax: +38 (032) 261-60-48, 260-34-02
<http://www.lnu.edu.ua>, e-mail: lnu@lnu.edu.ua
Code ZKPO 02070987 State Treasury Service of Ukraine
MFO 820172, Settlement Acc. 35225230001061
Certificate No. 17701483, Tax IN 020709813029
Foreign Currency Acc. No. 26005000028567, 26009000028110
in Lviv Branch of Ukreximbank
MFO 322313
на № _____ від _____

Довідка

Видана Галайку Андрію Мироновичу про те, що результати його дисертаційної роботи на тему «Фінансова політика розвитку агропромислового комплексу України» використано у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін: "Фінанси", "Бюджетна система", "Податкова політика", "Фінансова діяльність суб'єктів господарювання" та "Бюджетний менеджмент".

Проректор з наукової роботи,
член-кореспондент НАН України,
доктор хімічних наук, професор

Р.Є. Гладішевський

**НАЦІОНАЛЬНА АКЦІОНЕРНА КОМПАНІЯ
"УКРАГРОЛІЗИНГ"
ЛЬВІВСЬКА ФІЛІЯ**

Україна, 79020, м. Львів, пр. Чорновола, 67 тел./факс (0322) 55-31-44
П/р 26005441156 в АТ "Райффайзен Банк Аваль", МФО 380805

Від 13 січня 2020р.

№ вих. 1/1-3

ДОВІДКА

Видана Галайку Андрію Мироновичу про те, що результати його дисертаційної роботи на тему «Фінансова політика розвитку агропромислового комплексу України», а саме пропозиції щодо управління фінансовими ресурсами з врахуванням фінансово-господарських результатів діяльності в частині рекомендацій щодо збільшення обсягу виробництва у випадку отримання прибутків; фінансування таких обсягів виробництва продукції, котрі були реалізовані на ринку в разі таких фінансових результатів діяльності як точка беззбитковості і збитки, а також рекомендацій стосовно вирішення проблеми збитковості реалізації продукції шляхом переорієнтування виробництва на іншу продукцію, яка краще продається на ринку, використано в роботі Національної акціонерної компанії «Укראгролізінг».

Директор Львівської філії
Національної акціонерної
компанії «Укראгролізінг»

Коновал О.Я.

УКРАЇНА
ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

ЄДРПОУ 38557560, 79008, м. Львів, вул. В. Винниченка, 18 тел. 261-21-55, факс 235-60-80
E-mail: gue@loda.gov.ua

17.06.2020 № 265-1-52 На № _____ від _____

ДОВІДКА

Видана Галайку Андрію Мироновичу про те, що результати його дисертаційної роботи на тему «Фінансова політика розвитку агропромислового комплексу України», а саме пропозиції щодо використання системи розрахунків за кореляційно-регресійним аналізом в процесі прогнозування впливу державної фінансової і податкової підтримки та валових капітальних інвестицій в агропромисловому комплексі на такі фінансові показники діяльності, як-от: обсяг виробництва продукції, розмір реалізованої продукції з податком на додану вартість, обсяг проданої продукції без податку на додану вартість, фінансові результати до оподаткування, чистий прибуток, податок на прибуток, податок на додану вартість з подальшим аналізом ефективності фінансування агропромислового комплексу як з точки зору збільшення масштабів його діяльності, так і з точки зору раціональності використання бюджетних коштів, використано в роботі Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації, зокрема у межах розроблення Програми соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області на 2020 рік.

**Заступник директора департаменту
економічної політики,**

Орест ГРИНІВ

17.06.2020 року